

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE
RI
TAS

SAMLADE ARBETEN

AF

AUGUST BLANCHE.

XIV.

ILLUSTRERADE AF SVENSKA KONSTNÄRER.

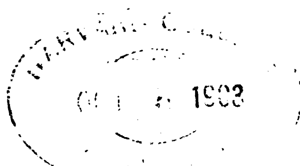
ROMANER.

V.

FLICKAN I STADSGÅRDEN.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

FLICKAN I STADSGÅRDEN.

BERÄTTELSE

AF

AUGUST BLANCHE.

FJERDE UPPLAGAN.

ILLUSTRERAD AF GEORG PAULI.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1891.

Förord.

Den berättelse, hvilken nu öfverlemnas åt allmänheten, hvilar, liksom de flesta af författarens, på verkligheten och utgår från ett blad af de anteckningar, som han i tidigare år nedskrifvit. Åtskilliga af dessa anteckningsblad, hvilka sålunda hafva minnet af barndoms- och skoltiden att tacka för sin tillkomst, hafva flere år derefter eller under författarens mognare ålder vunnit en viss fullständighet, derigenom att han stundom varit nog lycklig att få förnya bekantskapen med just samma personer, hvilkas barndomsöden riktat hans anteckningsbok. Denna lyckliga tillfällighet gjorde för författaren möjligt att, med stöd af dessa personers egna berättelser om hvad som sedermera händt dem, bringa de förut lösa, osammanhängande utkasten till någorlunda hela taflor, utan att han behöfde alltför mycket begagna sig af den torftiga diktarpensel, som fallit på hans lott.

Men innan författaren tager ihop med denna berättelse, anser han sig böra med några ord vidröra en af de svårigheter, den svenske roman- eller novellförfattaren har att bekämpa, och hvilken är egendomlig för vårt samhälle. I ett land så glest bebodt som Sverige och i en hufvudstad med så låg folknummer som Stockholm måste, naturligtvis i förhållande till större länder och större hufvudstäder, icke allenast de märkliga tilldragelserna blifva färre, utan äfven en och hvar göra anspråk på att känna dem, hvaraf följer, att man icke gerna vill tro på möjligheten af något annat än hvad man antingen sjelf erfarit eller hört offentligen omtalas, vare sig i tidningarna eller inför domstolarna. Nästan allt annat anses orimligt och tillskrifves författarens större eller mindre färdighet i diktkonsten. I större och händelserikare samhällen anser man deremot merendels för

orimligt, att allt märkligt som tilldrager sig skulle kunna hinna refereras, och derför är man derstädes ej heller så benägen att, såsom fallet är hos oss, anse allt, som en romanförfattare berättar, för taget ur luften och utan motsvarighet i verkligheten. Och likväl, hur mycket har ej inträffat och inträffar dagligen hos oss, som aldrig framkommit eller framkommer på allmänhetens tunga! Om murarna inom vår folkfattiga hufvudstad kunde tala, hvilka volymer af händelser, den ena ovanligare och hemskare än den andra, skulle icke skåda dagens ljus! Man må vara huru stor psykolog som helst och tro sig hafva upptäckt alla möjliga vinklar och vrår af menniskosjälen, erfarenheten förblifver i alla fall ens mästare och uppdagar ständigt nya gömslen, dem hvarken psykologen anat eller skalden i sin fantasi drömt om. Om någon t. ex. före offentliggörandet af fakta i det Attarpska målet* hade tagit sig till att göra dylika rysliga händelser till ämne för en roman, så skulle man helt enkelt förklarat dem för en orimlighet samt helt och hållet tillskrifvit dem författarens öfvervägande benägenhet för att presentera det »låga» och »dåliga» på mensklighetens bekostnad, en beskyllning, som författaren af följande berättelse någon gång fått uppbära, derför att han icke kunnat smickra menskligheten på sanningens bekostnad. En annan fråga blir, huruvida detta »låga» och »dåliga», äfven om det är sannt, *bör* framhållas, och författaren svarar derpå hvad han flerfaldiga gånger förut svarat och sökt bevisa, nämligen att han anser framställandet deraf nödvändigt, och det för det »högas» och »renas» egen skull. Det sedliga kan lika litet förlora på framställandet af det osedliga som dagens ljus förlorar på omvexlingen med nattens mörker. Fast hellre blifver just derigenom det enas skönhet och det andras fulhet desto skarpare markerade, det ena mer och det andra mindre lockande och efterföljansvärdt. Och, för öfrigt, huru vill man bota det onda utan att känna det, tillämpa straffet utan att fatta brottet, åvägabringa försoning utan att veta hvad som försonas bör?

För att likväl på förhand lugna dem, hvilka af modet och det s. k. högre societetslifvet fått finare näsor än de

* Ett ohyggligt förgiftningsmål, som i början af 1840-talet i hög grad upprörde allmänna tänkesättet.

vanliga, som den råa, enfaldiga naturen består menniskor i allmänhet, tillkännagifves, att berättelsen »Flickan i Stadsgården» så litet som möjligt kommer att sätta den moderna finkänsligheten på prof, samt att den naturliga så väl som den konstlade blygsamheten, utan att behöfva rodna, kunna följa med både till Stadsgården och till de öfriga ställen, dit författaren nu tager sig friheten att inbjuda läsaren och läsarinnan.

FÖRSTA TIDSKIFTET.

Barnen.

FÖRSTA KAPITLET.

Adolf Axner.

En eftermiddag i september månad 1822 var en del af ungdomen i Clara trivialskola samlad innanför den ena af de östra portarna till Clara kyrkogård, eller den som vette åt Odens gränd. En stor och vigtig rådplägning förehades mellan de unga, att döma af den ifver, hvarmed flere på en gång talade, nästan öfverröstande hvarandra.

»Håll mun och låt mig tala, era skrikhalsar!» ropade en af gossarne, hvilken syntes vara af omkring fjorton års ålder och utmärkte sig bland de öfriga för sin längd och sitt befallande utseende; »jag har lofvat råttorna i Katrina stryk, och stryk ska de ha.»

»Gif dem då hvad du lofvat; men jag har ingenting lofvat, jag, och derför har jag ingenting heller att hålla i den vägen,» svarade en annan gosse, något mindre och yngre än den förre, men axelbred och undersätsig, ehuru hans ansigte var fint och vackert som en flickas.

»Så låt bli då,» yttrade den förre med en försmädlig min; »Adolf Axner var alltid en stackare... får lugg af mamma, om han kommer hem för sent... ha, ha, ha! En kruka, den der Adolf Axner!»

»Jag kan inte få lugg af mamma, hör du, Pauli,» svarade Axner, »för, ser du, jag har ingen mamma... skulle hellre vilja ta stryk af henne än vara henne förutan,» tillade gossen med en suck.

»Nå, så får du af pappa då,» genmälde Pauli med fortfarande gäckeri.

»Har ingen sådan heller, och för resten angår det dig inte, ditt långben!» yttrade Axner, förargad så väl öfver Paulis smädeord som öfver det skratt, hvarmed kamraterna ledsagade infallen.

»Angången ringes om söndag,» utlät sig Pauli; »du har ansigte som en mamsell... bara man blåser på skinnet, så blir det rispor uti det... ha, ha, ha!»

»Ha, ha, ha!» instämde kören.

»Men jag har lika tjockt skinn i näfvarna som du,» ropade Axner, i det han med hotfull uppsyn närmade sig den hånande anföraren.

Pauli gapskrattade och gick honom till mötes, svängande öfver sitt hufvud en lång påk af färsk en, mera dock i afsigt att skrämma än att anfalla, ty Adolf Axner var ej en motståndare, som Pauli ansåg värdig sig.

»Är du tokig, Adolf?» ropade flere af gossarne, som, med kännedom om Paulis ovanliga styrka och vighet, hvilka egenskaper gjort honom till deras sjelfskrifne anförare, ansågo Axner för verkligt galen, helst denne i allmänhet var känd för mycken säflighet och fromhet.

»Lägg du bara bort käppen,» sade Adolf, »och låt oss ta ett ordentligt liftag, så ska jag visa dig, om jag är mamsell eller inte.»

»Ja, det är rätt... lägg bort käppen, Pauli... ärliga tag ska det vara,» tillade de öfriga, slutande en ring omkring de begge kämparne; »hvem kunde tro Axner vara en sådan huggare!»

Pauli kastade från sig träsvärdet och rusade Axner på lifvet, och det med sådan fart, att denne vid första sammanträffningen förlorade balansen och föll till marken med Pauli ofvanpå sig.

»Vill du medge, att du är en mamsell?» frågade Pauli, i det han triumferande satte ena knäskålen på Axners mage och nöp honom i näsan.

Axner svarade icke.

»Och strypa, det brukar bara mästermans dräng,» svarade den besegrade, under det han af alla krafter ansträngde sig för att komma upp.

»Men ge på nosen, det gör en äkta svensk,» förklarade Adolf, i det han tilldelade den öfvervunne ett slag öfver näsan, hvarefter han släppte honom och sprang upp.

Äfven Pauli sprang upp och ville, blek och fradgande af raseri, rusa emot Axner för andra gången. Men nu kastade sig kamraterna emellan, och Pauli, som såg att han numera hade trettio i stället för en emot sig, fann rådligast att spara hämden tills vidare.

Orsaken till detta envig, hvilket likväl grundlade en innerlig vänskap mellan Pauli och Axner, var följande:

På den tiden uppenbarade sig vida mer än nu i skolungdomens tidsfördrif på lediga stunder det stridbara lynne, som tillhör vår nation. Året förut hade Clara trivialskola fört ett ordentligt krig med Jakobs kyrkskola, och stora bataljer hade levererats på Brunkebergs torg, hvaraf en finnes beskrifven i våra redan utgifna »Taflor och berättelser ur Stockholmslifvet». Detta krig slutades med anförarnes bestraffning, hvarefter Stockholm njöt ett helt års ostördt lugn. Men knappt var det förlidet, förrän den stridslystne Pauli, claristernas anförare i det s. k. jakobinska kriget, glömmande den offentliga skolstut, han åtnjutit för sitt välförhållande uti detta krig, å nyo sökte uppmana sina på det örat gerna hörande kamrater att beträda Martis fält. Men på det att lagern icke måtte vidkännas någon inblandning af rottingen, såsom händelsen förut varit, ansåg han Södermalm böra väljas till det nya krigets skådeplats, emedan denna aflägsna trakt, enligt hans förmenande, låge utom lärarnes i Clara skola domsrätt.

Till den ändan begaf han sig en afton alldeles ensam till Söder och fattade posto utanför Katarina skolhus. I förbigående må anmärkas, att trivialskolans och kyrkskolans gossar alltid ansågo hvarandra för naturliga fiender. De förre voro s. k. bättre mans barn, med rena skjortkragar och hela skodon, hvaremot de senare merendels hade hvarken det ena eller det andra. De förre bildade sig för gymnasium och akademien, men de senare förnämligast för verkstäderna och i lyckligaste fall för handelsbodarna. Det var i smått samhällets patricier och plebejer som bekämpade hvarandra.

Pauli stod utanför Katarina skolhus med kinder och ögon blossande af stridslust. Flere gossar ur ifrågavarande skola visade sig snart med katekesen och bibliska historien, temligen uttrasade, under armarna. De läste inga andra böcker och hade icke det ringaste begrepp om Cornelius Nepos eller Dahls Grekiska grammatika, hvilka arbeten deremot utgjorde de klassiska trivialskolornas stolthet.

»Har ni fått i er de tio buden än, era kyrkråttor?» ropade Pauli till dem. Det var den klassiska lärdomen, som kastade utmaningshandsken åt den anspråkslösa kristenheten.

De barfotade katrinisterna, renlärighetens försvarare, studsade vid detta utrop i början några steg tillbaka; men de bemannade sig snart och störtade öfver den ensamme claristen, bultande med salig Hübners lärobok David och Salomo in i en nacke, i hvilken Hannibal och Julius Cæsar dittills utöfvat det största väldet, samt förvandlade hans bruna ögon till himmelsblå, medelst permarna af doktor Martin Luthers katekes.

Pauli kämpade värdigt sin gamla krigarära och sina många stutar, men måste slutligen vika för öfvermakten och taga till flykten. Han flydde dock utan att behöfva blygas, ty en hel skola var honom i hälarna, stenläggande med öfvade händer den flyendes rygg. Pauli hade fått, som nämndt är, blå ögon och många knölar i hufvudet, men han hade också fått sin vilja fram. Anledningen till kriget var gifven.

»Hvar har du nu varit igen, din slagskämpe?» frågade läraren honom den följande dagen.

»Jag har fallit ner från en murarställning,» svarade Pauli fräckt.

Han narrades dock icke alldeles, ty märkena i ansigtet voro af timmermans- och murarsöners händer.

Under frukosttimmen genomgick Pauli alla klasserna i sin skola och visade sina många, men lätt medburna troféer för kamraterna, förklarande deras rätta upphof och uppmanande till hämd. Man skyndade att låta anteckna sig i anförarens rullor. Till en så vigtig och långväga expedition kunde endast de tappraste och mest öfvade kämpar utväljas. Alla ville höra till deras antal; men Pauli gjorde sitt urval och antecknade blott dem, som redan förut förvärfvat sig ett namn för tapperhet och mod. De öfriga drogo sig flata

En hel skola var honom i hälarna (sid. 13).

och med gråten i halsen tillbaka, ty att vara ansedd för feg var det värsta som kunde hända ett medborgarämne inom skolans verld. Att anses för lat betydde på långt när icke så mycket. Man kunde gerna bära åsnan på ryggen, blott man hade lejonet i sin barm.

Bland dem, som kasserades, var äfven Adolf Axner, af sina lärare och kamrater särdeles omtyckt för sin flit och beskedlighet, ehuru det fina Adonisansigtet icke rätt ville behaga Odens och Thors ättlingar.

»Du är en kruka, visserligen af porslin, men en kruka ändå,» hade Pauli en gång med sitt vanliga öfvermod sagt till honom i flere kamraters närvaro.

Detta förtröt honom; men den fromme gossen knöt näfven i byxfickan och teg. Han höll länge till godo med porslinskrukan, liksom han ännu längre tåligt burit det tillnamn »mamsell», hvarmed han vid sitt första inträde i skolan hugnades af käckare kamrater. Liksom de fleste, hade Adolf Axner framträdt till mönsterbordet för att söka plats i de tappres led.

Pauli mätte honom länge med sina blickar ifrån topp till tå.

»Nog ser du tjock och bastant ut,» sade anföraren slutligen; »men Gud vet, om det inte är mera bomull än jern uti dig ... mera mjölk än blod.»

»Jag är inte rädd för någon, jag ... inte en gång för dig, Pauli!» svarade Axner.

Detta oförskämdt djerfva yttrande af »mamsellen» framkallade ett sorl af förvåning på de unges läppar; men mest förvånad syntes Axner sjelf, ty han skiftade färg och slog ned ögonen.

»När vi komma att slåss mot flickskolorna,» yttrade Pauli hånande, »så ska vi skicka mamsell Adolfina Axner emot dem.»

»Adolfina! Adolfina!» ropade hela skaran, utbristande i skratt.

Det vackraste röda blod, värdigt en Adolfinas kinder, genombröt liljorna på Adolfs ansigte.

»Nej, men se på mamsellen ... se hur hon rodnar!» skriade alla.

Adolf vände sig bort, gick till vattenflaskan och tömde ett helt flasklock vatten för att skölja bort de olycksaliga rosorna, hvilkas betydelse ingen ville förstå. Derefter

lemnade han klassen och tog vägen ner till bakgården för att ensam kunna reflektera öfver sitt olyckliga öde.

Bäst han så stod och funderade, fick han ögonen på en stege, som låg på marken. Han erinrade sig nu, att dagen förut flere af hans kamrater hvar efter annan försökt uppresa denna stege mot muren, men ingen lyckats deruti.

»Kan den der vara så tung?» frågade han sig sjelf; »jag hade bra god lust att försöka... och efter ingen ser mig, så... nå ja, hvarför inte?...»

Axner fattade uti stegen, samlade alla sina krafter och lyckades verkligen ställa den mot muren.

»Hurra!» jublade han och stötte ner stegen igen; »jag undrar om Pauli kan göra hvad mamsellen gjorde,» tillade han med en viss bitterhet.

Derefter uppreste han stegen för andra gången, nu med mindre ansträngning än förut.

»Håhå!» ropade han; »var det inte värre än så?... Ner med dig på marken, din långbente krabat!... Jag ska lära dig mores, jag.»

Ånyo stötte han stegen mot muren och skrattade af hjertans grund åt dammet, som hvirflade upp mellan pinnarna. Derefter slog han med armarna omkring sig, utdelande puffar i luften åt höger och venster, under det han, erinrande sig sina kamraters stridsord, utropade:

»Der har du på smalbena, din jakobist!... Der har du en sexstyfver för sotningen, svartmurre!... Vill du jag ska sunda dig upp i masttoppen, din beckbyxa?... Der sitter du... ha, ha!... Ska ni vara två mot en, fyra mot en, åtta mot en, era harkrankar!... Hit med er... hur många ä' ni på en slump?... Jag tar er alla, en på hvart finger och två till för jemnans skull... summa summarum tio på en gång... ha, ha, ha!... Pauli, Pauli!... Adsum... jaså, du är här... känner du Kalle Bager?... Vill du ha på söta knöln?... Der ligger du med benen i vädret... hvad tycker du om mamsellen?... Syr hon bra, stickar hon bra, bakar och brygger hon bra?... Upp med benen i vädret en gång till, gosse lilla... husch, hvad det går... kyss mamsellen på hand... be om nåd, be om nåd... ack, hvad det är roligt, hvad det är roligt!...»

Så fäktade, hoppade och jublade inferioren i tertia, den trettonårige Adolf Axner. Allt omkring honom var nederlag,

jemmer och förstörelse; men sjelf stod han på Capitolii höjder med triumfatorns lager kring högburen tinning.

Adolf var lycklig. Hade han icke skäl dertill? Ack jo. Den tid, då man tror sig hafva utfört ett storverk dergenom att man från marken upplyfter en stege, och då man ej har andra fiender att spänna bälte med och besegra än de ljusa, oskyldiga, barhalsade bilderna ur en trettonårig hjerna, då — då är man visst lycklig, så lycklig man någonsin kan blifva här i verlden.

Klockslagen, förkunnande slutet på frukosttimmen, bröto den sköna förtrollningen, och Adolf Axner återvände till sin klass. Sällan kunde någon sina lexor så bra som han; men denna dag var han tankspridd och hörde icke på de frågor, som läraren framstälde till honom.

»Hur är det fatt med Axner i dag?» frågade läraren: »jag känner inte riktigt igen honom.»

Axner hörde ej hvad läraren sade. Hans tankar uppehöllo sig på bakgården, sysslande med stegen och idrotterna i luften. Några mindre skickliga kamrater flyttades till och med öfver honom, utan att detta alls syntes bekomma honom.

»Hvarför svarar du icke på frågorna?» frågade ånyo läraren, förvånad öfver den annars så flitige och uppmärksamme lärjungens beteende.

Axner stirrade på läraren utan att svara.

»Du har ej läst öfver dina lexor,» fortfor läraren; »du kan ju icke det minsta ord i dag.»

»Kan jag inte?» frågade gossen, nu vaknande ur sina heroiska drömmar och dervid först märkande, att han blifvit nedflyttad under åtskilliga kamrater, dem han alltid förut varit van att se under sig.

»Ja, du kan inte, min gosse,» upprepade lärarens milda stämma.

»Jo, visst kan jag, herr magister,» svarade Adolf med en tår i ögat, ty verkligheten af hans nederlag i klassen hade nu skingrat hans dröm om seger på bakgården.

Och Adolf Axner kunde verkligen, ty det dröjde icke många minuter, förrän han icke allenast återvunnit sin gamla plats, utan äfven hoppat öfver några af sina öfre kamrater. Men ånyo invaggades han i den sköna drömmen och förblef deruti till skoltimmens slut. Läraren begrep honom ej och ämnade taga honom i särskildt förhör, men gossen var försvunnen.

Adolf Axner hade inga föräldrar i lifvet, utan var som fosterson upptagen af en fattig kopparslagare, hvilken bodde och hade sin verkstad vid Stora Vattugränd inom Clara församling. Mästaren vid det lofliga kopparslagare-embetet Isak Brundström hade aldrig haft några välmaktsdagar, utan ständigt lefvat i stor fattigdom med sin hustru och sex barn. I samma hus hade bott en fattig enkling och kamrer med namnet Axner, hvars enda son var vår Adolf. Kamrern dog innan hans son uppnått sitt sjette år. Alla menniskor tyckte, att det var synd om den stackars fader- och moderlöse gossen; men den fattige kopparslagaren gjorde hvad alla menniskor endast tyckte böra göras. Han tog Adolf i sitt hus, ty en gryta för sex barnamunnar räcker nog för sju, tänkte han, och en sjundedel af en kaka bröd är visserligen mindre än en sjettedel, men har större värde, om ej i menniskors ögon, åtminstone i Guds. Den fattige kopparslagaren lät honom gå i kyrkskolan tillsammans med sina egna sex söner, som alla voro äldre än Adolf.

»F-n till pojke!» sade kopparslagaren en dag till sin hustru; »han är mycket snällare än mina egna pojkar, de drularne... magistern säger, att han är ett riktigt ljushufvud.»

»Ja, ett snällt barn är det,» svarade fru Brundström; »under de tre år, vi haft honom, har han aldrig gjort någon elakhet... god och undfallande är han som ett lam... aldrig rifver han sönder sina kläder som de andra... också tycker jag, Gud förlåte mig, nästan mer om honom än om de andra... bibeln och psalmboken läser han som en prest... det är en lust och glädje att höra honom läsa.»

»Och han skrifver som en kunglig sekter,» inföll mästaren; »se på de här räkningarna bara, som han i dag skrifvit åt mig... se på mitt namn, så vackert det är tillpetadt... se sådana slängar och krumelurer... jag kan få ondt i magen, när jag tänker på, att ingen af mina egna kan skrifva så bra.»

»Aldrig breder han tjockt smör på smörgåsen som de andra,» tillade frun; »inte heller rusar han fram som en varg till bordet... alltid tar han sist för sig... aldrig springer han bort utan att be om lof... aldrig prutar han emot, när man ber honom gå något ärende... en snäll gosse är det, och det går nog bra för honom här i verlden, om han får lefva.»

»Men den satans pojken gör mig bekymmer i alla fall,» pustade mästaren.

»Hur då, kära Brundström?» frågade hustrun med förvåning.

»Åhjo, ser du, Kristian och Fredrik ha vi nu, Gud vare lof, ute i läran, och Jakob och Gustaf bli vi snart af med i rappande draget, och om några år få väl Kalle och Petter lunka samma väg... men folk tycker, att när vi inte lägga fingrarna emellan hvad våra egna barn anbelangar, så borde vi inte heller vara så rädda om ett främmande barns skinn.»

»Ja, men, ser du, Adolf är så svag, spenslig och fin... inte kan vi sätta honom i lära, inte, för inte duger han till handtverkare, det ser ju hvar menniska.»

»Att låta honom läsa är visst godt och väl, men det kostar schaber, ska jag säga, och tiderna äro så svåra, så...»

»Men Gud är god,» svarade hustrun, klappande sin man på axeln.

»Och skrifva kan han,» fortfor mästaren, »skrifva som en karl... kan ändå ha nytta af honom... kommer dag, kommer råd... Hör du Martha, min gummå, vänd mina grå byxor och gör deraf ett nytt plagg åt Adolf; ty,» tillade han skrattande, »en borgare, som har råd att hålla sig skrifvare, kan också alltför väl bestå honom hela byxor.»

Dermed var det slut på öfverläggningen om fostersonens öde för den gången. Ofta hörde kopparslagarens barn sin fosterbror sålunda berömmas på deras bekostnad, och de kastade vreda blickar på honom; men Adolf var då alltid tillreds med vänliga ord och smekningar, som snart gjorde allt godt igen. Gossarne Brundström kände nog inom sig sjelfva, att mamma och pappa hade rätt, ty känslan för det rätta är omutlig i barns hjertan. Det är först när man blifvit äldre och förståndigare som man börjar pruta både med rättskänslan och samvetet.

Så förflöto åren. Ju äldre Adolf Axner blef, desto mera nitisk blef han i sina bemödanden att vara kopparslagaren och hans hustru till glädje och fromma. Om söndagarna läste han för sin fostermor med hög och klingande stämma en uppbygglig predikan; om hvardagarna förde han böckerna och utskref räkningarna åt sin fosterfader, alltid så korrekt och summorna så väl uträknade. Ju äldre han blef, desto tunnare smör bredde han på brödet, ty hans

förstånd sade honom, att han icke hade det ringaste anspråk på deras frikostighet och välvilja, i hvilkas hus han var, och djupt i hans bröst slog tacksamhetens rot, som kunde uppryckas endast af döden.

Kopparslagaren och hans kära hälft hade ofta mycken förargelse af sina egna söner. Fadern svor och modern grät; men vid fostersonens vänliga röst och milda blickar tystnade den förres svordomar och upptorkades den senares tårar.

»Har ni många barn, kära mästare?» frågade ofta förnäma kunder vår hederlige handtverkare, ty de förnäma tycka ibland att det är roligt att språka med handtverkaren, i synnerhet om det är obeqvämt för dem att på dagen liqvidera de räkningar han presenterar.

»Jag har sju, och det yngsta af dem är min bokhållare,» svarade kopparslagaren med stolthet i blicken, men en suck i hjertat vid tanken derpå, att bokhållaren endast var hans fosterson.

»Hvad frun har för en vacker gosse till son!» hördes lika ofta, när kopparslagarens hustru, åtföljd af sin kära Adolf, visade sig ute vid hamnarne eller på torgen.

Mamma Brundström besvarade utropet med blickar, hvaruti tindrade många ljufva tårar, likaledes af stolt be-

låtenhet; men sex af dem voro dock alltid bittra, ty de framkallades af tanken på de sex sönerna, som aldrig tillskyndat den hederliga frun så mycken glädje och triumf.

»Förb. skada, att han inte ska heta Brundström i stället för Axner!» yttrade kopparslagaren till sin hustru, i det han ref sig bakom örat.

Frun gaf med en betydelsefull nickning enahanda önskan tillkänna och kunde aldrig förstå, huru det var möjligt, att ett barn, som icke legat under hennes hjerta, ändock kunde ligga detta hjerta så nära, som det nu gjorde.

Sålunda fick man göra bekantskap med den sällsynta företeelsen af menniskor, som, oaktadt de till följd af sina knappa vilkor nödgades skicka sina egna söner ut i verlden, likväl icke hade hjerta att släppa ifrån sig en annans barn, utan tvärtom sökte bereda detta barn alla möjliga tillfällen till utveckling af de lofvande anlag, det tidigt röjde. De voro öfvertygade derom, att Adolf skulle blifva ett ljus, om han finge studera, men att deras egna barn deremot aldrig kunde blifva det, om de också läste i hundra år, och det var denna öfvertygelse som bestämde deras handlingssätt.

Adolf, sålunda omhuldad af kopparslagaren och hans hustru, kunde dock icke dölja för sig sjelf, att han intagit det första rummet i deras hjertan, och förebrådde sig många gånger för det han beröfvat sina fosterbröder detta rum. Mången gång beklagade han sig öfver att ej hafva en egen fader och en egen moder i lifvet, till hvilkas kärlek och ömhet han kunde hafva rättighet. Ju mer han tänkte derpå, desto mer led han, och detta lidande undföll ej hans fosterföräldrars ögon.

»Hvad hänger du läpp för?» frågade en dag kopparslagaren honom.

»Jo, nu är jag så gammal, att jag kunde komma i någon lära,» svarade Adolf.

»Hvad skulle du der att göra, min gosse?»

»Kors, jag som de andra.»

»Nå, hvilken lära då?»

»Det är detsamma.»

»Vill du bli smed?»

»Nej, inte just det, inte.»

»Släggan är för tung och förskinnet för svart, det märker jag nog... Nå, vill du bli skomakare?»

»Nej, inte skomakare.»

»Prylen och sylen smaka inte gunstig herrn ... Nå, skräddare kanske?»

»Nej, inte det, men ...»

»Har du ledsnat vid att läsa?»

»Nej, ack nej!»

»Du kan bli en bra prest eller magister, men du blir bestämdt en skral handtverkare, det ska jag säga dig, min kära gosse ... Den handtverkare, som ska taga sig fram i dessa tider, får inte ha något annat i skallen på sig, för då går det åt fanders, om han också pratade latin, så han storknade ... En handtverkare som super mycket och som läser mycket kan just komma på ett ut.»

»Men om jag skulle komma i bod, så ...»

»Jaså, bli hökare eller kryddkrämare kanhända? ...»

»Ja.»

»Nej, pass, min gosse ... Den, som vill stå innanför disken och inte genast slå vantarne uti, den måste kunna prata mycket, ljuga mycket och från morgon till qväll ge sig fan på att han säljer varan under inköpspriset ... Skulle fan ta hvarje minuthandlare på orden, så fick han göra den brinnande ugnen mycket större och rymligare än han har rättighet till.»

Kopparslagaren skrattade rätt hjertligt åt sitt eget mustiga infall.

»Men jag tycker, att grosshandlare ...»

»Kontorist, menar du,» inföll den ohjelplige kopparslagaren; »ty den som blir grosshandlare med två tomma händer, blir slutligen mera handlös, än om han varit född utan dem ... Du blir kontorist i alla dina dar, en annans dräng så länge du lefver, beroende af andras omständigheter och nycker ... Bättre att ega litet för egen räkning än sköta mycket för andras ... Jag vill hellre rå om den lilla jordlapp, hvarpå mina fötter stå, än vara arrendator af de största säterier i verlden ... Nej, fortfar du med dina böcker, gosse lilla, och tacka din gud för det att du får lära dig det som smakar dig bäst ... Du skall bli en lärd man, och dervid blir det.»

Och dervid blef det också. Adolf Axner fortsatte sina studier, läste latin och grekiska samt blef en af de flitigaste och mest omtyckta lärjungarne i Clara skola. Sällan såg man honom ute tillsammans med andra gossar eller deltaga i deras lekar. Var han ute, så var det alltid i något ärende

åt fosterföräldrarne, än för att köpa kaffe och socker, när pigan icke hade tid, än för att hemta ett halfstop starkt bränvin från bränvinsmagasinet för kopparslagarens hushåll, eller med räkningar till mästarens kunder vid början af hvarje qvartal.

Derigenom, att han nästan aldrig deltog i sina kamraters tidsfördrif på lediga stunder, tilltog den naturliga vekheten i hans själ, hvilket också, såsom läsaren sett, hade till följd en mängd speord från kamraternas munnar. Vi ha sett, huru hans långmodighet slutligen tröttnat vid det beständiga gycklet och flinet omkring honom. Kunde väl öknamnen porslinskrukan och mamsellen anstå honom, som med beundran räknade Rolf Götriksons bragder och med förtjusning följde kämpen Ubbe, vadande i blod på Bråvalla hed? Och Hannibal sedan, denne skolungdomens oförliknelige hjelte, som med solbrända afrikaner öfversteg Alpernas isspetsar, som i tolf år trotsade de mäktiga romarne i deras eget land, som slutligen, förjagad af otacksamma landsmän, tömde giftbägaren för att icke lefvande falla i dödsfiendens hand! — Ack, han hade solat sig i glansen af hjeltens ära, lidit nederlag med honom och gråtit vid hans döda kropp, — och ändå bli ansedd för feg, ändå kallas för mamsell — det var för mycket skymfligt för hjeltevålnaderna i en trettonårig hjerna.

Förtrytelsens tårar fuktade hans ögon. Den veka hinnan kring själen upplöstes deraf och brast, och rustadt med svärd och sköld steg hans manligare jag fram i dagen ur djupet af hans bröst, liksom Minerva ur Jupiters hufvud.

Han kände icke mer igen sig sjelf; men han var stolt öfver den nya bekantskapen och skyndade att ännu innerligare sammanknyta sig dermed. Han kunde bli en hjelte, ty han ville det. Han ville taga ett djerft steg på den nya banan, och hvilket djerfvare kunde väl tänkas än det att utmana och besegra den starke och modige Pauli, claristernas beundran och jakobisternas skräck — denne Pauli, som icke skydde för skorstenarnes mohrer och vanternas gastar! Sotarpojkar och sjömän ansågos alltid för skolgossarnes farligaste motståndare. Det var Pauli han ville besegra. Det var öfver dennes fallna kropp han skulle krossa porslinskrukan och för evigt afkläda sig mamsellens kjortlar.

Under dessa storartade förespeglingar flög han på väldiga örnvingar den korta vägen till sina fosterföräldrars hem.

»Det var bra att du kom, Adolf!» ropade kopparslagaren emot honom; »Stina ligger hos Holmgrens och klappar kläder... Spring fort efter ett halfstop bränvin och flyg som en tätting hem igen.»

För första gången rodnande öfver ett dylikt uppdrag, emottog Adolf halfstopsbuteljen och lemnade rummet med nedböjdt hufvud. En örn flyger ej som en tätting, och det är icke med bränvinsbuteljen i hand man blir en Rolf eller en Hannibal. Adolf glömde, att det var med bränvinsbuteljen som Europa eröfrade Amerika.* Han svor för första gången och slungade bannstrålen öfver köksan Stina, Holmgrens klappbrygga och Blomners bränvinsmagasin. En tanke af bitterhet mot den hederlige fosterfadern flög äfven genom hans hufvud; men han blygdes snart öfver denna tanke, stoppade buteljen under jackan och lunkade derefter tålmodigt åstad, ehuru med långsamma steg, för att uträtta ärendet. Hemkommen, fick han några snubbor för sin långsamhet, dem han ansåg sig väl förtjena för den oblida sinnesstämning, han ett ögonblick hyst mot sin välgörare.

Sedan han väl slutat sin middagsmåltid, gick han ner i verkstaden och började, till arbetsfolkets stora förundran, pröfva sin armstyrka med att lyfta släggor och klippa sönder remsor af kopparplåt med den stora plåtsaxen. Icke nöjd dermed, fattade han tag uti en hel kopparplåt och bar den till saxen.

»Hvad vill han med plåten och göra?» frågade en af gesällerna.

»Klippa sönder den,» svarade Adolf, fullkomligt obesvärad.

»Han låter bli det, förstår han,» förklarade gesällen; »låt han plåten ligga bara... Klipp han sönder bokblan med fruns sax, det är mycket bättre, det... Se så, låt plåten vara, har jag sagt.»

»Alltför gerna,» genmälde Adolf, i det han släppte plåten; »han är i alla fall för tunn, den der... Jag ska leta fram en tjockare.»

Gesällerna och lärgossarne, som högst sällan hugnades med något besök af mästarens fosterson och ännu mindre väntade något arbetsbiträde af honom, gapade på honom, utan att rätt veta hvad de skulle tänka. Men när de sågo den unge volontären verkligen nappa uti en annan plåt och föra den fram till saxen, trodde de helt enkelt, att han blifvit »yr i nattmössan», såsom de mangrannt uttryckte sig.

Adolf hörde ej på det örat, utan rustade sig till att visa sin oväntade skicklighet i det lofliga kopparslagaryrket.

»Kom hit, Kalle,» ropade han till en af lärgossarne, hvars svarta, grinande ansigte följt alla hans rörelser, »kom hit, Kalle, och håll i plåten!»

»Hvarför ska jag hålla i plåten?» frågade Kalle, med händerna under förskinnet och den trubbiga näsan i vädret.

»Jo, jag vill knipsa af den, kan du väl begripa,» svarade Adolf.

»Knipsa af den sjelf, så får han känna hur godt det är,» uppmanade gesällen.

Adolf försökte, men si, det gick inte så lätt för sig, som han trodde, ty plåten måste handteras med venstra armen på samma gång som saxen af den högra. Med den skönaste metalliska klang föll kopparplåten till golfvet; men mindre skön var den skrattsalva, som från alla hörn af verkstaden smattrade mot vår hjeltes örhinnor.

Den som skrattade värst var den trubbnäsige Kalle. Man skrattar icke ostraffadt åt en hjelte, en Hannibals och Cæsars like. På ögonblicket var Adolf vid den storflinande lärpojkens sida, och innan denne ens visste hvarom frågan var, hade vår hjelte satt ena foten bakom honom och lagt honom till golfvet, hvarefter han, stolt öfver sin seger, skyndade ut ur verkstaden. Endast en Ulysses kan besegra cykloper.

Efter dessa och dylika förberedelser till den strid han hade i sinnet gick Adolf till skolan, och när eftermiddagens skoltimmar förflutit, deltog han, såsom redan beskrifvet är, objuden i rådplägningen mellan Pauli och kämparne vid östra kyrkogårdsporten. Han sökte gräl med anföraren på det sätt, att han opponerade sig mot det nya kriget. Han lyckades och besegrade den dittills oöfvervinnelige, och med outsläcklig törst drucko hans öron det bifall, som höjdes ur de förvånade kamraternas ring.

»Det var ett knep, bara ett knep,» ropade Pauli, hvars hämdlust, hejdad i sitt utbrott, nu gifvit vika för flatheten.

»Jag låg inunder, du ofvanpå,» svarade Adolf, »du hade öfvertaget... Var det ett knep att då komma öfver dig, så var det också genom knep som den ende Horatius besegrade de tre Curiatierna; men det är i alla fall slutet som afgör allt.»

Vår hjelte var, som man finner, äfven stark i historien.

»Låt mig ligga öfver en gång till och försök att komma upp, om du kan,» fortfor segraren, skådande omkring sig med stolta blickar.

Pauli tycktes icke ha lust att gå in på förslaget och hade ej heller någonting att invända mot det historiska

exemplet. Ju mer han betraktade Axner, desto mer tyckte han, att bredden på dennes skuldror var vida öfver medelmåttan, samt att den forna mamsellens bröst och armar sågo aktningsbjudande ut. Han begrep ej, hvar han förut haft sina ögon, och fördömde för första gången sitt öfvermod.

»Eller har du lust,» började Axner ånyo, »så försöka vi en ordentlig brottning, bröst mot bröst och knä mot knä... Nu är det min tur att leka litet... Försök att ta porslinskrukan i öronen... Kom och kyss mamsellen!»

Den fruktansvärde Pauli studsade och vågade icke slå upp ögonen, af fruktan att kamraterna deruti skulle läsa hans tvekan att inlåta sig i handgemäng med en kamrat, som nyss brutit ett blad ur hans lager och möjligtvis äfven kunde lyckas att bryta ett till.

»En annan gång ska jag tala med dig,» svarade han slutligen, »och det ska bli ord och inga visor; men klockan sex har jag stämt möte med katrinisterna i Sista styfverns trappor på Söder.»

»Som du vill,» ropade Axner; »jag följer med till Sista styfverns trappor.»

»Bra, bra!» sade Pauli.

»Bra, bra!» instämde de öfriga.

»Du medger väl ändå, att jag är den starkaste?» yttrade Pauli, efter ett kort uppehåll.

Axner mumlade några otydliga ord, men tviflet lästes i hans ögon.

»Du måtte väl medge, att jag är starkare än alla andra?» frågade Pauli med häftighet.

»Åhja, än alla de andra,» svarade Axner, med eftertryck på de sista orden.

»Och starkare än till och med du?» tillade Pauli, något mjukare.

Det låg något bedjande i tonen, hvarmed detta sades. Axners milda, eftergifvande lynne återtog sitt välde. Han erinrade sig också, att de största hjeltarne alltid varit de mest milda och försonliga.

»Ja, jag medger att du är starkare än jag,» förklarade han slutligen och beledsagade förklaringen med en blick, som intog alla.

Pauli fattade hans hand och såg på honom med en hjertlighet, som sällan uppenbarades hos denne vilde slagskämpe.

»Du är en duktig pojke, Axner!» sade han; »vi ska bli vänner, vänner i lif och död!»

»Hjalmar och Orvar Odd,» tillade Adolf med blixtrande ögon.

»Hjalmar och Orvar Odd,» upprepade Pauli; »du är Hjalmar, du, och jag är Orvar Odd, ty om jag är starkare än du, så är likväl du mycket beskedligare och bättre än jag . . .»

Och de båda fosterbröderna tryckte hvarandras händer med tårglänsande, men leende blickar.

ANDRA KAPITLET.

Slaget i Sista styfverns trappor.

Nu framåt marsch! Färdigt gevär!
Tågom emot de katrinister!
Tappert och modigt hjertat är
Jemt hos de lysande clarister.
    Katrinister! Katrinister!
    Klockan slagen är.

Se katrinisten kommer der
Trasig och med en uppsyn bister,
Rysligt han muckar, skrålar, svär.
Gen honom på hans nakna vrister.
    Katrinister! Katrinister!
    Klockan slagen är.

Får rektorn veta af det här,
Kanske vi komma uti klister.
Men den en feg och kruka är,
Som räds för ett rapp af sin magister.
    Katrinister! Katrinister!
    Klockan slagen är.

Ja, marsch framåt! Färdigt gevär!
Tågom emot de katrinister!
Tappert och modigt hjertat är
Jemt hos de lysande clarister.
    Katrinister! Katrinister!
    Klockan slagen är.

Sådan var den krigssång, som, författad af en tolfårig skald i sekunda, claristerna uppstämde, under det de, tågande ut genom kyrkogårdsporten, togo vägen åt Staden, passerade Norrbro och Skeppsbron, hvarefter de gjorde halt vid Blå slussen för att hemta andan och rådslå om hvad som vidare borde företagas till vinnande af den seger, hvarom de redan på förhand gjorde sig förvissade.

Mången har ogillat och ogillar dessa excesser af skolungdomen, hvilka på den tiden hörde till ordningen för dagen, på samma gång man beprisar den småningom tilltagande och nu rådande stadgan hos det uppväxande slägtet; men medgifvas måste dock, att under dylika ystra lekar de inneboende anlagen hos en Odens ättling tidigare utvecklas och bilda en fastare karakter jemte ett större sjelfförtroende, begge så nödvändiga i farans stund, hvaremot den beprisade säfligheten merendels har något förvekligande med sig både för själens och kroppens krafter. Att leka krig och soldater kan aldrig illa anstå barn till ett folk, som städse bör vara beredt på kampen för frihet och fädernesland. Kärleken för leken öfvergår lätt till kärlek för det dermed beslägtade allvaret. Låt vara, att öfvermodets känsla derunder en och annan gång kan insmyga sig i ett och annat ungt sinne; men bättre än intet mod är öfvermod, och den mognare åldern, illusionernas dödgräfvare, har nog sina mullskoflar för öfvermodet, liksom för andra bättre eller sämre känslor, hvilka den rymliga själen innesluter. Författaren har för sin del funnit, att de af hans skolkamrater, hvilka, med hjerna och hjerta fylda af de gamla kämpasagorna, sökte bilda sig efter de heroiska mönstren samt likna dem i styrka och mod, till största delen blifvit raska och oförskräckta män, då deremot flertalet af de så kallade beskedliga gossarne, hvilka gräto för den minsta skråma och sqvallrade om allt som ej behagade dem, framgent visat sig som veklingar, opålitliga och krypskyttar under hela lefnaden.

Det är icke med hufvudet bittida och sent i mammas knä som man uppfostras till kraftfulla män. Af morsgrisar blifva inga Göta lejon, och man gör inga hjeltar derigenom, att man »skrämmer barn för busen». Pojken bör få uppväxa fri och oförhindrad att deltaga i sin ålders nöjen, aldrig beröfvas umgänget med lifliga, om också något ostyriga kamrater. Moralens bud blifva ej derför åsidosatta; ty mer

oblandade sanningar finnas ej, än dem ett barn får höra af sina lekkamrater, emedan deras omdömen alltid äro omutliga samt deras begrepp om rätt och orätt alltid klara och lättfattliga. Derför ser man också i skolorna, t. ex. vid premiers utdelande åt de flitigaste, hurusom lärarne alltid öfverlemna bestämmandet deraf åt skolungdomen sjelf, öfvertygade derom, att dess omdömen och beslut flyta ur den strängaste rättskänsla; och aldrig går den förtjente miste om sin belöning, äfven om denne i andra afseenden icke förstått att vinna sina kamraters sympatier. Hos barn är den personliga oviljan ett och det objektiva omdömet ett annat. Högst sällan, om ej aldrig, inverkar den förra på det senare. Författaren minnes ännu från sin barndom gossar, som ständigt voro i tvist med hvarandra, men som, detta oaktadt, aldrig förnekade trätobrodern rättvisa, när den vid omröstningen till ett premium togs i anspråk.

Menniskonaturen är visst icke till roten så ond, som presterna påstå. Det är blott oförståndiga föräldrar och lärare som förstöra den.

Men hvar var det som claristerna gjorde halt? Jo, vid Blå slussen, denna ännu i dag lik sig, som han på den tiden gick och stod. Det är blott hans röde broder som helt nyligen fått ändra form och ikläda sig en annan drägt, mer lämplig för tidehvarfvets smak och beqvämlighet. *

»Gossar! Vi måste fördela oss i två hopar,» förkunnade Pauli.

»Hvarför det då . . . hvarför få vi inte följas åt?» frågade kamraterna.

De voro barn af ett konstitutionelt samhälle, som man kan höra, och anförarens *måste* måste derför motiveras, innan det kunde vinna gehör.

»En del af oss måste gå öfre vägen och en annan den nedre,» yttrade anföraren, som hade svårt för att bära aktning för den konstitutionella formen, oaktadt det nederlag, hans avtokratiska grundsatser genom Axners kraftfulla opposition nyss lidit; »ty kyrkråttorna vänta oss, som I veten, i Sista styfverns trappor, och dit kommer man på tvänne vägar . . . Går man blott den ena, så kunna de lätt springa

* Läsaren torde vid de lokalskildringar som förekomma i denna berättelse erinra sig, att den skrefs 1847.

bort och fly på den andra... Jag tycker man derför bör så ställa till, att man på en och samma gång kan taga dem i hakan och nacken... Har jag inte rätt, kanhända?... Hvem känner den här saken bättre än jag?... Har någon annan af er varit i Sista styfverns trappor?... Hvasa?...»

Ingen mer än Pauli hade varit på denna märkvärdiga plats, och ingen mer än han kände följaktligen dess lokalbeskaffenhet, men fördelen af att på samma gång blifva mästare öfver en fiendes haka och nacke låg klar för allas ögon, hvarför icke heller någon vidare invändning kom i fråga.

»Vi äro inalles femtio man,» började nu Pauli igen, i det hans öfverräknande blickar mönstrade de barhalsade kämpar, som slutit sig omkring honom; »trettio man marschera, med Axner till anförare, den nedre vägen och fatta posto nedanför trapporna.»

Adolf Axners kinder började glöda, och han höjde sig stolt på tåspetsarne, i det hans tacksamma blickar sökte fosterbroderns.

»Jag behöfver endast tjugu,» fortfor generalissimus, »och med dem går jag den öfre vägen... Jag och tjugu är detsamma som trettioen,» tillade han med en viss tillförsigt, »vi hafva således lika många att kommendera, Axner!»

Denne öfversåg gerna med fosterbroderns skryt, ty han kände sig obeskrifligt lycklig öfver den generalsbefattning, honom blifvit anförtrodd, utan att någon ens med ett ord sökte bestrida honom den. Han skakade väldigt sin påk, kännande en hel armé i sina armar.

»Hälften af artilleriet fördelar sig på hvardera truppafdelningen,» befalde Pauli; »fram med artilleristerna!... Jag vill se, att allt är i ordning!»

Tio gossar närmade sig anföraren och slogo en ring omkring honom.

»Laddadt, förmodar jag... Fram med strutarne!» kommenderade han.

I ett enda tempo utdrogo de tio ur sina fickor hvar sin stora strut, hvarmed de skyldrade för anföraren med en skicklighet som röjde mycken öfning.

Pauli öppnade hvarje strut och undersökte den ganska noga. Ammunitionen bestod af aska och snus, sammanblandade.

»Godt! Allt är således som det ska vara,» förklarade generalissimus; »konsten beror nu bara på att icke i otid använda detta vigtiga vapen ... Bruken det aldrig mot gossar som äro lika stora eller lika starka som ni, för dem bören I kunna sköta med edra påkar; men då ni träffen sjömän och stora lärpojkar, som de här kyrkråttorna alltid ha i släptåg med sig, så fatten strutarna med venstra handen och kasten snuset och askan i ögonen på dem, så ska ni få se, att korpgluggarne snart blifva som fönster, hvilkas luckor man tillskrufvat... Bommen derefter till med edra käppar, så ska ni få se på ett lustigt spektakel... In med strutarna!... Raskt undan med tassarne!...»

De tio strutarna försvunno, hvarefter händerna i ett tempo föllo åt sidorna.

»Och glömmen inte heller,» fortfor fältmarskalken, »att passa på, att ni hafven vinden på ryggen, för annars händer det att edra egna ögon få sitta emellan på kalaset, och ni blifven sjelfve lurade på konfekten ... Vinden på ryggarne, har jag sagt!»

»Vinden på ryggarne, ja,» upprepade artilleristerna och gjorde ställningssteg.

»Sköldarne i beredskap!» hördes ånyo anförarens befallande stämma.

Sköldarne voro större böcker, kring hvilka gossarne spänt sina bokremmar, hvaruti de med venstra händerna höllo tätt invid spännet, så att de kunde sträcka fram boken för att parera de slag som riktades mot dem. Företrädesvis begagnades lexika, såsom varande mest tjenliga för detta ändamål. Pauli bar sjelf Schenbergs latinska lexikon, bundet i ovanligt tjockt pappband, hvilket också bar märken efter många strider, då deremot sjelfva bladen inuti, fullkomligt främmande för dagens ljus och lärjungens ögon, bibehöllo sig i samma släta och vackra skick, som de hade när de kommo från bokbindaren. Schenberg, den hedersgubben, kunde väl aldrig ana, att detta med så mycken möda sammanfogade värn mot bockarne i latinska språket så der skulle begagnas till skydd mot rottingar, hasselkäppar och gatsten. I brist på salig Schenberg måste salig Sjögren släppa till sin rygg och sina sidor. Dock ansågs den senare i allmänhet för liten och tjock, så att han, som sagdt är, endast i nödfall tillgreps.

Sedan generalmönsterherrn omsorgsfullt och samvetsgrannt granskat den lilla krigshärens vapen och ammunition, fördelades den såsom anbefaldt blifvit. Pauli med sina tjugu tog vägen öfver Glasbruksgatan, och Axner, i spetsen för återstoden eller de trettio, marscherade Stadsgårdsvägen.

Sista styfverns trappor, belägna alldeles vid slutet af Stadsgården, äro af trä samt mycket smala och ännu mer branta. På dem kommer man från Stadsgården upp till ryggen af det berg, hvarpå Södermalm, den till omfånget betydligaste delen af Stockholm, hvilar. Dessa trappor, som sålunda slingra sig utefter den branta bergväggen, äro onekligen den mest farliga plats man kan välja för lekar af det slag som det ifrågavarande; ty om också den styrka, hvilken innehar och beherskar dem, utan svårighet kan försvara sig mot de fiender, som anfalla nerifrån, så äfventyrar den på samma gång, för den händelse anfallet kommer ofvanifrån, att med lika lätthet blifva kastad utför trapporna rakt i gapet på fienderna dernere, i fall man dessförinnan icke brutit halsen af sig.

Pauli, detta generalsämne, hade noga uppfattat dessa båda omständigheter och på dem byggt sin stora strategiska plan. Det var hans afsigt att låta Axner börja anfallet nerifrån trapporna, dem han antog att katrinisterna redan intagit, hvarunder han sjelf, medan fiendernas uppmärksamhet uteslutande riktades nedåt, skulle med de sina störta ofvanifrån och som en förhärjande storm falla öfver de enfaldiga katrinisternas hufvuden. Han hade derför gifvit Axner, underbefälhafvaren, order att göra min af liksom ämnade han bestorma trapporna, men likväl akta sig för att bestiga dem, utan endast tillbakaslå alla, som sökte komma ner på den smala träbron, som var lagd mellan trapporna och kajen, invid hvilken Saltsjöns vågor plaskade, erbjudande en svalkande famn åt de kämpar, som under stridens hetta kunde hitta på att bli nedstörtade deruti. Axner skulle icke börja den allvarligare attacken förrän Pauli anländt och gifvit signal till striden. På detta sätt skulle man fånga hela Katrina skola i ett enda notvarp och vinna en seger, hvarom samtid och efterverld skulle tala.

I allt detta hade Axner blifvit invigd under marschen till Söder, och hans hjerta klappade af otålighet vid tanken

på verkställandet af en plan, den han jemförde med forntidens störste hjeltars.

För att icke väcka för mycken uppmärksamhet fördelade Axner sin skara i tre hopar och befalde dem iakttaga ett större afstånd från hvarandra. Han befalde vidare, att de under framtågandet stundom skulle springa in i gränderna eller husportarne och der en kort stund hålla sig dolda, hvarefter de småningom skulle smyga sig ut igen och skrida framåt. I denna ordning började framryckandet tätt utmed sidan af den långa husraden, under den djupaste tystnad samt en och en i sender. Genom dessa visa anstalter skulle fienden icke veta ordet af förrän han hade claristerna alldeles inpå lifvet; ty om dessa, ehuru små till växten, icke kunde undvika att synas på gatan, så skulle likväl deras försigtiga framtågande skydda dem för misstanken om någon krigisk afsigt på Sista styfverns trappor.

Axner, åtföljd af en yngre, särdeles liflig och rask vapenbroder, hvars namn var Gustaf Hök, skilde sig ett godt stycke från sin första truppafdelning och skyndade raskt forut för att undersöka terrängen och uppvädra fiendernas spår.

»Hvar ä' Sista styfverns trappor?» frågade han en stor, groflemmad karl, till utseendet en murare, som stod nedanför en krogtrappa och rörde med fingrarne i en snusdosa af näfver.

»Nästa gränd,» svarade muraren, utan att se upp från snusdosan.

»Nästa gränd!» yttrade Axner förvånad; »är nästa gränd då den sista i Stadsgården?... Är det säkert, att det är Sista styfverns trappor?»

»Kan du inte se det, din tosing?» var murarens vresiga svar, i det han med ena ögat bligade på den frågande.

»Tosing kan du vara sjelf, ditt kalktråg!» inföll Hök.

»Hvasa?» utlät sig muraren, betraktande de begge gossarne med tvänne röda, vidriga ögon.

»Jag tycker, att när man frågar höfligt, så kan man få ett höfligt svar,» anmärkte Axner, i det han bad sin häftiga kamrat lugna sig och tiga.

»Det är inte värdt att du kyckar dig, din långa drummel!» tillade den ohörsamme Hök, med en blick på kamraterna, som med stora steg närmade sig.

»Ä' ni ovettiga, era skolråttor?» ropade karlen och tog ett steg fram mot generalmajoren och hans adjutant.

»Ska jag mura till ögonen på honom?» hviskade Hök, som tillhörde artilleriet, till sin anförare.

Axner gaf sin kamrat ett nekande tecken, vände sig om och ville aflägsna sig, ty tanken på närheten af den blifvande valplatsen fylde uteslutande hans hufvud, men i detsamma kände han sig hårdt fattad vid nacken af en grof hand.

»Var det du, din tjufpojke, som skälde mig för drummel?» hördes murarens basröst.

»Nej, det var jag,» svarade Hök, »och här har du fullmakten.»

Muraren uppgaf ett jämmerskri, släppte Axners hufvud och slog händerna mot sina ögon.

Hök hade, i samma ögonblick karlen vidrörde Axners hufvud, blixtsnabbt ryckt upp sin strut och kastat hälften af dess innehåll midt i murarens ögon, hvarefter han tappert och ihärdigt, såsom det anstod en lärjunge i Paulis skola, ansatte den förblindade muraren med sin knöliga käpp. Axner, uppretad af svedan, som den grofva handen qvarlemnat i hans nacke, dröjde ej att låta äfven sin käpp deltaga i dansen på jättens breda rygg, sidor och ben.

Några pigor och sjömän, som stodo ett stycke derifrån, skrattade så att de kunnat kikna, när de sågo, huru den herkuliske arbetaren, vrålande som en retad tjur, sparkade omkring sig åt alla sidor, utan att träffa någonting annat än de mötande käpparne, hvilkas fart ökades af de åskådandes högljudda löje.

»Nej, men se på muraren,» ropade den ene sjömannen; »så har han väl aldrig arbetat och stretat i sina dar... Tänk, om det skulle ta latmasken ur honom... Läggen till, gossar små... friska tag!... Så der ja... så ska det tryckas... Fan anamma de pojkarne!... De borde pressas till matroser, om de bara vore ett årblad längre...»

»Fan refva mig, är det icke Storken, den slagskämpen, den storskräflarn!» instämde den andre sjögasten, »han som skryter öfver att han är den starkaste i hela Stadsgården, och nu får han huden full med stryk af två pojkar, som jag kunde peka omkull med lillfingret... Men se hur han bär sig åt bara... Är han tokig eller full?... Se, tockna krumelurer han gör med benen och armarne.»

— — — hvarefter han tappert och ihärdigt ansatte den förblindade murareп med sin knöliga käpp.

De muntra sjömännen voro obekanta med claristernas artilleri och märkte icke, att den olycklige i en hast blifvit blind på begge ögonen. Denne, som förgäfves uttömde sitt raseri i luften, kraflade sig slutligen, vägledd af vana och instinkt, fram till krogtrappan och började krypa uppför den samt försvann genom krogdörren i det moln af kalkdam, som claristernas käppar upprifvit.

Blossande af stridens hetta och segerns fröjd, omgåfvos nu Axner och hans tappre vapenbroder af de ankomna claristerna, hvilka, underrättade om hvad som händt, storligen förargades öfver att de ej fått vara med i uppträdet med den jättelike muraren samt längtade efter det tillfälle, då äfven de kunde få gifva luft åt hjelteblodet, som svallade i deras unga bröst.

Axners bröst svälde som en romersk triumfators. Han hade skurit sin första lager, visserligen ur en murares rygg, men en lager ändå.

»Gossar!» utropade han, efter att hafva för sina kamrater nöjaktigt förklarat den nyss afslutade stridens anledning och utgång, »vi äro i grannskapet af Sista styfverns trappor... jag behöfver inte säga mer... framåt marsch!...»

Stora hjeltar äro merendels lakoniska i sina uppmaningar. Truppen satte sig i rörelse och stod snart i fullständig slagtordning nedanför de ofta omnämda trapporna.

Men, obegripligt, så när som på en stor, grå katt, hvilken hoppade från det ena trappsteget till det andra, syntes ingen lefvande varelse till i dessa trappor. Som det nu icke var kattor, utan »råttor» trivialskolans kämpar sökte, så faller det af sig sjelft, att deras öfverraskning skulle blifva ofantligt stor. Valplatsen var funnen, men en valplats utan fiender är som en bagarbod utan bröd.

»Hvad vill det här betyda?» utropade Axner; »inga katrinister här!... Men hvar i Guds namn äro de då?... Det här begriper jag alls inte.»

»Huru få tag i dem?» frågade Hök med en viss förtviflan i sin röst.

»Hvad ska vi nu göra?» skreko de öfriga otåligt om hvarandra.

»Kanske det inte är Sista styfverns trappor... Vi ha tagit vilse.»

»Låt oss läsa på hörnet.»

»Ja, låt oss läsa på hörnet.»

»Jo, visst är det här Sista styfverns trappor,» yttrade Axner, efter att ha läst inskriptionen på hörnet; »det kan väl inte vara möjligt, att Pauli sagt galet heller?... Hvad det vore försmädligt, det!»

»Hvad det vore ledsamt! Kors, så förargligt!» beklagade sig kämparne.

»Det kan också hända, att de inte vågat komma,» menade Axner.

»Du säger något, du... de ha inte vågat sig hit, de stackarne.»

»Ack, så'na krukor!..»

»Det är så vanligt med de der kyrkrattorna...»

»Så likt dem.»

»Åhja, man känner dem nog... det är inte första gången de lurat oss.»

»Men vänta, vi träffa dem nog...»

»Då voro jakobisterna mycket ärligare... de kommo ända alltid...»

»Det är inte så lätt att komma, när man vet att man får stryk...»

»Men gå en så lång väg och gå förgäfves... man kan spricka af förargelse...»

»Det är som pappa säger, på Söder bor det bara patrask...»

»Ja, det gör det... bara patrask... Gud vare lof att man inte bor på Söder!»

»Jag vill inte flytta till Söder för aldrig det...»

»Gud bevars för att bo i ett sådant hål!...»

»Men hvad ska vi göra?»

»Springa uppför trapporna till Katrina skolhus och passa på dem der...»

»Nej, klockan är sex, och de ha för längese'n gått ur skolan.»

»Om man ändå kunde stöta på en enda... hvad han skulle må!»

»Alla, mot en enda?... Nej fy!... Så talar ingen äkta clarist.»

»En mot en, mente jag...»

»Nej, en mot två... en clarist mot två katrinister...»

»Mot tio katrinister... en svensk mot tio ryssar,.. alldeles som vid Narva...»

»Som vid Narva, ja.»

Men om det bara kommer en enda katrinist?»

»Han ska slåss mot den klenaste bland oss... det är afgjordt, det.»

»Men hvem är den klenaste?»

»Du.»

»Hvad sa' du?... Akta dig!... Säg om det ordet en gång till, om du törs.»

»Det kan jag säga... mins du på Kirsteinska plan, du?... I förgår, du?...»

»Det ska du få äta opp, du.»

»Så kom då...»

»Här är jag far din, du...»

»Slå första slaget...»

»Nej, slå första, du...»

»Tyst! Intet slagsmål... Tyst! säger jag,» befalde Axner, trädande mellan de tvistande; »det finns ingen klen bland oss... alla äro vi lika tappra.»

»Bra sagdt, alla lika tappra!...»

»Och klenast den som skryter...» tillade Axner, med en sträng blick på vederbörande.

»Klenast den som skryter... Axner är alltid rättvis... Axner är en krona.»

»Och ädlast den som först räcker handen till försoning,» fortfor anföraren.

»Axner har rätt... här är min hand.»

»Och min.»

»Vänner...»

»I lif och död!»

»Träffadt!»

»Lefve Clara!»

»Död åt Katrina!»

»Hurra! Hurra!» skallade claristernas rop, så att det genljöd öfver Saltsjöns vågor.

»Men hur kommer det till att Pauli dröjer så länge?» yttrade Axner, sedan hurraropen tystnat; »han borde nu ha hunnit fram på öfre vägen.»

»Ja, det är obegripligt... inte syns han till, och inte hörs han af det minsta.»

»Hvem kommer der i trapporna?»

»En madam med en liten flicka.»

»Låt oss fråga henne.»

»Ja, ja!»

»Förlåt, madam lilla,» sade han, höfligt aftagande sin mössa, »har madam sett till några gossar?»

En medelålders qvinna, med en svart halsduk på hufvudet och ledande vid handen en liten flicka, syntes på Sista styfverns öfversta trappsteg.

»Vänten här nere, gossar!» befalde Axner; »jag ska fråga henne, jag.»

Efter dessa ord sprang han uppför trapporna, de nedgående till mötes.

»Förlåt, madam lilla,» sade han, höfligt aftagande sin mössa; »har madam sett till några gossar?»

»Hvad för ena gossar?» frågade madamen, blickande med välbehag på den unge och artige kavaljerens vackra och milda ansigte.

»Gossarne i Katrina skola.»

»Ja så, skolgossarne.»

»Äro de der oppe nå'nstans? Vet madam, om de äro der?»

»Inga har jag sett der oppe.»

»Inte det?»

»Men nyss, då jag gick bort uppför de här trapporna, mötte jag en hel skara . . .»

»Som gick utför?»

»Ja, visst gick de utför.»

»Såg madam, hvart de togo vägen?»

»Nej, det gaf jag inte akt på.»

»Vet madam, om det var katrinisterna?»

»Katrinisterna? Hvad är det för? . . .»

»Jo, gossarne som gå i kyrkskol'n.»

»Jo, jag tror väl.»

»Var det längese'n madam såg dem?»

»För något öfver en qvart sedan.»

»En qvart sedan?» upprepade Axner förvånad, tilläggande derefter för sig sjelf: »det är märkvärdigt, att vi då inte mötte dem.»

»Såg madam, om . . . om . . .» började Axner ånyo.

»Hvad för slag?»

»Om de vore klädda som . . .»

»Huru som?»

»Som . . . som . . .»

»Som sämre mans barn», ville Axner säga, men han rodnade och hans tunga hade svårt för att få fram de sårande orden. Han fann framför sig en qvinna af arbetsklassen, säkert moder till det barn hon ledde, och hvilket derför naturligtvis måste vara ett sämre mans barn. Han

sväljde den påbörjade frågan och tog fram en annan till ersättning.

»Vet madam, hur många de voro?

»Hvem kan räkna bina när de svärma?» var madamens svar.

»Hade de käppar i händerna?... Det vore så bra att veta det, lilla, snälla madam?»

»Min själ jag det mins, lilla herre... hur är det, Lalla lilla, kommer du ihåg om gossarne, som vi mötte när vi nyss gick uppför trapporna här, hade käppar?... Kommer du ihåg det, så säg den lilla vackra herrn det.»

»Joo, mamma,» svarade den lilla flickan, »käppar, mycket stora käppar... så här stora...»

Flickan gjorde dervid med den lediga handen en åtbörd, som skulle utvisa käpparnes storlek, och fattade derefter tag uti Axners käpp.

Axners blickar föllo nu på den lilla flickan, och en gång fästa vid henne, tycktes de ha svårt för att draga sig derifrån. Derpå var ej att undra, ty ett skönare barnansigte än detta hade aldrig förr lett emot honom, och englablicken i de stora blå ögonen hade något så till den grad förtrollande med sig, att vår hjelte var nära att glömma både ändamålet med samtalet och sina väntande kamrater.

»Du heter då Lalla, lilla flicka?» sade han, sålunda försjunken i hennes betraktande.

»Ja, Lalla, Lalla,» svarade engeln, ryckande i hans käpp; »Lalla får käppen, för Lalla är snäll... Får Lalla käppen, mamma, för Lalla är snäll?...»

»Visst är Lalla snäll,» medgaf Adolf, »men hur gammal är Lalla?»

»Fem år, går på det sjette,» svarade barnet.

»Tycker inte Lalla mer om det här än om den stygga käppen?» frågade Axner, i det han framtog ett äpple ur sin ficka.

Lalla gaf till ett rop af glädje och hoppade upp för att taga äpplet, och när hon fått det i sin hand, var hon ej sen att låta tvenne de hvitaste och finaste perlrader till tänder sluta sig kring frukten, som tycktes rodna vid återskenet af de rödaste läppar.

»Axner, Axner, kom ner... skynda dig!» hördes nerifrån kamraternas röster.

Adolf spratt till, lyfte på mössan till afsked och ilade utför trapporna.

»Tack lilla, snälla herre! Gud välsigne honom!» ljöd efter honom madamens stämma.

»Tack, tack! Lalla är snäll, Lalla är snäll!» klingade barnets.

Nedkommen, omgafs anföraren på ögonblicket af kamraterna, hvilka, under tystnad, men med högst betydelsefulla åtbörder, pekade på en stor uppslagen port till ett af de närmaste husen hitom Sista styfverns trappor och hvilken port claristerna vid förbigåendet funnit stängd.

Nedanom porten syntes en mängd fötter, några af dem blottade och andra beklädda med grofva, söndriga kängor eller skor, mellan hvilka här och der visade sig ändarne af grofva påkar. Ett svagt sorl derifrån tillkännagaf, att utom fötterna äfven funnos munnar hos dem som stodo bakom den fatala porten.

»Skulle de kunna vara derinne?» hviskade Axner till Hök, som stod honom närmast.

»Medan du var der oppe,» svarade Hök lika sakta, »så började den der porten långsamt skjutas opp... säkert äro de der inne... Vi ha dem, vi ha dem!...»

»Bara de inte ha oss i stället,» mumlade anföraren mellan tänderna, anande en krigslist å fiendernas sida, hvilken satte honom myror i hufvudet, emedan han nu i en hast måste hitta på en annan plan än den Paulis vishet utstakat.

»Att inte Pauli ska vara här än,» sade han, icke utan en viss oro, ty om han också fullkomligt litade på sitt mod och sina krafter, så kunde han likväl ej dölja för sig sjelf, att han saknade all praktisk öfning i den ädla krigskonsten och att den, som på morgonen varit mamsell, icke har så lätt för att blifva general innan aftonen.

Han började nu eftertänka, hvad en Hannibal eller en Epaminondas skulle hafva gjort i hans ställning. Men han fick ej länge tid att sysselsätta sig med den aflägsna forntiden, ty sorlet bakom den uppslagna porten ökades, tillkännagifvande, att det kritiska ögonblicket nalkades.

Claristerna trängde sig tillsammans och sågo på sin anförare, likaledes oroliga, ty dennes obeslutsamma blickar hade ej undgått deras uppmärksamhet. En och annan började till och med snegla åt sidan uppåt Sista styfverns trappor för att efterräkna icke allenast huru snart Pauli

kunde hinna ner, utan äfven huru fort de sjelfva kunde hinna upp, ty att den väg de kommit var dem afskuren, var icke svårt att inse. Andra läto sina blickar ila mot sjön, afundandes fiskmåsarne deras vingar.

Axner var för skarpsynt att icke kunna läsa hvad som föregick i vapenbrödernas innersta. Detta studium for som en vind genom hans själ och satte lif i dess slokande vingar.

»Kamrater,» ropade han så patetiskt som möjligt, »hållen er färdiga och uppgifven ett härskri, så att fiskmåsarne darra af förskräckelse!...»

Claristerna uppgåfvo ett härskri, som gällt genomskar den blå rymden. Fiskmåsarne flydde på snabba vingar utåt sjön, men tyvärr blef effekten ej densamma på katrinisterna. Den fördömda porten slogs nu upp på vid gafvel, och ur en ruskig gård vid bergets fot störtade södra kyrkskolans krigare, en vild, oräknelig hord, mot S:t Claras riddare, och det med ett skri så fasansfullt, att man kunnat tro, det midnatten lånat dagen alla sina gastar.

»Tillbaka, tillbaka! Till trapporna, till trapporna!» ropade Axner till de sina, inseende nödvändigheten af att invänta Pauli, innan han inlät sig i strid med en så öfverlägsen styrka, hvilken, utom det att den var mer än dubbelt så talrik som Axners, äfven räknade i sina led ett helt dussin långa och grofva sjömanspojkar, med stora daggar i beckiga händer.

Claristerna retirerade, såsom befaldt var, drogo sig några steg uppför Sista styfverns trappor och intogo derigenom en fast position, hvarutur det var omöjligt att fördrifva dem, åtminstone genom något anfall nerifrån De stodo på fem led, det ena ett trappsteg högre än det andra, svängande sina ensvärd öfver fiendernas hufvuden och färdiga att med sitt artilleri gjuta grafvens natt in i de ögon, som vågade blinka deras led för nära.

I likhet med forntidens anförare, ehuru i olikhet med senare tiders, höll sig Axner i främsta ledet, uppmuntrande sina kämpar både med ord och åthäfvor. Det var en lust och glädje att skåda in i hans blixtrande ögon.

Katrinisternas massor skockade sig framför ingången till passet. Dock gjorde de ännu ingen min af att anfalla. Deremot började de med hvarjehanda glåpord öfverhopa claristerna, hvilka icke heller å sin sida underläto att liqvi-

dera med samma klingande mynt. Sammaledes gjorde Homeri och Virgilii hjeltar, innan de slungade hvarandra ned till Plutos mörka rike.

»Kommen ner, sockergossar!» ropade en katrinist, »så ska vi piska dammet ur jackorna på er, och det ska inte bli en tråd qvar, vill jag lofva.»

»Borsta våra skodon på samma gång,» svarade en af claristerna, »för ni ä' skapta till att borsta skor och piska kläder.»

»Och hvad det angår, att ingen tråd ska bli qvar,» tillade Hök, »så tvifla vi inte på det, för den, som vore nog dum att lemna sin jacka åt er, hade nog sett den för sista gången.»

»Hade jag dig här nere,» yttrade katrinisten, »så skulle jag här i sjön blöta både dig och din jacka, så du skulle se ut som en uppblött tvålbit.»

»Vet du hur en tvålbit ser ut, du?» genmälde Höken.

»Kanske hans mor är tvätterska,» inföll en annan clarist.

»Och för resten, din trafvarlapp!» återtog Hök, »behöfver jag inte tvätta mig, för det brukar jag göra en gång om dagen; men du, som blott gör det en gång om året och det om julen, du kunde just behöfva dig ett bad... nulla regula sine exceptione, vet du hvad det betyder? Jo, två tvättningar på året äro ett undantag, men skada inte regeln.»

»Om han inte vill ha bad, så kan han få sig badd i stället,» inföll en ordryttare bland claristerna.

»Ska det vara qvickt det der?» frågade en af katrinisterna.

»Ja, så framt det inte är dumt,» svarade en annan bland dem.

»Hur många risbastur ha ni fått, edra lindebarn!» frågade en lång hamnbuse, som tillhörde katrinisternas allierade.

»Det kan du fråga våra mödrar om,» svarade Höken, »men hur många har du fått, det skall jag fråga gevaldigern i trakten eller vaktmästar'n under rådstu'n.»

»Åh, var lagom stursk du, fast mor din går med hatt!» ropade flere af katrinisterna på en gång.

»Det göra edra mödrar också,» genmälde den outtröttlige Hök, »men inte gå de, utan de ro mellan Munkbron och Ragvaldsbro.»

»Ska vara bättre mans barn,» anmärkte en af de äldre katrinisterna, »och ändå ha de värre trutar än någon af oss.»

»Man matar inte grisar med pannkakor,» svarade den omedgörlige Höken.

»Tyst, Hök!» hviskade Axner till det obarmhertiga qvickhufvudet; »det är orätt att så der fara ut mot dem, som äro fattigare än vi... hundar och supiga käringar bruka skälla, men aldrig hederligt folk... för att byta hugg ha vi kommit hit, men inte för att byta ord.»

»Åh, när man kan slåss med dem, så kan man också munhuggas med dem,» svarade Hök, som ännu hade många infall qvar inom läpparne.

»Ja, du har rätt, Hök, och jag ångrar nästan, att jag gick med, för det är ändå vi som börjat.»

»Nå, så gå din väg då... öfre vägen är fri, och vi ha redt oss förut utan dig.»

»Ingen ska säga, att jag sprungit ifrån mina kamrater,» svarade Axner med stolthet; »den, som gifvit sig i leken, får också leken tåla.»

»Hur länge ska vi stå så här och tjurhållas?» brummade det otåliga qvickhufvudet.

»Tills Pauli kommer... hans dröjsmål förvånar mig... hvad kan uppehålla honom så länge?»

»Men vore det inte mera skäl att göra ett utfall och ge de der gatstrykarne på söta knöln?» frågade ånyo Hök, som bestämdt ville slåss, när han icke ostördt fick vara qvick.

»Nej, det vore den största dumhet vi kunde begå,» försäkrade Axner; »ser du inte på förhand, att om vi lemna denna plats, blifva vi öfvermannade?»

»Öfvermannade, men ej öfvervunna.»

»Det der, tycker jag, kan just komma på ett ut, och för resten är jag inte bland dem, som tro, att en clarist kan besegra tio katrinister.»

»Men en svensk har besegrat tio ryssar.»

»Ja, men inte har jag hört, att en svensk besegrat tio svenskar... och de äro väl svenskar ändå, fast de gå i Katrina skola.»

»Men hvarför angripa de oss inte, när de äro så manstarka?»

»De finna, att det inte skulle löna mödan... vår ställning här är den bästa... den liknar spartanernas vid Thermopyle.»

»Men ändå tycker jag de borde försöka... de äro fega, de krukorna!»

»Vet du, det faller mig något in ... har du märkt, hur de hviska sinsemellan och peka uppåt höjden, uppåt trapporna? ...»

»Ja, jag tror väl ... hvad kan meningen vara med det? ... Se, hur de grina åt oss.»

»De ha bestämdt något i sinnet ... hör du, Hök, skynda dig uppför trapporna och se efter på gatan deruppe; märker du något ovanligt, så kom fort tillbaka ... Gud vet, om det inte vore bäst att draga oss högre upp ... skynda dig, Hök!»

Hök sprang uppför trapporna det snabbaste han förmådde; men innan han hunnit det öfversta steget, hördes ofvanifrån ett starkt buller och larm af springande och stojande personer. Hök stannade, och det dröjde ej länge, förrän han såg en väldig skara af gatpojkar jaga förbi Sista styfverns trappor, förföljda af Pauli och hans trupp.

»Pauli! Pauli!» ropade Hök.

Pauli och hans kämpar gjorde halt, när de igenkänt den ropande.

»Se hur de fly, de uslingarne!» ropade generalissimus andtruten; »vi ha förföljt dem ända från början af Glasbruksgatan ... hvar är Axner? ...»

»Ser du inte, att vi stå dernere?» svarade Hök; »vi ha väntat länge på dig ... Katrinisterna äro dernere ... hvilka var det ni förföljde?»

»Aha!» skrek Pauli; »ha vi också der katrinister? ... Så mycket bättre ... fort ner! ... Dem der ska vi snart sabla ned! ... Skyndom!»

Pauli och hans följeslagare flögo utför trapporna och förenade sig med Axners trupp, hvilken med hurrarop emottog sin fältmarskalk och den förstärkning han förde med sig.

»Se så, Axner!» sade Pauli, tryckande dennes hand; »nu ska vi lära abcdarierna dernere grekiska och latin ... Min goda påk är ännu varm efter de rapp jag gifvit katrinisterna deruppe ... nu äro de i full fläng till Danviken, och om de äro sluga, så stanna de qvar der.»

»Men de kunna återkomma,» anmärkte Axner, »och tycker du inte det vore klokare att draga oss tillbaka uppför trapporna och uppställa oss på gatan deruppe?»

»Hvad skulle det tjena till?»

»Jo, då kunde tio eller tolf af oss, ty flere behöfvas inte, hindra hela skaran dernere från att komma upp på gatan, medan de öfriga satte efter de flyende och ned-

I detsamma hördes ett nytt härskri ofvanifrån.

gjorde dem, innan de hunnit förena sig med dem vi ha nedanför oss.»

»Det hörs på dig, att du inte varit med förut,» sade Pauli leende; »tro mig, de springa nu bort sin väg allt hvad benen förmå.»

»Men de, som ha ben att springa bort med, ha också ben att springa tillbaks med,» invände Axner.

»Det der begriper du inte.»

»Ingenting är lättare att begripa än det,» försäkrade underanföraren, vändande sitt ansigte tätt och ofta upp mot den öfverliggande gatan.

»Neråt, neråt! Utfall, utfall!» kommenderade Pauli med så stark stämma som målbrottet medgaf.

Claristerna hastade ner mot den sammanträngda massan; men i detsamma hördes ett nytt härskri ofvanifrån, och de bestörta claristerna sågo en ny skara fiender rusa utför trapporna från öfre gatan för att falla dem i ryggen. Det var desamma som nyss flytt för Pauli, men som återvändt, sedan det lyckats dem att narra denne och hans kämpar ner utför de olycksaliga trapporna.

Pauli och hela hans krigshär hade således råkat i samma snara, som han med så mycken klokhet utlagt för katrinisterna.

Axners ögon sökte Paulis.

»Förbanna, hade du icke rätt,» mumlade denne med nedslagna ögon.

»Den, som gräfver en grop åt en annan, faller sjelf lätt deruti,» tänkte Adolf, men teg.

»Hvem kunde tro de der trashankarne vara så slipade!» yttrade Pauli.

»Jo, den som bara dömer folk efter utseendet och kläderna,» svarade Axner.

Det blef nu ingen tid hvarken till att tala eller tänka, ty i detsamma började striden. Claristerna kämpade, om ej som lejon, åtminstone som lejonungar; men de obeqväma trapporna hindrade alla deras rörelser, ty vid hvarje slag de utdelade löpte de fara att sjelfva falla omkull och blifva nedtrampade, hvarigenom de mer besvärade hvarandra än fienderna, som påträngde både ofvan- och nedifrån. De snygga kläderna söndersletos, de fina ansigtena öfverhöljdes med blånader och blod, och de förr så gladt hurrande

läpparne hade numera ej utrymme för annat än klagoljud och jemmerrop.

Huru många ögon skulle ej ha blifvit utstungna och näsor inslagna, om ej ett skyddande öga vakat öfver den stridande ungdomen! När barn leka mäns lekar, sökande likna dem i våldsamhet och vildhet, sörjer merendels Gud för, att ingenting värre händer. Det är blott det fullmogna oförståndet som rättvisligen får sitta emellan.

Claristernas nederlag blef fullständigt. De flesta af dem hade redan bortkastat sina vapen och bådo om förskoning. Endast Pauli, Axner och Hök, jemte de få som stodo omkring dem, tänkte på ingenting mindre än att gifva sig. Deras tapperhet väckte sjelfva fiendernas beundran; men detta skulle ej ha räddat dem, om ej några sjömän och andra opartiska åskådare, tillhörande arbetsklassen, hvilka i början haft rätt roligt åt skolornas martialiska upptåg, förbarmat sig öfver de instängda claristerna och börjat undanvräka de ifrigast påträngande samt derigenom öppnat något rum till flykt för de besegrade. Derunder råkade Axner, som hunnit utför trapporna och nu befann sig nere på träbron, att blifva alldeles skild från sina kamrater och kom dervid öga mot öga med en storväxt lärpojke, som under vilda utmaningsrop och svordomar svängde en tjock påk öfver sitt hufvud. Axner lyfte sin käpp, men fick i detsamma af lärpojkens tunga påk ett slag i hufvudet, så att han sanslös föll till marken.

»Polisen! Polisen kommer!» hördes flere röster ur den stridande hopen.

Några polisbetjenter syntes också verkligen bland tumultet.

Detta blef signalen till en allmän flykt både för segrarne och de besegrade, ty polisen betraktades som deras gemensamme fiende och buse. Somliga flydde uppför Sista styfverns trappor och de öfriga utefter hamnen. Bland de senare befunno sig Pauli och Hök samt andra clarister. De stannade ej förrän de hunnit till Blå slussen.

»Hvar är Axner? Hvar är Axner?» ropade Orvar Odd, som nu först saknade sin Hjalmar.

»Axner, Axner, ja!» skreko alla om hvarandra.

»Han var bredvid oss under slagsmålet,» upplyste Hök; »men sedan såg jag inte till honom mera ... säkert blef han skild från oss under trängseln ... det var bra ledsamt, det.»

»Vi måste ha rätt på honom ... vi få inte öfverge honom!» skrek Pauli.

»Men han kan ju komma än ... det är ju flere som saknas,» yttrade några.

»Se der ha vi Holmberg och Blanche ... kanske de ha reda på honom.»

Tvänne tio- à elfvaåriga clarister kommo springande, med sönderrifna kläder och händerna för sina blödande näsor.

»Gud trösta mig, när jag kommer hem!» klagade Holmberg.

»Hvarför det då?»

»Herre Gud! Det finns ju inte en hel tråd på min kropp ... se hur jag ser ut.»

»Så mycket bättre,» tröstade Pauli, »du får då gå med helgdagskläderna, medan de andra lagas ... ser jag bättre ut, tycker du? ... Har du sett till Axner?»

»Nej »

»Jag har fått ett så rysligt slag öfver näsan,» klagade Blanche.

»Det har du heder af, och för resten är du van vid det,» yttrade den deltagande anföraren. »Men hur är det, såg du till Axner derborta? ... Det är angelägnare, det, än edra byxor och näsor.»

»Nej.»

»Inte? ... Tänk om ... om polisen fått tag i honom,» utbrast Pauli bleknande, »tänk om de fört honom till Stadshuset ... det vore ett vackert spektakel.»

Bestörtningen stod tecknad på allas ansigten.

»Men om jag också ska rifva ned Stadshuset sten för sten, så ska jag ha ut honom,» ropade Pauli; »jag har slagits med polisen en gång förut, jag, ska jag säga er.»

»Det var för olyckligt, att det skulle sluta så,» inföll en af claristerna, som höll en gatsten för en kula, den han fått midt i pannan; »och om inte de beskedliga sjömännen varit, så ...»

»Det finns inga beskedliga sjömän!» afbröt honom Pauli; »det var jag som öppnade väg ... jag som hjelpte er ur klämman.»

»Åtminstone uti den,» inföll Hök, i trots af sina nästan igensvullna läppar.

Flere af trivialskolans kämpar kommo nu sättande från samma håll som de förre, alla lika illa tilltygade.

»Hvar är Axner?» frågade Pauli, springande emot dem.

»Vet jag inte.»

»Jo, jag kommer ihåg,» svarade en af de sist ankomne, »att jag såg honom falla omkull inte långt från det ställe, der jag var.»

»Men du såg väl honom resa sig upp igen?» sporde anföraren.

»Nej, det såg jag inte; men det kan jag väl tro att han gjorde.»

»Så framt han inte ligger qvar än,» tillade Hök.

»Vi måste springa tillbaka,» förklarade Pauli; »Hök tager några med sig och skyndar till Stadshuset och hör efter, om några polisbetjenter fört dit honom. Den som inte är en kruka, han följer mig... tillbaka, tillbaka!...»

Hök begaf sig genast i väg, åtföljd af några kamrater. Ännu färre följde Pauli, som hastade åter till Stadsgården. De flesta, missbelåtna med sin dag, men belåtna med hvad de fått, gingo hem hvar till sitt, ängsliga för det arbogaöl, som med qvällsvarden väntade dem af mammas och pappas händer.

Pauli genomströfvade hela Stadsgården, tittade i hvarje gränd, hvarje portgång. Han ropade Axners namn tills han blef hes och icke förmådde ropa mer. Alla, han träffade, tillfrågades om de sett någon gosse med blå kläder och förgylda knappar i jackan, som hade ansigte likt en mamsell, men för öfrigt var stark och modig som ett lejon. Men ingen hade sett något lejon med förgylda knappar i jackan och ansigte som en mamsell. Efter en half timmes förlopp kom äfven Hök dit. Ingen fånge, hvarken stor eller liten, hade på aftonen blifvit förd till Stadshuset.

Pauli och Hök började nya efterspaningar, men med lika liten framgång. Den förlorade vännen och vapenbrodern var ej att finna. Hade jorden redan öppnat sig och mottagit den döde, eller hade himmelen upptagit den lefvande?

Pauli slet i förtviflan sitt hår och ropade med tårar i ögonen:

»Hade jag följt hans råd, hade jag inte förlorat segern och inte heller min bäste vän!... Stackars, stackars min Axner!... Gå hem till dig, Hök!... Jag stannar qvar, jag, om jag också ska vaka och lunka här hela den långa natten.»

TREDJE KAPITLET.

Flickan i Stadsgården.

»Hvar... hvar är jag nånstans?» stammade Adolf Axner för sig sjelf, öppnande ögonlocken, men icke finnande annat än det djupaste mörker omkring sig; »är jag lefvande eller död?... Jag tyckte att jag... min Gud, hvad är det här?...»

En stark lukt af bränvin och ättika trängde in i hans näsa och kom honom att nysa.

De gamla auktorerna ha visserligen ganska mycket att berätta om nektarn, Olympens gudadryck, och om Styx' svarta vågor, hvarmed underjordens skuggor läskade sina tunna, torra läppar, men ingenting förtälja de om ättika eller bränvin.

Den fallne hjelten kunde således hvarken befinna sig i den ena eller den andra af dessa begge odödlighetens regioner, utan var följaktligen ännu qvar i denna jemmerdalen, om hvars verklighet han dessutom öfvertygades genom den plåga och värk, han kände i sitt hufvud.

»Jag tyckte han sa' något... han är visst vaken,» hördes en mild röst tätt invid hans ena öra.

Adolf tog med händerna öfver sina ögon och fick tag uti en våt bindel, som var lindad kring den öfre delen af hans hufvud och tillknuten bak. Han slet af sig bindeln. En stråle från ett i kammaren tändt ljus trängde inom sparlakanen, och dervid upptäckte han en qvinnas ansigte, som böjde sig öfver hans och såg på honom med en viss hjertlighet i sin blick.

»Gud ske lof, det var då inte farligt!» sade qvinnan; »gör det mycket ondt i hufvudet?»

Axner tyckte sig hafva sett detta ansigte förut, och, funderande efter hvem det kunde tillhöra, förnam han ej den milda frågan.

Qvinnan upprepade den.

»Om jag har ondt i hufvudet,» svarade han ändtligen; »men hvar är jag då... hur i Guds namn har jag kommit hit?... Jag ligger ju i en säng... men... men... hvar äro

mina kamrater?... Pauli! Hök!... Jag måste till mina kamrater!...»

Derefter reste han sig upp i sängen och ville stiga utur den.

»Ligg stilla, lilla herre!» bad qvinnan, hejdande honom; »jag måste lägga på ett nytt omslag... det är mycket svullet än, ser jag.»

»Lalla vill se, Lalla vill se,» ljöd ett barns röst nära invid sängen.

Denna röst och detta namn erinrade nu Axner om samtalet i Sista styfverns trappor med den beskedliga madamen och den englasköna lilla flickan, åt hvilken han gifvit äpplet.

»Bekymra sig inte om kamraterna, för de äro redan borta,» sade qvinnan.

»Men katrinisterna! Katrinisterna!» ropade Axner, bjudande till att komma upp.

»De äro också borta... alla sin kos... de komma visst inte tillbaks i qväll.»

»Men... men...»

»Polisen kom och gjorde slut på oväsendet... alla sprungo sin väg, hvar och en åt sitt håll... Herrn låg afsvimmad på gatan utanför det här huset... jag tog och bar in honom hit... se så, låt mig blöta på hufvudet litet... det var inte ett slag att leka med, det der... de barnen, de barnen!... Tänk om det träffat vid tinningen!...»

Dervid doppade hon en handduk i en tallrik med bränvin och ättika och började dermed badda vår hjeltes hufvud.

»Lalla med, Lalla med!» ropade den lilla flickan, ryckande madamen i kjorteln och stickande fram det ljuslockiga kerubshufvudet, liksom ville hon ha litet med af bränvinet och ättikan.

»Hur ska jag kunna tacka madam för så mycken godhet emot mig?» yttrade Axner, något lugnad så väl af den goda qvinnans milda ord som af det lilla barnets joller.

»Det blir nog bra med det,» svarade madamen, »bara han nu väl kommer hem till de sina... de äro väl mycket oroliga för hans skull... bra med bannor lär han väl få när han kommer hem, stackars gosse!...»

»Åh, bannor får jag väl inte,» genmälde Adolf; »men nog oroas de öfver att jag är borta så länge... jag skyndar derför strax hem... tack, lilla goa madam!... Herre Gud, att jag inte ska ha någon...»

Flickan tog honom jollrande i håret och lufvade honom rätt allvarsamt.

»Hvad för slag?»

»Någon ... någon slant.»

»Hvad ville han med den?» frågade madamen med några rynkor i pannan.

»Ge den åt ... åt lilla flickan der,» svarade Axner, som märkt rynkorna och blygdes öfver att vilja bjuda den goda qvinnan en så ringa gåfva.

»Behåll han sina slantar,» sade madamen, »för inte behöfver Lalla dem ... se på henne bara ... är hon inte fin och grann som en liten prinsessa?»

Axner, som nu först tog den lilla flickans drägt i ögonsigte, fann, att hans värdinna talat sannt, ty en liten prinsessa kunde knappast vara grannare klädd än lilla Lalla. Hon hade på sig en ljusblå sammetskolt, vid halsen och ärmarne kantad med hvita sammetsremsor af två fingrars bredd, hvaruti små svarta, ovala lappar, likaledes af sammet, voro fästa, så att det liknade bräm af hermelin. Underkläderna voro af den finaste kambrick med påsydda dyrbara spetsar, och de blå sammetsskorna, som omslöto de äfven för ett barn underbart små fötterna, fulländade den storståtliga barnkostymen.

Detta sålunda praktfullt klädda barn bildade en högst märkbar kontrast mot madamens visserligen snygga, men grofva yllekjädning, samt mot kammarens fula tapeter och simpla möbler, hvilka röjde den största fattigdom. Den säng, hvaruti vår hjelte blifvit lagd, utgjorde likväl ett undantag från den öfriga möbleringen. Den var af betsad björk, hade de finaste lakan och det vackraste täcke samt var försedd med sparlakan af rödrutigt bomullstyg. Ju mer Axner betraktade den lilla flickan, desto mer sagolik föreföll honom hennes tillvaro i denna torftiga boning.

»Ack, hvad madam har för ett litet sött barn!» utbrast vår hjelte.

»Ja, är hon inte bra söt?» yttrade qvinnan, småleende mot barnet; »det är Lallas egen säng, som lilla herrn nu ligger i.»

»Lalla vill till gossen,» ropade den lilla, sträckande sina små armar upp mot vår hjelte.

I stället för svar böjde sig Adolf ned mot flickan, tog henne i sina armar, smekte och kysste henne. Flickan tog honom jollrande i håret och lufvade honom rätt allvarsamt; men oaktadt hans blesserade hufvud icke medgaf slika karesser,

utan började ännu värre svida och värka, hade han icke hjerta att befria sina lockar från den tyranniserande engelns händer. Han kunde icke se sig mätt på de himlasköna ögonen.

Madamen, som derunder gått omkring och stökat i kammaren, återkom med vår hjeltes kaskett i handen och räckte honom den.

»Det är oartigt att be lilla herrn gå,» sade hon; »men klockan är nära åtta, och det är redan mörkt... de tro väl der hemma, att trollen tagit honom.»

»Gerna må trollen taga mig,» tänkte Adolf, »notabene om de likna den här lilla sötnosen.»

»Ja, jag får inte dröja längre,» yttrade han, i det han nedsatte flickan på golfvet och sjelf steg upp för att taga afsked och gå.

Detta behagade ej den lilla prinsessan, som började gråta och slutade med ett skrik, som kunnat höras långt ut på gatan.

Vår hjelte stannade i förlägenhet öfver detta första prof på hans fruntimmerstycke och såg med bedröfvelse på de stora, ymniga tårarne, som flödade utför barnets kinder, hvita och genomskinliga som liljans nyss utspruckna blad. Han kunde ej underlåta att trösta den gråtande skönheten, och han tog henne derför för andra gången i sin famn. En stråle lyste i barnets öga, och ögonblickligen voro alla tårar försvunna, så att knappast spåren efter dem förmärktes.

När man är barn, gråter man ofta och alltid bäckar af tårar; men vid en enda blick af barndomens vårsol upptorkas de, lemnande efter sig ett, om möjligt, ännu mera leende och skönare blomsterfält än förut. När man är gammal, gråter man sällan och alltid så få tårar; men de försvinna icke så lätt, utan ligga förstelnade qvar på kinden, ty vintersolen har ingen makt öfver dem, och det vissnade fält, hvaröfver de fallit, har ingen blomma, som af dem kan lifvas och förskönas.

Ett buller hördes från förstugutrappan.

»Hemma så tidigt!» mumlade madamen, blickande oroligt mot dörren.

Ett dunkande och klampande hördes nu tydligare, liknande en karls steg, som har svårt för att gå uppför en trätrappa.

»Jaså, han är redan deran,» suckade madamen; »då blir det en svår qväll igen... O, min Gud!»

»Kryp upp i sängen igen och lägg sig,» sade hon derefter, vändande sitt bekymmerfulla anlete mot Axner; »det är man min som kommer... Han går snart in i kammar'n der och lägger sig.» Hon pekade dervid på en låg dörr, som Axner förut ej blifvit varse.

Vår hjelte, delande sin värdinnas oro, utan att just veta hvarför, räckte henne sin sköna börda och hoppade sedan upp i sängen, hvars gardiner hon omsorgsfullt efter honom tillslöt och fäste ihop med en knappnål.

Adolf kunde således icke se hvad som föregick i kammaren, men han spetsade desto mer sina öron. Hans hjerta klappade våldsamt, och han önskade sig vara långt ifrån detta ställe. Han förestälde sig sina fosterföräldrars bekymmer öfver hans långa bortovaro och såg hela kopparslagarverkstadens arbetspersonal springa kring gator och gränder för att söka reda på honom. Dertill kom tanken på den beskedliga qvinnans dystra blickar, förorsakade af bullret i förstugan, hvilket äfven föranledt hans döljande bakom sänggardinerna, hvaraf han drog den naturliga slutsatsen, att hans upptäckande bestämdt skulle medföra fara så väl för honom sjelf som för henne, hvilken gömt honom. Han ångrade bittert, att han ej i tid begifvit sig af, hvilket han säkerligen skulle gjort, om den lilla förförerskan i blå sammetskolten icke hade funnits. Han hade följaktligen redan gjort den erfarenheten, att en hjelte, han må vara stor eller liten, gör bäst uti att så litet som möjligt fördjupa sig i ett par stora, himmelsblå ögon.

Dessa betraktelser afbrötos nu af den upplästa dörrens knarrande ljud, hvarpå följde slamret af jernbeslagna becksömssulor mot golfvet.

»Hvarför ligger inte ungen... hvarför skriker hon, som hade hon knifven på strupen?» trängde till Adolfs öron en basröst, på en gång rosslande och sväfvande som en druckens.

»Herre Gud! Barnet är ju tyst och beskedligt, min snälla gubbe,» svarade hustrun med samma milda stämma, som så intagit vår hjelte.

»Gubba mig hit och gubba mig dit,» hördes basrösten; »skrek hon inte kanhända och jamade som en katt, när han fastnat i en dörrspringa... nej, men har man sett på sjelfvaste

f-n! ... är hon inte utspökad som en ärtskrämma, en teaterdocka ... käring, vill du sätta högmod i ungen, du?»

»Herre Gud! Du vet ju, kära Anders, att de vill att hon ska vara klädd på det här viset, och det är ju inte vi som kosta på det.»

»De vill, de vill!» röt basen; »här vill ingen annan än jag ... är jag inte herre i huset ... svara mig, käring! ... Är jag inte det? ... Har du mål i mun? ...»

»Jo, visst är du det, Anders lilla ... visst är du herre i huset ... hvem har nekat för det?»

»Så tig då och käfta inte emot ... annars vet du jag kan mura ihop läppar på folk, så att inte ett mjölkorn en gång kan komma in eller ut.»

En minuts djup tystnad följde på denna dialog, som mer än en gång kommit håren att resa sig på vår hjeltes hufvud.

»Sätt fram mat ... jag är hungrig som en varg,» började ånyo denne vargens like.

»Strax, Anders lilla! ... Men jag tänkte du var sömnig och att du derför ...»

»Hvad sa' du? ... Är jag sömnig? ... Vill du säga, hvarför jag är sömnig? ...»

»Hå kors, jag tyckte så bara.»

»Du vill säga, att jag är full, din markatta! ... Svara mig, är jag full?»

»Har jag nånsin sagt, att du har varit det? ... När har jag sagt det? ... Aldrig, Anders lilla!»

»Du går omkring i granngårdarna och sprider ut för alla satans käringar, att jag super.»

»Hvem har sagt det, Anders lilla? ... Kan du tro mig vara så elak? ... Det är, vid den lefvande Guden, den största osanning ... det är bra obeskedligt att säga så.»

»Har du nånsin sett mig taga mer än en sup om dagen?» skrek basen.

»Nej, det har jag inte.»

»Se, så falsk du är ... du har sett mig taga två, tre, fyra och väl flere, du ... hur du kan ljuga mig midt opp i ansigtet! ... Akta dig, akta dig bara! ... Hur går det med maten ... har du skafsår på hälarne? ...»

»Strax, bara du är beskedlig, som ... som du alltid är.»

»Som du alltid är,» upprepade basen under hån; »ack hvad du är fullklappad af dig! ... Jo, du är god, du ...

den som har dig till hustru, han mår som en fisk i en stekpanna.»

Axner hörde en skåpdörr öppnas, jämte skrammel af tallrikar, knif och gaffel.

»Hvad är det för slag? ... Sill, spicken sill ... ack, din svedda anka! ... Hvarför steker du den inte? ... Har du inte ved, inte halster? ... Hvaba? ...«

»Jag visste inte att du skulle komma hem så snart i dag ... annars hade jag nog stekt den.»

»Och oskalad potatis se'n! ... Är du hustru, du? ... Har du stickor i fingrarne, efter du inte kan skala potatisen? ... Hä? ...»

»I går var du ond på mig, för det jag skalat den ... mins du inte det?»

»Det ljuger du ... det är lättare att få en kamel genom ett nålsöga än ett sannt ord in i din mun.»

»Som du vill, kära Anders! ... Gå på, du ... gräla på mig, misshandla mig ... en gång skall ditt samvete vakna, och då ... då ...»

Snyftningar afbröto den arma qvinnans röst; Axner knöt krampaktigt sina händer. Han darrade, men icke mer af fruktan, utan af harm öfver hvad han hörde.

»Bränvin hit! ... Hit med bränvin, det f-n må ta dig!» skrek mannen.

»Här har du buteljen, och der står glaset,» stammade hustrun.

»Lax vill jag ha ... hvar har du laxen?» ... Stekt ska den vara, för annars blir du kokt, och det kan du sätta dig på.»

»Jag har ingen lax hemma, goda Anders!»

»Inte?»

»Du vet ju hur dyr han är i år ... kostar tjugufyra skilling marken ...»

»Det angår mig inte ... spring och köp, annars ... ja, ja, du känner mig.»

»Jag har inga pengar, Anders.»

»Har du inga pengar!»

»Nej, du har inte gett mig en enda styfver på hela veckan.»

»Och det står du och säger mig midt opp i synen!»

»Jag svarade bara på din fråga... men om du inte längre vill vara ond på mig, så ska jag skaffa dig både lax och pengar tills i morgon.»

»Nu, nu genast vill jag ha... på eviga fläcken, hör du inte?...»

»Jag kan inte stjäla, Anders!»

»Men jag kan, menar du... du är mig ett hår af hin håle och ett af de längsta till på köpet.»

»Gud i himmelen! Låt bli dessa rysliga ord, åtminstone så länge det lilla oskyldiga kräket hör det.»

»Hvad rör ungen mig?»... Hvad har jag med den der strömmingsnacken att göra?»

»Det är ändå godt, Anders, att få sina tjugu riksdaler i månaden för ett så litet barn... jag undrar just, hur det annars skulle ha gått för oss.»

»Nå än mjölken och skorporna, som du proppar i den nådiga fröken, kostar det ingenting, det?... Räcka de tjugu riksdalerna till, du?»

»Det måtte väl du bäst veta, som får jemt hälften af pengarne i början af hvarje månad... med den öfriga hälften föder jag både mig och barnet, och hyran får jag äfven betala... ljuger jag kanske nu med?»

»Och jag ger ingenting, jag?»

»Nej, Anders, det gör du inte... och aldrig har jag heller bedt dig om något för barnets skull.»

»Tag hit ungen!»

»Hvad vill du med barnet?»

»Tag hit det, säger jag!

»Hvad vill du det?»

»Jag ger ingenting, säger du... men jag ska visa dig på andra ruter, jag... jag vill visa, att jag kan ge det något, jag, och det ska smaka fläsk ändå.»

»Hvad vill du ge flickan för slag?»

»Bränvin... begriper du inte det, ditt nöt?... Tror du jag sitter och super ensammen?... Fröken och jag ska dricka kusinskål... är det inte hederligt, det?... Nå, skynda dig... hvad står du och blänger på?...»

»Anders, det kan aldrig vara ditt allvar, att...»

»Hit med lilla kusinen... har hon fått tänder, så är det också tid på att hon får sig en tår på tand... långa hit kusinen, har jag sagt!»

»Du vill ta lifvet af barnet... nej, det kan du inte vilja... du gycklar bara.»

»Vet du inte, att supen just är lilla lifvet?... Det ska pigga opp den lilla siklöjan, det.»

Gossen inom sparlakanen kände sina lemmar öfvergjutas af kallsvett.

»Bär du inte hit henne med godo, så drager jag er begge fram till buteljen, om jag också ska ta er begge vid kalufven!...»*

Adolf hörde honom resa sig upp från stolen och kände sitt blod stelna.

»Anders, goda beskedliga Anders!» hördes den arma qvinnan bedja, »det är ju inte vårt barn... inför Gud och barnets föräldrar måste vi ansvara för att ingenting ondt händer det... du måste vara barmhertig... inte mot mig, ty jag skall tåla allt, fördraga allt, liksom jag förr har gjort... du vet hur jag lidit och ändå aldrig klagat för någon menniska... och när jag klagat inför Gud, så har jag ändå alltid bedt för dig... var menniska, Anders, om du vill att Gud ska vara dig nådig på den yttersta dagen!»

Ett skallande hånskratt besvarade denna bön.

»Nej, Anders, du är ingen menniska,» fortfor den förtviflade hustrun, »den onde har fått makt med dig, och Gud nåde dig i din sista stund!»

»Supa först och predika sedan,» var den oblidkeliga basröstens svar.

Adolf, som hörde den vilde mannen gå öfver golfvet, satte sig upp i sängen och kramade sina fingrar emot hvarandra, så att det knäppte i hvar led.

»Jag vill ut!... Jag ska anropa alla menniskor ute på gatan om hjelp!» hördes qvinnan ropa.

»Jaså, din fullritade!» svarade mannen, »det skulle du nog ha lust till... men det ska vi bli två om... försök att komma ut nu, om du kan... försök att skrika, om du kan... det ska bli lås för lädersäck och det som ingen smed ska dyrka opp, det lofvar Storken och jag... och Tranan ropar amen!...»

Ett sönderslitande jemmerrop, hvarmed barnets klagande röst förenades, pressade sig fram ur qvinnans läppar.

»Nåd! Nåd!» klagade hon med halfqväfd stämma, »slå mig, men akta... akta flickan... aj!... Gud!... Gud!... Oh!...»

Axner störtade ram på golfvet med blossande kinder och framsträckta armar.

Axner slog upp sänggardinerna, kastade sig ur sängen och störtade fram på golfvet med blossande kinder, framsträckta armar och hårtestarne utspärrade som taggarne på en igelkott samt med blickar så brinnande, att glansen af ett varglos ögon skulle ha fördunklats deraf.

Den vildsinte husfadern bleknade af fasa, lösgjorde sin hand från den olyckliga hustruns lockar och drog sig på skälfvande ben tillbaka mot väggen, hvarinvid han lutade sig med gapande mun och stirrande ögon.

Hvarifrån hade väl denne objudne gäst kommit? Från taket eller golfvet, himmelen eller afgrunden? I beggedera fallen kände sig den bestörte värden lika mycket besvärad af besöket.

Hade vår hjelte, begagnande sig af det intryck, han genom sin oförmodade uppenbarelse åstadkommit, antingen strax gått ut sin väg genom dörren eller också krupit upp tillbaka i sängen och dragit gardinerna igen efter sig, så hade utan tvifvel karlen, som nu bäfvade för honom, blifvit lemnad i den öfvertygelsen, att det varit ett bestraffande öfversinligt väsende, som uppenbarat sig för honom, hvilket möjligtvis kunnat utöfva något helsosamt inflytande på hans förhärdade själ; men vår hjelte, som under loppet af hela denna dag i fantasien sväfvat omkring i sällskap med de största hjeltar, bland hvilka han icke räknade sig för den minste, kunde nu icke föreställa sig annat, än att det var hans egen personlighet som injagat sådan skräck hos Lallas obarmhertige fosterfader.

Den der, som redan blifvit så förkrossad af min blotta åsyn, tänkte han, hvad skall han då icke blifva, när han får höra min röst! ... Hvad annat än stoft och aska! ...

Axner letade efter något mustigt uttryck, tog minnet af kopparslagarverkstadens gesäller och lärpojkar till hjelp samt fick på detta sätt slutligen tag uti följande, hvilket han icke underlät att med tillbörlig deklamation framsäga:

»Vet du inte hut, din långa djefvul! ...»

Madamens kära hälft spratt till vid detta kraftuttryck, och hans nyss förut nästan förstelnade ögon började nu rulla i sina gropar som eldkulor.

Icke kan ett budskap från himmelen föra ett så ohyfsadt språk, och icke heller är det tänkbart, att en ande från afgrunden så der kan stå och huta sig sjelf. Nej, visst icke. Snarare klingade det i den elake karlens öron som

en hemlandston från hans egen syndfulla jord. Han började resa sig från väggen och nyfiket betrakta den objudne, ungdomlige moralpredikanten.

Denne, för att öka effekten af det förra uttrycket, hvilken han ansåg ofelbar, återtog:

»Du vill pina bränvin in i lilla flickan der och se'n slår du och luggar din hustru, för det hon inte vill tillåta det... Skäms du inte?... Är du karl, du?... Packa dig genast på dörren, eller sundar jag dig strax ut genom fönstret!... Vill du supa, nog ska jag bestå tilltugg, och vill du slåss, nog ska du få ditt lystmäte!... Fege usling, som slår qvinnor och pinar små barn!...»

Under det vår hjelte, som till yttermera visso satte armarne i sidorna, så predikade, höll den, till hvilken han stälde sitt heroiska tal, sina ögon oupphörligt fästa på den modige gossen, hvilken så der skrupensade upp honom i hans eget rum. Ju mer han betraktade gossen, desto lifligare gnistrade pupillerna i hans ögon, och det vidrigaste leende började, till vår hjeltes stora förvåning, spela på hans skäggiga läppar.

Men ännu mer förvånad blef Adolf Axner, när den groflemmade karlen öppnade sin mun och öfverraskade honom med följande:

»Jo, så är det med... hvar f-n hade jag ögonen?... Din hundsvott! Du är densamme, som kastade snuset och askan i ögonen på mig... jag känner nog igen dig, lita på det... Hur har du kommit hit in i rummet?... Du vill ha betaldt för snuset förmodligen... det ska du få min gosse... om jag så visst hade den andre karnaljen här med, för två var ni... men du ska få för den andre med... fem och tjugu för egen räkning och fem och tjugu för kamraten... summa femtio... Tror du inte jag kan räkna, fast jag inte gått i skola som du?...»

Nu blef det vår hjeltes tur att isas öfver ryggraden. Alltför väl igenkände han nu den förfärlige muraren, hvilken han och Hök, understödda af claristernas artilleri, hade besegrat utanför krogen i Stadsgården. Detta var, i förbigående sagdt, det enda tillfälle på hela den äfventyrliga aftonen, då claristernas artilleri hade med fördel blifvit begagnadt; ty under striden i Sista styfverns trappor hade vinden varit så obestämd, att claristerna icke vågat begagna sina strutformiga papperskanoner, af fruktan att få hela

laddningen i egna ögon, hvilket också händt en af artilleristerna, som vid sammandrabbandet vågat ett försök med detta farliga vapen.

Men hur hårdt af ödet! Hur föga uppmuntrande för dem, som göra nyttiga uppfinningar i den ädla krigskonsten! Denna enda gång på dagen, den nya uppfinningen blifvit med fördel använd, skulle slutligen upplösa sig till nackdel för en af claristernas tappraste kämpar, och Adolf Axners fina lemmar skulle nu i rågadt mått få gälda hvad den förfärlige murarens ögon lidit.

Förtviflad såg Axner omkring sig i rummet. Hans ögon sökte den beskedliga madamen, som en gång förut räddat honom. Men hon var försvunnen ur kammaren med sin lilla fosterdotter. Derefter sökte han sjelf dörren, men råkade i stället på murarens arm — denna arm, så tjock och knölig som grenen på en sekelgammal ek.

»Du vet kanske inte hur prygel smakar?» frågade honom muraren; »du är kanske mer van vid rottingen, den gamla kakan för skolråttor... Men ett godt och ordentligt prygel går bäst med hasselkäppen... Jag vill minnas, att jag ska ha en så'n der bakom kakelugnen, bara han inte är för torr... det vore ledsamt, det... Ett stort och färskt björkris vore inte heller så oäfvet, och byxorna lida inte det minsta deraf... passar kanske bättre för så fint skinn som ditt... det är väl skräp till risbastur du fått... de der fina frufingrarne daska på så det är ömkligt och löjligt... Men har man sig en duktig svege och en duktig arm att basa på med, så gör det godt för hela månaden, ser du, min gosse lilla.» Under denna trösterika monolog förde muraren med ena handen sitt offer med sig till kakelugnen, i hvars ena vrå han famlade med den andra.

»Jaså, det finns bara eldgaffeln här i vrån,» fortfor den humoristiske muraren; »något för hård, den der tingesten... kan dock gå för sig i nödfall... Kom med, så ska vi se efter i andra vrån... Ge sig till tåls, min lille grefve... den väntar inte för länge som väntar på något godt... Jag svarar för att hans nåd ska spritta på golfvet der som en mört i vattenbrynet... Det ska nog bli lif i alla ändar, det lofvar jag... Vattnas det inte om mun redan?...»

Man måste till vår hjeltes heder medgifva, att föreställningen om den blifvande smärtan mindre oroade honom än tanken på det vanärande i bestraffningen. Han, som aldrig

fått någon aga af föräldrars, fosterföräldrars eller lärares händer, ty han hade aldrig gjort sig förtjent deraf, skulle nu böja sin rygg under en rå arbetares grofva näfvar — Cæsars, Hannibals och Paulis vän läggas upp för prygel af en simpel murare.

»Döda mig! Döda mig tusen gånger, men slå mig inte, goda herre!» bad han med tårar i ögonen.

»Hå kors, hvad tänker lille baronen på?... Han ska få ligga framstupa på mitt venstra, mjuka knä... Men ligger han inte stilla och beskedligt, så får hans nåd hålla till godo med hårda golfvet... Hans nåd lipar, tror jag?... Bättre ha tårar i ögonen än snus och aska, din lymmel!» tillade han, i det han ruskade sin fånge af alla krafter och bet ihop tänderna af ilska.

Jätten släpade sitt rof till andra kakelugnsvrån, stack sin lediga hand deruti, och när den återdrogs, följde dermed — icke den eftersökta, svigtande hasselkäppen, utan ett gigantiskt — klappträ, förmodligen tillhörigt murarens hustru och fördt af hennes idoga händer vid någon af de södra tvättbryggorna.

»Jaså, det lär väl inte finnas något bättre,» började ånyo muraren, som återvunnit sitt gamla glada och skämtsamma lynne; »det här är väl inte alldeles detsamma, men man kan hjelpa sig fram med det ett godt stycke... Det smäller så förbannadt och gör mer oväsen än nytta, men det är sannt, man kan nyttja det på tvären, så smäller det inte så hårdt, men kännes så mycket bättre... Ser du, jag gör alltid det goda i tysthet, jag...»

Vår hjelte drog en djup suck, särdeles med afseende på det gigantiska klappträet. Att läggas under detta trä, liksom simpelt byke, upprörde ännu mer hans unga blod. Hasselkäppen hade då varit mycket bättre, ty deruti låge åtminstone något militäriskt, och hvem vet dessutom så noga, om ej den store Napoleons marskalkar, hertigar, vicekonungar, ja till och med konungar, hvilka tjent sig upp från de lägsta graderna, hvem vet så noga, säga vi, om ej alla dessa haft en äldre bekantskap i hasseln än i lagern?

»Se så, min lilla fiffiga herre!» återtog nu muraren, som icke var någon gnidare på artiga epitet; »nu ska vi muntra oss på en liten stund... Aldrig har ni varit och aldrig blir ni hädanefter så klappad som ni nu ska bli... Det ska gå så lätt som att gipsa tak och marmorera väggar...

Gossen slog armarna om jättens hufvud och bet af halfva örat.

Kom, min sockergris! Den här konfekten skadar hvarken tänderna eller magen.»

Dervid drog han den stackars trettonårige gossen med sig till en stol, tog derpå sjelf plats, framsköt derefter sitt venstra knä och inbjöd vår hjelte medelst en höflig gest att lägga sig framstupa öfver det framsträckta knäet.

Både forntidens och alla tiders hjelteminnen försvunno i denna stund för vår hjeltes blickar, och hvem kan väl undra på det? Han började så bittert gråta och så innerligt bedja, att det kunnat röra stenarne i ett fyravåningshus; men hvad som biter på mursten biter icke alltid på murare.

»Om du varit äldre,» svarade den vilde hämnaren, »så skulle jag ha bräckt refbenen på dig, så att du blifvit lös i köttet som en daggmask; men nu är du blott en pojke, och derför slipper du först med femtio slag för snuset och askan, och sedan med femtio till för du blandar dig i tvisten mellan man och hustru ... Skriker du, så qväfver jag dig med mitt förklä ... Ner med dig, din unga spetsbof! ... Efter fem minuter ska det inte finnas en hvit fläck på din kropp!»

Dermed grep han med venstra handen öfver nacken på Axner för att vräka omkull denne; men vår hjelte, hvilken det afgörande ögonblicket gaf förtviflans krafter, mod och beslutsamhet, svängde sig med hela kroppen öfver murarens knä och, innan denne hunnit få ett nytt tag, hoppade han upp invid jättens venstra sida, slog armarne om hans hufvud, tryckte sidan deraf hårdt till sitt ansigte och bet af halfva örat. Efter detta förtviflade anfall, som vågades och lyckades vida fortare, än det nu hunnit beskrifvas, släpper han sin blesserade fiende, störtar på dörren och upprycker den.

I sin rygg känner han klappträet, hvilket den öfverraskade, blödande och vrålande muraren slungat efter honom. Detta ökar farten, och den flyende gossen står nu på en gård, omgifven af höga murar, invid hvilka han ilar med andan i halsen för att finna någon port till gatan.

Fotsteg och röster höras. Han stannar, tveksam om han bör springa fram eller tillbaka. Han lyssnar med handen på sitt bultande hjerta.

Då framkomma ur en smal och mörk gång flere personer, hvilka, mer springande än gående, begifva sig till

den gårdsport, som ledde till murarens trappa och hvarifrån Adolf nyss kommit.

Vår hjelte drager sig tätt intill ett af gårdshörnen och håller sig der dold tills de ankommande försvunnit från gården.

Derefter kastar han sig in i den mörka gången, spritter till af glädje, när han hör vågornas plaskande, och befinner sig nu med lättadt bröst i Stadsgårdshamnen.

Han sträcker händerna upp till den månskensklara himmelen och tackar sin Gud och skapare, såsom det en tapper och from riddare anstår.

Derpå viker han af till venster och börjar springa af alla krafter, skådande sig ofta tillbaka, liksom fruktade han att bakom sig upptäcka den förfärlige murarens blodiga ansigte.

Under det han så springer, stöter han i mörkret emot en rörlig kropp, som är i hans väg, men hvilken knuffar den springande några steg tillbaka.

»Vill du springa omkull folk, din stryker!» ljuder i Axners öra en välkänd röst.

»Pauli! Pauli!» skriker han gladt till och stannar.

»Axner! Adolf!» svarar en lika glad stämma.

Vår hjelte känner sig omfattad af sin vapenbroders armar och uppger ett nytt rop af förtjusning.

»De ville mörda mig,» svarar Axner sin väns frågande blickar.

»De bofvarne!»

»Och prygla mig...»

»Det ska kosta blod!»

»Hu! Det var rysligt!»

»Hvarifrån kommer du?»

»Från Fenrisulfven.»

»Du är barhufvad... Hvar är din mössa?»

»Hos Midgårdsormen.»

»Men så säg då, i Guds namn!... Hvar har du varit?»

»Hos Loke... Utgårda-Loke!»

FJERDE KAPITLET.

Ett halft öra i stället för två stora himmelsblå ögon.

Dagen efter nyss berättade våldsamma uppträden i Stadsgården var en lördag. Det var på eftermiddagen.

På en stol framför sin fostermoder, fru Brundström, satt Adolf Axner. Den goda frun var som bäst sysselsatt med att peta i sin fostersons hufvud och undersöka den stora kulan, hvilken, lik en ny pabyggd våning till ett äldre hus, utbredde och upphöjde sig öfver vår hjeltes hjessa.

Midt på golfvet stod den hederlige kopparslagaren, borstande sin gamla helgdagssyrtut, så att dammet, likt ett moln, skockade sig omkring honom.

»Det är väl bättre nu, söta mamma?» frågade Adolf.

»Vackert bättre,» svarade frun; »den der kulan får du behålla länge och väl... men det skadar inte åt dig... hvad hade du der att göra?... Är det skick och skäl att ge sig i slanger med så'na der gatpojkar och...»

»Inga gatpojkar, mamma lilla,» afbröt henne fostersonen; »det var mina kamrater jag var med.»

»Vackra kamrater som springa och förföra dig... Aldrig har du varit med om tocket förut... Jag känner dem nog, jag; det var de som narrade dig.»

»Tvärtom, de ville inte ta mig med; men jag tvang dem att göra det.»

»Om du gör om det der en gång till, så blir jag aldrig god på dig mera.»

»Se så, min gumma, käxa inte mer om den der saken,» blandade sig kopparslagaren i samtalet; »en pojke ska vara pojke och inte flicka.»

»Men om han blifvit ihjelslagen?» frågade frun med en bekymmerfull blick på gossen.

»Nå, då hade det varit tids nog att beskärma sig,» svarade mannen; »inte skadar en några skråmor, inte... Jag har fått många åkarnyp på min skalle i min dar, men ändå är den bastant som locket på den stora kopparpannan dernere.»

»Men, kära Brundström,» frågade frun, »är det då ditt allvar att gå till Stadsgården?»

Den goda frun var sysselsatt med att undersöka den stora kulan på vår hjeltes hjessa.

»Ja, det är det.»

»För att leta rätt på det der vilddjuret?»

»Ja visst.»

»Men hvad ska det tjena till?»

»Hvad det ska tjena till? ... Jo, jag vill se hvitögat på den skurken, som bar händer på en trettonårig gosse.»

Jag vill se de stora, blå ögonen, tänkte Adolf.

»Och som misshandlade sin hustru,» fortfor mästaren; »får jag tag i honom bara, så ...»

»Hvad har du med det att göra?» inföll frun.

»Och som ville hälla bränvin i den lilla vackra flickan,» utlät sig Adolf.

»Kanske du tänker följa med, din toker?» yttrade fostermodern.

»Ja, mamma; pappa har lofvat mig det.»

»Men om muraren slår armar och ben af er?» frågade hustrun.

»Kan man se,» svarade mannen med ett sjelfförnöjdt leende; »den som förlorat ett halft öra, aktar sig nog för att mista andra hälften ...»

»Men om han tager edra örlappar i stället?»

»Det får han gerna, notabene om han kan,» svarade kopparslågaren och såg lugnt på sina stora näfvar.

Adolf såg också lugnt på sina.

»Det gör mig ondt om den arma hustrun!» sade frun.

»Och lilla Lalla se'n!» tillade Adolf; »hvad hon är vacker ... så'na ögon, må mamma tro ... och hennes händer, så fina och små som vingarne på en fjäril.»

»Stackars barn!» suckade frun; »säkert har hon föräldrar i lifvet, kanske rika och förnäma med ... Jag tyckte du berättade det.»

»Så hörde jag den beskedliga madamen säga ... Det betalas tjugu riksdaler i månaden för lilla Lalla ... Hon hade de grannaste kläder ...»

»Att lemna sitt barn på ett sådant ställe!» anmärkte frun; »är det föräldrar, det? ... Hur stå till svars för det? ... Finnes det något rysligare än en mor, som kastar sitt barn ifrån sig och öfverlemnar det i så'na händer? ... Gud nåde den, som inte har någon huld och skyld som ser om sig, när man är liten och späd!»

Adolf höjde sina ögon upp till fostermodern. I hvartdera ögat perlade en tår. Äfven han hade kunnat vara utkastad

i verlden utan huld eller skyld. Han hade alltid känt det; men djupast kände han det nu i denna stund. Derför utvidgades de båda tårarne alltmera och brände i de svällande ögonlocken. Utan att säga ett ord drog han fostermoderns ena hand ner till sina läppar, och när hon drog handen tillbaka, hvilade på den de begge dyra, klara perlorna, skimrande i rosenrödt, liksom bure de återskenet af det hjerteblod, hvarur de flutit.

Fostermoderns läppar hade icke heller något annat svar än den kyss, de lemnade på gossens rena panna.

I hvilketdera af dessa båda hjertan såg Gud i detta ögonblick sin afbild klarast? I hennes, hvaruti tillfredsställelsen öfver en ädel gerning bodde? Eller i hans, som glödde af en tacksamhet, för hvilken tungan icke hade ord?

Kopparslagaren var nu klädd och letade efter sin hatt. Frun steg upp, framtog hans käpp, temligen grof, äfven för en murares rygg, och räckte honom den. Adolf var snart rustad och hade i handen en vacker filthatt, den han köpt för de penningar han sjelf förtjent på liksång och likbäring inom Clara församling. Hvardagsmössan låg qvar i Stadsgården.

»Ställ nu inte till något värre spektakel, än hvad som redan skett,» förmanade den omtänksamma frun både mannen och fostersonen.

»Bekymra dig inte, min gumma,» svarade mannen; »jag är väl inte något barn heller.»

»Jo jo men, är du så,» menade frun; »när det är fråga om så'na der äfventyrliga upptåg, så är du, minsann, inte den siste i leken ... Jag känner dig nog, din gamle toker! ... Man ska få se, att du inte ger dig, förrän äfven du kommit i krakel med den der menniskan.»

»Kanske du tror, att han vill prygla mig också?» genmälde mästaren, skrattande.

»Åhja, bara det inte blir för mycket, så kan det väl inte vara så farligt,» skämtade hustrun; »men,» tillade hon allvarsamt, »laga nu att du får reda på någon af det stackars barnets anhöriga, så att man kan underrätta honom eller henne om hvad som passerat i går och säkert passerat många dagar förut, så att det arma kräket får komma på något bättre ställe.»

»Ska ske, ska ske, min gumma!»

»Adjö, mamma lilla!» sade Adolf, kyssande fostermoderns hand.

»Far varligt fram, min gosse!» varnade frun, »och akta dig för flere knölar... Den som läser måste vara rädd om hufvudet... Hör du det?...»

»Var obekymrad, mamma... Det ska nog gå bra.»

»Laga äfven att du får rätt på din mössa... Brundström du, dröj nu inte länge borta i afton, för det är hafregrynsgröt till qvällen... Adjö, adjö!»

Kopparslagaren och hans fosterson lofvade att tidigt vara hemma, hvarefter de gingo.

Man kunde se och höra på allt, att hustrun var den, som hade högsta väldet der i huset. I borgarhus, ja till och med i andra, lider aldrig det gemensamma goda deraf, att en förståndig hustru utöfvar husbondeväldet. Erfarenheten visar och har visat, att slika hushåll alltid stått sig bäst, och en förståndig hustru ställer icke just mannen under toffeln för det; men gör hon det, så gör hon det merendels så fint, att hvarken han sjelf eller andra komma underfund dermed.

Klockan klämtade fyra i Katarina kyrktorn, då Adolf Axner med sin fosterfader stannade utanför porten till det hus, deri han aftonen förut spelat en så betydande rol och hvarifrån han, lik en jagad hare, slutligen hade flytt. Nu stod han åter framför samma port vid sidan af den väldige kopparslagaren, hvilken han så många gånger sett kasta storsläggan med samma lätthet, hvarmed en annan handterar en boll. Han hade således ingenting mer att frukta af murarens näfvar. Men fast han ännu harmades på denne för det han velat prygla honom och det med ett klappträ till på köpet, så ville han honom dock ingenting ondt numera, dels af det skäl, att hämdkänslan icke slår någon djupare rot i ett barns hjerta, dels ock derför, att han ansåg denne genom förlusten af halfva örat redan hafva lidit ett tillräckligt straff.

Hvad murarens hustru beträffade, så tyckte han visserligen att det var synd om den beskedliga madamen, som upptagit honom från gatan och förbundit hans hufvud; men han var missnöjd med henne, för det hon, efter det han genom sin mellankomst räddat henne från den svåraste misshandling, sprungit ut ur rummet och lemnat honom ensam i sticket, utan at sedan fråga efter honom det ringaste.

Nej, det enda mål, hvartill han både med hufvud och fötter sträfvade, var två stora himmelsblå ögon. För mindre ögon än så ha stora hjeltar dragit svärdet ur skidan och stora härar massakrerat hvarandra. Ho kan uppräkna alla de kulor och bomber, sabelklingor och bajonetter, som haft sin arsenal under den emaljerade kupolen af en qvinnas öga? Om det är en sanning, och det är det utan tvifvel, att ingen dödlig beredt jorden så mycket godt och ljuft som qvinnan, så lär det väl icke heller kunna nekas, att ingen stält till så mycket ondt som hon. Men hvarifrån har hon då fått denna allsmäktiga trollstaf, hvarmed hon den ena stunden kallar himmeln med alla dess englar till jorden och den andra besvärjer afgrunden att med alla sina lågor öfversvalla land och sjö? — Hvarför är det för henne en sådan småsak att vid sitt rosenband, af millioner nycker sammanväfdt, fästa oss män, förståndets och kraftens symboler, och sedan obarmhertigt låta oss dingla mellan himlen och afgrunden, tills vi blifvit tunnare än sjelfva den omgifvande luften? Huru förklara detta?

Det ligger i hennes natur, säger man; men hvaraf består då denna natur? Hvem kan mäta ett haf, som hvarken har botten eller gräns, om man också satte för sina ögon förståndets skarpaste synglas? Hvem kan lita på en våg, som ena stunden vaggar oss så lugnt mot den drömda hamnen, en tom luftbild af lycka och sällhet, och den andra kastar oss vredgad på en klippa? Och ändå ledsnar man ej på att förnya den vådliga seglatsen. Tusen gånger bedragen, vill man äfven blifva det för den tusendeförsta och så vidare. »Ho kan utransaka menniskones hjertan?» utropar profeten. Månne den gudsmannen, när han uttryckte sig så, icke menade »qvinnones» i stället. Det förstås, att vi här icke tala om dessa medgörliga, beskedliga qvinnor, hvilkas själsbotten man finner utan optiska instrument. Vi tala om de »riktigt äkta». Den man, som kan hålla en sådan i tygel, förtjente tvänne lifsens kronor i evighetens land.

Men vi förlora oss i vidlyftigheter, främmande för hufvudämnet. Så gör man alltid, när man talar om fruntimmer. — De femåriga ögonen i Stadsgården hade redan förorsakat vår trettonårige hjelte en sömnlös natt. Han tänkte icke mer på Hannibal och Cæsar. För dem hade ju brustna blickar på ett slagfält varit vida kärare än det blixtrande ögonparet

under en qvinnas panna. Hur kunde han då längre älska dessa stenhjertan? Deremot fann han det helt naturligt, att Antonius, följande sin flyende Cleopatra, lemnade sin flotta i sticket vid Actium. Så går det. Mer än en hjelte har qvinnan förvandlat till en kruka.

Adolf låg hela förmiddagen öfver sin beskedlige fosterfader med böner att på eftermiddagen vara honom följaktig till Stadsgården, ty medan han sjelf solade sig i de blå ögonen, ville han hafva någon med sig, som kunde hålla de grofva näfvarne på tillbörligt afstånd.

Till stöd för sina böner begagnade han sig naturligtvis icke af de blå ögonen, ty instinkten sade honom, att dessa icke kunde hafva någon dragningskraft för en menniska, som bankar ihop kopparkittlar och bränvinspannor. Deremot höll han immerfort för dennes ögon murarens grofva näfvar och vågade till och med understundom sticka fram ett tviflande ord, om kopparslagarens kunde uthärda en jemförelse med den förres, både hvad dimensionerna och intensiteten anginge. Handtyerkare i allmänhet och smeder i synnerhet tala mycket om sin styrka och medgifva ingens öfverlägsenhet derutinnan. Kopparslagaren Brundström medgaf, att hofslagaren Ekberg var stark och att hofslagaren Löfgren var ännu starkare — desse ansågos också för de starkaste på sin tid; men när någon sade honom, att Löfgren ensam kunde lyfta upp bakvagnen till det största täckta åkdon som fanns, så svor Brundström på, att han sjelf en gång ensam upplyft en bränvinspanna, hvaruti hela täckvagnen kunnat stå.

På detta sätt lyckades det utan svårighet vår hjelte att öfvertala sin fosterfader. Om stora blå ögon försvaga senan i armen och modet i barmen, så gifva de deremot i ersättning åt hufvudet de diplomatiska strängarne.

»Jaså, det är då här han bor, den der farlige muraren?» frågade kopparslagaren sin fosterson, i det han plirade med ögonen och drog öfverläppen föraktligt upp till näsan för att på detta sätt visa, huru litet han baxnades för ett möte med denne.

»Ja, pappa lilla, derinne på gården . . . bara man går uppför en liten trätrappa.»

»Godt! . . . Men det vore f-n om han skulle vara borta!»

»Så mycket bättre,» tänkte Adolf, men aktade sig visligen för att säga det.

De gingo in på gården och uppför den trånga, bristfälliga trätrappan.

»Den der dörren är det,» hviskade Adolf, utvisande en låg, lika bristfällig dörr.

»Vi ska väl knacka på för artighetens skull,» sade kopparslagaren och dängde på dörren med knytnäfven det värsta han förmådde. Derefter öppnade han utan vidare krus och ceremonier dörren.

Midt på golfvet i kammaren stod en qvinna, som betraktade de inträdande med förgråtna ögon. Det var den beskedliga madamen.

Adolf skådade åt höger och venster, på sängen och under bordet, men upptäckte hvarken den store muraren eller den lilla flickan. Detta oroade honom, och han nedslog försagd sina ögon. Men man får icke alltid vara i fred, fast man nedslår ögonen. Vår hjeltes ögon började vända ut och in på sig vid åsynen af ett gigantiskt klappträ, som låg framför hans fötter. Han gaf det en spark, så att det dansade af inåt golfvet och försvann under sängen.

»Ah, den lille herrn!» yttrade qvinnan, torkande sina ögon med förklädet; »han kommer för att söka sin mössa... jag har tagit vara på den.»

Hvad frågar den efter en mössa, som har en fin, splitter ny filthatt på nacken och ett par blå ögon i hjertat? Adolf runkade på hufvudet och teg, liksom han varit rädd för att framställa någon fråga.

Kopparslagaren, som icke heller kunde upptäcka någon grof karl till murare, drog ögonbrynen tillsammans och syntes äfven något förlägen.

»Är det madam,» frågade han slutligen, »som i går hjelpte gossen min tillrätta?»

»Jaså, är herrn far till lilla herrn der?» gaf hon till svar, under det hennes jemförande blickar irrade mellan den äldres grofva, koppärriga anletsdrag och den yngres fina, vackra. ansigte, liksom tviflade hon på möjligheten af att kunna plocka astrakaner från qvisten på ett granträd.

»Ja, jag är hans far... är det madam som är gift med muraren?»

»Ja, min man är murare... jag vet inte om det går an att be herrarne stiga fram och sitta... det är så ruskigt och ostädadt här, för i dag har det...»

»Gör ingenting, madam... hur är det, är madams kära herr man hemma?»

»Nej, det är han inte.»

»Kommer han snart?»

»Det vet jag inte.»

»Hvar är han då nånstans?»

»Det vet jag inte.»

»Jaså, madam vet inte alls, hvar han uppehåller sig?»

»Nej.»

»Hur ska man då bära sig åt för att träffa honom, den gynnarn?»

»Herrn vill då träffa honom?»

»Ja, det är orsaken hvarför jag kommit hit... inte går man så lång väg för ro skull.»

»Nej, det kan jag väl tro.»

»Hur... hur mår han annars?»

Madamen såg på kopparslagaren, liksom förstode hon icke, eller icke låtsade förstå meningen af denna fråga.

»Hur är det med hans... hans öra?» frågade kopparslagaren, som gick rakt på saken.

Madamen flyttade sina ögon på vår hjelte och såg på honom med blickar, hvaruti den djupaste ängslan uppenbarades.

»Kanske har han fått sitt öra hopplåstradt igen?» yttrade kopparslagaren, något nedstämd af denna förmodan.

»Nej, han har fått lyte för hela lifvet.»

»Skönt!... Och det är fördenskull som madam ser så ledsen och bedröfvad ut?»

»Ja, jag är mycket ledsen... mycket bedröfvad,» svarade hon med ena handen öfver sina ögon.

»Hade det varit bättre kanhända, om min son låtit handtera sig som en hund?»

»Nej, det har jag inte sagt... Gud bevare er son!»

»Låtit slå ihjäl sig, som ett får af slagtaren?»

»Nej, nej!... Det var en Guds försyn att han kom undan.»

»Nå?...»

»Men Storken ska aldrig glömma det... han ska förfölja er son så länge han lefver.»

»Såå... ja, må han försöka bara... hade han varit hemma, så skulle jag ha sparat honom besväret.»

»Lyd mitt råd, herre!... Sök honom aldrig... herrn skulle bittert ångra det... Lilla herre,» fortfor hon, vändande

sig till Adolf, »möter ni honom någon gång, sa fly ... spring så fort ni kan ... haf ögonen omkring er hvar ni går ... stanna aldrig, när ni får se honom ... om ni är ute och leker med andra gossar, så tänk alltid på att han är i grannskapet ... när ni går hem de mörka aftnarne, så gå aldrig in i porten förrän ni är säker på att ingen står der förut ... Herre Gud, hvad det gör mig ondt att jag så nödgas förskräcka den raska, vackra gossen! ... Men jag måste, jag måste det! ...»

»Håhå! Min son förskräcks inte af så'na småsaker ... var lugn för det, kära madam!»

»Min man har svurit att hämnas ... han ska hålla sitt löfte, för det är de enda löften han håller.»

Adolf hörde knappast hvad qvinnan sade; åtminstone lade han ingenting deraf på sinnet. Han undrade oupphörligen på den lilla flickans bortovaro och ville, så gerna han lefde, vinna upplysning derom; men man håller alltid länge på den fråga, hvarpå man anar ett ofördelaktigt svar.

»Det blef väl f-n till väsen efteråt,» återtog kopparslagaren, »när gossen så der behändigt undkom er mans klor? ... Ni fick väl sitta emellan, som vanligt, stackars qvinna? ... Men det var i alla fall besynnerligt af er, att ni sprang ifrån min son, när ni visste hurudan er man är, den krabaten!»

»Jag hade ett annat, mycket mindre barn att beskydda,» svarade madamen.

Adolf slog nu först upp sina ögon och fäste dem frågande på henne.

»Jag måste först se det till godo,» fortfor hon; »men hade jag då vetat hvad jag efteråt fick veta, eller att er son förut varit ihop med min man, så hade jag visst inte haft hjerta att springa ifrån honom ... När jag sedan kom tillbaks med hjelp, så var herrns son borta, Gud ske lof!»

»Vilja slå armar och ben af ett barn för det man fått litet snus i ögonen,» utlät sig kopparslagaren.

»Föreställ sig då, goda herre, hvad han nu skulle vilja göra,» var hennes svar.

»Men det var sannt, det,» inföll herr Brundström, »madam nämnde det lilla barnet ... hvar är den lilla flickan? ... Det ska ju vara det sötaste knyte till barn!»

»Ack ja, hvar är hon?» kom nu ändtligen Adolf fram med sin fråga.

»Hon är inte mera här,» svarade qvinnan med en suck så sorglig, att till och med kopparslagaren, ehuru obekant med de blå ögonens allmakt, genomträngdes deraf.

»Inte mera här ... hvar är hon då?» frågade han.

»I morse bar jag bort henne.»

»Hvart?»

»Till den som hon tillhörde, den som har större rättighet till henne än jag.

»Hvem?»

»Det kan jag inte säga.»

»Kan inte?»

»Jag får det inte.»

»Det var emellertid bra för barnet ... det var mycket hederligt gjordt af madam, för madam hade säkert mycket betaldt för flickan?»

»Ja, jag hade mycket betaldt, men ännu mera glädje ... jag har haft henne ända se'n hon kom till verlden ... Hon kallade mig för mamma,» tillade hon med en stråle af glädje i sin blick.

»Ni har inga egna barn?»

»Nej ... jag hade ett som dog ... men när jag hade lilla Lalla vid bröstet, så tyckte jag det var detsamma som mitt eget.»

Denna qvinna var således ej en af de »riktigt äkta», som vi nyss påpekat. Hon var en af dessa, hvilkas själsbotten man finner utan lod, hvaruti derför en man tror sig utan fara att drunkna kunna sticka båda benen för att uppsparka bottnen och derigenom uppgrumla det klara elementet, hvaruti solen skulle hafva älskat att skåda sin bild. Hvem vet derför så noga, om ej de »riktigt äkta» enkom blifvit skapade till ett syndastraff för oss män, som vanligtvis äro lika starka mot de svaga, som svaga mot de starka?

Kopparslagaren kände sig djupt rörd. Fostersonens sinnesstämning behöfver icke beskrifvas. Att till den olycklige älskaren tala om den förlorade älskarinnans englaegenskaper är detsamma som att gjuta olja i elden. Man kan aldrig göra en sådan herre större tjenst, än när man talar det som är raka motsatsen.

»Hur länge har ni varit gift med honom?» frågade kopparslagaren med mycken vekhet i rösten.

»Sju år, herre!»

»Är han gammal, er man?

»Några och trettio år.»

»Hos hvilken mästare arbetar han?»

»Han är hos ingen ... han arbetar för sig sjelf.»

»Och super upp hvad han förtjenar?»

»Han är mycket svår, herre!»

»Men hur kan ni lefva tillhopa med en sådan oregerlig sälle?»

»Jag är ju hans hustru, herre!»

»Men ni har inte gift er med honom för att få stryk eller svälta ihjäl.»

»Han var inte så, när vi gifte oss.»

»Men när han nu är sa, hvarför flyttar ni inte ifrån honom?»

»Det är mitt öde, goda herre, och jag får väl dragas med det.»

»Vackert öde!»

»Skulle jag flytta ifrån honom, så blefve det alldeles förbi med honom.»

»Nå, det vore just en stor förlust ...»

»Men det vore mitt fel, om den olyckan skedde.»

»Tror ni er då kunna förbättra honom?»

»Jag hoppas det.»

»Men om ni inte går i land med saken?»

»Så har jag ändock ett lugnt samvete.»

»Men en förstörd själ och en sönderslagen kropp.»

»Han grälar inte alltid, och inte slår han han mig jemt heller.»

»Tacka honom f-n för det han inte grälar och slåss när han sofver!»

»Men om jag bara fått behålla henne!» klagade den arma qvinnan; »jag skulle gerna lidit mycket värre, om jag fått ha henne qvar! ... Bara jag såg på den lilla engeln, så blef jag strax glad igen, om jag var aldrig så ledsen ... Ack, hvad det var roligt att höra henne jollra, att klä på henne och se henne dansa der på golfvet i sina vackra kläder, som klädde henne så väl ... Nu är Lalla grann, nu är Lalla snäll, så ropade hon, och begge delarne var hon också ...»

»Den lilla vackra blå sammetskolten!» inföll Adolf, som hängde sig fast vid den beskedliga madamens blickar, under det hon talade i fullkomlig yrsel.

»Och de små, blå kängorna!» fantiserade hon, stirrande på golfvet, liksom såge hon dem dansa der.

»Och de stora blå ögonen!» tillade vår hjelte, som icke längre nöjde sig med sådana småsaker som koltar och kängor. »Men allt är förbi!... Hon återkommer inte mer... aldrig får jag se henne mer... hvarför skulle jag bära bort henne?... Jag var tokig... jag var var vansinnig!...»

Qvinnan nedsjönk snyftande på en stol med händerna för sina ögon. Adolf grät och snyftade i kapp med henne. Kopparslagaren vände dem ryggen, närmade sig fönstret och upptog sin plånbok, bläddrande deruti.

Han nöp i en riksgäldssedel på två riksdaler och drog fram den till hälften ur plånboken. Men något, som skymde i hans ena öga, gjorde, att han sköt tillbaka riksgäldssedeln in i plånboken och framdrog i dess ställe en bankosedel på tre riksdaler, med hvilken han gick till bordet, vid hvilket den snyftande qvinnan satt.

»Kära madam,» sade han, läggande sedeln på bordet nära den sittande, »blif då förnuftig igen... er lilla fosterdotter är ju hvarken död eller begrafven... helsa på oss i morgon, så få vi närmare språkas vid... kanske hittar min hustru på någon råd för att hjelpa madam... Jag heter Brundström, jag, är kopparslagare och bor på Norr i Stora Vattugränd... alla menniskor känna kopparslagar Brundström... Gud vare hos er, stackars qvinna!... Se så, kom nu, Adolf!»

Dervid tog han sin fosterson vid handen, förde honom med sig till dörren och derefter ut i förstugan.

Qvinnan spratt upp från stolen och skyndade efter dem.

»Gosse, gosse! Akta dig för muraren!» ropade hon; »men han vet inte hvad ni heter och inte heller hvar ni bor, och Stockholm är stort... men akta dig i alla fall för muraren!...»

Derefter ilade hon tillbaka och slog igen dörren efter sig för att få vara ensam med sin sorg.

Besynnerligt här i verlden! Sorgen är väl den obehagligaste gäst man kan tänka sig, och likväl, när han kommer och slår sig ned vid ens sida, stänger man igen sin dörr och säger sig vara borta för alla andra besökande, till och med för sjelfva glädjen, som man så väl kunde behöfva.

Kopparslagaren och hans fosterson begåfvo sig på hemvägen, tyste och knappast seende på hvarandra. När de hunnit till källaren vid Södermalmstorg, stannade kopparslagaren.

Qvinnan nedsjönk snyftande på en stol, och Adolf snyftade i kapp med henne,

»På den der fisken kan man just behöfva sig en liten perla,» sade han; »det är så förb-dt dumt att lägga sig i andras bekymmer och elände, för man mår bara illa af det... Kom in med, så ska du få en smörgås med stek på.»

Adolf följde fosterfadern in på källaren och slog sig ned jemte honom vid ett bord, hvarpå kyparen, hvilken helsade på kopparslagaren som på en bekant kund, snart hade framsatt en sup med tilltugg för den äldre och tilltugg utan sup för den yngre.

»Kanske det skulle smaka gunstig herrn att få sig ett glas muskat linell?» frågade kopparslagaren; »det är sött, det, och passar för en sådan strupe som din.»

»Nej, jag tackar, pappa, jag orkar hvarken äta eller dricka,» svarade Adolf, som tyckte att smörgåsen smakade bittert och möjligtvis icke hade större förtroende till vinet.

»Det är fan hvad du ser kallhamrad ut, min gosse! Jag tror du är kär i den lilla mamsellen...»

Adolf rodnade ända upp till öronen och gömde sitt ansigte bakom smörgåsen. Smörgåsar kunna ibland vara nyttiga för annat än för magen.

»Hvad tusan har du på Söder att göra, bror Brundström?» hördes en röst från det inre källarrummet; »har du kommit hit för att knipa kunder ifrån mig?»

Brundström hof upp sina ögon och igenkände en embetsbroder, som stod på golfvet i den inre kammaren.

»Morgens, morgens, bror Pallin!» helsade han tillbaka; »du gissar inte så dumt, notabene så vida suparne äro dina kunder.»

Brundström skrattade rätt hjertligt åt sitt eget infall, och Pallin, som ej var snarsticken, skrattade äfven.

»Har du inte lust att kila in på ett ögonblick?» frågade den senare; »jag ska säga dig ett ord så godt som två och bjuda dig på en spetsis så god som fyra.»

»Kan jag tjena dig med så litet, så hjertans gerna,» svarade Brundström, hvarefter han steg upp för att gå.

»Sitt du mans qvar, Adolf,» sade han, »och är du törstig, så säg till att du får dig ett glas svagdricka med socker i... Jag kommer snart ut igen.»

Kopparslagaren på Norr gick derpå in till kopparslagaren på Söder. Adolf anammade det tidningsblad, som fosterfadern qvarlemnat, och började flitigt studera deruti,

Han hade hunnit ungefär till hälften af tidningen, då hans uppmärksamhet uppfångades af ett samtal i källarsalen.

»Nå ändtligen efter sju sorger och åtta bedröfvelser!» hördes kyparens röst.

»Hade inte tid att komma i går,» svarade en basröst, som förorsakade en våldsam ryckning i Adolfs axlar.

»Men vi skulle ha tid att vänta, vi,» yttrade kyparen; »källarmästarn höll på att skicka efter en annan.»

»Nå, hvad är det om?» frågade basrösten med samma effekt på Adolf som nyss.

»Några stenar ha fallit ur stekugnen i köket,» svarade kyparen.

»Är väl snart lagadt,» yttrade den andre.

För att öfvertyga sig om han hört rätt, drog Adolf ner tidningen mot sina knän; men den syn, hans ögon mötte, betog honom förmågan att lyfta upp bladet igen. Hans armar föllo åt sidorna och tidningsbladet ned på golfvet.

Nära invid ingången till källarsalen stod en jättelik gestalt, öfverhöljd af kalkdam och med hvita fläckar af torkadt murbruk på det vidriga ansigtet. Venstra profilen deraf var vänd mot Adolf, hvars ögon icke kunde slita sig ifrån den smutsiga plåsterlapp, som innehade venstra örats plats, men icke mycket öfversteg hälften af ett vanligt karlöra.

Intet tvifvel mer. Det var muraren.

»Gosse, gosse! Akta dig för muraren!» genljöd i Adolfs öron rösten af qvinnan i Stadsgården.

Gestalten vid dörren vred i detsamma sitt hufvud åt venster, och hans ögon mötte gossens. Adolf tyckte visserligen, att resens fötter qvarstodo vid dörrtröskeln, men deremot att hans hufvud och hals sträckte sig fram emot stället der han satt, liksom hufvudet på en drake. Ju mer han såg derpå, desto mer tyckte han, att det rysliga hufvudet närmade sig.

Adolf tillslöt ögonen och vände sitt hufvud åt sidan. Han ville ropa, men rösten svek honom.

»Gosse, gosse! Akta dig för muraren!» ljöd det oupphörligt i hans öron.

»Nå, hvad glor ni på?» hördes kyparen fråga; »kom in i köket ... här är ingen stekugn.»

Hade kyparen med mera uppmärksamhet betraktat murarens gapande mun och utspärrade ögon, skulle han hvarken ha saknat ugnen eller de brinnande kolen.

När slutligen Adolf vågade öppna sina ögon, var muraren försvunnen. Han steg upp för att gå in i det rum, der de båda kopparslagarne slagit sig ned, men råkade i sin tankspriddhet nalkas den dörr, som ifrån källarsalen ledde till det derinvid befintliga köket. Dörren stod på glänt, och fräsandet af stekpannor hördes tydligt derifrån; men igenom fräsandet trängde den hemska rösten till hans öron.

»Herr kypare, hvad heter den der vackra, välklädda gossen, som sitter derute i källarsalen?»

»Han som satt vid dörrn derute?» yttrade kyparen.

»Ja.»

»Han är son till kopparslagar Brundström.»

»Jaså... Är han ensam?»

»Hvad rör det er?»

»Hå kors, jag... jag tyckte det var underligt, att en så liten gosse går på källare.»

»Han är med sin far, kan ni väl begripa.»

»Hm, hm!... Hvar bor kopparslagaren?»

»På Norr, tror jag.»

»Hvar der?»

»Känner inte... Se på ugnen nu, och ni får inte gå förrän den är färdig, har källarmästarn sagt... Rappa på nu friska tag!...»

Adolf torkade kallsvetten ur sin panna, lemnade köksdörren och närmade sig det inre källarrummet. Det var, att börja med, hans afsigt att för fosterfadern omtala allt hvad han sett och hört; men ju mer han tänkte derpå, desto djupare i bakgrunden trädde denna hans afsigt. Han såg sin fosterfader rusa ut i köket och anfalla muraren, men han såg den förre i detsamma blödande digna ner under den senares slag, ty starkare och förfärligare än han förut ansett muraren vara, förestälde han sig honom nu. Förtroendet till den hederlige kopparslagarens näfvar började minskas, och han hade icke hjerta att utsätta honom för en så säker fara. Han beslöt tiga, men ha ett vaksamt öga på allt.

Kopparslagaren kom ut i källarsalen.

»Hur är det med dig, min gosse?» frågade denne bestört; »du ser ju ut i synen som ett stycke engelskt tenn!... Hvad går åt dig?»

»Jag har så ondt i mitt hufvud,» svarade Adolf.

»Jag kan väl se det... Har du fått svagdricka?»

»Nej, jag var inte törstig.»

»Vill du ha något annat att läska dig med?... Kypare, sätt fram ett spetsglas gammalt franskt.»

Adolf nekade denna gången icke.

»Du har väl haft tråkigt, medan du var ensam härute?»

»Åhja,» stammade Adolf, som icke gerna kunde säga att han haft roligt.

»Drick nu, så ska du få se, att du blir kry som ett vinterny.»

Adolf drack ur glaset och kände sig uppfriskad deraf.

»Få vi gå nu, pappa lilla?» frågade han med synnerlig ifver.

»Strax... kypare, hvad är jag skyldig?»

Kopparslagaren betalte sin skuld, tog derefter hatt och käpp samt skred åt dörren.

»Är muraren i köket?» frågade Adolf kyparen med låg stämma.

»Ja, visst är han i köket,» svarade denne.

»Är han qvar der än?»

»Ja, visst är han qvar... hvar skulle han annars vara?» frågade kyparen och såg förundrad på vår hjelte.

»Jaså, det är säkert, det?»

»Känner herrn honom?»

»Nej!»

»Vill herrn tala med honom?»

»Nej, nej!... God natt, herr kypare!»

»Mjuka tjenare... herrn! Ska inte herrn ta sin hatt med sig?»

»Åh, det var sannt, det, jag glömde det.»

»Herrns näsduk har fallit på golfvet... här är den.»

»Tackar ödmjukast!»

»Nå, kommer du inte?» frågade kopparslagaren med handen på dörrlåset.

»Här är jag, pappa!»

»God natt!»

»Mjuka tjenare!»

Fosterfadern och fostersonen voro nu ute i fria luften, tagande vägen åt Norr. Adolf fattade kopparslagarens hand, slöt sig nära intill honom och såg sig oroligt omkring åt alla sidor af de gator de passerade.

»Du har feber, gosse!» ropade kopparslagaren; »din hand bränner som eld.»

»Det var så qvaft inne på källaren,» svarade Adolf.

»Tyckte du det?»

»Ja, pappa.»

»Det var roligt att träffa en bekant.»

Adolf hade också träffat en bekant, men det tyckte han icke var roligt.

»Pallin är en af våra bästa kopparslagare... Förtjenar pengar, men gnider inte på styfvern,» försäkrade Brundström; »spekulerar på att bli ålderman... nå nå, min röst har han.»

»Jaså.»

»Fan tog vår murare, Adolf.»

»Gifve Gud det vore så väl!» sade denne för sig sjelf.

»Men vi ska väl träffa honom någon gång.»

»Det ska vi akta oss för,» mumlade Adolf mellan tänderna.

Vår hjelte på hemvägen var på långt när ej densamme som på bortvägen.

Så går det, när man träffar ett halft öra i stället för två stora himmelsblå ögon.

FEMTE KAPITLET.

Skuggan af en hjelte.

När Adolf Axner, åtföljd af sin fosterfader, hemkommit, befanns han vara så illamående, att han genast måste intaga sängen.

Detta var i midten af september månad. Oktober och november hade öfversköljt Stockholm med sina regnskurar och december hunnit förvandla dem till is samt deruppå lägga sina tjocka snömassor, förrän vår hjelte var så pass återstäld, att han kunde lemna sjukbädden. De våldsamma skakningar både till kropp och själ, hvilka han, förut fullkomligt ovan vid den minsta tillstymmelse till slikt, under

loppet af tvänne dagar erfarit, hade så till den grad inverkat på hans fysik, att den, oaktadt sin ungdom och styrka, med möda förmådde uthärda den storm af skarlakansfeber och frossa, som hopat sig öfver den.

Vi behöfva icke beskrifva den massa af feberfantasier, som under denna långa sjukdom fylt vår hjeltes unga hjerna, huru han i yrseln talat om Alpernas spetsar och Sista styfverns trappor, om Olympiska stridsvagnar och snus och aska i strutar, om englar och murare, om lagerkransar och klappträn, om två stora, himmelsblå ögon och hälften af ett plåstradt öra o. s. v. Både himmeln och jorden hade handlöst kastat sig om hvarandra i hans brinnande hufvud. Döden stod på tröskeln af hans sofrum och förvandlade honom till skuggan af en hjelte, när han icke fick sin vilja fram att förvandla hjelten till lik.

Det var en onsdagseftermiddag i december då Adolf Axner, med läkarens tillstånd, fick lemna sängen.

Stödd af den goda fostermoderns hand, linkade skuggan fram till fönstret, satte sig derinvid och såg ut i den snöyrande dagen. De tre månaderna hade för honom försvunnit som en dag, och en djup suck banade sig väg ur hans bröst vid tanken derpå, att en hel skoltermin för honom gått förlorad.

Den beskedliga frun hade visserligen många hugsvalande saker att förtälja: magistern i skolan hade flere gånger stått vid hans sjukbädd, och frun hade till och med upptäckt tårar i hans ögon samt hört honom säga, att en flitigare och snällare gosse än hennes Adolf icke fanns i hela skolan; de fleste af skolkamraterna hade flere gånger om dagen varit på sjukbesök; alla menniskor hade intresserat sig för hennes fosterson; hon hade vakat öfver honom den ena natten och hennes man den andra; — men allt det der hjelpte föga. Han hade kommit efter sina kamrater i skolan, och han kunde icke få premium, som han var van vid. Det var endast detta, som numera oroade honom.

Händelserna i Stadsgården tänkte han icke det ringaste på, ty han hade förblandat dem med sina feberdrömmar, och de hade följaktligen upphört att för honom vara en verklighet.

Dörren öppnades. Pauli och Hök rusade in i kammaren under mycket buller och bång. Skuggan omfamnades och försvann nästan helt och hållet i de friska och lifliga

Stödd af den goda fostermoderns hand, linkade skuggan fram till fönstret.

gossarnes armar. Fru Brundström rynkade på näsan, ty hon hade alltid tillskrifvit dessa gossar sin fostersons sjukdom; men när hon närmare eftertänkte det hjertliga deltagande, som i synnerhet dessa båda ostyringar hade visat Adolf under hans sjukdom, samt nu såg den i deras ord och åthäfvor rådande glädjen öfver hans tillfrisknande, kunde hon icke längre vara ond på dem, utan lemnade småleende rummet för att låta de tre vännerna ostörda få språka med hvarandra.

Samtalet mellan de tre rörde sig naturligtvis i början kring den långvariga sjukdomen, men tog snart en friskare vändning.

»Axner, du,» ropade Pauli, »vet du, jag slipper gå i Clara skola längre... Är det inte roligt, det?... Ja ja, vi ska ändå träffas, vi få ändå leka tillhopa... det är inte farligt med den saken... vi ska inte skiljas för det.»

Adolf såg undrande på Pauli.

»Finns det något roligare än att gå i skolan?» frågade han.

»Är du tokig, Adolf?... Hvad är det för roligt der?... Tror du jag längre har lust att handteras som en åkarkamp från morgon till qväll?... Att få ta emot stryk den ena gången efter den andra, utan att få ge lika godt igen, det är ju opp åt väggarna!... Nej pass, mante, nu är det slut med den smörjelsen!... De ha lön för att lära oss, men inte för att slå oss, de svartrockarne!»

Orsaken till Paulis vrede mot hans lärare var följande: I november månad hade han börjat ett nytt krig, men denna gången mot Tyska skolan. Detta hade så till vida aflupit lyckligt, som Tyska skolan midt på Tyska kyrkogården lidit det fullkomligaste nederlag, men slutligen rätt olyckligt för claristernas segerdruckne anförare, hvilken för detta sitt välförhållande måst tillgodonjuta sin femte offentliga skolstut. Detta hade alldeles uttömt hans tålamod och gjort honom harmsen mot allt hvad skola och lärare hette.

»Är det inte nedrigt!» ropade han, springande upp på golfvet med knutna näfvar; »hvad får man lära annat i skolan än att slåss?... I Cornelius Nepos slåss de, i Julius Cæsar slåss de, i Svenska historien slåss de, i Bibliska historien slåss de... Israels barn, Guds egna barn, bevars, hvad göra de annat än slåss?... Och sjelfva den fromme Jakob var ju den störste slagskämpe man kan tänka sig... han brottades

ju med Gud fader sjelf... I allt hvad man läser får man lära sig att slåss, och när man nu sjelf vill slåss...»

»Så slåss magistrarne,» inföll Hök, delande sin vapenbroders förtrytelse.

»Ja, det ska Gud och min rygg veta,» gnisslade Pauli; »men nu är det stopp... jag slipper skolan... Axner du, vet du, det var bra synd att du inte var med i tyska kriget,» tillade han, glömmande snart för minnet af sina bragder de otacksamma landsmännen i svarta rockarne.

»Det tackar jag Gud för att jag inte var!» sade Adolf.

»Hvarför det då?» frågade Pauli och Hök med en mun.

»Då hade jag också fått stut,» svarade hjeltens skugga.

»Och det hade du kanske lipat för, som ett barn?» yttrade Pauli något föraktligt.

»Jag fick också mina modiga rapp,» berättade Hök; »men sa' jag ett enda ord, Pauli?... Grät jag en enda tår?»

»Hök var en karl,» svarade Pauli; »han bet i läpparne, så de blödde, men han var tystare än skolbänken, som han låg på.»

»Jo, du är så säker, Adolf!» sade Hök med gnistrande ögon.

»Men du, Axner,» yttrade Pauli; »jag känner alls inte igen dig... Annan var du, när du var med oss mot katrinisterna.»

»Katrinisterna!» upprepade Adolf, sprittande upp från stolen.

»Mins du inte Sista styfverns trappor?»

»Sista styfverns trappor?... Hvad är det om Sista styfverns trappor?»

»Murarens öra...»

»Murarens öra!»

»Murarens öra, som du bet af... Har du glömt det?»

»Ha!» ropade Adolf, lik en som vaknat ur en lång dröm. »Vet du, jag har träffat din murare en gång.»

»Träffat honom!»

»Och talt med honom.»

»Talt med honom!»

»Han har bara ett och ett halft öra... Fan må bitas med dig, Adolf!»

»Det kan man kalla att visa folk tänderna!» tillade Hök.

Pauli och Hök skrattade åt infallet, men Adolf skrattade icke.

»En eftermiddag för två månader se'n,» berättade Pauli, »kom jag ur skolan och skulle gå hem, då jag i norra kyrkporten blef varse en riktig grothuggare till murare, lång och fyrkantig som kyrktornet... Han stod och drog sig mot gallerporten... Murare stå alltid och dra sig, tänkte jag och ämnade gå vidare. Går herrn i Clara skola? frågade han just som jag skulle gå förbi. Ja, svarade jag. Är det många som gå i skolan? frågade han. Visst är det många som gå i skolan, svarade jag. Det pundhufvudet, som inte kunde begripa, att skolhuset är bygdt för flere än en eller två!»

»Nå!» frågade Adolf med svag stämma.

»Jo,» fortfor Pauli, »sedan frågade han mig, om det var någon bland skolgossarne, som hette Axner. Visst är det så, svarade jag. Är han gången sin väg? frågade han derefter. Axner har inte varit i skolan sedan i höstas, för han är sjuk, var mitt svar. Jaså, han är sjuk än, yttrade karlen och mumlade fram något som liknade en kötted... Jag började betrakta honom närmare och upptäckte snart, att hälfven af hans ena öra var borta. Strax rann mig i minnet ditt uppträde med muraren i höstas, honom som du gaf på örat, Axner.»

»Tog af örat, mente du,» inföll Hök.

»Hvad vill ni Axner för slag? frågade jag. Ah, just ingenting, svarade han. Har ni något att fordra af honom? frågade jag. Han teg och plirade på mig med de otäckaste ögon. Hvar har ni gjort af ert ena öra? frågade jag. Karlen hväste till som en orm och tog ett steg fram mot mig. Har ni pantsatt det på krogen för en bläcka starkt? frågade jag och retirerade, ty han hade armar som två gånger magisterns, och jag hade ingenting i händerna, som jag kunde damma till honom med. Tälj er ett nytt öra af klappträet, som ni har hemma hos er! ropade jag till honom.»

»Här har ni ett öre att lösa ut ert öra med, skulle jag ha sagt,» yttrade Hök, värdig sitt namn af skolans störste ordryttare.

»Derefter tog karlen upp en stor sten,» fortfor Pauli, »och kastade den mot mig, men jag kilade undan åt sidan och hörde, hur stenen krossades i stycken mot en grafsten. Jag blef arg naturligtvis och var ej sen att taga upp en

annan sten. Vill du ha bomull att stoppa i örat? ropade jag och sundade sten midt i flinten på honom. Jag hörde honom skrika och svärja, men sprang i detsamma min väg det fortaste jag kunde... Sedermera har jag inte sett till honom.»

»Tänk om han nu kommer och fordrar betalning af dig för halfva näsan, Pauli!» yttrade Hök; »på det sättet bli ni båda skyldiga honom... jag är den ende som har att fordra af honom, jag, för jag har ännu inte fått betaldt för snuset och askan, som jag slog i ögonen på honom... jag skulle bra gerna vilja råka den lurken.»

»Akta dig för muraren!» mumlade Adolf, ett svagt återljud af rösten, som ånyo varnande höjde sig i hans öron.

Under detta samtal hade det börjat mörkna, och kamraterna reste sig upp för att gå.

»Vi ska till Blanchen,» sade Pauli, »och se på hans lilla dockteater, som han nyss fått färdig... Skada att du inte kan gå med... I öfvermorgon ha vi examen, Gud vare lof!... För att förarga magistern, har jag beslutit att inte svara på en enda fråga... Får jag skämmas, så får han det med, och det ska bli roligt... Axner du, vi ha röstat på dig till premium, fast du varit sjuk, och du ska se att du får premium ändå... Hök fick tio röster, men det räckte inte... Jag fick en enda, och den gaf jag mig sjelf på spektakel, det kan du väl förstå... adjö med dig!... I morgon komma vi upp till dig igen, och då ska jag ha med mig en käpp, som jag tänkt skänka dig, när du blef frisk... tjock som min handlofve, Axner, och en blykula i ändan, stor som ett päron... det ska bli för din murare, det... adjö med dig, ditt benrangel!... Du är gul i ansigtet som mor mins tofflor, och du får äta opp många brödkakor, innan du kan ta en bra karl i kragen... hur är det, har du Rinaldo Rinaldini?»

»Nej.»

»Det var dumt, det... inte för det jag behöfver den, för den kan jag utantill från perm till perm, fast de ändå säga att jag aldrig läser något... ser du, jag har lofvat Rinaldo Rinaldino åt en liten flicka i fru Nissons pension.»

Hjeltarne Pauli och Hök skyndade derefter bort, lemnande hjeltens skugga allena.

Adolf Axner genomgick nu i minnet de två märkvärdiga septemberdagarnes händelser, hvilka under hans långvariga

sjukdom endast föresväfvat honom i feberdrömmarnes tunna, men fantastiska drägt. Samma förskräckelse, som gripit honom på källaren vid Södermalms torg, högg nu ånyo sin tand i hans hjerta. Den vilde hämnaren hade då icke glömt det löfte, hvarom madamen i Stadsgården talat. Han hade således hela tiden sedan dess stått lurande på sitt rof, och det var endast sjukbädden som, lik en oöfverstiglig mur, hade skyddat offret, eller, rättare sagdt, sparat det tills vidare. Med sjukbädden skulle muren ramla och med helsan hämnaren komma tillbaka.

Adolf spratt till, började blifva rädd för att sitta ensam i mörkret och steg upp från fönstret för att begifva sig ut i det yttre rummet, hvarifrån en ljusstråle inträngde, då han hörde sin fosterfader tala derute.

»Är du säker på att det var han?» hördes kopparslagaren fråga.

»Ja, mästare, det var det,» svarade en röst, hvaruti Adolf igenkände en af lärgossarnes.

»Och han stod innanför porten, sa' du?»

»Ja, mästare.»

»Och det var densamme, som du flere gånger förut sett smyga omkring?»

»Han med örat, ja.»

Adolf behöfde icke höra mer. Han sjönk maktlös tillbaka på sin stol.

»Nå, hvarför sprang du inte upp och sa' mig till?» frågade mästaren.

»Jo, jag sprang strax in i verkstaden för att få tag i mästarn, men mästarn var inte der . . . jag visste inte att mästarn var uppgången.»

»Nå, hvarför sa' du inte till åt gesällerna? . . . Jag har ju befalt er alla att passa på den f-n och hålla honom fast tills jag kommer.»

»Jag sa' till i verkstan, och alla sprungo ut på gården, men innan vi hunnit till porten, så var han sin kos . . . det är eviga sanningen, det »

»Och ingen såg hvart han tog vägen?»

»Nej, ingen syntes till på gatan . . . Befaller mästarn något vidare?»

»Nej, gå din väg och haf ögonen öppna, för annars får du ett öra mindre, liksom muraren.»

När de inträdde i Adolfs rum, funno de honom liggande afdånad på golfvet.

»Har man sett på något så himlabefängdt?» fortfor mästaren i yttre rummet; »den bofven går ännu och vädrar kring knutarne!»

»Jag kan knappt andas, så förskräckt är jag!» hördes fru Brundströms upprörda stämma; »men i Guds namn, Brundström, kan du inte ta reda på hvar han bor?»

»Jag var för längese'n bort till Stadsgården, men den skurken har flyttat, och ingen vet hvart... och inte heller har hustrun hans hörts af, fast jag sa' henne min adress, när jag var der med Adolf... En sådan ertskanalje!»

»Du måste säga till i polisen...»

»Hvad hjelper det?... Nog går det an så länge gossen är inne; men när han blir så frisk, att han kan gå ut, då...»

»Tyst, för all del, han kunde höra oss derinne... Den stackarn kan knappast stå på benen, och hörde han det här, så fick han sig visst ett nytt anfall,» varnade den beskedliga borgarfrun.

Samtalet i det yttre rummet upphörde. Den omtänksamma fostermoderns varning kom för sent. När kopparslagaren och hans hustru, den senare med ett brinnande ljus i handen, inträdde i Adolfs rum, funno de honom afdånad liggande på golfvet.

Af hjelten återstod ingenting annat än hans skugga, lidande skuggornas qval.

SJETTE KAPITLET.

Ett lik och en timmerstock.

Årets tyrann, vintern, med hjertat af is, lockarne af snö och döden i blicken, flydde. Solens härar förföljde honom med fälda, blixtrande lansar och jagade hans ilande skaror utför berg och branter ner i sjöar och haf. Nordens vår utvecklade den stora segerfanan med dess ljusblå himlaglob på ljusgrönt fält, smyckadt af tusentals olika

blad och blomster. Allt var lif och glädje — allt syntes dansa på rosor.

Men på en gata, beströdd med hackadt granris, gingo fyra svartklädda gossar. Dock kunde man icke upptäcka någon sorg i deras ansigten, ty glädjen och det deraf födda skämtet dansade obehindradt sin blomsterbana mellan glänsande öga och leende mun.

»Vi få väl vin i dag,» yttrade en af dem.

»Det förstås,» svarade en annan, »och konfekt med, kan du lita på.»

»I påsar eller på bricka? Hvad tror du?»

»Inte i påsar, för det är bara ett borgarhus.»

»Men kringlor då?»

»Det vill jag inte svära på, men det kunde hända.»

»Under tjugufyra skilling per man kan man väl inte ge oss.»

»Tjugufyra skilling är det minsta och en riksdaler det högsta.»

»I det der huset är det.»

»Låt oss gå in.»

Granrismattan förlorade sig i en portgång, hvaruti äfven gossarne försvunno. De hade således ingen egen sorg att bära på; det var föremålet för en annans de skulle bära till grafven.

Tvänne af dessa gossar, som alla tillhörde Clara trivialskola, voro Adolf Axner och Gustaf Hök.

Vintern hade således aflupit ganska lyckligt för vår hjelte. Han hade tillfrisknat, ätit upp sig, som det heter, under julen, blifvit större och starkare samt börjat sin vanliga skolgång. För att betrygga hans personliga säkerhet hade alla möjliga försigtighetsmått blifvit vidtagna, ty

1:o hade kopparslagaren anmält saken för gevaldigern i trakten, och denne, den höga öfverhetens nitiske representant, sprang dagligen upp till kopparslagaren, tog hos honom sin morgon- eller aftonsup med tilltugg och öl, allt efter omständigheterna, samt fick sina kopparpannor förtenta för intet;

2:o beordrades, genom rektorns i Clara skola försorg, kyrkdrängarne att hafva ett vaksamt öga på alla groflemmade karlar, helst murare och allrahelst sådana murare, som, vare sig genom naturen eller konsten, endast blifvit begåfvade med ett och ett halft öra, och hvilket åliggande

drängarne, som ofta fingo sin goda förplägning hos mamma Brundström, med berömvärdt nit fullföljde;

3:o gick Adolf aldrig ensam till eller från skolan, ty på ditvägen ledsagades han af en stark lärpojke, och på hemvägen hade han nästan hela skolan i sällskap, dels af personlig tillgifvenhet för vår hjelte, dels ock af nyfikenhet att någon gång få se det fruktade vidundret, hvars undergång, i fall det anträffades, var besluten.

4:o bar alltid Adolf i sin hand, när han var ute på gatorna, den af Pauli honom skänkta käppen med blykulan i ändan, kallad Tirfing eller Angantyrs dråpliga svärd, och i hvars begagnande han af Pauli erhöll dagliga lektioner; samt

5:o hade fru Brundström föranstaltat om ett större sammanträde af alla madamer och pigor i qvarteret, och hvarvid alla med en mun utfäst sig att hafva ögonen på hvarje misstänkt karlöra i grannskapet samt att, när något dylikt förmärktes, genast rapportera derom i kopparslagarverkstaden. Bittida och sent var det ett tillopp af jungfrur i berörde verkstad, helst sedan en huspiga i qvarteret, som under en rapports afgifvande gjort sig bekant med en af kopparslagargesällerna, blifvit dennes fästmö med kopparslagarfrus tur och befordringsrätt, hvarefter rapportrisernas antal till den grad ökades, att kopparslagarmästaren fann sig föranlåten att sätta en dam mot den alldagliga stormen. Aldrig har väl någon murare, med eller utan öron, förorsakat en sådan uppståndelse som den ryslige Storken.

Antingen nu denne verkligen blifvit afskräckt från fullföljandet af sin hämd genom alla dessa serveter, som öfverallt brötos och värmdes för hans emottagande, eller han på annat sätt hindrades från att uppträda på skådeplatsen, nog af, hån syntes icke mera till, och man glömde snart både honom och hans halfva öra.

Hvad nu särskildt beträffade vår hjelte, föremålet för så mångas intresse och omsorger, så var det naturligt, att allt detta skulle göra honom till en i högsta grad vigtig och dyrbar person äfven i hans egna ögon. Med den innerligaste förnöjelse och stolthet såg han, fast han ej låtsade se, huru allas blickar riktades på honom, samt hörde, fast han ej låtsade höra, huru allas läppar framhviskade hans namn och bragder hvar han visade sig. Allt detta återväckte och fördubblade modet i hans bröst, purprade hans kind och

ökade glansen i hans ögon. Dock hade han icke glömt de stora himmelsblå ögonen i Stadsgården. Äregirighetens känsla må vara huru stor och uppslukande som helst, så lemnar den, åtminstone i en hjeltes bröst med trettonåriga pulsar, ändock alltid åtminstone ett rum bredvid sig åt kärleken. Hvarje liten flicka han mötte mönstrade han med en öfvad kurtisörs blickar. Han såg ögon, stora och små, bruna och blå, men hennes fann han icke, och de blå sammetskoltarne hade med lilla Lalla försvunnit från jorden.

Hvad man ej ser på jorden, det ser man i himlen. Adolf såg lilla Lalla sväfva i luften högt öfver Stora Vattugränd, såg henne flyga från stjerna till stjerna, lånande dem en gnista af sina ögon, för att de desto klarare skulle lysa öfver Adolfs hufvud. Detta såg han tydligt, när han var vaken. När han sof, drömde han om, huru han följde henne öfver land och sjö, huru han sam efter henne bland vågorna, hvilka alla samt- och synnerligen liknade blå sammetskoltar med hermelinsbräm, huru han dök ner efter henne i djupet, der han upptäckte, att alla fiskar hade blå ögon, och huru han på sjöbotten kraflade bland skal och snäckor, som alla skiftade i samma himmelsblå färg.

Så svärmade vår hjelte. Alla svärmande hjeltar blifva melankoliska och alla melankoliska hjeltar farliga för det täcka könet. Adolf var på god väg. Sådan som liten, hvad skulle han icke blifva som stor! Akten er, I väna mör! För Amor fanns blott en enda Psyche.

Men lemnom lifvet med dess förgängliga blomstergårdar, dess gäckande bilder. Dröjom för en stund vid den svarta döden, lifvets klaraste verklighet. Skådom denna lilla likkista med hoppets gröna stjernor på oskuldshvit botten. Betraktom, huru den tunna, hvita gasgarneringen utbreder sig åt båda sidorna, liksom vingarne på en flyende engel. Och denna lilla krans af vårens förstlingar, de späda hvitsipporna, som sluter sig vänligt till ljusa lockar kring förbleknad tinning, hvad är den väl annat än en vår, som följer en vår i grafven? Skådom denna lilla, af den ömma sorgen festligt smyckade hydda, hvad är den annat än det tomma, brustna skalet efter en kärna af oskuld, hvilken nu skall gömmas i jorden, sedan en engels finger plockat kärnan derutur? Du lilla slumrande engel! Hvad hade du här på jorden att göra? Var det blott för att lyssna till lifvets farväl, innan du knappast hört dess välkommen?

De fyra svartklädda skolgossarne stodo i likrummet, läsande på lockets begge plåtar. På den ena stod:

»LAURA WILHELMINA,
6 år och 4 dagar.»

På den andra följande vers ur Svenska psalmboken:

»Säll du, som, menlös, fann din graf för åren,
Lik späda blomman, som föll af om våren!
Du i det stilla
Gick ner, du lilla,
Förr'n ondskan hunnit ditt förstånd förvilla.»

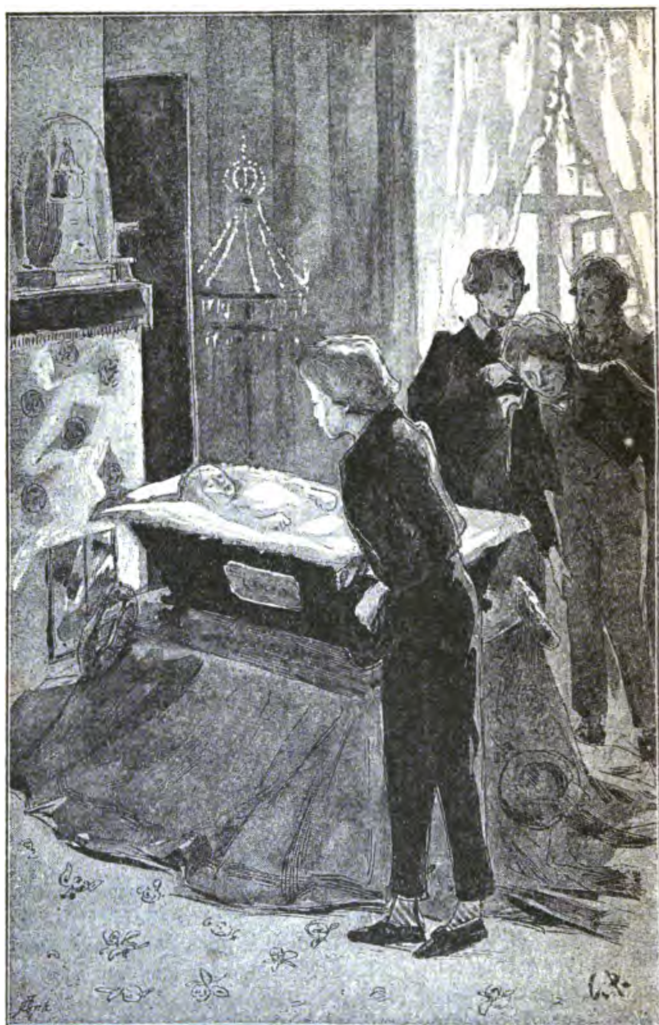
Således, för att icke ondskan skulle ditt förstånd förvilla, bäddades din tidiga graf och skänktes dig evighetens sällhet. Hvarför skulle du vinna en seger utan kamp, medan så många andra måste kämpa för densamma? Förutsåg den Högste, som vill allt sitt skapade godt, din oförmåga att motstå ondskan och frestelserna och bortryckte dig derför i tid undan striderna och nederlaget? Men förutsåg han ej detsamma hos dem, som ohejdadt fått störta sig in i striden och dukat under deruti? Hvem kan fatta betydelsen af Guds vilja? Och hvem behöfver fatta den? Gifver ej det goda, sköna, härliga, visa, som öfverallt omgifver oss i naturen, oss en säker borgen för den källas klarhet, hvarutur allt flödar?

Tre af gossarne hade mycket att tala om den vackra likkistan, den smakfulla svepningen och de friska, nyss brutna blommorna, som förhöjde det hela. Den fjerde talade deremot ingenting, utan stod vid sidan af kistan, med blicken oaflåtligt fäst vid den lilla slumrerskan.

Det var Adolf Axner.

Hvarför ser han så innerligt på det vissnade barnanletet, hvars fina drag, bibehållande den barnsliga mildheten, sjelfva döden ännu icke vågat vanställa? Hvad betyder den tår, som från hans öppna blick faller ner på de för evigt tillslutna ögonlocken? Hvarför bleknar han nu, rodnar han nu och bleknar ånyo, under det hans läppar med möda framhviska namnet Laura?

»Nej, men se på Axner, gossar!» sade Hök sakta till sina tvänne kamrater, i det han för dem utvisade dennes besynnerliga ställning och ansigtsrörelser.

Hvarför ser han så innerligt på det vissnade barnanletet?

De tvänne kamraterna följde Höks finger och syntes förvånade öfver hvad de sågo.

»Han gråter,» sade den ene.

»Ja, minsann gråter han icke,» sade den andre.

»Hur är det fatt med dig, Axner?» frågade Hök, närmande sig vännen och vidrörande hans arm.

»Lalla... Lalla,» rörde sig Adolfs mun..

Ha! Vore det väl möjligt? Hon der i svepningen densamma som hon i Stadsgården? Ansigtet, de sex åren, namnet, ty Lalla var Laura sammandraget, allt — allt öfverensstämde. Ju mer Adolf betraktade den döda, dess mera öfvertygades han derom, att det var den lefvande, den i hans minne, i hans drömmar lefvande. I denna stund hade han velat gifva sitt lif, om de tillslutna ögonen endast för en sekund af lifvet fått öppna sig. Ack, de hade säkert varit så blå, så blå, innan dödens kalla läppar uppsugit himlafärgen!

Hök och kamraterna hörde honom visserligen nämna namnet Lalla; men de förstodo ingenting, ty de kände icke förhållandet med den döda flickan. Axner hade hvarken för dem eller ens för Pauli nämnt ett ord om de stora blå ögonen, som flögo mellan hans hjerta och hjerna. Det var en för dyrbar och helig skatt för att våga lägga den på läpparne till verldens ögonfägnad och roflystnad.

Likbjudaren inträdde, åtföljd af en kyrkdräng, hvilken senare skrufvade locket på kistan.

Lycklige Adolf! Han hade ändå fått fälla en tår på det kära, bleka anletet. En gång skulle hon återgifva honom denna tår, fast som diamanten, stor och strålande som solen.

Något lugnad af denna tanke, lade han den svarta listen om sin hals och bar, jemte sina kamrater, kistan ur rummet, utför trapporna, ner på gatan, till kyrkogården, till grafven. Han suckade och svettades under sin börda.

Idealet, när det sväfvar på purpurskyn, huru tunnt, huru genomskinligt! Men ack, huru tungt, huru tryckande, huru nedböjande, när det bäres till grafven!

Jordfästningen slutades, och igenskottningen följde derpå. Det sved i Adolfs bröst för hvarje sten, som dunkade på kistlocket, för hvarje sandkorn, som tillrade mot bleckplåtarne.

»God afton, gossar!» hördes en känd röst tätt invid de fyra bärarne.

»Åh, se Pauli!» ropade Hök; »det var roligt att träffa dig!»

»Fick ni kringlor?»

»Nej.»

»Skräp! ... Fick ni mycket vin och konfekt?»

»Något.»

»Strunt! ... Hur mycket pengar då?»

»Trettiosex skilling per man.»

»Går an! ... Ändå en strömming ... vi ska rumla i qväll, gossar! ... Skynda er fort till Sporrongs gård ... bakgården, som ni vet ... jag kommer strax efter ... ska först bort och få pengar för ett par dufvor, som jag sålde i går ... tumlarne med hvita ögonen, som ni vet ... tre riksdaler banko ... hit med några bitar ... bara karameller? ... Och gamla som gatan se'n! ... Axner, Hök, skynda er ... jag är efter som blixten.»

Derefter försvann Pauli genom norra kyrkogårdsporten. Hök fattade Axner vid handen och drog honom med sig till den vestra.

»Sporrongs gård ... bakgården ...» mumlade bland folket, som öfvervarit jordfästningen, en grofväxt karl; hvars breda rygg varit vänd åt gossarne och hvars hufvud betäcktes af en svart skinnmössa, som gick ner öfver öronen.

Dervid skyndade karlen med stora steg öfver kyrkogården emot södra porten, sprang derefter nedåt Kyrkogatan och försvann i Lilla Vattugränd.

»Hvad går åt dig i dag?» frågade Hök den tyste och sorgsne kamraten, som gick vid hans sida och, under det han gick, ofta såg sig om, liksom han väntat någon efter sig.

»Hå, ingenting,» svarade Axner.

»Hvarför grät du vid liket?»

»Grät jag vid liket?»

»Du vill väl inte inbilla folk, att du skrattade heller?»

»Nej.»

»Hvarför kikar du baklänges så der? ... Hvem ser du efter?»

»Efter ... efter ... Pauli skulle ju komma efter ...»

»Visst kommer han ... Ska vi fara ut på sjön i afton?»

»Nej.»

»Ska vi leka på land?»

»Nej.»

»Hvad vill du då?»

»Det vet jag inte.»

»Du är tokig!»

»Kanhända.»

Den s. k. Sporrongs gård bildar ensam ett helt qvarter, omslutet på trenne sidor af Clara Vestra kyrkogata, Karduans- och Lilla Vattugränderna samt på den fjerde af Clara sjö, ett bottenlöst träsk, som förpestar den omgifvande trakten.

Sedan äldre tider hafva smeder och vagnmakare bebott denna vidsträckta lägenhet, och hammarens klingande slag och sågens sträfva ängskäretoner förkunnade för vandraren och grannskapets invånare den verksamhet och idoghet, som rådde inom det Sporrongska qvarteret.

Gården, som hade sitt namn af en vagnmakare, hvilken byggt den och på den tid, som omsluter dessa händelser, ännu lefde, var medelst ett högt plank delad i tvänne hälfter, af hvilka den närmast sjön belägna, bakgården kallad, var en upplagsplats för vagnmakarens varulager samt derjemte en reservoar för allt möjligt afskräde.

Midt på denna bakgård stod en gigantisk stapel af ek- och bokvirke, väldiga stockar, uppresta mot hvarandra och bildande inom sig ett rum, visserligen icke åtkomligt för himmelens regn, men otillgängligt för dens blickar, som stod utanför stapeln.

Gården erbjöd genom sin rymlighet och aflägsenhet en högst tjenlig tummelplats för skolungdomens lekar. Hvarje onsdags- och lördagseftermiddag var der ett lif och ett stoj, som skallade kring alla stränderna af den lilla sjön.. Der lektes röfvare och soldater, der firades begrafningar efter hundar och kanariefåglar, på ett eller annat sätt kära för gossarnes minnen, der vältades stora stenar ned i det mörka vattnet, der brottades, exercerades, byggdes fästen och torn sommar och vinter.

Den stora stapeln var städse hufvudresidenset, som skulle bestormas och försvaras. Hvarje stock deruti betraktade gossarne som sin egendom, sin broder, ty de hade ju införlifvat den med sina lekar. Derför var det stor saknad, när en stock försvann för att böja sig under sågen och yxan, men stor glädje, när en ny ditsattes i stället, hvilken då döptes och erhöll namn efter den gosse, som först blifvit den varse och derpå satt sitt bomärke. Sålunda hade Pauli sin stock, Hök sin och Axner sin, och ve näsan på den, hvars hand vågade nypa i dess bark och rifva i dess näfver!

Att illa medfara och sarga en stock var i gossarnes ögon detsamma som att plundra ett lik. Och dessa stockar,

hvad voro de väl annat än liken af skogens jättar? Hade ej äfven de haft sitt sköna, starka lif? De hade ju stått med djupa, lefvande rötter i jordens sköte, hviskat kärlekens språk med vänliga vindar, brottats med stormen, bjudit menniskorna skydd och skugga vid sina stammar och fåglarne nästen under sina lummiga kronors hvalf. Frysande och skälfvande i den långa vintergrafven, hade de med tillförsigt höjt sina nakna men glittrande armar mot den kalla vintersolen, starka i sin tro på uppståndelsen och det återvaknande lifvet, utlofvande nya vårar, nya somrar, nya blad och blommor.

Så kom den otacksamma menniskan. Sågens tänder och yxans egg fråssade i den trofasta, saftfulla stammen, och med ett dödsrop, likt åskans dån, föll skogens jätte till marken. Gagnande och förskönande i lifvet, skall han ännu gagna och försköna efter döden. Är det ej han som mot den isande kölden värnar den, sóm han förr beskyddat mot brännande sol? Är det ej han som på mångfaldigt sätt och under tusen former beqvämliggör och förskönar lifvet för henne, för menniskan, som tagit hans lif, som mördat det?

Betraktom då med rörelse dessa döda stockar, som stå lutande mot hvarandra i stapeln der! Betraktom dem med vördnad, ty äfven i dem har klappat Skaparens hjerta!

Det var på denna gård och vid denna stapel som Pauli stämt möte med sina kamrater. När Axner och Hök inträdde på gården, blefvo de genast varse tvänne arbetskarlar, sysselsatta med att såga bräder ur en stock för vagnmakarverkstadens behof.

»Hvems stock kan det vara som nu stryker?» ropade Hök, framskyndande till arbetarne; »ah, det är min stock... min, som jag haft i fyra år... Hvad har ni med min stock att göra?...»

»Är det hans?... Det är så fan heller!» svarade en af arbetskarlarne, som icke förstod det andliga sambandet mellan gossen och stocken.

»Mitt namn står på den... Herre Gud! Nu sitter det på kanten af plankan der! Det är obeskedligt, det är rysligt! Stackars min lilla vackra stock!»

»Hå, går ingen nöd på den,» yttrade karlen, skrattande; »har inte hört den yttra ett enda ord... raspade emot i början, men teg sedan som ett godt barn.»

Det var blott Hök som hörde och förstod dess klagan.

»Paulis och din, Axner, stå ännu qvar,» sade Hök; »hvarför skulle min vara den första?... Ska jag dö före er?... Få se hvem som blir den nästa!... Se, så vacker och hvit plankan är... Nå nå, den är också ur min vackra och stora stock.»

Hök klappade och smekte den hvita brädan.

»Men det säger jag,» ropade Hök, »att den nästa nya stock som kommer, den är min... Jag tar dig till vittne på det, Adolf.»

Adolf hade satt sig nära invid stapeln på en af de stubbar, som blifvit ditförda af gossarne för att tjena till stolar vid de vigtiga öfverläggningar, de der nästan dagligen höllo. Han tänkte på den lilla flickan i Stadsgården och på det lilla liket i kyrkogården. Huru hade den förra blifvit det senare? Hade hon slitit mycket ondt, sedan han sist såg henne, och hade hon varit mycket sjuk, innan hon dött? Huru underligt, att han, som en gång burit henne på sina armar, haft så roligt åt hennes joller och icke kunnat se sig mätt på hennes ögon, huru underligt, att han äfven skulle bära henne till grafven! Se der de frågor och tankar, som genomkorsade hans innersta, ty att det var hon, det var han säker på. Nej, det kunde icke vara någon annan. Men de stora blå ögonen, dem han saknat i kistan? Ett sådant litet vackert lik, med så rika ljusa lockar, kunde icke hafva andra ögon än blå och stora blå ögon till på köpet. Han fick icke mer se och jollra med henne; men han ville plantera små vackra blommor på den lilla grafven. Dem ville han sköta och vattna, och dem skulle han språka med, så ofta han besökte kyrkogården. Det skulle ändå blifva något roligt.

Hök kom nu till honom, sedan han tagit afsked af sin stympade kära stock, och tog plats på en annan stubbe vid Axners sida.

»Nå, hvad ska vi göra, när Pauli kommer?» frågade han.

»Hvad ni viljen,» svarade Axner, något gladare, ty föreställningen om de vackra blommorna på grafven hade mildrat hans sorg.

»Det är roligt att Pauli inte glömmer oss, fast han nu går i en annan skola,» yttrade Hök.

»Ja, det tycker jag med, Gustaf; Pauli är den bäste af våra lekkamrater.»

»Pauli ska bli militär, det vet du väl af?»

»Jag har hört det.»

»Det passar han till... Vet du, jag tänker också bli det... Jag tycker det är så tråkigt att läsa.»

»Behöfver man inte läsa, när man ska bli militär?»

»Nej, inte mycket.»

»Men kadetterna få läsa rätt många saker.»

»Men inte grekiska och inte latin... det är ju en god sak, det... Finns det något så ledsamt som att pina hufvudet med det man aldrig kan lära sig?»

»Men Dahls Grekiska krestomati är rätt rolig.»

»Åh, går an så der.»

»Cornelius Nepos är inte heller så otreflig.»

»Åhja, på somliga ställen.»

»Nå?»

»Men tycker du om Liber memorialis?»

»Nej, det är svårt att få så der många ord i minnet.»

»Nå, än grammatikan då?»

»Den är inte rolig.»

»Än syntaxen då?»

»Den är omöjlig att förstå.»

»Ser du, har jag inte rätt kanske?... Och ändå ha vi läst på allt det der i flere år; tycker du inte det är bra dumt, Axner?»

»Men hvarför ge de oss sådana böcker att läsa?» frågade Axner, som närmare började tänka på saken.

»Fråga dem bara, så får du dig ett nyp på ena örat och en sittopp på det andra... Vet du, det var en herre hemma här om dagen, som ville förhöra mig i tyskan och franskan... Jag skämdes så jag inte kan tala om'et, för jag kunde inte ett enda ord... Kan du tyskan och franskan?»

»Nej.»

»Hvarför få vi inte läsa det?»

»När man kan latin, så kan man allt annat, säger magistern.»

»Men vet du hvad den der herrn sade?... Han sa', att det är högst få som kunna lära sig latin riktigt, om de också hölle på med det i hundra år... På det viset skulle man aldrig hinna lära sig de lefvande språken... Hör du, finns det något land, der man talar latin?»

»Nej, inte det jag vet... åtminstone inte sedan romarne lefde.»

»Äro inte romarne döda?»

»Jo.»

»Lefva inte tyskarne och fransoserna?»

»Jo bevars.»

»För att nu hinna lära sig tala med de döde, så får man inte lära sig tala med de lefvande... Är det inte åbers, det?»

Dessa och dylika reflexioner äro visst icke klyftigare, än att de alltför väl kunna uppstå i en trettonårig gosses hufvud. Det gamla förvända skolsystemets tallösa brister äro allmänt kända och för ofta påpekade att här behöfva någon ny analysering. Hvad de lefvande språken beträffade, så hörde man på den tiden blott talas om dem, och man visste icke ens, att det för eget modersmål fanns en grammatik, som man behöfde känna. Latin och grekiska, grekiska och latin, se der nästan allt som kom i fråga. Dessa båda språks glosor och regler skulle man fullproppa hufvudet med. Det faller af sig sjelft, att när ett barn måste läsa hvad det icke begriper, så blifva skoltimmarne tråkiga; ty hvad väckelse, uppmuntran och glädje har det väl af blotta utanlexor, dem det lätt glömmer för nya utanlexor? Hvad naturalhistorien angick, så visste man knappast om det var jorden som rörde sig kring solen eller solen kring jorden, om det fanns några andra örter på Guds härliga jord, som kunde vara nyttiga för menniskan, än fläderte, som man tog in när man var sjuk, och kummin, som man lade på bränvin.

Nu hafva likväl latinet och grekiskan i någon mån fått maka åt sig och lemna rum åt nödvändigare och angenämare studier. Vi tvifla på, att de gamla greker och romare vändt sig i sina grafvar för det, och hoppas, att våra gamla hänsofna magistrar och professorer icke för det skola gräla på oss, när vi en gång råka dem på yttersta dagen.

»Ja, det är bestämdt, att jag blir militär, blir officer,» förklarade Hök.

»Hvad för ett regemente tänker du gå in på?» frågade Axner.

»På artilleriet.»

»Du har alltid varit road af artilleriet.»

»Jo, jag menar det.»

»Du har varit vår förste artillerist.»

»Jo, det kan du glädja dig åt.... jag har snusat opp många hvitögon, jag... Kommer du ihåg, hur jag trakterade den der murarn i Stadsgården? Jag tycker jag ännu ser honom, hur han dansade på träbron som en hopptossa.»

»Det måtte jag väl komma ihåg... Det höll på att kosta mig vackert, det.»

»Men det kostade honom mera... Hårdt att mista ett halft öra, när man har bara två.»

»Medgifves... Men hvad skulle jag göra?»

»Du har inte sett till honom se'n?»

»Inte se'n jag såg honom på källaren, som du vet.»

»Och han står heller inte mera och passar på, när du går ut?»

»Ingen har sett till honom på mycket länge.»

»Jag tycker så söt han ska bli i synen, när han får se dig en gång.»

»Det tror jag visst... men jag längtar alls icke efter att se honom.»

»Men det gör jag.»

»Hvarför det då?»

»Jag ville göra den hedersmannen en tjenst.»

»Och det?»

»Jo, ser du, jag skulle ha bra god lust att knipa af den biten af hans öra som är qvar.»

»Han har ju inte gjort dig något ondt.»

»Kan väl vara.»

»Han ville inte prygla dig.»

»Hade han fått tag i mig, så hade han nog velat, var så säker, du.»

»Men nu fick han inte tag i dig... du är således inte skyldig honom något.»

»Hörde du inte, att jag ville göra honom en tjenst... bättre ett enda öra än ett och ett halft.»

Ett buller hördes i stapeln bakom de sittande gossarne, och i detsamma ramlade en af de gröfsta stockarne ner öfver deras hufvuden. Med ett genomträngande skrik störtade begge till marken.

Lyckligtvis hade stocken fallit midt emellan dem och dervid bändt omkull de begge stubbarne, hvarpå gossarne suttit, så att dessa derigenom kastats åt hvar sin sida, men skadat ingendera af dem. Stocken hade icke hjerta att krossa sina unga lekkamrater.

Mållösa och nästan lama af förskräckelse öfver den dödsfara, som så ögonskenligen sväfvat öfver deras hufvuden, lågo gossarne länge på marken, vändande mot hvarandra sina dödsbleka ansigten.

»Hvad ligger ni efter?... Vill ni ha flere stockar öfver er?» ropade den ene af arbetskarlarne, hvilka båda vid stockens fall rusat fram mot stapeln, utan att likväl våga sig den för nära.

Arbetskarlens varnande rop satte lif i de liggande gossarne. De rusade upp och ilade från det farliga stället.

»Obegripligt,» sade den andre arbetskarlen, »att stocken föll på det viset!... Den stod lutad mot stapeln, det är ju klart, det?... Men ändå föll han rakt baklänges.»

»Jaså, den föll inte på sidan?» frågade den förre.

»Du kan väl se, ditt blindstyre, att den ligger med lilländan rakt emot oss och med storändan invid stapeln... underlig balans, det! Det ser nästan ut som hade någon stått innanför och skjutit ut den.»

»Det kan väl ingen vara i stapeln... en hund eller en katt kanske.»

»En hund eller en katt som skjuter omkull en stock!... Du är visst dum som en hund, du!»

»Och du fräser som en katt, du!»

»Prata mindre och gör mer, du!»

»Det angår dig inte, du!»

Under denna korta och enkla dialog gingo de båda karlarne åter till sitt arbete.

Axner och Hök hade sprungit ner till bryggan, på hvilken de nu stodo, reflekterande öfver hvad som händt.

»Det var nära att jag följt min stock,» sade Hök.

»Evig lycka, att det inte hände oss det minsta!» sade Axner.

»Guds försyn!»

»Ja, min goda fostermor har rätt,» yttrade Adolf med rörelse; »man kan aldrig nog mycket tacka och prisa Gud!»

»Nej, Adolf!»

»Gossar, gossar!» hördes Paulis röst.

»Pauli!... Här äro vi,» svarade gossarne på en gång.

Det dröjde ej många sekunder förrän Pauli stod bredvid dem på bryggan och af dem fått veta, för hvilken fara de nyss varit utsatta. Men vid den åldern sysselsätter man sig ej länge med det som är ledsamt, och man tänker efteråt icke länge på den fara man undsluppit — knappast på den man fått känningar af. Det beslöts att ro på Clara sjö och leka sjömän på engelska linieskepp.

Under det de nu som bäst sysslade med den båt de skulle begagna och arbetskarlarne, svärjande och grälande med hvarandra, sågade på sin stock, framstack ur en öppning i stapeln ett bredt och fult menniskoansigte, hvilket med ett uttryck af den svartaste ilska och harm följde med ögonen gossarnes alla rörelser på bryggan.

»Satt då satan i stocken, som inte smetade fast deras skallar vid jorden?» mumlade munnen i detta rysliga ansigte; »har då sjelfva helvetet skickat mig på halsen de der begge latryggarne som stå och såga der?... Hade inte de

varit, så... Att de så skulle undkomma mig, när jag hade dem på en gång!... Jag fick ändå rätt på den andre... Hök, så var det han hette... ska inte glömma det... den ene skär jag öron och näsa af... den andre ska gå på kryckor så länge han lefver!... Det skall smaka som salt i surt öga, era ormungar, och hin håle ska skratta sig kikhosta på halsen!...»

Båten var nu klar att lägga ut, och Axner skulle just stiga ombord efter kamraterna, som redan intagit sina platser, då han händelsevis kom att kasta ögonen upp åt gården.

Med en rysning drog han foten tillbaka och stod orörlig med likblekt ansigte.

»Kommer du inte... hvad ser du på?» ropade Pauli.

»Såg ni inte?... Såg ni inte?...»

»Hvad för slag?»

»Karlen!...»

»Karlen?... Hvilken karl?»

»Han som smög sig ut genom porten!»

»Hvar var han?»

»Han kom från stapeln!... Ha!... Det var han som var i stapeln!...»

»Hvilken?»

»Muraren! Muraren!»

»Muraren?»

»Ja, muraren! Han... han!»

»Din murare?»

»Ja, ja!... Store Gud!»

»Du har sett i syne och...»

»Nej, nej!... Nu förstår jag... Stocken, stocken!...»

»Du tror då?...»

»Ja, jag kände igen honom... Gud vare oss nådig!»

»Hör på, gubbar deruppe!» ropade Pauli till arbetskarlarne; »såg ni någon karl på gården?»

Karlarne fortsatte sitt arbete och hörde förmodligen icke frågan.

»Ä' ni döfva, era krubbitare!» ropade Hök.

Detta skulle Hök säkert icke ha yttrat, om han anat, hvilken stor tjenst dessa båda karlar genom sin blotta närvaro gjort honom och hans kamrat.

»Låt oss se efter... springa efter honom!» uppmanade Pauli sina kamrater, i det han sjelf tog ett skutt upp på bryggan.

»Ja, ja, efter honom, efter honom!» skrek Hök, följande Paulis exempel.

»Nej, nej!» sade Axner, fattande begges händer och tryckande dem hårdt i sina; »nej, nej!... Låtom oss i stället ro ut på sjön!»

SJUNDE KAPITLET.

Vår hjelte är författare och söker sig en förläggare, men finner i stället något helt annat.

Våren och sommaren blommade, tynade af och försvunno. Med mulen blick åsåg deras syster, hösten, sina vackrare syskons hädanfärd, bredde vissnade blad och utgöt strida tårar på deras grafvar. Sjelf började hon, såsom det en god, omtänksam husmoder egnar och anstår, beställa om sitt hus, samla de gyllene frukterna af deras och egen verksamhet samt, medan ännu tid var, med varm hand räcka dem åt den giriga, allt uppslukande menniskan, för att slutligen sjelf med godt samvete kunna lägga sin gulnade kind på snöhvit kudde.

Vår hjelte hade, allt sedan händelsen och synen på Sporrongs bakgård, hållit sig mycket hemma. För att ej oroa sina fosterföräldrar hade han för dem förtegat murarens senaste uppenbarelse och äfven bedt sina kamrater hålla tyst dermed. När han var ute på gatorna, iakttog han den största uppmärksamhet och försigtighet. Hans blickar ilade omkring åt alla sidor. Icke heller inträffade någonting vidare, som kunde gifva näring åt hans misstankar. Allt syntes fredligt och lugnt, liksom blommorna på lilla Lallas graf. Innan han på den planterade sina, hade visserligen några blommor af andra händer blifvit ditsatta, men dessa voro på långt när icke så vackra som hans och trifdes icke heller så väl som hans, så tyckte han sjelf åtminstone. Men så är det också knappast troligt, att de kunde hafva

så djupa rötter som hans, hvilka så innerligt sammanhängde med ett oskyldigt, älskande hjerta.

I fredens dagar hvilar svärdet i slidan och sköld hänger på vägg, men deremot uppblomstra konster och vetenskaper. Adolf hade ledsnat vid bataljerna på gatorna och de vilda lekarne på gårdarne. När han öfverläst och lärt sig sina lexor — och raskt gick det alltid med den saken, ty han var, såsom fosterfadern ofta uttryckte sig, ett »riktigt ljushufvud» — hvad skulle han taga sig till på lediga stunder? Icke kan man i evighet sitta framför en graf, tittande på blommorna, och icke heller är det nyttigt att vattna dem i hvar minut. Men han hade ju annat än sina skolböcker att läsa? Sannt; men för den, som gerna vill tänka på egen hand, är det icke alltid lika roligt att läsa andras tankar. Kan man ej blifva en Hannibal eller en Julius Cæsar — hvilket ändå alltid har sina stora obehagligheter med sig, äfven om man ej räknar giftbägaren i den förres hand och dolkarne i den senares hjerta — så har man ju alltid vägen öppen för sig att blifva en Homerus eller en Thucydides, hvilketdera man helst vill slå sig på. Lager som lager, tänkte Axner, och sak samma om den vinnes med bläck eller blod. Allt beror blott på att hafva snille, och hvem tror sig icke hafva snille, som har fjortonåriga, bruna lockar kring hufvudet? Det finnes ju rätt mången, som tror sig hafva det, fast hans hufvud icke har något annat ljusare märke än den ljusgrå peruken.

Men på hvilken gren af litteraturen skulle vår hjelte inympa de blomsterrika qvistarne af sitt snille? — Poesien var för gammal och mossbelupen, historien för knölig och tung. Samtiden kunde icke med deras gamla och sega frukter. Deremot smakade röfvarromanen särdeles godt, och dess romantiska skimmer fattades af alla. Axner beslöt att blifva röfvarromanförfattare. Han hade, liksom de flesta af skolkamraterna, studerat sig in i detta slags litteratur, tack vare Ben Westmans lånbibliotek på Stora Nygatan och den matsked af silfver, han fått låna af fostermodern att sätta i pant för lånet af röfvarromanerna! Han ville dock ej, i likhet med sina föregångare, teckna en »ädel röfvare», hvilken hans sunda förstånd icke mäktade fatta. Ej nog dermed, han ville äfven bygga på fosterländsk grund; han ville förlägga Apenninernas och Alpernas vilda, pittoreska scener på den svenska jorden.

Och så sammanskref han under sommarferierna en stor roman, kallad

DEN FÖRSKRÄCKLIGE I SÖDRA BERGEN

eller

Adolfs och Lallas märkvärdiga och sorgliga lefnadsöden.

Röfvarroman i 3 delar.

Svenskt original

af

——*r.*

Klokheten förbjöd honom att utsätta hela sitt namn. Är boken väl tryckt, läst och omtyckt, tänkte han, så kan det först vara tid på att få de öfriga bokstäfverna i namnet utsatta på samma titelblad, ett högst obetydligt besvär för boktryckaren och följaktligen icke underkastadt någon synnerlig kostnad för författaren eller förläggaren.

Denna stora roman kostade honom mycket arbete, i synnerhet förorsakadt af de många »gärdesgårdar», som hans obekantskap med modersmålet ständigt uppreste i hans väg och dem han, när de befunnos alldeles oöfverstigliga, med verklig själs- och kroppspina måste krypa igenom; ty, såsom vi ofvan nämnt, var svenska språkets grammatik länge ett *terra incognita* för svenska medborgarämnen.

Innehållet af denna märkvärdiga roman var i största korthet följande:

En ung löjtnant vid lifgardet till häst är ute och promenerar en midsommarafton i Humlegården. Han heter Adolf och är mycket utmärkt för sitt utseende och sin tapperhet. Han får se en flicka, som står och köper pepparkakor. Han närmar sig, köper ett äpple, gifver henne det och gör derpå sin kärleksförklaring. Denna flicka är öfverjordiskt skön. »Hennes ögon,» så beskrifver henne Axner, »äro blåare än det vackraste berlinerblått, och de äro så stora som ögon, hvilkas ögonlock man borttagit.» Adolf talar med flickan, som kallar sig för Lalla. Gråtande berättar hon, att hon bevakas af en ryslig röfvaranförare, hvilken röfvat bort henne och fört henne till sin kula i Södra bergen. Adolf svär att rädda henne, och hon lofvar befriaren sitt hjerta. I detsamma nalkas en ryslig gestalt, fyra och en half aln lång och med ett ansigte, som bär otaliga märken efter sabelhugg och pistolkulor, men som

saknar hälften af det ena örat. »Den förskräcklige» är förklädd till murare, men Adolf upptäcker bakom förskinnet kolfvarne till sex dubbelpistoler och fästena till tre dolkar.

Som Adolf är i civila kläder och icke har sin sabel vid sidan, så aflägsnar han sig, vexlande en betydelsefull blick med den sköna flickan. Följande natten, som är sjelfva midsommarnatten, varm, ljuf och dertill på köpet, för effektens skull, försedd med fullmåne och de klaraste stjernor, sätter sig löjtnanten i spetsen för sin sqvadron och rycker an mot Södra bergen. Han rider till Sista styfverns trappor och upptäcker snart ingången till kulan. Han rider in med de sina, följer en lång underjordisk gång, hvilken slutligen leder honom och hans sqvadron upp på en stor gräsplan, omgifven af höga berg och rysliga skogar. Der finner han hela röfvarbandet församladt och i full dans omkring en hög majstång, färgad med blod och prydd med dödskallar i stället för löf och blommor.

En faslig strid uppstår. Nu äro, som man vet, röfvare alltid tapprare än soldater, äfven om dessa äro vid lifgardet till häst. Derför var det naturligt, att hästgardisterna skulle duka under. Hälften af dem hugges i små stycken, och den andra hälften upphänges på majstångens armar för att se på den uppgående midsommarsolen, i fall de andas till dess. Löjtnanten, efter att ensam hafva nedhuggit hundra röfvare, tillfångatages och bakbindes. Röfvaranföraren befaller, att löjtnanten skall sättas på spetsen af majstången och svänga omkring för vinden som en flöjel eller vimpel. För detta ändamål framträder en röfvare med en stor borr i handen för att drilla ett hål genom hans hufvud, vidare träda en stake genom detta hål samt derefter på vederbörligt ställe fästa staken med den dervid sprattlande löjtnanten, hvars ben skulle stå ut som tvänne tungor, i likhet med en vanlig flöjel.

Då passar Lalla på och afskär med en knif hjeltens band. Befriad, nedgör löjtnanten ytterligare femtio röfvare och flyr derpå in i skogen, der han, maktlös och dignande af trötthet, icke desto mindre uppklättrar i det största trädet, gömmande sig i dess lummiga krona. Nu dömer »Den förskräcklige» den stackars Lalla till döden. Hon tvingas att tömma en kanna af det starkaste bränvin, dör naturligtvis och nedgräfves — underliga ödets skickelse! — precis vid foten af samma träd, i hvars krona hjelten sitter. När

röfvarena gått, hasar sig löjtnanten ner utför trädet, gräfver i mullen med en skattgräfvares ifver, upptager Lalla, för henne till en källa och låter henne dricka vatten, bär henne till en bondstuga och låter henne dricka mjölk. Lalla qvicknar till och uppslår ögonen, ty vatten och mjölk äro, som hvar man vet, det bästa motgift mot den förfärliga drycken. Adolf tager Lalla på sina armar och springer med henne till staden.

Följande dagen står i tidningarna en kungörelse, hvaraf inhemtas, att konungen i landet förlorat sin enda dotter och att den, som befriade henne ur »Den förskräckliges» händer, skulle få henne till gemål samt ärfva land och rike. Löjtnanten tager Lalla på sina armar, springer med henne till slottet, hör ej ens huru högvakten ropar i gevär för prinsessan, rusar upp till kungen, som sitter på tronen och gråter, samt nedlägger, andtruten, den afdånade prinsessan framför tronens fot. Nu blir det en mäkta stor glädje på hofvet och i hela landet. Kungen omfamnar löjtnanten, kallar honom för bror och tillåter honom säga farbror i utbyte. Vidare hänger han på honom svärdsordens stjerna och lofvar honom kommendörsbandet, när »Den förskräcklige» blifvit besegrad.

Löjtnanten springer till tvänne af sina gamla skolkamrater, som äro officerare vid Svea artilleri, och beder dem om hjelp mot »Den förskräcklige». De följa honom genast med tjugufyra fyrtiåttapundiga kanoner och göra naturligtvis underverk af tapperhet. Röfvarbandet instänges på alla sidor och nedhugges, jemte »Den förskräcklige», till sista man. Löjtnanten upphöjes i en hastig vändning till ryttmästare, major, öfverste, general m. m., såsom vanligt är med kungliga personer, och blifver slutligen kronprins. Den lycklige Adolf glömmer ej sina tvänne gamla skolkamrater. Han gör dem på ögonblicket till generaler och gifver dem hvar sin den vackraste hoffröken till maka. Sjelf blir han naturligtvis förmäld med prinsessan och får med henne i hemgift Haga slott och parker. Romanen slutar med ett stort fyrverkeri på Drottningholm, hvarvid Adolfs och Lallas namn synas i briljanterad eld med krona öfver.

Detta var innehållet af en roman, som Axner uttänjt till tre delar, stark på naturbeskrifningar, monologer och dialoger, med ett pistolskott på hvarje sida och ett sabel-

hugg i hvarje rad. Dels för att vara olik vanliga författare till dylika romaner, dels ock för att ådagalägga en innerligare bekantskap med de klassiska auktorerna, hade han späckat texten med åtskilliga latinska glosor, lånade ur syntaxen. Så låter han t. ex. löjtnanten, när denne i Humlegården gör sin kärleksförklaring för prinsessan, vemodigt säga: »Pulvis et umbra sumus» (ett stoft och en skugga äro vi), samt muraren, »Den förskräcklige», i det afgörande ögonblicket utropa till sina förtviflade, omringade röfvare: »Dulce est pro patria mori» (ljuft är att dö för fäderneslandet), alla andra klassiska godbitar att förtiga.

Men det var icke nog att den var författad, den måste äfven ut för att sprida ljus bland den läsande menigheten. Vår hjelte hade hört talas om förläggare, hvilka gifvit ända till femtio riksdaler banko för den minsta och obetydligaste broschyr. Kunde han då icke med största skäl i verlden begära hundra riksdaler riksgälds för sin stora roman? Han behöfde också verkligen denna summa, ty en pennknif med perlemoskaft och fyra blad uti, en större färglåda af Hasselgrens fabrik, ett par stöflar med hela skaft, en kapprock af det finaste blå kläde samt en guldklocka med berlocker hade länge lekt i hans håg. Hela denna härlighet kunde han erhålla för ifrågavarande summa. Kunde möjligtvis fås för femtio banko, men dum är den, som icke tar hvad han får, tänkte Axner.

Adolf tog »Den förskräcklige» under armen och skyndade till en boktryckare, hvilken, efter hvad han hört, brukade köpa lönande manuskript.

Boktryckaren mottog »Den förskräcklige» och började läsa på titeln. Adolfs hjerta klappade våldsamt, och hans ögon vågade icke se upp på den läsande.

»Titeln är inte så oäfven,» yttrade boktryckaren.

Nu slog författaren upp sina ögon, och hans hjerta klappade mindre.

»Hvem har skrifvit det?» frågade derefter boktryckaren.

»En ... en herre på landet,» svarade Axner, som dels tyckte att romanen var för utmärkt att vara författad af en fjortonåring, dels ock trodde, att egiden af en äldre person skulle vara mer talande i förläggarens ögon.

»Ser ut som det skulle vara ett fruntimmer,» yttrade boktryckaren.

Det klack i Adolfs hjerta. Ett fruntimmer skrifva en sådan roman! Hvilken dålig tanke redan på förhand om hans verk!

Emilie Carlén och Fredrika Bremer voro säkert på den tiden två dansande yrhättor, som visst icke hade någon aning derom, att två verldsdelar en gång skulle läsa deras skrifter.

»Hvad begärs det för manuskriptet?» var boktryckarens nya fråga.

»Jo ... det begärs antingen hundra riksdaler riksgälds ... eller femti banko,» svarade Adolf, hvilken kände det gamla ordspråket: den som kommer i valet, kommer i qvalet, och, till hämd för pratet om fruntimmersstilen, förmodligen ville försätta boktryckaren i ett slikt obehagligt predikament, eller också sade honom en inre röst, att han icke borde hugga till för mycket för att icke gå miste om allt.

Han kunde möjligtvis nöja sig med en pennknif med två blad, med en mindre färglåda och ett par stöflar med halfva skaft i stället för hela.

»Kom igen i morgon, så ska jag lemna svar,» sade boktryckaren, i det han temligen vårdslöst kastade manuskriptet ner i en bordslåda.

Adolf gick, sof ej den natten och var tidigt följande morgon tillbaka hos boktryckaren.

»Jaså, det var om det der manuskriptet,» sade denne; »jag har läst det ... och ... det är inte så illa; men jag ska säga, det lönar sig inte nu för tiden att ge ut annat än öfversättningar ... Om det varit en öfversättning, så hade vi kanske kommit öfverens ... men nu så ...»

Dervid, och utan att synas det ringaste hugad att mottaga några vidare propositioner och jemkningar, räckte han »Den förskräcklige» åt Adolf, som, förvirrad och nedslagen, sprang sin väg med det olyckliga manuskriptet.

»Om det varit en öfversättning?» suckade han; »hvarför satte jag inte öfversättning? ... Det hade ju sedan gått an att få bort det ordet med samma lätthet, som jag kan få in mitt hela namn, när boken blifvit läst och fallit på läppen.»

Han skyndade hem, raderade ut orden: »Svenskt original af — —r», och ditskref i stället: »Öfversättning från italienskan», detta senare tillägg af det skäl, att Italien vore röfvarromanernas förlofvade land.

Nu bar det af till en bokhandlare, ty boktryckare hade han förlorat smaken på.

»Det är en öfversättning, ser jag... Hvad kostar den?» frågade bokhandlaren med den mest iskalla likgiltighet.

»Femti ban... nej, femti riksgälds,» svarade vår författare med en suck, ty han såg pennknifven, färglådan och halfstöflarna smälta bort som smör i solsken.

»Menas det riksdaler eller skillingar, min unge vän?»

»Riksdaler, riksdaler!» svarade författaren med den ömkligaste ton i verlden.

»Var god och kom igen en annan dag,» sade bokhandlaren; »för jag kan naturligtvis inte köpa grisen i säcken.»

Bokhandlaren bestämde dagen, och vår författare aflägsnade sig.

»Grisen i säcken,» mumlade han under hemgåendet, tänkande med bedröfvelse på, att hvarken grisar eller säckar äro särdeles lyckliga epitet för författare och deras arbeten. Misstaget med skillingarne låg äfven som ett berg öfver hans hjerta.

Den bestämda dagen kom, och vår författare stod i boklådan.

»Jaså, det var om »Den förskräcklige», sade bokhandlaren och såg på vår författare med stora, leende ögon.

Adolf log tillbaka, lifvad af den första uppmuntran, han nu så ögonskenligen fick mottaga för sitt snillefoster.

»Öfversättning, och från italienskan till på köpet?» fortfor bokhandlaren, städse betraktande vår öfversättare med, om möjligt, ännu gladare blickar.

»Ja, från italienskan,» svarade Adolf, ytterst lycklig och högligen välsignande sin goda idé att göra »Den förskräcklige» till italienare. Det enda, som beskuggade hans glädje, var, att han ej hållit i sig med sina femtio banko, utan genast släppt »Den förskräcklige» för ett sådant röfvarpris.

»Hör på, min unga herre!» började nu bokhandlaren igen; »det kan visst vara möjligt, att det finns ett lifgarde till häst i Italien, men hur det kan vara med Humlegården och Sista styfverns trappor, det är jag osäker på... Det skulle vara roligt att få se det italienska originalet...»

Derpå föll bokhandlaren i det våldsammaste skratt, hvaruti tvänne bodbetjenter, icke mycket större än Axner, på det lifligaste instämde.

För mycket och för litet skämmer allt. Vår författare bleknade vid detta glädjeutbrott och syntes liksom träffad af åskan. Bokhandlaren, som var en beskedlig man, fast han gerna skrattade, såg medlidsamt på den förkrossade gossen.

»Vi köpa inga öfversättningar,» sade han tröstande; »om det vore original, så kunde det hända; men,» tillade han, utbristande i nytt skratt, »nog är väl det här ett original, om något är det... Tjenare italienare!... Ha, ha, ha!»

»Ha, ha, ha!» skränade bodbetjenterna, hållande sig för magarne.

Adolf ryckte till sig »Den förskräcklige» och rusade på dörren.

»Så skratta ej menniskor,» ropade han ursinnig; »men jag träffar er väl, era bodknoddar!... Jag ska ge er för grina, jag... Den der rödhårige gapade värst... Hade jag Pauli och Hök med mig bara, så skulle jag in i boklådan igen... Det ska snart bli annat ljud i skällan... Era solvargar! Nog såg jag, att ni hade stora och breda munnar, alltid, men ni ska också få tjocka och blodiga näsor, det lofvar jag.»

Ingen må förtänka Adolf hans billiga harm. I den mån författaren krympte ihop, tillväxte hjelten åter.

Samma dag uppläste Axner »Den förskräcklige» för Pauli och Hök. Förut hade han hållit arbetet hemligt för dem, för att sedan kunna bereda dem en desto gladare öfverraskning. De voro förtjusta, jublade och klappade händerna.

»Du menar mig med den ene artilleriofficeren,» ropade Pauli.

»Ja, jag visste ju att du skulle gå in på artilleriet,» svarade Axner.

»Och mig med den andre?» frågade Hök ifrigt.

»Ja visst, kära Hök!»

»Förtjust... Du är ett snille, Adolf!»

»Ett geni, Adolf!»

»Ni ä' mina bästa vänner,» ropade Axner och slog sina armar om begges hufvuden; »jag har det största förtroende till er... Ni ä' de enda som begripa något.»

»Och du sa', att de skrattade?» frågade Pauli, blossande af vrede.

»Ja, var det inte skamlöst?»

»Det var bofaktigt!» röt Pauli, knytande händerna.

»Och den rödhårige grinade värst?» utlät sig Hök; »jag skall slita hårtestarne från hans skalle, om jag också skulle bränna fingrarne på mig.»

»Ut med rutorna i boklådan!» ropade Pauli, uppspringande.

»Ut med dem, ut med dem!» instämde Hök.

Månne väl någon äldre författare här i landet någonsin har vänner, som vilja göra så mycket för honom, som Pauli och Hök då ville göra för Axner?

»Men,» anmärkte Axner, något eftertänksammare, »det är inte rutorna som skrattat.»

»Det är sannt,» medgaf Pauli, »det var bokhandlaren och bofinkarne.»

»Vore det inte bättre,» föreslog Adolf, »att sälja manuskriptet till en annan, och sedan det väl blifvit tryckt...»

»Ta ett exemplar,» inföll Pauli, »och kasta det i flinten på bokhandlaren och hans skrangelben till pojkar?»

»Så mente jag med,» förklarade Axner.

»Inte så dumt,» gillade Hök; »men alla ska vi vara med.»

»Ja, ja.»

»Skönt! Ypperligt! Och derpå tumma vi.»

»Der.»

»Der.»

»Topp.»

Det tummades, och saken var afgjord. Tre förenade skoltummar voro lika kraftiga som förfädernas eder vid Oden, Thor och Frej.

»Men läs opp för oss en gång till det der stället om de två artillerilöjtnanterna,» anhöll Pauli; »det stod ju, att de gjorde underverk af tapperhet?»

»Ja, gör det, läs opp det,» bad Hök.

Axner lät ej be sig två gånger. Hvilken författare går ej gerna sådana önskningar till mötes! Adolf gjorde ännu mer. Han uppläste »Den förskräcklige» för andra gången och stället om de två artilleristerna minst fyra.

»Jag får en hoffröken,» sade Pauli.

»Jag också en hoffröken,» sade Hök.

»Axner är sig alltid lik!» ropade den förre med sann hjertlighet; »det är rättvist att han får prinsessan, för när han har något godt, så delar han alltid med sig åt andra.»

Det dröjde några dagar, innan Axner ånyo satte sig i rörelse för att utbjuda »Den förskräcklige», genomsedd och betydligen förbättrad. Bland de väsentligaste förbättringarna var äfven utraderandet af orden: »öfversättning från italienskan», på det förläggaren eller läsaren skulle sväfva i ovisshet om det vore original eller öfversättning. Det var den gyllene medelvägen.

Det var en eftermiddag i slutet af september, blåsig och regnig, så att ingen gerna begaf sig ut på gatorna, som

icke hade desto angelägnare att sköta. Adolf hade hört, att vid Drottninggatan bodde en bokbindare, som icke allenast klistrade ihop vackra permar till böcker, utan äfven förlade vackra visor till folkets gamman och uppbyggelse.

Dit styrde Axner sina steg. Han hade inskränkt sina pretentioner, ty han ämnade endast begära trettio riksdaler riksgälds. Kapprocken hade krupit i skrinet, men guldklockan, som man möjligtvis kunde få för trettio riksdaler, ville han ej släppa ur den nya urfickan, hvarmed fostermodern på hans enträgna böner redan försett honom.

Adolf hade hunnit till hörnet af Stora Vattugränd och Drottninggatan, då han stannade, väckt ur sina drömmar af en bekant röst bakom hans rygg.

»Se lilla herrn!» ropade rösten; »hvad han har blifvit stor, sedan jag sist såg honom!»

Adolf vände sig om och blef varse en medelålders qvinna, mycket blek, mager och affallen.

»Lilla herrn känner inte igen mig,» sade hon med ett sorgset uttryck i ord och ansigte; »nå nå, det är jemt ett år sedan den tiden.»

»Madamen i Stadsgården!» utropade Adolf, förvånad öfver den förändring hennes utseende undergått. Han hade icke sett henne sedan besöket i sällskap med fosterfadern.

»Ja, det är jag... Herrn hade svårt för att känna igen mig... Jo jo men, jag undrar inte på det... Jag känner knappast igen mig sjelf.»

»Herre Gud, att madam aldrig kom till oss!» sade Axner.

»Inte visste jag hvar herrns mamma och pappa bodde,» svarade hon, under det hennes ögon irrade åt alla sidor, liksom sökte hon någon; »herrns pappa var en god och hederlig man... Han gaf mig en hel trea banko, och det glömmer jag aldrig så länge jag lefver.»

»Pappa sa' ju, hvar vi bodde?...»

»Gjorde han det?... Ack, det hörde jag inte... Det var mycket svårt då, men svårare, mycket svårare är det nu.»

»Har madam varit sjuk?... Madam är så blek.»

»Sorger och nöd göra inga rosiga kinder.»

»Är madam bättre nu?»

»Sjuk eller frisk, lika eländigt för det... Det blef mitt öde att vara olycklig i alla mina dar... Har ingenting att hoppas af lyckan.»

»Herre Gud, hvad det var ledsamt!»

»Men den, som inte är van vid annat, vet heller inte af annat.»

»Är madams... madams man lika elak?» frågade Adolf, men såg sig i detsamma hastigt omkring, ty han hade på länge icke tänkt på denne och kände sig derför öfverraskad och förskräckt öfver sin egen fråga.

»Min man!» stammade hon med ökad oro; »han har arbetat på landet hela sommaren... i förra veckan kom han hem... Han gick ut tidigt i morse... jag har sökt honom hela dagen... jag vet inte hvar han arbetar... den olycklige... han har stökat väl till åt sig... hvad ska det ta för en ända?... Stackars Anders!»

Adolf teg, ty han kände sig alls icke hågad att deltaga i hustruns klagan, hvad mannen beträffade.

»Och lilla Lalla se'n!» utbrast han efter en stund och såg sorgset på madamen.

»Lilla Lalla!» ropade hon med en stämma, hvars glada ljud tvärt bröt af mot det dystra, den nyss anslagit; »har lilla herrn sett henne?... Är hon i goda händer?»

Adolf såg förvånad på den frågande. Visste hon då ej hvad han visste, nämligen, att den lilla flickan var i de bästa händer, då hon var i Guds? Det borde hon väl åtminstone känna, äfven om hon icke hade sig bekant, att lilla Lalla slumrade under Adolfs blommor på Clara kyrkogård.

»Lilla Lalla är ju död,» hviskade han till madamen.

»Död! Lalla död!» skrek qvinnan, så att det väckte de förbigående uppmärksamhet.

»Ja, hon är död. Men att inte madam...»

»Död, död!» klagade qvinnan med stora tårar i ögonen; »ja, så skulle det gå... Hvarför fick jag inte ha henne qvar, inte sköta henne!... Hon dog för det hon inte fick vara hos mig... hon kallade mig för mamma!... Ack, hon var ändå så frisk och rar, när jag lemnade henne!» tillade hon, liksom hon i minnet af den ömma vård, hon skänkt barnet, ännu hade sin tillfredsställelse och belöning samt slutliga tröst.

I detsamma slog klockan fem i Clara kyrktorn. Qvinnan spratt till dervid.

»Fem, redan fem!» ropade hon; »och ännu har jag inte träffat honom! ... Gud nåde honom och mig, om jag inte träffar honom i afton! ... Men hvar? ... Hvar? ... Ve mig, som står och pratar bort tiden! ... Hvar ska jag söka honom? ... Finns det ingen kristen själ, som kan säga mig, hvar han är?»

Efter dessa ord ilade hon som en vansinnig upp åt Vattugränden och försvann snart för den bestörte gossens ögon.

Denne, som nu först kom ihåg, att han hade »Den förskräcklige» under armen, samt att hans ärende ej var att hela eftermiddagen stå vid gathörnet och titta efter madamer, lyckliga eller olyckliga, fortsatte vägen uppåt Drottninggatan, hittade rätt på huset, hvaruti bokbindaren bodde, och gick in uti porten, dock icke utan möda, ty tätt invid huset, som var under reparation, befanns upprest en hög murarställning, hvilken försvårade passagen för alla som ville gå in i samma hus.

Adolf steg uppför tvänne trappor och befann sig snart framför en äldre herre med hvass näsa och gröna glasögon på den.

»Är det herr ålderman Norgren?» frågade Axner något ängslig, ty han tyckte icke om den hvassa näsan.

»Ja, det är det,» svarade bokbindaren.

»Jag skulle be att få lemna det här manuskriptet,» sade vår författare, i det han med en djup bugning lemnade bokbindaren »Den förskräcklige».

Åldermannen mottog »Den förskräcklige», tittade först på titeln, bläddrade sedan igenom bladen och såg slutligen på det sista halfarket. Adolf började lugna sig, ty han hade aldrig förr sett »Den förskräcklige» med sådan omsorg handteras och granskas.

»Åhjo, det här kan nog bli bra,» sade slutligen bokbindaren; »jag ser inte något hinder ... det kan visst bli bra ... mycket bra.»

Det vore fruktlöst att räkna antalet af de strålar, som glädjen i detta ögonblick spred öfver den unge författarens ansigte. Den hvassa näsan var icke längre ful i hans ögon. Han hade velat kyssa den, äfven med fara att klyfva sina läppar deremot.

»Ja, jag visste väl det,» ropade han hänryckt; »jag visste väl, att det skulle bli bra!»

Han hörde med förtjusning den vackra guldklockan picka.

»Ja, gubevars, hvad det går för sig,» fortfor bokbindaren, »att binda in det här... Ska det vara franskt band eller vanligt pappersomslag?»

»Det är detsamma, alldeles detsamma,» svarade Adolf; »herr ålderman behagar påsätta hvad slags band som helst... men nog ville jag gerna, att det blefve så vackert som möjligt.»

»Det går nog an,» yttrade bokbindaren; »men det är stor skilnad på priset.»

»Ack, jag begär inte mer än tretti riksdaler riksgäld,» ropade författaren.

»Muh!» bölade bokbindaren till, i det han lyfte något på de gröna glasögonen.

»Bara tretti riksdaler vill jag ha, goda herr ålderman!» upprepade Adolf.

»Hvaba?... Vill han ha tretti riksdaler?... Hvarför vill han ha tretti riksdaler?»

»För arbetet, vet jag.»

»Arbetet?... Ska jag göra arbetet och dertill betala tretti riksdaler?... Hvad är han för en kund?»

»Herre Gud, ålderman ville ju köpa?...»

»Hvad ville jag köpa?»

»Den förskräcklige... Den förskräcklige i Södra bergen, som herr ålderman håller i.»

»Hå f-n! Skulle den inte bindas?... Var det meningen att sälja det här åt mig?»

»Ja visst var det så, goda herr ålderman!»

»Det här smörjan?» ropade bokbindaren, i det han slängde »Den förskräcklige» långt ifrån sig fram på bordet.

Om den, som från spetsen af ett kyrktorn fallit ned med hufvudet i gatan, efteråt kunde berätta, huru den skjutsen smakade, den skulle utan tvifvel kunna gifva oss en beskrifning öfver den plåga, som i denna stund genomskar vår författare både till kropp och själ. Han såg af hela bokbindaråldermannen endast den hvassa näsan, och han ryste vid denna syn, så att håren reste sig på hans hufvud. Mot denna hvassa klippa skulle hans hopp om ära och odödlighet slutligen stranda.

»Jag vill bara ha tjugu riksdaler!» ropade han i förtviflan.

Klockan af guld förvandlades till en klocka af silfver.

»Är du tokig, gosse?» utbröt bokbindaren med slocknande tålamod.

»Ge mig tie... bara tie riksdaler, goda herre!... Bara tie riksdaler för den förskräck...»

»Nej, inte tie runstycken en gång, och packa dig genast på dörren, din galning!»

Nu strök äfven silfverklockan. Ur, tafla och boett försvunno snabbare än fjunet försvinner i stormen. Det var förbi, förbi!

Med vacklande steg och nedböjdt hufvud skred Adolf utför trapporna, med »Den förskräcklige» under armen. »Den förskräcklige» brände under denna arm, och han flyttade honom derför under den andra. »Den förskräcklige» härjade och brände äfven der. Han fattade det beslutet att svalka »Den förskräcklige» i Claras svarta böljor och sedan aldrig mer skaffa ett dylikt vidunder till verlden.

Något uppiggad af detta raska och förståndiga beslut, trädde han utom porten och höll just som bäst på med att leta sig väg ut på gatan mellan de många korslagda bjelkarne och bräderna, som utgjorde grunden för den stora murarställningen.

Då — då hördes ett förfärligt dån öfver hans hufvud, och rundt omkring honom nedrasade stora tegelstenar, som störtade mot gatan och krossades till grus.

Genom en högst underbar slump undkom Adolf stenregnet och rusade genom ställningen ut på gatan. Äfven detta skedde i grefvens tid, ty ögonblickligen derpå följde en stor balja, full med murbruk, hvilken nedstötte i gatan, så att den flyende gossen fick hela ryggen öfverstänkt med bruk.

Hunnen ett stycke från den farliga murarställningen, vände sig Adolf om för att öfverskåda den nya fara han undsluppit.

Hvad såg han då?

Han såg högt upp på murarställningen det rysliga motstycket eller originalet till »Den förskräcklige», han sjelf bar under armen; han såg den vilde hämnaren, muraren med halfva örat, som blickade nedåt på det undkomna offret med vanställda anletsdrag, sammanbitna tänder och knutna näfvar, en sammangjuten bild af den gäckade hämden och det vanmäktiga raseriet.

När nu Axner såg allt detta och tänkte på de försåt, detta odjur under loppet af ett helt år satt för honom, tänkte på de dödsfaror, denne man hopat öfver hans hufvud, då greps äfven hans unga bröst af hämdens hvassa klor. Han hötte åt sin dödsfiende med knytnäfven och upptog

derefter från gatan en sten för att kasta den i hufvudet på muraren, som icke stod nog högt för att vara fredad från stenkastning. För Adolfs öfvade hand var stenen hvad kulan är för den skicklige jägaren: den var säker om sitt mål.

Men Adolf besinnade sig och släppte stenen. Det låg en vacker tanke till grund för detta hans handlingssätt. Hade han ej sjelf varit orsaken till denne mans hat? Var det ej han sjelf, som, biträdd af en kamrat, tändt den första gnistan till de lågor, som rasade i denna vilda själ? Hade han ej gjort honom lytt för hela lifvet, och var det väl att undra på, om denna råa menniska, i saknad af de mildare seder och de upphöjdare tänkesätt, som en vårdad uppfostran alstrar, vore otillgänglig för förlåtelsens och försoningens ljufva känslor? Flere gånger förut hade han gjort sig sjelf dessa frågor. Endast Guds beskydd hade Adolf att tacka för sin

räddning. Borde han ej derför ställa hämden till honom, låta honom pröfva, döma och straffa? Den gudsfruktan, som i fosterföräldrarnes hus hägnat hans barndom, talade ännu med oförsvagad stämma i hans öra om de himmelska sanningar religionen innehåller. I ett fjortonårigt öra ljuda dessa sanningar sällan förgäfves. Det är först när man blir äldre, blir verldsman och »förståndig», som man vanligtvis ler åt dem, liksom man i minnet ler åt barnkammarens sagor.

Under tiden hade folk samlat sig, som fallet vanligtvis är äfven vid mindre märkvärdiga händelser än så. Somliga stodo och sågo på de nedfallna, krossade stenarne och på murbruksbaljan, hvars innehåll öfverhöljt gatan; andra omgåfvo Adolf och mönstrade hans öfversmetade kläder, nyfikna att få veta, huru det gått till, om han blifvit skadad o. s. v., alla samt och synnerligen förklarande, att om gossen fått stenarne eller murbruksbaljan på sitt hufvud, hade han aldrig mer skådat Guds dag. Äfven på murarställningen höjdes röster, tvistande med hvarandra om roten och upphofvet till olyckan. Adolf igenkände basrösten på den förfärlige, som svor och regerade bland kamraterna deruppe, bedyrande vid himmel och afgrund, att så väl tegelstenarne som baljan fallit ner af sig sjelfva.

Några polisbetjenter trängde sig i detsamma genom folkhopen och skådade upp mot ställningen.

»Är det inte Storken?» frågade den ene af dem.

»Jo, min själ,» svarade den andre; »ah, då ha vi honom!»

»Hör du, Stork,» ropade den förre; »var så artig och stig ner från ställningen!»

»Och rappa dig se'n,» tillade den senare; »vi ha varma serveter åt dig.»

Kungl. polisens tjensteandar äro alltid skämtsamma och humoristiska, att börja med.

»Polisen, polisen!» skallade det både från gatan och ställningen.

»Hvad ska jag nere och göra?» frågade muraren med halfva örat, i det han såg ner i gatan med en trotsande blick.

»Kors, kom ner du bara, så får du väl se,» svarade den ene polisbetjenten.

»Du har glömt, att du är bjuden till polisen,» sade den andre; »vi ska friska upp minnet på dig, vi... är det inte beskedligt af oss, det?... Skynda dig nu, eller ska vi skicka efter vakt för att peta ner dig med bajonetterna, din krångelmakare.»

»Hvad vill ni mig? Hvad har jag gjort för ondt?»

»Bara hemgång, min gosse!» svarade polisbetjenten; »och så har du slagit vakten... har du ock glömt det?... Glömmer du så fort dina välgerningar?... Ner med dig bara!... Rör på benen lika lifligt som du rör på armarne!»

»I morgon ska jag ha den äran,» sade muraren gäckande; »helsa och tacka, i morgon ska jag komma... har inte tid nu, som ni ser.»

»Kom genast,» ropade polisbetjenten; »vi ha inte tid att vänta... du är så efterlängtad, så.»

»Och dröjer du ett ögonblick till, din lymmel,» tillade den andre mera allvarsam, »så har du inom fem minuter vakt omkring dig och handklofvar på dig!... Förstår du rena svenskan, du?»

Muraren tycktes en stund fundera på rena svenskan, innan han fattade sitt beslut. Slutligen såg man honom knäppa af sig förskinnet och kasta det ner på polisbetjenterna.

»Tag det här i stället,» ropade han, »och orkar ni inte bära det till polisen, så skicka efter vakt för att hjelpa er.»

Derefter satte han sig sjelf i rörelse, men icke nedåt, utan uppåt, till polisbetjenternas synnerliga förargelse.

»Håll fast honom, håll fast honom!» ropade dessa till de öfriga arbetarne på ställningen.

»Den, som rör mig, ligger i gatan,» ropade Storken till sina kamrater, som visserligen syntes hafva god vilja att efterkomma tillsägelsen nerifrån, men fruktade för genvägen uppifrån.

Högljudt hånande sina vanmäktiga förföljare, klättrade Stork uppför stege efter stege och upphann taklisten, i trots af sorlet och förbannelserna nere i djupet.

»Kom efter, kom efter! Välkomna, välkomna!» ropade han; »här är vackert... här är utsigt öfver Mälaren, öfver rådstun, öfver stadshuset och till och med öfver galgen för den som har ögon dit... det vore mumma för er, det, era korpar dernere med tennbrickorna!... Hurra för polisen! Hurra för kopparmatte, den kungliga polisens högst betrodde man! Hurra!...»

Derefter fattade muraren tag i plåtkanten och svingade sig upp på taket. Men den götiska byggnadsstilen lägger inga hustak som duger till promenader, och det tak, hvaröfver muraren nu låg framlutad, hållande sig fast med händerna i taktegeln, var så spetsigt och så tvärt sluttande, att han med största möda förmådde fasthålla sin tunga kropp dervid. Det närmaste hustaket syntes deremot något plattare och beqvämare, hvarför också muraren sökte uppnå det. Under dessa bemödanden, hvilka i början kröntes med framgång, aflägsnade han sig alltmer från ställningen. Han var nära att hinna det andra taket och den frihet, för hvars skull han vågat en så äfventyrlig färd, då några skröpliga taktegel lossnade under hans händer. Han förlorade fästet och rakade utför.

Ett gällt skrik från folkmassan dernere genomträngde luften, hvarpå följde en graflik tystnad. De af folket, som förskräckelsen icke beröfvat synens sinne för ögonblicket, sågo upp och funno muraren hängande vid en stor takränna, som löpte ner till gatan.

»Hjelp honom! För Guds skull, rädda honom!» afbröts tystnaden af en qvinnas jemrande röst; »rädda, rädda honom! Ä' ni menniskor, ni?... Nej, vilddjur ä' ni!... Hjelp honom! Det är min man, min man!»

Adolf, ehuru knuffad fram och tillbaka i trängseln, hade icke förlorat sin dödsfiende ur sigte; och när han nu såg honom hängande mellan himmel och jord, färdig att i hvarje ögonblick nedstörta i djupet och förgås, läste han deruti Guds dom och rättvisa, tänkande derjemte med glädje och tacksamhet på sin egen befrielse från en varelse, som syntes hafva för afsigt att förfölja honom i döden.

Men då han hörde den arma qvinnans skrik, hvars röst han så väl igenkände, glömde han, att det var en fiende, som hängde på den svigtande rännan, och började, liksom hon, ropa på hjelp och räddning.

»Hvad skriker du efter, pojke?» ropade en karlröst nära honom; »klättra upp på muren och hjelp honom bäst du vill, men skrik inte örhinnorna af menniskor!»

Adolf vände ansigtet åt den sida, hvarifrån rösten hördes, och mötte de vreda blickarne från en till utseendet förnäm herre, som satt i en öppen kalesch, bakpå hvilken stod en betjent med silfverband kring den lackerade hatten. Vagnen, hindrad af folkskarorna, kunde ej komma ur stället,

och trängseln var naturligtvis värst deromkring. Vid sidan af den förnäme herrn i kaleschen satt ett ungt, skönt fruntimmer med blekt och förskräckt ansigte, men baklänges en äldre fru med ett barn i sitt knä, hvilket var inveckladt i en stor sjal, som dolde allt utom det lilla ansigtet.

Adolf trängdes, i detsamma han vände sig om, emot kaleschen, så att han måste fatta tag i densamma med händerna för att ej klämma bröstet mot vagnsdörren. Sålunda placerad, fick han hela den åkande familjen i så nära ögonsigte som möjligt.

»Nej, men se på murarn!» ropade högt en röst bland massan; »sådan galgfågel! Se, hur han hasar sig ner utför rännan . . . tänk om rännan går sönder!»

Adolf hörde ej detta rop, fast det höjdes helt nära honom.

»Jaså, du kommer ändå ner, din bof!» ropade en af polisbetjenterna; »tyckte du mer om den här vägen än den andra? . . . Hvar och en har sitt tycke.»

»Akta dig, Anders lilla! . . . Tyng inte för mycket på rännan!» förnams ånyo den stackars hustruns stämma; »det går nog bra, bara du är försigtig . . . Gud hjelpe honom!»

Icke heller denna kända röst fann väg till Adolfs öron. Alla hans sinnens förmögenheter hade samlat sig i den blick, hvarmed han betraktade den äldre frun, som satt baklänges i vagnen, eller, rättare sagdt, barnet, som satt på hennes knä.

»Förb— mig, kommer han icke lyckligt ner på gatan!» ropade en.

»Han är värre än Fourreaux, värre än alla voltigörer jag sett!» ropade en annan.

»Gör det efter!»

»Akta dig, Anders! Akta dig . . . min stackars gubbe! . . . Inte så fort, inte så fort!»

»Det var en best att klättra!»

»Som en gast utför en skeppsmast!»

»Som en katt utför ett träd!»

»Nu är du nära gatan, Anders . . . jag står här, jag . . . jag ska ta emot dig, jag! . . . Gud i himmelen, rännan brister! . . .»

»Är det en menniska och inte en ekorre, så har han f-n i sig!»

För alla dessa rop om hvarandra förblef Adolfs öra lika döft; men blicken — blicken!

»Gud ske lof! Gud ske lof!» hördes nu qvinnan triumferande ropa.

»Han är nere!»

»Nere är han!»

»Hurra!»

»Hurra!» skränade den böljande massan, så att det genljöd i gränderna.

»Lalla! Lalla!» ropade Adolf till, sträckande sin ena arm in i kaleschen emot barnet.

»Lalla! Lalla!» svarade barnet, vändande sina ögon mot Adolf; »gossen, gossen!» tillade hon derefter, mysande på munnen, liksom åt en gammal bekant.

Adolf behöfde icke höra hennes röst, han såg de stora himmelsblå ögonen.

»Grip honom! Bort med honom!» hördes polisbetjenternas befallande röster.

»Slå honom inte!» hördes qvinnan bedja; »se, så blodig han är förut!»

»Bind honom! Bastanta tag!»

»Nej, nej! Inte så hårdt! Slå honom inte... inte...»

Det vildaste tumult uppstod nu bland massan. Slag, jemmerrop och svordomar rasade om hvarandra med dånet af en rytande orkan. Adolf rycktes i trängseln långt ifrån vagnen och fördes med ett spåns lätthet af den våldsamma folkhvirfveln ett långt stycke uppåt samma gata.

När han ändtligen fått fotfäste på en plats, der ingen trängsel mera var, gaf han sig likväl ingen ro för att hemta andan, utan rusade tillbaka, på nytt kastande sig in i hvirfveln, som då slingrade sig åt motsatt håll, med riktning åt staden. Han sprang förbi murarställningen, såg mycket menniskor, men inga hästar och ännu mindre någon kalesch. Han rusade vidare efter den hojtande folkhopen, som stormade långt framför honom; men ingen vagn kunde han upptäcka, ingen vagn som liknade den han sökte. Alla, han sprang fatt, frågade han, om de sett någon kalesch med en liten englaskön flicka uti; men ingen svarade honom. Alla talade blott om muraren, som klättrat ner från takrännan utför väggen till ett fyravåningshus och som nu var arresterad för det han någon dag i samma vecka rusat in i en hökarbod på Söder och slagit bodens egare samt,

»Lalla! Lalla!» ropade Adolf till, sträckande sin ena arm in i kaleschen emot barnet.

till råga på brottet, äfven öfverfallit och slagit stadsvakten, som infunnit sig för att gripa honom.

Men hvad frågade han numera efter muraren och det onda, denne velat och ännu ville honom? Hvad frågade han efter tegelstenarne och murbruksbaljan, som varit nära att petrificera honom till lik?

»Ack, hvad jag var för ett nöt,» ropade han för sig sjelf, »som trodde att hon var död, att hon kunde dö! ... Kan väl en engel dö? ... Men att jag skulle få se henne, höra henne tala och se hennes ögon ... hennes ögon! ... Herre min Gud, hvad jag varit lycklig, hvad jag haft roligt i dag!»

Han välsignade muraren, som velat döda honom; han välsignade den hvassnäsige bokbindaren, som dödat hans författareära, ty utom dessa båda skulle han ju icke hafva råkat henne! Och »Den förskräcklige» — »Den förskräcklige», som gjort honom så många bekymmer, så många drömfulla dagar och sömnlösa nätter, hade ju i första rummet varit orsaken till hans lycka, hans sällhet!

Han hade velat kasta »Den förskräcklige» i Clara sjö; nu ville han trycka honom till sina läppar. Men — men hvar var då »Den förskräcklige»? Han hade honom ej mer i sina händer. Han letade, vände ut och in på sina fickor. »Den förskräcklige» var borta, försvunnen. Han erinrade sig, att han hade haft manuskriptet i sin hand, när han stod vid kaleschen, vid charen, hvari engeln satt. Men sedan visste han ingenting om dess öde; men han visste ju icke heller till sig sjelf.

Länge sprang han fram och tillbaka på Drottninggatan, dock icke för att leta rätt på sin förlorade roman. Man letar ej efter det förskräckliga, när man är bevingad af det himmelska.

Slutligen begaf han sig uttröttad på hemvägen och kom derunder att passera öfver Clara kyrkogård.

Han stannade framför Lallas förmenta graf och såg de blommor, han planterat på densamma. Hvad hade hans blommor der att göra? Hvad anginge väl honom denna lilla graf?

Han böjde sig ned för att upprycka sina blommor. Men han dröjde, hans hand drog sig hastigt derifrån. Han saknade förmåga att taga sin gåfva tillbaka.

I lindens gulnande krona, som hvälfde sig öfver den lilla bädden, susade det så sorgligt för hans öron. Han tyckte, att blommorna så enträget bådo honom att få stå qvar, trognare i döden än de varit i lifvet, och han tyckte sig höra ur djupet en späd röst som sade:

»Gosse, vill du taga bort hvad oskuld oskuld gaf? ... Vet du inte, att blommornas rötter flätat sig kring mitt hjerta? ... Vill du beröfva den döda dess enda glädje i grafven? ... Låt mig behålla mina blommor!»

Adolf lät blommorna stå och hastade hem till sina fosterföräldrars hus. Aldrig hade han haft en skönare natt, aldrig skönare drömmar.

Konungar belöna kungligt. Englar belöna gudomligt.

ANDRA TIDSKIFTET.

Ynglingarne.

Åttonde kapitlet.

Trumpetsignaler och sabelhugg.

Omkring tre år efter de händelser, som första tidskiftet af vår berättelse innehåller, sutto tillsammans en höstmorgon vid frukostbordet på Tallbergs, f. d. Lamberts, spisqvarter vid Regeringsgatan tre ynglingar med blomstrande kinder, strålande ögon och af kraftfull kroppsbyggnad. Tvänne af dem buro Svea artilleris underofficersuniform, men den tredje var i civila kläder.

Nämda spisqvarter förtjenar att med ett par ord omnämnas, ehuru det för flere år sedan upphört att finnas. Det var bekant för sin väl lagade mat, sina stora portioner och särdeles billiga pris. Många familjer hade onekligen detta ställe att tacka för sin existens, ty man kunde der antingen på stället spisa eller hemta sina två rätter för fjorton skilling på person, och ändock var hvarje portion så väl tilltagen, att till och med två munnar kunde hafva godt deraf. Mången har för vida mindre berömliga gerningar än så fått belöning. Fru Tallberg fick icke allenast icke belöning, utan hon, som bespisat så många tusen likar, dog slutligen i brist på det nödvändigaste.

»Har ingen fara med den saken,» menade Pauli, i det han fylde på sina vänners glas; »jag bjuder, jag... officerare låta inte bjuda sig, så länge de sjelfva ha mynt.»

»Gud bevare oss väl för att försvaga din stackars reskassa!» sade Hök; »jag och Pauli skola nog repartisera, det är säkert, det... men roligt måste vi ha.»

»Ni lär väl inte ha mer än ni behöfver, tänker jag,» yttrade Axner.

»Jag har krita, Axner,» genmälde Pauli, »krita öfverallt!»

»Akta dig, Pauli!» varnade Axner; »kritan har dödens färg.»

»Strunt! Hvar dag har sin omsorg, det är det enda som jag kommer ihåg af mina skolstudier.»

»Ditt gymnasiibetyg måste blötas,» förklarade Hök, »och din studentexamen skall gå upp som en sol ur hafvet.»

»Men hur har du fått så mycken kredit?» frågade Axner.

»Genom mitt ärliga ansigte, bror,» svarade Pauli.

»Men om de bli lurade på ditt ärliga ansigte?»

»Så blir jag värst lurad sjelf, för då... då skjuter jag mig en kula för pannan.»

»Och du tror dig derigenom kunna förnöja dina kreditorer?»

»Nej, det tror jag inte... men de skola säga, att jag uppfört mig som en bra karl... bättre att dö som bra karl än lefva som stackare.»

»Bättre att dö skuldfri än skuldbelastad,» anmärkte Hök, hvilken, hvad penningaffärer angick, icke delade Paulis åsigter.

»Vet du, jag törs knappt smaka på ditt vin, Pauli,» sade Axner; »det börjar se ut som blod i mina ögon, och jag tycker det ligger en pistolkula på botten.»

»Du är en tok!... Än om jag gör ett rikt parti då?... De rika arftagerskorna äro enkom till för oss militärer... Får en vacker, rik flicka mitt hjerta, så tar hon gerna mina skulder med på köpet... Men låt oss inte tala om det der nu... Hör du, hur mycket pengar får du med dig till Upsala af gubben?»

»Så mycket, att det räcker till studentexamen, och det är vackert nog, det... kan jag väl begära mer?... När jag tagit examen, tar jag genast kondition.»

»Och du blir prest?»

»Min fostermoder vill det... den dagen då hon får höra mig predika, blir hennes största glädje, har hon sagt... en enda predikan, hållen af mig, skall belöna henne för alla hennes omsorger om mig... det goda, ädla hjertat, som nöjer sig med så litet!... Nå, gossar, hur smakar militärståndet er?»

»Tråkigt, så länge man är bara underhuggare,» svarade Pauli; »men nästa år blir jag officer... vet du, då tänker jag begära tjenstledighet och resa ut till Grekland... Dit står min håg, min traktan både natt och dag.»

»För att slåss mot turkarne?»

»Ja... här i landet grönskar ingen lager, och man blir maläten både till kropp och själ... jag vill höra kanonerna dundra på annat ställe än på Ladugårdsgärdet.»

»Och du, Hök?»

»Jag följer med Pauli,» svarade denne, liksom Pauli uppeldad af vinet; »jag tyckte inte om grekiska språket, men jag älskar ett folk, som kämpar för sin frihet... Palikarerna äro mina gossar!»

»Lefve friheten!» jublade Pauli; »en muselman på hvar bajonett och åt hvarje segrare en sultaninna på hvar arm!»

»En skål för friheten!»

»Lefve de gamla greker!» fortsatte Pauli; »lefve Miltiades, Themistokles, Cimon och Epaminondas, ypperliga i striden, men f-n så tråkiga i Cornelius Nepos!»

»Sokrates' och Platos fädernesland!» tillade Axner, delande sina vänners entusiasm.

»Vi skola blidka deras skuggor,» ropade den exalterade Pauli; »bort med slafvarnes kedjor från frihetens vagga!... De besudlade tempelruinerna skola renas med blod!»

»Ned med tyrannerna!» uppstämde Hök; »våra svärd skola klyfva turbaner till hundratal... hvart tagel skola vi slita ur de turkiska hästsvansarne!... Lefve Grekland och friheten! Friheten och Grekland!»

Skålen tömdes och dracks under ynglingarnes lifliga hurrarop.

»Om vi gå qvar här i Sverige,» återtog Pauli, »detta arma Sverige, som inte törs bitas, sedan det släppte tänderna i det finska kriget, hvad blir det väl då af oss?... Jo, på sin höjd tvänne luggslitna kaptener, dåsiga som sköldpaddor... tvi tusan, bröder!... Men ut i kriget bara,

och inom ett år major och öfverste... inom två general, husch, hvad det skall gå mellan blanka vapen och hvinande kulor!»

»Inom två år general... inom tre fältmarskalk!» ropade Hök; »fältmarskalkarne Hök och Pauli, det skall låta något, det!»

»Stackars Axner, som inte får vara med!» beklagade Pauli.

»Du får gå hemma och torka, du, stackars gosse!» beklagade Hök.

»Kan jag bli regementspastor, så får jag vara glad,» menade Axner.

»Du bara regementspastor!... Nej, biskop skall du bli,» förklarade Pauli.

»När vi en dag komma hem, öfverhöljda med ordnar och blessyrer,» sade Hök, »då gifva vi dig hvilket biskopsstift du vill ha... vill du bli erkebiskop?»

»Tack skall du ha, Hök!»

»Vill du bli ledamot af serafimerorden?»

»Tack, Pauli!»

»Du är det och du har det... en skål för hans högvördighet, herr doktorn och erkebiskopen Adolf Axner, han och ingen annan!» proponerade Pauli.

Fältmarskalkarne Pauli och Hök klingade med sin vän, erkebiskop Axner. Det var, minsann, i denna stund ett icke obetydligt sällskap som frukosterade på Tallbergs anspråkslösa spisqvarter. Mamsellen, som stod vid skänken, drog på munnen. Hvad gör det, allenast ödet, som sväfvar högt öfver alla spisqvarter och skänkmamseller, icke gör detsamma!

Pendylen på väggen slog nio.

»Redan nio!» ropade Hök, i det han steg upp från bordet; »klockan half tio ha vi profskjutning på Ladugårdsgärdet... hur tråkigt, att jag måste skiljas från er!»

»Vi följa dig till Artillerigården,» sade Axner, lemnande bordet.

»Ja, och sedan följer jag med Axner, ty jag är ledig i dag,» yttrade Pauli; »vi ha inte många dar qvar att språkas vid... men i middag klockan tu kunna vi ju alla tre råkas på källaren Äpplet... det är skäl att begagna den korta tiden!... Klockan tu på Äpplet, det är ju så?»

»Ja, det göra vi,» inföll Hök; »du vill ju det, Axner?... Du hinner nog läsa och tugga, när du väl hunnit till Upsala.»

»Jag kommer säkert,» svarade denne; »men dröj nu inte, Hök!... Tjensten går framför allt.»

Pauli liqviderade frukosten, hvarefter de tre vännerna lemnade Tallbergs spisqvarter och togo vägen till Artillerigården.

»Ett bra ställe och billigt pris är det,» sade Pauli; »men det har två olägenheter.»

»Hvilka då?»

»Jo, för det första får man ingen krita der.»

»Du är tokig med din krita, Pauli,» sade Axner; »den kommer bestämdt att dra ett stort kors öfver din fältherrebana.»

»Det blefve annat det än svärdsordens stora kors,» förklarade Hök, som ännu icke glömt sina ordlekar.

»Och för det andra,» fortfor Pauli, utan att besvara de gjorda anmärkningarna, »så finns det inga vackra flickor der... skänkmamsellen och de båda uppasserskorna äro hvita i håret som silfverkanin.»

»Utgöra tillsammans hundrafemtio år,» tillade Hök; »och lägger man nu dertill värdinnan sjelf, den hedersgumman, som också har sina modiga femtio på nacken, samt trillan, som hon ibland åker uti och hvilken säkert är hundra år gammal, så har man på en gång tre århundraden... är det inte aktningsvärdt, det?»

»Hvad som är aktningsvärdt bör aldrig förlöjligas,» anmärkte Axner; »hvad vi äro har ålderdomen varit, och hvad den är kanske vi inte bli...»

»Du tycker således om gamla uppasserskor, bror Axner?»

»Ja, hvarför inte? Det är ju vackert, att menniskor kunna vara nyttiga, fast de äro gamla.»

»Du tycker om gamla trillor med?»

»Ja, och det af till och med större skäl... en af min fosterfaders kunder köpte ena dagen en splitter ny schäs, och den andra sprang schäsaxeln i tu, så att den åkande fick sin arm afbruten... det är således både orätt och otacksamt att begabba ålderdomen.»

»Hör på moralpredikanten bara!» sade Hök.

»Axner förstår sig inte på vackra flickor, tror jag,» sade Pauli.

»Jo, nog gör han det,» menade Hök; »men då måste de gå i kolt och ha stora blå ögon, liksom hans flicka i Stadsgården ... nå, har du aldrig sett henne sedan?»

»Nej, inte sedan jag såg henne på Drottninggatan den der märkvärdiga aftonen,» svarade Axner, med en lätt rodnad på sina kinder.

»Och du är ännu lika förtjust i henne?»

»Hon tillhör mina barndomsfantasier,» svarade Axner; »men jag kan inte neka till, att det skulle vara bra roligt att få se henne ännu en gång.»

»Hur gammal kan hon nu vara?»

»Hon bör vara nio år.»

»Och vacker som en dag, i fall hon inte haft kopporna,» skämtade Hök.

»Det vore mycken skada på det lilla vackra ansigtet,» svarade Axner.

Af dessa yttranden finner man, att Axner ändtligen yppat den stora hemligheten för sina vänner. Förmodligen hade innerligheten af hennes bild aftagit, i den mån vår hjelte införlifvat sig med sina studier och fått allvarsammare saker att tänka på. Säkert var, att han de senare åren oftare drömde om den dag, då han, iklädd promotionsdrägten, skulle få emottaga magisterkransen i Upsala domkyrka. Lagern hade något öfvervuxit de späda myrtenbladen. Men stundtals, när han hvilade sig efter dagens trägna arbete vid boken och han svärmade utåt landsbygden för att hemta frisk luft och nödig kroppsrörelse, tänkte han likväl på händelserna i Stadsgården, på de ögonen blå och de lockarna ljusa, som utgjort medelpunkterna för hans barndomsdrömmar.

Våra tre vänner voro nära Artillerigården, då de gingo om en storväxt, uselt klädd mansperson, hvilken gått framför dem, med lutande hufvud och blekt, magert ansigte.

»Såg du inte honom, Axner?» hviskade Hök, i det han sakta knuffade sin vän i sidan.

»Hvilken honom?» frågade denne.

»Karlen, som vi gingo om.»

Axner vände sig om och betraktade karlen, som nu gick efter dem.

»Hvad är det för en figur? ... Inte känner jag honom?»

»Kors, känner du inte igen honom?... Din gamle vän, muraren?»

Axner vände sig om för andra gången och beskådade den ifrågavarande personen med mera uppmärksamhet.

»Ja, du har rätt,» sade han med någon oro; »hvad han är förändrad!»

»Jo jo, tre års fästning är allt en svältkur som suger på hullet.»

»Han har då utstått sitt straff och är fri nu?... Jag undrar, om han ännu har lika godt öga till mig, som han fordom hade.»

»Jo, det kan du lita på,» svarade Hök; »du mins väl för en månad tillbaka, då jag var kommenderad på Vaxholms fästning?»

»Det har jag glömt... hvad var det då?»

»Kommer du inte ihåg, att jag i ett bref nämnde några ord om honom?»

»Jo, det var sannt det... men jag mins inte...»

»Han är inte för god på mig heller, må du tro, ty, ser du, jag skaffade honom litet extra förplägning emellanåt.»

»Hvarför gjorde du det?»

»Jo, han var nog oförskämd att säga mig midt upp i ansigtet, att han skulle bryna en kappe potatis för din räkning det första han kom ut från fästningen... och derför lät jag gifva honom något i förskott på betalningen för hans blifvande besvär... han fick sina fem och tjugu, kan du väl begripa.»

»Och se'n?»

»Se'n svor han på, att han skulle bryna en hel tunna åt mig... den menniskan får, min själ, mycket att göra,» tillade han skrattande.

»Det är synd om den stackaren!» yttrade Axner; »tre års fästning för ett slagsmål är allt ett bra hårdt straff.»

»Det var hemgång med öfverläggning, bror!»

»Och så slog han vakten, det var sannt, det.»

»Dålig vakt, som låter slå sig,» menade Pauli.

»Jag ville bra gerna ge den olycklige några hackor,» sade Axner.

»Låt bli det, det är mitt råd,» varnade Hök; »han kunde sluka dig lefvande, om du kom honom så nära... ser du inte så utsvulten han ser ut?»

»Hvad är det han har innanför rocken?» frågade Pauli, som också tagit muraren i ögonsigte; »det såg ut som messing.»

»Jag tror, min själ, att det är en trumpet,» svarade Hök; »hvad skall muraren med trumpeten att göra?... Nog har jag hört, att murar ramlat genom trumpetstötar, såsom Jerichos till exempel, men aldrig, att de blifvit uppresta med samma medel.»

»Vore jag inte i uniform,» sade Pauli, »så skulle jag ge den lymmeln för hans brynta potatis... men jag hade ändå god lust att...»

»Nej, låt honom vara,» bad Axner; »det har alltid gjort mig ondt om honom, och han har dessutom lidit nog... jag undrar, hur det är med hans hustru nu för tiden, om hon lefver eller är död... var hon ute någon gång på fästningen?»

»Jag tror väl, att jag såg henne några gånger.»

»Du talte inte med henne?»

»Nej, jag har inte den äran att känna henne.»

»Den arma qvinnan!... Om jag vetat, hvar hon hållit till, så skulle jag besökt henne... Jag har heller inte sett henne sedan uppträdet på Drottninggatan... det var en god varelse, som förtjent ett bättre öde.»

De tre vännerna voro nu vid Artillerigården, der de togo afsked af hvarandra, med löfte att åter träffas klockan tu på källaren Äpplet.

»Glöm det bara inte, herr erkebiskop!» ropade Hök skrattande.

»Nej, herr fältmarskalk!» svarade Axner; »glöm det bara inte sjelf.»

»Var du lugn,» yttra fältmarskalken Hök; »jag kommer, om det också regnade småsten eller gamla käringar.»

Hök gick in på Artillerigården, men Pauli och Axner fortsatte vägen för att göra en förmiddagsrund kring Djurgården.

Något längre fram på samma förmiddag, eller omkring klockan tio, stodo invid Ladugårdslandstullen å Ladugårdsgärdet tvänne sexpundiga kanoner, med hvar sin tillhörande

servis af fem man, för verkställande af s. k. »försöksskjutning», eller för att få utrönt, huru långt kulorna kunde gå. Ute på fältet, för att utmärka hvar kulan tog mark, befann sig sergeanten Hök, biträdd af nödigt manskap. Till signalers gifvande fanns en trumpetare vid batteriet och en trumpetare vid pass 1,200 alnar derifrån till venster om skottlinien på den så kallade Borgbacken, samt en trumslagare, som höll sig i samma höjd som underofficern, hvilken skulle utmärka hvar kulan tog. Vid skjutningens början blåstes först signal från batteriet, att allt var färdigt, hvilken signal besvarades af trumpetaren och trumslagaren på linien, hvarefter, för hvarje skott som aflossades, trumslagaren, på underofficerns befallning, till betecknande att linien var fri, slog trumsignal, som af begge trumpetarne repeterades. Underofficerns tecken till trumslagaren bestod deruti, att han höjde den hand, hvaruti han höll papperet, derå skottvidden af honom antecknades.

Första skottet, företrädt af vederbörliga signaler, hade gått, och Hök stod nu på 1,600 alnars distans från batteriet och omkring tvänne alnar från skottlinien, sysselsatt att annotera kulans första gräsning. Han stod framlutad, med papperet på sitt venstra framsträckta knä, och skref på detta sätt. I förbigående må anmärkas, att man från batteriet invid tullen icke kunde, i anseende till markens vågiga beskaffenhet, se till det ställe, hvarest Hök med sin trumslagare och sitt öfriga manskap uppehöll sig.

Hök, sålunda sysselsatt, tyckte sig visserligen höra en trumpetsignal från fältet, men som denna var olika den, som nyttjades på skottlinien, så lemnade han deråt ingen vidare uppmärksamhet, utan fortsatte med sina annotationer. Men när han strax derpå igenkände trumpetsignalen från batteriet vid tullen, vände han förvånad sina ögon åt det håll, der hans trumslagare stod, hvilken först bort signalera, innan batteriet kunde göra det. Trumslagaren runkade på hufvudet och syntes lika förvånad.

I detsamma hördes knallen af ett skott från batteriet, jemte hvinandet af en kula, och ögonblickligen derpå störtade både Hök och den af manskapet, som var honom närmast, till marken, begge träffade af kulan, den ene i venstra benet, den andre i högra.

De i närheten stående artilleristerna uppgåfvo ett ångestrop och rusade fram till hjelp.

»Det kommer en kula till!» ropade några röster.

Hök omfattade med begge händerna sitt sönderskjutna ben och hoppade på det friska några alnar till utom skottlinien, tills han ånyo nedföll, badande i sitt blod.

»Gif mig en skjorta att förbinda mig med,» ropade han till artilleristerna, som stodo handfallna omkring honom; »ser ni inte, att jag förblöder?... Hjelp er kamrat; äfven han förblöder, den olycklige!»

En af dem tog af sig skjortan och hjelpte honom att hämma blodflödet.

Hök emottog linnet, slet det itu och kastade hälften deraf åt den sårade artilleristen, hvars klagan och svordomar gjorde ett tvärt afbrott mot Höks lugn.

»För mig sedan hem till mina föräldrar,» bad Hök med mattare röst; »unna mig åtminstone att dö i deras armar!»

Efter en stund bortburos de blesserade från fältet, dock icke hem till sina anhöriga, utan till det i en aflägsen trakt af Stockholm belägna Garnisonssjukhuset. Förmodligen hafva de högvise förlagt Garnisonssjukhuset på en från kasernerna så aflägsen plats, på det att de patienter, som ditföras, skola hinna dö under den långa transporten och derigenom icke behöfva falla läkarkonsten och de storståtliga sjuksalarne till last och tunga. Någon annan rimligare orsak ha vi åtminstone icke kunnat upptäcka.

Undersökning om denna olyckshändelse hölls naturligtvis af krigsrätten, hvarvid upplystes och styrktes, att hvarken trumslagaren eller trumpetaren ute på fältet gifvit signal till det skott, hvaraf olyckan timade, samt att signalen vid batteriet, som vållat den, föranledts af trumpetblåsning af någon annan person å Ladugårdsgärdet. Men hvem denne »någon annan» varit, derom kunde för tillfället ingen upplysning vinnas, och målet fick dervid bero.

Men ungefär på samma timme, som Hök och hans olyckskamrat bortburos från Ladugårdsgärdet, smög sig derifrån ut på annan väg, genom tullbommen vid Fredrikshof, en karl af reslig växt, men klädd som en hamnbuse. Han hade mössan djupt neddragen öfver öronen och höll båda armarne tätt intill bröstet, liksom hade han något gömdt i barmen, hvilket han fruktade skulle upptäckas af nyfikna ögon.

Det blef således ej på källaren Äpplet å Ladugårdslandet de tre vännerna råkades. Vid Höks sjuksäng å Garnisonssjukhuset på Kungsholmen stodo Pauli och Axner, lefvande bilder af en tröstlös sorg. Midt på golfvet var ett bord uppslaget, hvaromkring läkare och kirurger sysslade.

»Jag kunde inte komma till Äpplet,» sade Hök småleende; »det regnade hvarken stenar eller gamla käringar . . . men jag glömde att taga kanonkulor med i beräkningen . . . Axner, min trofaste vän, du har alltid rätt . . . den gamla trillan var bättre än den nya schäsen.»

Axner lade sin hand på vännens kalla, fuktiga panna, men hade icke styrka att yttra något.

»Hör du, Pauli!» fortfor Hök; »det är förbi med Grekland... du får resa utan mig... det är förbi med fältmarskalken... du får bli det ensam.»

»Jag skall strida för både dig och mig,» sade Pauli med ett leende i tårar.

»Hårdt att stupa vid en simpel profskjutning!» suckade Hök; »och det enda som gläder mig är, att det inte skett genom mitt eget förvållande... detta är också en tröst för mina stackars föräldrar.»

»Kronprinsen har besökt dig, hörde jag nyss,» sade Pauli; »du får behålla din lön, och hans kunglig höghet ger dig en årlig pension, så länge du lefver.»

»Jag är tacksam för denna stora nåd,» svarade Hök; »men hvad är det i alla fall för den, som tänkt eröfra verlden!»

»Du har qvar dina armar och framför allt ditt goda hufvud,» sade Axner, »och det är numera inte alltid med svärdet som man eröfrar verlden.»

»Du menar, Axner, att ett ben mer eller mindre ingenting gör... hårdt ändå för den som fått bara två af det slaget... flugan har fått sex, hon, och vingar till på köpet... hvad den stackars menniskan är vanlottad!... Men du har rätt, ännu kan jag bli nyttig... och jag skall bli det, mina vänner!» genmälde Hök, beseglande orden med en blixt, som för ett ögonblick tände lif i hans matta ögon.

Läkarne nalkades sjuksängen med tillsägelse, att den blesserade ej finge uttrötta sig genom talande och att allt vore färdigt till amputationen.

»Ni måste gå, mina vänner!» hviskade Hök; »ni skulle lida mycket mer än jag, och det kunde modfälla mig... Ja, mina herrar, jag är färdig!... Låt det bara gå som en dans... det blir den sista dans mitt ben får göra i denna verlden.»

Axner och Pauli lemnade sjukrummet och trädde ut på gården. Der mötte Pauli en annan sergeant vid artilleriet, med hvilken han kom i samtal; men Axner fortsatte långsamt sin väg ut på den öde gatan och hade hunnit några famnar från sjukhuset, grubblande öfver sin barndomsväns olycksöde, då han oförmodadt kände sig bakifrån omfattad af tvänne grofva armar och hörde öfver sitt hufvud en ihålig basröst utropa:

»Släpp, du niding, eller hugger jag dig i tusen stycken!»

»Så har jag dig ändtligen, din ertskanalje! Nu skall du icke undkomma mig!»

Axner igenkände med förskräckelse den vilde hämnarens röst.

»Pauli! Pauli! Hjelp! Hjelp!» skrek han, i det han ansträngde alla sina krafter för att slingra sig utur de jernarmar, som omslöto honom.

Muraren makade den högra af sina breda näfvar upp mot Axners strupe och qväfde hans stämma.

»Du får inte skrika dig hes i otid, min gosse!» sade den förfärliga rösten; »bara jag väl fått stubba öronen af dig, så skall du se'n få skrika så mycket du orkar... hvar f-n stoppade jag knifven?»

Axner vågade icke röra sig ur stället; ty vid hvarje rörelse han gjorde, kände han sin strupe tillklämmas af den rysliga handen, som icke lemnade sitt fördelaktiga tag, under det att muraren med den andra tycktes leta efter något i sin barm. Någon annan lefvande varelse än hämnaren och hans skälfvande offer syntes ej till på hela gatan.

Axner greps af en dödande ångest, och han befalde sin själ i Guds hand. »Helvetets alla djeflar, har jag icke tappat min knif!» hördes ånyo muraren utropa; »men... men det skall gå för sig ändå... bättre brödlös än rådlös!...»

Axner kände sitt ansigte närmare beröras af murarens flåsande andedrägt, till ljudet liknande en spinnande tigerkatts.

Ynglingen samlade i detta fasansfulla ögonblick hela sin styrka och lyckades visserligen slita sig ur det lefvande skrufstädet, men raglade med detsamma framstupa omkull på gatan.

Rytande till, lik ett lejon som fruktar att gå miste om sitt rof, kastade muraren sig öfver den fallne, betäckande honom med sin kropp. Kampen var vild. Det var en oförsvagad och förtviflad ynglings sista krafter som kämpade mot en jättes, fördubblade af hämdens raseri. Utgången kunde dock ej länge blifva oviss. Axner kände sig förlamas, och dödens natt började uppstiga för hans blodsprängda ögon.

»Släpp, du niding, eller hugger jag dig i tusen stycken!» ljöd i lagom tid en stämma, klingande i Axners öron med ljudet af den basun, hvarmed engeln på den yttersta dagen blåser lif i de dödas grifter.

Derefter hördes hugg på hugg af en dragen sabelklinga, uppblandade med murarens vrålande läten. Axner, som

icke mer kände sig qvarhållen, sprang upp från gatan och fick nu se, huru hans vän Pauli, lik en rasande berserk, hoppade omkring den liggande och ur flere sår redan blödande muraren, samt tilldelade denne immerfort nya hugg med den ljungande sabeleggen.

»Håll, du gör dig olycklig!» ropade Axner, ryckande tillbaka vännens outtröttliga arm.

Under tiden hade en mängd arbetsfolk samlat sig, som, icke kännande orsaken till uppträdet, med bestörtning och förtrytelse åsett, huru en militär med dragen sabel farit fram mot en obeväpnad och på gatan liggande karl, mer lik en tiggare än en arbetare. De skockade sig under svordomar och hotelser omkring de båda vännerna, af hvilka den ene förgäfves sökte lugna den andre. Axner höjde sin röst för att, sanningen likmätigt, förklara, att det var han som blifvit öfverfallen och att hans kamrat endast vore hans befriare. Men hans röst hördes icke af de skrikande och påträngande. Några af dessa lade till och med sina armar på den unge krigaren för att gripa honom. Detta tillintetgjorde frukten af Axners bemödanden. Pauli ryckte sig lös från sin vän och slog omkring sig i hopen med den blottade klingan, rödjande sig på detta sätt väg genom folket, hvarvid flere sårades. Man började till gengäld kasta stenar på honom och hans vän.

Med möda lyckades det slutligen Axner att draga den ursinnige med sig från valplatsen.

»Så skall det skötas, det packet!» ropade Pauli, i det han med en segrares strålande blick stötte sabeln i slidan.

Axner suckade och teg, ty han tänkte på följderna.

Och följderna uteblefvo ej. Följande dagen var Pauli arresterad och inom kort tid skild från regementet, all annan förödmjukelse och skymf att förtiga.

»Det är förbi!» ropade han tröstlös i Axners armar.

»Allt utom äran och vänskapen i döden!» svarade denne, blandande sina tårar med hans och tillskrifvande sig skulden till sin väns olycka.

På en enda dag hade tvänne lysande luftslott gått upp i rök — tvenne marskalkstafvar, skimrande som solens strålar, brustit i stycken.

Trumpetsignaler och sabelhugg, hjeltars uppkomst på stridens bana, lemna helt andra resultat i fredens dagar.

Hvem hade kunnat ana, att den gamla beskedliga skänkmamsellen, som på Tallbergs spisqvarter drog på munnen åt de tvänne underofficerarnes högljudda förespeglingar om lycka och ära, skulle vid detta tillfälle icke vara någon mindre personlighet än sjelfva det personifierade ödet, hvilket, med säker blick in i det tillkommande, belog vanskligheten af de drömmar, som uppstått i sjuttonåriga ynglingars hjernor!

NIONDE KAPITLET.

Afsked och återfinnande.

Då i en berättelse af så ringa omfång som denna endast hufvudmomenten af våra hjeltars lefnadsöden kunna anföras, nödgas vi återigen öfverhoppa en tidrymd af tre år och några månader till på köpet.

Under loppet af denna tid hade Adolf Axner, som dels legat vid akademien och dels vistats på landet som informator, likväl lyckats taga sin filosofie kandidatexamen och det med ett antal betyg, som icke tillhörde vanligheten och, med afseende på hans ungdom, ty han var nu icke äldre än tjugu år, ansågs vara en sällsynthet. Med sitt utmärkta hufvud och sin flit intog han fortfarande sina lärare, med sitt redbara, vänfasta hjerta sina kamrater, och var genom sitt vackra ansigte, hvartill hörde en väl proportionerad kropp, icke heller försmådd af damerna. Också fruntimmer kunna rätt väl med läskarlar, med vilkor likväl, att de ej läsa så, att ansigtet liknar pergamentsbandet kring en klassisk auktor, eller benen få tycke af en stengets. Äfven ryggen måste hafva sin tillbörliga rakhet och sträckning, ty från den spända bågen af en krokig rygg flyga inga kärlekens pilar. Den forna »mamsellens» anletsdrag hade visserligen mycket qvar af sin barndomsvekhet: de milda, blå ögonen, den raka, fina näsan och de vackra, purpurröda läpparne stötte väl mycket på fruntimmer, och en karl, som

alltför mycket liknar fruntimmer, anse de, som sagdt, för en rånare af deras egna behag; men, himlen vare tack, vår hjelte hade fått den vackraste, svarta skäggbotten och ämnen till de mest lofvande polisonger, hvilka härligheter lyckligtvis icke kunde väcka det täcka könets afund.

Det enda, de sköna klandrade hos honom, var hans oöfvervinneliga blyghet, som bestod deruti, att han icke fladdrade omkring dem, som vanliga fjärilar bruka göra, hvilket måste bevisa en oförlåtlig obekantskap med botaniken eller blommornas sammansättning, samt att han i deras sällskap var tyst som en nåldyna, utan mod att låta sig begagnas dertill, hvilket äfven måste bevisa, att han på en gång vore tafatt och feg. Är man blyg, så är man dum; är man oblyg, så är man en bof; är man hvarken det ena eller det andra, så är man som hvita plåstret. Kinkigt hvart man vänder sig, och Gud vete, hur man skall bära sig åt för att göra Evas nyckfulla döttrar till lags! Att vara lagom är en svår konst, och den kan lätt hvarje karl lära sig, som — icke har något annat att göra. Vår hjelte var således i allo väl begåfvad, men saknade praktisk skicklighet. Dock, detta hjelper sig väl med tiden. Låtom oss ej misströsta om honom!

Gustaf Pauli hade, sedan han nödgats säga krigskonsten ett sorgligt farväl och icke kunde resa till Grekland med två tomma händer, slagit sig på hvarjehanda. Om vintrarne gaf han lektioner i fäktkonsten, om somrarne i simning (han var en af de första lärarne vid Linds simskola), och alla tider på året gaf han, trogen sin barndomsvana, undervisning i konsten att förvandla alla slags ögon till blå och ombilda alla slags näsor, de romerska så väl som de grekiska, till äkta götiska modeller. Det fanns knappast något slagsmål i Stockholm på den tiden, hvaruti han icke tog en verksam del, och han gjorde det alltid med framgång, ty han var lång som en flygelman vid Svea garde och axelbred som en spanmålsbärare. Om han lefvat i näfrättens tider, hade han bestämdt blifvit en annan Richard Lejonhjerta. Farlig för män med knytnäfvar, var han lika farlig för män med hustrur, för att icke tala om jungfrur och mamseller, ty han hade ett ansigte, ja, ett ansigte, som kunde göra den klokaste qvinna galen, på samma gång det gjorde den galnaste man klok. Alla fruntimmer förbannade honom, men alla sökte honom icke desto mindre.

Så flyga luftens bevingade skaror midt i de nät, man till deras fångande utlagt i träden, utan att varnas af sina syskon, som redan förut sprattla i garnet, qvittrande sin sorgliga svanesång.

De enda varelser, han fruktade på jorden, voro slottskanslibetjenterna. Dessa kunde aldrig träffa honom hemma, ty han hade aldrig något eget hem, utan bodde hos bekanta eller »sof på sköld», såsom det heter, när man tillbringar sin natt på en soffa med en stolsdyna under hufvudet och kläderna på sig. På gatorna stod det heller icke till att råka honom. Slottskanslibetjenter äro snabblöpare, men Pauli var en Lunkentus. Sådana ben som hans får man endast genom gymnastiska öfningar eller medelst karterade dokument. En gång förföljdes han af tvänne dylika herrar ända in i Lindska simsumpen, der han vanligtvis om somrarne höll till både natt och dag. Der nappade de tag i honom. »Ja, mina herrar, jag skall genast följa er,» sade han, »men får jag inte lof att dessförinnan bjuda på en liten lögsup?» De hade ingenting emot lögsupen. Derpå fattade han uti dem, en vid hvardera handen, och hoppade, såsom han gick och stod, ner med dem båda i sumpen, så att vattnet slog tillsammans öfver deras hufvuden. Det blef

ett förfärligt kafvande och skrikande i sumpen, under alla deras hurrarop, som beskådade promotionen. »Den som vill ha lögsupen måste först löga,» ropade Pauli, i det han doppade ner den ene efter den andre. Slutligen hjelpte han sina förskräckta gäster ur det våta elementet, som visserligen är fiskarnes, men icke de »fula fiskarnes». Slottskanslibetjenterna störtade på porten, drypande som svabbar och sprutande vatten som hvalfiskar.

En annan gång, en het sommardag, instälde sig på samma ställe, för att bada, en procentare, hvilken hade att fordra af Pauli hundra riksdaler, jemte ränta och expenser, och förgäfves användt alla tillgängliga medel för utbekommande af sin fordran. Pauli emottog artigt sin gamle vän och erbjöd sig att gifva honom en liten lektion i den ädla simkonsten. Procentaren hade ingenting emot gratislektionen, utan lät sig påklädas den vanliga simgördeln, vid hvilken Pauli fäste simstången, hvarefter han förde sin gamle vän till det djupaste stället af sumpen. Der körde han ner honom ett godt stycke under vattnet och drog så upp honom igen. »Hur är det med våra affärer?» frågade han, »jag är ju inte skyldig herrn något mera?» — »Hva, hva, visst, visst, ä' ä' herrn, herrn skyldig, skyldig... hu! oh!» flåsade procentaren, medan det spelade som en vattenkonst mellan hans läppar. — »Är jag det verkligen?» sade Pauli. »Var god och tänk närmare efter; jag tror visst, att vi äro qvitt.» Derpå körde simläraren ner sin lärjunge en gång till och höll honom något längre under vattnet, innan han åter drog upp honom öfver vattenbrynet. »Så ja, det tar sig nog,» yttrade Pauli, »men hur var det nu, det är ju betaldt, jag är ju ingenting skyldig?» — »Buh! Oh! Hjelp! Hu!» — »Jag är ju inte skyldig herrn något?» upprepade Pauli, i det han gjorde min af att föra ned sin gamle vän för tredje gång; »en gång till, så går det bra, skall herrn få se.» — »Nej, nej! Pyh! Pu!» pustade den gråhårige simkandidaten. — »Inte en vitten är jag skyldig?» fortsatte Pauli; »sätt tummarne i öronen, så kommer det inte vatten i dem.» — »Nej, nej! Hu! Hu!» — »Är jag skyldig herrn något?» — »Nej, nej! Oh!» — »Inte en vitten!» — »Nej, nej! Inte... en... vi... vi... vitten... hu! Åhå! Herre Gud!» suckade den nästan andlöse procentaren. — »Jag tar herrarne till vittnen,» sade Pauli till de omkringstående, »att jag inte är skyldig den här herrn ett enda öre... Se

så, herrn simmar ju som en panka eller som ett stycke fläsk... Torka sig nu väl, det gör så godt för porerna, och sätt hatten på hufvudet, så blir det inte hufvudvärk.» — Procentaren gick sin väg, svärjande öfver den dyra lektionen, som endast gått ut på att lära honom dyka, hvilket han kunde förut.

Men med alla dessa olater hade likväl Pauli sina goda sidor. Han var lika vänfast som handfast, ty var det fråga om att tjena en vän, så såg han aldrig på besväret och skydde intet tillfälle och ingen väderlek för att uträtta ett åliggande till fromma för andra. Punktlig var han i sina lektioner, äfven mot andra än procentare och slottskanslibetjenter. Han var för stolt att kunna förfalla. Alltid såg man honom ute på gatorna fint klädd och i de bästa sällskap, ty han hade lätt för att uttrycka sig och var derjemte kunnig i de lefvande språken, dem han med outtröttlig flit studerade. Aldrig syntes han sorgsen eller ens modfäld, huru svårt det ofta kunde vara för honom, ja, så svårt, att han ibland icke hade något att lefva af för dagen och likväl icke ville vara en objuden gäst hos någon af sina bekanta. Sådan var Pauli, känd i Stockholm som den störste äfventyrare och dagdrifvare på sin tid.

Lika mycket känd, ehuru på helt annat sätt, var en annan yngling, som gick på träben och hade ett svärmiskt, men sjukligt och lidande ansigte. Det var f. d. sergeanten Hök, den tredje af våra hjeltar. På sin lilla lön, som han ännu fick uppbära vid regementet, jemte en årlig pension, den han erhöll af dåvarande kronprinsen, lefde han ett lif, som icke slafvade under några stora behof. Som det var hans afsigt att beträda den civila tjenstemannabanan, nödgades han återvända till sina afbrutna studier för att bereda sig till studentexamen, hvilken var nödvändig för detta hans ändamål. Med tungt sinne letade han rätt på de latinska och grekiska böckerna, dem han en gång förut med glädje bortbytt emot artillerisabeln. Det hade sig icke så lätt för honom att förbrödra sig med dessa sträfva herrar, ehuru hans hufvud var vida öfver medelmåttan. Det enda, som i vetenskaplig väg roade honom, var matematiken, och denna utgjorde också hans hufvudstudium, innan annat grubbel fått makt med honom. Hans forna lifliga och humoristiska lynne hade dukat under med de svikna ungdomsförhoppningarna, och de kroppsliga lidanden, hvilka,

förorsakade af nästan alldaglig värk i det stympade benet, ansatte honom, bredde öfver hela hans själ en skymning af svårmod, som lätt skulle hafva öfvergått i den djupaste natt, så framt icke en innerlig gudsfruktan hade öfversållat det nattliga fästet med de rikaste stjernor af hopp, förtröstan och tillförsigt.

Ju mer Hök såg upp mot dessa stjernor, desto mer bländades han af deras magiska skimmer, och snart trodde han, att de endast voro till för att lysa öfver honom, väntande på de nya, stora värf, som från honom skulle utgå under deras inflytande och hägn. Försynen, tänkte han, ville icke göra mig till en hjelte med svärdet i hand och med foten på en blodbestänkt jord: hon ville göra mig till något annat, något bättre, något upphöjdare, något för hela menskligheten gagnande, oumbärligt, stort. Så började han utfundera planer till menniskoslägtets reformerande och totala omstöpning. Som det var ett behof för honom att meddela andra sina åsigter, så sökte han med rastlös ifver alla möjliga tillfällen att komma i beröring med sådana personer, som han förmodade vara intresserade af det stora verket. Ofta hörde man honom midt på gatan, med den mest flytande svada och en af entusiasm uppjagad rodnad på de gula kinderna, högt orera inför någon bekant, hvilken han fasthöll i knapphålet vid kroken af sitt finger. Man svor inom sig sjelf öfver en talare, hvilken, med gatstenen till tribun, skydde hvarken regn eller snö, som besvärade åhöraren; men man hade så svårt för att afbryta en talares ord, som inspirerades af det varmaste och mest välmenande hjerta.

Dessemellan deltog han i det gladare och oskyldigare sällskapslifvet och var gerna sedd deruti, ty han var mycket musikalisk och tyckte mycket om fruntimmer. »Hvarför skola dufvorna fly för den vingskjutna höken!» brukade han ofta yttra till de hulda sköna. Men dufvorna flydde icke för en hök, som, ehuru han ej kunde dansa, likväl sjöng för dem så vackra visor och alltid hittade på så roliga lekar; ty när Hök icke var i farten med sina krångliga och svårfattliga deduktioner, så uppflammade alltid hans forna sprittande lynne, och då var han en af de angenämaste sällskapsmenniskor. Gerna omtalade han för damerna kulans första gräsning, som kostat honom hans venstra ben; ty tårarne, som dervid perlade i de skönas ögon,

föllo som en helande balsam öfver hans kroppsliga plågor. Det faller af sig sjelft, att en själ sådan som hans skulle vara tillgänglig och öppen för allt det goda, som fanns till i naturen och menskligheten, och att han följaktligen äfven skulle omfatta det med den största kärlek tillbaka. Skulle den icke älska menskligheten, som gjort till sitt hufvudmål att blifva dess välgörare? — Sent omsider tog Hök, på sina många vänners uppmaningar, studentexamen och blef civis academicus.

Det var en afton i slutet af november 1829. Den med stora steg inträdande vintern bredde sin första snö öfver Stockholms gator och närgränsande landsvägar, så att man kunde hjelpa sig fram med släddon. Det var en rörelse af åkande och ett klingande af bjellror öfverallt, så att det var lust och glädje deråt.

Bland de slädar, hvilka kuskade af öfver Norrtullsgatan, de flesta för att inviga vintern på Stallmästaregården, Norrbacka och Hagalund, värdshus som då voro i högsta flor, var det en, hvaruti tvänne unga herrar sutto och på hvars medar bakpå en skjutsbonde stod. Sjelfva släden och hästen hade vanlig bondsnitt, så att man alltför väl kunde märka, att de åkande herrarne icke hade blott och bart en lustfärd i kikaren, äfven om man ej sett kappsäcken och vargskinnspelsen, som lågo nedanför de åkandes fötter.

»Kappsäcken ligger väl inte och generar ditt ben, Hök?» frågade den ene.

»Nej, Axner, jag sitter bra,» svarade den andre; »jag undrar just hvad klockan kan vara?»

»Fem minuter öfver sju, förmodar jag.»

»Det var ju klockan sju vi skulle träffa honom?»

»Ja, så framt han inte sölat på vägen.»

»Men om de få tag i honom på den andra vägen?»

»Det tror jag inte, ty han har ingen tull der att passera, och jag skulle förmoda, att det blott är vid tullarne de posterat sig.»

»Du tror således, att vi ha dem här vid tullen?»

»Ja, de ha fått hum om, att han i afton skulle resa ur staden, och ha nog tagit sina försigtighetsmått, lita på det.»

»Porten är väl, som vanligt, stängd mellan Bellevue och lilla Stallmästaregården?»

»Ja, och nyckeln är att tillgå på vanligt ställe... men känner jag honom rätt, så behöfver man alls inte besvära sig med någon nyckel... med ett enda skutt är han öfver porten.»

»Men det är bra nära tulln... tänk om de finge se honom!»

»Betyder ingenting... han är då utom tulln och kan skratta åt sina förföljare... utom tulln ha de intet att säga.»

»Har han pass?»

»Ja.»

»I sitt eget namn?»

»Nej, i mitt.»

»I ditt, Axner!... Hvad tänkte du på?»

»Att han en gång räddat mitt lif.»

»Men du kan få olägenhet deraf.»

»Han har haft större olägenhet för min skull, än jag någonsin kan få för hans.»

»Jag medger det... men det är i alla fall ett bedrägeri, som...»

»Som räddar vår gemensamme vän från förderfvet,» inföll Axner. »Hade du velat se honom på gäldstugan hela hans lif?»

»Nej, min bror!... Gud bevare mig från att vilja någon menniska så ondt, allra minst honom!»

»Kunde han på annat sätt komma ur staden?»

»Jag tror inte det... men att rymma från sina skulder är ett brott.»

»Som inte är större än det att stanna qvar och aldrig kunna betala dem... Jag tror dock, att i en rymning mer ligger ett straff än ett brott; ty hvilken man med hjerta i bröstet lemnar gerna det land, som sett honom födas?... För öfrigt har jag det bästa hopp om honom... kommen till ett annat land, skall han finna ett större och mer lönande fält för sin verksamhet... och när han funnit det, skall han också finna medel att betala sina skulder, om han får lefva.»

»Ber om förlåtelse! Är det någon af herrarne som heter Pauli?»

»Och Gud så vill!» tillade Hök med en djup suck.

»Tyst, nu äro vi framme... Vänta nu, hvad var det jag sade? Der ha vi dem.»

Släden hade stannat utanför den tillstängda tullbommen; men innan denna öppnades, framträdde från sidan tvänne karlar, klädda som folk af medelklassen. De intogo hvar sin sida af släden, den de mönstrade med synnerlig uppmärksamhet.

»Ber om förlåtelse,» började den ene af dem, »är det någon af herrarne som heter Pauli?»

»Nej, det är det inte,» svarade Axner; »ifall herrarne känna någon som heter Pauli, så måtte ni väl se, att han inte är här.»

»Ja, det är just det vi ha svårt för att se,» svarade den karlen, som stod vid Axners sida och spände sina ögon i dennes uppvikta rockkrage.

»För öfrigt rör det mig inte,» sade Axner; »var god och öppna bommen derborta... Det brukas väl inte visitera folk, som kommer från staden.»

»Ber allra ödmjukast om förlåtelse,» återtog karlen, »men jag trodde det var herr Pauli... Känner herrn honom?»

»Det kan väl hända, att jag hört det namnet.»

»Vet herrn om han ämnar resa ur staden i qväll?» frågade karlen, med en misstänksam blick på vargskinnspelsen och kappsäcken.

»Det vet jag inte,» svarade Axner; »men jag anhåller att inte bli uppehållen längre.»

De begge karlarne bådo ånyo om förlåtelse och aflägsnade sig, hvarefter bommen öppnades och släden for ut genom tullen.

»Vet du hvem det var som talte med mig?» sporde Axner sin vän, sedan de väl kommit på landsvägen.

»Nej, det vet jag inte, Gud vare lof!»

»Det var Högberg, en af de värsta vargarne... då är inte Pira, den allra värste, långt borta.»

»Men det är ändå rysligt att så ljuga!» suckade Hök.

»Vet du, hvad Fontenelle säger om sanningen?» frågade Axner.

»Nej.»

»Jo, han säger, att om han hade alla sanningar i sin hand, så skulle han akta sig för att öppna den.»

»En gudlös sats!»

»Du gillar inte nödlögnen en gång?»

»Jag hatar lögnen i alla dess modifikationer.»

»Men tror du då inte, att det gifves tillfällen, då det mest kristliga sinne tillåter en osanning?»

»Det tror jag inte ... derom talar hvarken moralen eller den Heliga skrift.»

»Jag vill anföra ett exempel.»

»En sofism, som skall bli lätt att vederlägga.»

»Du blir varse en person, som, blek och skälfvande, flyr in på en väg till venster och försvinner.»

»Nåväl?»

»Strax derpå ser du en annan, som, med blottad knif i hand och under de vildaste åtbörder, frågar dig, om du sett hvart den flyende sprang, om han sprang till höger eller till venster ... Utpekar du då för mördaren offrets väg? ... Visar du inte honom då åt höger, i stället för åt venster?»

»Jag söker hejda mördaren.»

»Men om du inte ser dig god dertill?»

»Så säger jag hvarken det ena eller det andra ... pekar lika litet åt höger som åt venster.»

»Nåväl ... mördaren väljer nu på slump den venstra vägen, upphinner den flyende och mördar honom ... är du inte på sätt och vis en orsak till detta mord?»

»Möjligtvis ... men ...»

»Skall din blinda kärlek för sanningen lugna ditt samvete? ... Tror du det?»

»Jag medger, att ...»

»Ett enda ord af dig hade kunnat förhindra ett rysligt brott, ett enda ord rädda tvänne lif, det ena undan mördarens knif, det andra undan straffets bila! ... Tro mig, kära Hök, jag känner nog ditt hjerta ... du skulle icke ha vägt sanningen på guldvigt i det ögonblick du kunnat göra en god gerning, som icke uppväges med guld.»

»Djefvulen är lögnens fader,» sade Hök.

»Jag vet det ... men om man med en lögn kunde lura lögnens fader och derigenom hämma hans onda inflytande, så tror jag inte, att Gud skulle straffa en för det.»

»Gud är sanningens fader ... man är skyldig honom sanningen.»

»Äfven det vet jag... men alla menniskor äro inte sanningens syskon, och man är derför inte skyldig alla densamma, så vida den nämligen blir för dem ett medel till främjande af det onda... en sann kristen lemnar inte gerna en god klinga i dens hand, som han vet ämnar använda den till sin nästas skada och förderf.»

»Ja, det är som jag alltid har sagt,» började nu Hök, »menniskoslägtet är förderfvadt i roten, det är följden af en förvänd uppfostran... en ny uppfostringslära blott, och ett nytt ljus skall uppgå öfver menskligheten... ty, ser du, min bror,» tillade han, i det han drog sig närmare intill Axner och till yttermera visso tog honom i kappkragen, emedan intet knapphål var öppet, »ty, ser du, första vilkoret för en sann uppfostran är...»

»Vänta,» afbröt honom Axner, »vi måste stanna här... sitt qvar du, medan jag går till porten och tar emot honom... säkert är han orolig öfver vårt dröjsmål.»

Hök suckade och teg, under det Axner steg ur släden och lemnade tömmarne åt honom.

Axner skyndade derefter tillbaka och begaf sig till den port, som nu mera är borttagen, men som då alltid stängde passagen mellan Bellevue och Norrtull. Axner bultade tre slag på denna port och lade örat tätt intill för att lyssna. Som intet svar inifrån följde, så blef han orolig.

Hastigt fattade han sitt beslut och sprang tillbaka till släden.

»Hök!» sade han; »kör fram ett stycke bakom Stallmästargården och håll der med släden... jag måste gå in i Bellevue, ty Pauli höres ännu inte af... jag begriper inte hur det kommer till... klockan är qvarten öfver sju, och sju borde han redan varit der.»

»Man skall få se, att det är något nytt uppträde igen,» svarade Hök; »den illa gör, han illa far.»

»Far du bara,» påminte Axner, »och spå inte elakt väder... det är nog ruskigt och kallt förut.»

Hök satte släden i rörelse, och Axner ilade in på krogen eller den så kallade Lilla Stallmästargården, för att, såsom bruket var, der få låna nyckeln till porten.

»Var god och läs upp porten till Bellevue,» bad Axner.

En tullbetjent, som stod framför krogdisken, vände sig vid detta yttrande om och betraktade Axner med nyfikenhet.

»Ska herrn så sent in i Bellevue?» frågade han.

»Skulle tro, att det inte är någon bestämd tid föreskrifven, då man får slippa in,» svarade Axner; »var så god och skynda.... jag har brådtom.»

»Väntar herrn på någon?» frågade tullbetjenten.

»Ja, jag väntar på att porten snart blir uppläst,» genmälde Axner.

»Kors, visst slipper herrn in i Bellevue,» yttrade en qvinna, som stod innanför krogdisken.

Axner tyckte sig igenkänna rösten och betraktade qvinnan närmare.

»Madam Stork!» ropade han och nalkades disken.

Qvinnan såg på honom med stora ögon.

»Madam känner inte igen mig,» sade han.

»Nej, jag har inte den äran, söta herre.»

»Kommer madam inte ihåg Stadsgården för sju år sedan?» frågade Axner med låg röst.

»Ack, min Gud!» ropade madamen; »skulle herrn vara densamme som... ack, hvad herrn blifvit stor och vacker!... Då var herrn bara barnet... hur kunde jag nu känna igen herrn!»

»Hur är det med madam nu för tiden?»

»Jag håller den här krogen, som herrn ser.»

»Och det går bra?»

»Slinker af en dag i sender... hyr rättigheterna... mycket svårt den här tiden på året.»

»Och madams man?... Är han ännu qvar i Stockholm?... Kanske han bor här?»

»Nej, han bor inte här, men han kommer ofta hit,» svarade madamen med en suck.

»Och är ännu lika svår, förmodar jag?»

»Ack, goda herre! Det blir aldrig bättre.»

»Stackars madam! Nå, är han ännu lika hämdgirig mot mig?»

»Jag har aldrig hört honom nämna ett ord om herrn, men...»

»Men?»

»Men han har inte glömt herrn, det är jag säker om... När han ibland står framför spegeln och ser på sitt

stympade öra, hör jag honom utfara i de rysligaste svordomar.»

»Märkvärdigt, att jag inte sett honom sedan händelsen på Kungsholmen... Men det är sannt, jag har sedan dess inte varit i Stockholm mer än tre gånger, och då alltid på några dagar blott... nu lär jag väl hafva vuxit ur hans minne.»

»Herrns utseende möjligtvis, men inte herrns namn... får han reda på namnet, så skall han nog leta sig fram till utseendet... akta sig alltid för honom!»

»Jag har många gånger ämnat besöka honom för att tillvägabringa en försoning oss emellan... det är obehagligt att veta sig ständigt hafva en dödsfiende i hälarne, äfven om man icke fruktar honom mera... om jag skulle tillbjuda honom någon ersättning i penningar?»

»Nej, nej, herre!» ropade hon häftigt; »låt bli det, herre!... Med ena handen skall han mottaga edra penningar och döda er med den andra.»

»Hvilken förfärlig menniska!... Men jag står och glömmer mig... Hur var det med nyckeln till porten?» frågade han högre och vände sig till tullbetjenten; »jag tänker ej besvära er för intet.»

»Se så, kära Tungren, läs upp porten åt herrn,» uppmanade madamen.

»Nå, gubevars, nog går det an,» svarade tullbetjenten och gick.

Axner och madamen följde honom. Det var starkt yrväder, och lyktan, som hängde öfver krogdörren, lyste med matt sken genom de hvirflande snöflingorna.

»Och madam har aldrig sett den lilla flickan sedan?» frågade Axner sin följeslagerska.

»Jo, ack jo!» svarade hon lifligt; »hon är inte död... jag vill minnas, att det var herrn som en gång berättade så.»

»Ni har sett henne?»

»Ja, för ett år se'n,» yttrade hon; »jag kände genast igen henne... ja, bland tusen skulle jag hafva känt igen henne... Ack, hvad hon var vacker! Hvad hon vuxit!»

»Kände hon igen madam?»

»Nej, det gjorde hon inte,» svarade qvinnan sorgset.

»Hvad heta hennes föräldrar? Hvilka äro de?»

»Det vet jag inte... Hon åtföljdes af ett fint äldre fruntimmer med en betjent efter sig... men det var inte samma förnäma dam, som hade tillsyn öfver flickan den tiden hon var hos mig.»

»Och madam frågade inte, hvad det obekanta fruntimret hette?»

»Jag var så illa klädd, att jag inte vågade tilltala dem.»

»Men madam känner det förra fruntimret?»

»Ja.»

»Bor hon i Stockholm?»

»Ja, jag tror det, men jag vet inte hvar.»

»Och madam vill inte säga mig hennes namn?»

»Jag har en gång heligt lofvat förtiga det, och jag kan inte bryta mitt löfte.»

»Det är aktningsvärdt tänkt och handladt, madam, och bevare mig Gud för att vilja göra er till löftesbryterska!»

»Nu är porten uppe,» afbröt tullbetjenten.

»Adjö, madam lilla,» helsade Axner; »en annan gång vill jag besöka madam... det vore så mycket att tala om.»

»Välkommen, goda herre! Men kom då ingen afton, för då är han kanske här.»

»Tag den här tolfskillingen,» sade Axner till tullbetjenten, »och låt porten vara öppen, ty jag kommer snart tillbaka, och då skall ni få en tolfskilling till.»

»Det kan nog gå an... Tackar ödmjukast!»

Axner skyndade in i Bellevue.

»Hvarför läser ni igen porten?» frågade madamen tullbetjenten, som verkligen läste igen den efter Axner och stoppade nyckeln i fickan.

»Derför att den inte får vara öppen,» svarade tullbetjenten.

»Men ni lofvade ju herrn det... det hörde jag med egna öron.»

»Då hörde ni galet, kära madam, och för resten har jag inte tid att stå här och posta... har nog af de åkande och behöfver alls inte passa upp på de gående.»

»Lemna nyckeln åt mig.»

»Det går inte för sig.»

»Det har gått för sig förut.»

»Men inte i qväll.»

»Men om han nu kommer tillbaka?»

»Så är jag i tullstugan... om det roar madam att vara ute i det här vackra vädret, så stå qvar och säg mig till, när han kommer tillbaka.»

Derefter skyndade tullbetjenten till tullen.

»Hvad han nu har brådtom!» mumlade madamen för sig sjelf; »men hvad kan den unga herrn ha att göra i Bellevue så här sent?... Och hvarför såg tullbetjenten så underlig ut, när han läste porten?... Det måtte väl inte gälla något kontraband heller?»

Axner fortsatte derunder sin obehagliga promenad inåt Bellevue och befann sig vid Brunnsvikens strand, mot hvilken de mörka vågorna våldsamt bröto sig. Den nya vintern hade ännu ej hunnit tämja Ägirs döttrar. Ofta stannade Axner lyssnande; men länge hörde han ingenting annat än grenarnes slag mot hvarandra i de afklädda lundarna, som suckande och klagande sökte, ehuru förgäfves, böja sig undan för den ovälkomna snödrägten, som nordanvinden påtrugade dem. Men slutligen kunde han urskilja de snabba stegen af en springande person. Han stannade och igenkände snart Paulis resliga figur, som störtade fram emot honom.

»Pauli, Pauli!» ropade Axner och skyndade den springande till mötes.

»Axner, är det du?» svarade Pauli, andtruten och flåsande; »de äro efter mig, de spårhundarne... mitt ena rockskört ha de qvar, men lyckligtvis inte det, hvaruti reskassan ligger... De stodo på lur vid ingången till Bellevue... jag helsade dem god afton med en kurril vid hvartdera örat... de nappade tag i mig, men, tack vare det svenska klädet, rocken brast och jag kom lös... Hå, låt mig andas ut!»

»Hvilka var det?»

»Pira och Haglund.»

»Högberg står på post vid Norrtull.»

»Så har jag dem då alla tre på halsen, Algier, Tunis och Tripoli... men bara jag väl kommer ut på landsvägen, så skall jag hissa svensk flagg och gifva dem hvar sitt glatta lag.»

»Skynda dig; porten är öppen och Hök håller med släden några famnar bortom Stallmästargården.»

»Ja, ja, här i Bellevue äro vi ännu inom stadens område.»

»Tyst!» hviskade Axner.

»Skynda! ... Hör du inte stegen af de efterföljande?»

»Men ... men borde jag inte först dränka de ulfvarne i Brunnsvikens vågor?» ropade Pauli, fattad af sin vilda demon; »hur ha de icke dag ut och dag in förföljt mig! ... Hur ha de icke jagat andra ... hur många tårar ha de ej utpressat! ... Hur många olyckliga ha de ej bragt i förtviflan!»

»Du yrar, Pauli! ... Deras kall är rysligt, men de måste uppfylla sin pligt.»

»De hjertlöse! De bödlarne!»

»Skarprättaren hugger hufvudet af delinqventen, men han är lagens hand och icke sin egen; hvem har således rättighet att säga, att hans hand är befläckad med blod? ... Hvarför dröjer du?»

»Jag vill! Jag vill!» röt Pauli, knytande händerna och fradgande af raseri.

»Du vill rymma från gäldstugan för att hamna på galgbacken, din galning! ... Kom! Hör du inte, att de närma sig?»

Steg af flere springande personer hördes verkligen allt tydligare och tydligare. Axner släpade Pauli med sig och nådde med honom snart porten.

»Stängd, stängd! Hvad betyder det?» ropade Axner med bestörtning.

»Ser du, ser du!» gnisslade Pauli; »de ha stängt oss inne ... men björnarne äta inte upp lejonet!»

»Tyst!» hviskade Axner, i det han lade örat intill porten, likväl icke släppande sin ursinnige vän, i hvars rock han höll.

Utifrån hördes sorl af flere personer, som närmade sig porten.

»Jag känner igen Högbergs röst,» mumlade Pauli mellan tänderna.

»Tullbetjenten var en spion,» yttrade Axner för sig sjelf, under det han bråkade sin hjerna, för att i detta kritiska ögonblick påfinna något medel till räddning.

»Herre, herre!» hördes då genom yrvädret från stranden en qvinlig stämma.

Axner vände sina ögon mot stranden och blef dervid varse en mindre båt, hvaruti en mensklig skepnad rörde sig, men den han i mörkret icke kunde igenkänna. Genast,

och utan att bortöda den knappa tiden med vidare grubblande, drog han Pauli med sig ner till stranden.

»Skynda sig, stig i båten!» uppmanade skepnaden, som satt deri.

»Aha, madam!» ropade Axner; »Pauli, vi äro räddade... raskt ombord... seså ja... skjut ut... bra går det!... Victoria, victoria!»

Det var hög tid, ty i detsamma öppnades porten och flere karlar inträdde i parken, hvilka förenade sig med de tvänne, som förföljt Pauli på strandvägen. De stodo nu vid stranden, följande med sina blickar den undanilande båten. Huru dessa blickar sågo ut, kan blott vinternatten, som omgaf dem, känna; men att de ej voro bland de vackraste, torde vara säkert. Hvad de sade, måtte icke heller ha varit det blidaste, ty det tycktes nästan som hade vindarne, för ögonblicket glömmande sin egen vildhet, enkom tystnat, för att lyssna derpå.

»Obegripligt,» sade Axner till Pauli, under det båten, rodd af den beskedliga madamen, med möda klöf de oroliga vågorna; »obegripligt, att de vidtagit så stora anstalter för att gripa dig, liksom hade du velat rymma med en million på fickan!»

»Det var af hämd,» svarade denne; »Pira glömmer aldrig, att jag en gång i Lindska simsumpen försökt tvätta den korpen hvit.»

»Och ditt mål är bestämdt... du reser till Ryssland?»

»Ja.»

»Hur underligt! Du som skulle resa till Grekland, att strida för friheten!»

»Jag reser ju till Ryssland också för frihetens skull,» sade Pauli småleende.

Båten stötte nu mot Stallmästargårdens brygga. De begge vännerna stego i land, och sedan de uttömt sig i tacksägelser inför henne, som räddat dem och icke ville mottaga något för sitt besvär, skyndade de upp till stora landsvägen, der de snart påträffade Hök, som steg ur släden och på sitt träben linkade emot dem.

Det blef en rörande scen i vinterqvällen. De tre vännerna stodo hand i hand. Det djupaste nattliga mörker omgaf dem, men de sågo tårarne i hvarandras ögon.

»Adolf! Gustaf!» sade Pauli; »ni ären orsaken till att jag inte förbannar detta land, som jag aldrig med saknad skulle ha lemnat, om ni inte funnits till här i verlden.»

»Du får inte förbanna någonting, Pauli,» inföll Hök, »om du vill att Gud en gång skall förlåta och välsigna dig!»

»Ja, du har rätt,» svarade Pauli; »jag hade orätt... jag har ändå funnit mycket som fäster mig här; jag har funnit två sanna vänner... det finnes många som icke ha någon... jag var ett litet barn när mina föräldrar dogo, och jag fick växa upp vild och utan stöd af mjuka, värnande händer... ni båda hafven varit mitt allt... du, Axner, var mig i faders ställe, ty utan dina förståndiga råd, ditt kraftfulla handlingssätt, hade jag varit förlorad... och i dig, Hök, du milda, försonliga själ, tyckte jag mig läsa ett modershjerta... Gossar, har jag gjort er något ondt, så förlåten mig det!»

»Alla som gjort dig ondt måste du förlåta,» yttrade Hök.

»Du vill det, du,» sade Pauli med en stämma så vek, som hade den kommit från ett barns läppar; »nåväl, för din skull vill jag förlåta alla, till och med slottskansliet,» tillade han leende och tryckande sina vänners händer till sitt bröst.

»Pauli,» sade Axner, »du har hufvud och hjerta... du skall ej svika dina vänners förhoppningar.»

»Nej, vid Gud!»

»Jag vet det, och detta är vår tröst i skilsmessans ögonblick... tack för alla barndomsfröjder... alla minnen... alla drömmar!»

»Kommer ej bref till er inom fyra år,» sade Pauli, »så är jag antingen i grafven eller en stackare på jorden.»

»Du skrifver inte förr?»

»Nej.»

»Så res då i Guds namn!» ropade Axner med qväfd röst; »de fyra åren skola försvinna som en dröm, men på drömmen följer återseendets verklighet.»

»Antingen i detta eller andra lifvet,» tillade Hök med en djup suck.

»Farväl!»

»Farväl! Farväl!»

Ännu en treklang af brodersomfamning och broderskyss. Pauli kastade sig i släden. Släden for af. Hök tog Axner under armen, hvarefter de båda togo vägen till staden.

»Vänta, vänta!» ropades bakom dem.

De vände sig om och blefvo varse Pauli, som lemnat släden och nu skyndade till dem.

»Hök!» sade han sorgligt, »din hand var så iskall... får jag se dig ännu en gång in i ögonen?»

Dervid lade han sina händer på Höks skuldror och betraktade nära och länge hans ansigte, hvilket uttryckte den högsta förvåning.

»Ja, ja, så är det!» sade han långsamt och högtidligt; »men nu, bror Hök, glömmer jag dig aldrig!»

Derefter lutade han sin mun till Axners öra och hviskade: »vi... vi återse hvarandra!»

Pauli försvann.

»Det var besynnerligt. Hvad mente han med det?» yttrade Hök.

»Jag vet inte,» svarade Axner och tryckte den arm, han hade invid sin, innerligt, men med en oförklarlig oro i hjertat.

Derefter fortsatte de hemvägen, tysta och slutna inom sig sjelfva.

När de kommit ett stycke utför Norrtullsgatan, mötte de en karl, som snuddade tätt förbi Höks sida och dervid uppstämde följande visa:

»Ett opp och ett i minnet,
Klang i min trumpet!
Hi, så godt det gör i skinnet,
Kulan far i knät!»

Hök ryckte våldsamt på sig och stannade.

»Hörde du inte?» hviskade han till Axner.

»Honom som sjöng?» yttrade denne förvånad.

»Ja, honom som sjöng?» svarade Hök, rysande.

Axner tittade uppåt gatan, men mörkret hindrade honom från att se den besynnerlige sångaren. Då hördes genom mörkret ånyo:

»Ett opp och ett i minnet,
Klang i min trumpet!
Hi, så godt det gör i skinnet,
Kulan far i knät!»

»Hvem var det?» frågade Axner, underligt stämd af den hemska sången.

»Du känner honom inte?»

»Jag kan ju inte se honom i mörkret.»

»Du igenkänner inte heller hans röst?»

»Nej.»

»Det var...»

»Hvem?»

»Muraren.»

»Han!»

»Ja, han... jag mötte honom för ett år sedan.. då hörde jag honom sjunga samma visa... det är då intet tvifvel mer!»

»Hvad menar du?»

»Mina misstankar saknade då inte grund.»

»Jag förstår dig inte.»

»Den falska signalen på Ladugårdsgärdet kom ifrån honom.»

»Hvad säger du!»

»Mins du inte, att kort innan jag blef skjuten, mötte vi honom nära Artillerigården... han hade en trumpet i barmen... Ah, nu är allt klart för mig!»

»Store Gud, är det väl möjligt!»

»Det är säkert... hörde du inte visan?... Den olycklige, han triumferar nu!... Månne han väl skulle triumfera, om han visste, hvilket redskap han varit i Guds hand!... Om han visste, att det är genom honom som jag blifvit en ny, en bättre menniska... Har jag inte genom honom blifvit nyttig för mig sjelf, och är det ej genom honom jag, med Guds nåd och Kristi förtjenst, skall blifva nyttig för andra, för alla!»

»Sällsamt! Högst sällsamt!» svarade Axner; »inom loppet af några minuter en vän i döden och en dödsfiende!... Hvilket afsked! Hvilket återfinnande!»

TIONDE KAPITLET.

Tvänne sjuksängar.

Efter att ha fullbordat sin filosofie kandidatexamen vid Upsala akademi, beslöt Adolf Axner att, medan han väntade på den snart instundande magisterpromotionen, egna sig åt läkarvetenskapen. Fosterföräldrarne ville visserligen, att han skulle blifva prest, men för detta kall kände han sig icke ega någon öfvervägande fallenhet. För att likväl tillfredsställa sin fostermoder hade han en gång under sitt andra studentår predikat aftonsången i Clara kyrka. Aftonsångerna äro icke och hafva sällan varit talrikt besökta. När Axner predikade, fanns det i kyrkan

icke flere personer än några gummor från församlingens fattighus, bisittaren vid det lofliga kopparslagareembetet, herr Brundström, med fru, arbetare och pigor, hvilka vid strängt ansvar voro anbefalda att den dagen inställa sig i Guds hus, samt Axners begge vänner, Pauli och Hök. Klockaren, organisten och orgeltramparen behöfva naturligtvis icke upptagas i räkningen. Axners predikan var onekligen vältalig och rörande. Med undantag af Pauli, »den store syndaren», såsom han af Hök dagligen benämdes, greto alla, men mest fru Brundström. Axner höll icke desto mindre på att komma af sig, ty vid ett tillfälle, då han från sin upphöjda, högtidliga plats yttrade, »att den fromma menniskan skulle nedstiga i sin graf, följd af alla redliga menniskors tårar», hörde han tydligen den nära invid predikstolen sittande Paulis stämma, som sade: »då måtte hon komma att ligga bra blött». Vid ett annat tillfälle, då han ordade om »skönheten af att hvila i skuggan af paradisets palmer», såg han sin andre vän, den sannt kristlige Hök, bekymmersamt runka på hufvudet. Han skulle alldeles ha förlorat koncepten, så framt icke fru Brundströms högljudda snyftningar återgifvit honom modet. Hon hade ett öfverflöd af tårar, som kunnat räcka till för en hel församling i våra gudlösa tider. Verksamt understöddes hon af sina båda pigor och fattighusgummorna. Efter slutad predikan mottogs predikanten i sin rödögda fostermoders armar, och kopparslagaren svor på, att Wallins, Hagbergs och Franzéns predikningar voro emot fostersonens som en pris snus af Dimanders mellansort mot en kardus af Gefle vapen. Men Pauli och Hök delade ej de andras förtjusning. Pauli bedyrade, att han aldrig tillförene varit så sömnig och detta oaktadt han, för säkerhetens skull, tagit sin goda middagslur innan han begifvit sig till kyrkan. Hök fann sin väns predikan för grann och verldslig. Axner hade ingenting att invända, hvarken mot det ena eller andra, men tänkte: en gång är ingen gång. Derför, när han lemnade tillbaka prestkappan åt klockaren och prestkragarne åt komministern, som lånat honom dem, var det hans fasta beslut, att denna hans profpredikan skulle vara hans afskedspredikan, och att han icke skulle falla Guds ords tjenare till last vid ansökningar till pastorat eller sacellanier. Detta kostade i början mycket på fru Brundström, men hon tröstade sig slutligen med den tanken, att hon skulle få sig en sjukdom

på halsen, hvarunder hon naturligtvis icke kunde hafva någon annan läkare än Adolf, och kopparslagaren tyckte, att det just kunde göra detsamma, om man befordrade menniskor till grafven eller till himmelen. Axner tjenstgjorde nu på garnisonssjukhuset, hvarest unga läkareämnen merendels inhemta de första elementen i läkarkonsten, och der Stockholms gardister nödgas tillsläppa sina kroppar, till fromma, om ej just alltid för dem sjelfva, åtminstone för vetenskapen samt följaktligen äfven för menskligheten.

En eftermiddag i skymningen, tre månader efter Paulis rymning från Stockholm, vandrade Axner och Hök på en af de aflägsnare gatorna å Norrmalm. Fotstegen knarrade i snön och den strängaste nordanvind knäppte i husknutarne.

»Jo, ser du, bror Axner,» sade Hök, »för att få ihop de materiella medel, jag behöfver för realiserandet af den stora uppfostringsidé, hvarigenom både menniskan och samhället skola reformeras, ämnar jag först bli sångare.»

»Hvad! Sångare?»

»Ja, någon har sagt, att om Sällström hade lika så stor färdighet, som han har vacker röst, så skulle han förvåna verlden.»

Sällström var namnet på kungliga teaterns dåvarande förste sångare.

»Nå, vidare?» frågade Axner.

»Nu kan jag, genom fyra timmars daglig öfning, efter fyra år erhålla Sällströms röst,» menade Hök.

»Än se'n då?»

»Det faller af sig sjelft, att jag också derunder skall utbilda min röst till högsta färdighet och fullkomlighet... ergo skall jag om fyra år kunna förvåna verlden.»

Axner smålog för sig sjelf, men ville icke genom någon invändning skaka den underliga grundfot, hvarpå Hök nu, liksom alltid, byggde sina skimrande luftslott.

»Derefter reser jag omkring i Europa, ger konserter och har snart samlat flere millioner.»

»Och när du fått millionerna?»

»Anlägger jag mina nya skolor, hvaruti jag vill uppfostra det uppväxande slägtet... om tio år har jag realiserat alla mina idéer.»

»Men om du af din sjuklighet hindras att fullfölja dem?»

»Ingen fara... Om två år har jag genom gymnastik och kraftig föda bragt min kropp till den högsta styrka och spänstighet... jag vet till och med ett sätt att återfå min förra blomstrande hy.»

»Är det möjligt?»

»Jo, jag har funnit, att jag under resan mellan Stockholm och Upsala återfick en tiondedel af mina ungdomsblommor... Nu är det bara sju mil mellan dessa städer... Om jag nu nio gånger till reser denna väg, så har jag åt mina kinder återskaffat den forna ungdomsfärgen.»

»Det var en besynnerlig uträkning.»

»Det förstås,» fortfor Hök, »att jag dagligen bör förtära sådana födoämnen, som bereda de kraftfullaste vätskorna... således bör jag till frukost äta chokolad, ty det innehåller femti procent i ren föda, ärter till middagen, ty de gifva sjuttifem procent, och ägg till qvällen... ägg skall innehålla sexti procent... potatis ger bara sex och derför bör man undvika att äta den.»

»Nå, än kött då?»

»Kött ger visserligen några och sexti procent,» svarade Hök, »men det besvärar för mycket matsmältningsorganen, så att man högst sällan bör förtära något deraf.»

Axner opponerade sig lika litet mot det ena som mot det andra, ty han visste af gammal erfarenhet, att Hök var orubblig i sina principer.

»Hvad min uppfostringslära beträffar,» återtog Hök, »så har jag riktat den med en ny, oumbärlig kunskapsgren.»

»Och den är?»

»Schackspelet,» svarade Hök.

»Schackspelet?»

»Ja, hvar gosse måste lära sig spela schack... det skärper, reder och klarar förståndet... Alla stora härförare och alla stora matematici äro stora schackspelare... sådan var Napoleon och sådan är professor Svanberg.»

»Det tror jag nog; men är du lika säker på, att en stor schackspelare kan blifva en Napoleon eller en Svanberg?»

»Det är jag öfvertygad om, ty, ser du, min bror...»

»Är du också öfvertygad om, att det är den här gränden vi skola gå in i?» inföll Axner, i det han från Johannis plan vek af in i en smal och mörk gränd.

»Visst är det så,» svarade Hök.

»Men jag tviflar på det.»

»Ser du, så tankspridd du är,» yttrade Hök; »hade du lärt dig spela schack, så skulle du knappast ha vetat hvad tankspriddhet är en gång.»

»Jo, jo, nu känner jag igen, att det är Bödelsbacken; du har varit här lika många gånger som jag.»

»Ja, visst är det här Bödelsbacken... Ack du, din Konfucius!»

»Hör du, bror Hök, du är en stor schackspelare och ändå är detta inte Bödelsbacken, utan det är först nästa gränd.»

»Ja, min själ, har du icke rätt... jag gick och tänkte på någonting helt annat, jag,» svarade Hök, förlägen öfver den schackmatt, som så oförväntadt drabbat honom.

De begge vännerna gingo in i den rätta gränden och inträdde genom en låg portöppning till ett vid den brantaste sluttningen af Bödelsbacken beläget litet och förfallet trähus. Letande sig fram i den kolsvarta förstugan, nalkades

de en eländig, halfmurken dörr, som genast öppnades, innan de ännu med händerna vidrört den, ty Höks mot golfvet dunkande träben gjorde alla dörrknackningar obehöfliga.

En matt ljusstråle trängde ut i förstugan, och en qvinna visade sig i dörren.

»Är det herrarne?» frågade hon halfhögt.

»Ja, madam!» svarade Axner; »hur är det med honom i dag?»

»Bättre, mycket bättre,» sade hon; »alltse'n han kom i svettning, har han tagit sig betydligt.»

»Och han är nu vid full sans?»

»Ja.»

»Och han har aptit, förmodar jag?»

»Ja, han har druckit ur en hel spilkum vattsoppa och ätit två skorpor dertill.»

»Har madam sagt honom, att vi varit här?»

»Ja, i morse gjorde jag det... jag sade honom då, hur goda herrarne varit mot honom, att det varit herrarne som bestått honom medikamenter och gjort allt för att få honom till helsan igen.»

»Hur tog han den saken?»

»Han svarade ej ett enda ord.»

»Tror madam, att han känner igen mig?»

»Vore inte herr doktorn i herr Höks sällskap, så skulle han säkert inte göra det.»

»När madam nämde mitt namn, syntes han harmsen dervid?»

»Nej, han syntes lugn.»

»Vi kunna då gå in.»

De begge herrarne inträdde nu i kammaren. Denna var af ett ruskigt utseende. En säng med snyggt linne stod dock derinne. På den hvita örngottskudden syntes ett stort hufvud, hvars bleka ansigte till mer än hälften var betäckt af ett tjockt, svart skägg och hvars venstra öra var stympadt till hälften.

Axner och Hök närmade sig sängen.

»Ni mår bättre i dag, har jag hört, och det synes också på er,» sade Axner.

Den sjuke svarade ej. Hans blickar sökte först Hök, och när de funnit honom, flammade de till med ett uttryck

af glädje, hvarefter de fäste sig vid Axners ansigte, utan att sedan vilja draga sig derifrån.

»Stork,» sade qvinnan, lutande sig ned öfver honom, »det är de här herrarne, som varit så beskedliga och goda emot dig under hela din sjukdom, och doktorn här har ordinerat medikamenterna, som gjort dig frisk.»

Den sjuke fortfor att tiga och betrakta den unge läkaren.

»Om ni nu fortfar att taga in ordentligt,» sade denne, »så skall det ej dröja många dagar, innan ni är på benen igen och så skaplig, att ni kan arbeta.»

»Hör du det, Stork!» inföll qvinnan, »och tacka Gud och dem, som gjort så mycket för dig!»

»Hur är det med hans puls?» sporde Axner, i det han fattade uti den sjukes hand, som låg utanpå täcket.

Läkaren undersökte noga hans puls, men när han skulle draga sin hand tillbaka, kände han den kraftigt qvarhållas af patienten.

»Hvarför håller ni så hårdt i min hand?» frågade läkaren.

»Låt mig kyssa den,» svarade den sjuke, sökande föra Axners hand upp till sina läppar.

»Det vill jag inte att ni skall göra,» sade Axner, hållande sin hand tillbaka; »blif frisk... det är den enda tacksamhet jag önskar af er.»

»Jo jo... låt mig, låt mig,» bad patienten.

»Goda herr doktor, låt honom kyssa den,» bad qvinnan; »Stork menar så väl.»

»Låt honom göra det,» hviskade Hök i Axners öra; »man bör aldrig beröfva en menniska tillfället att visa sin tacksamhet, ty tacksamheten är en af de skönaste gåfvor, Gud gifvit verlden.»

»Men... men,» stammade Axner, skådande in i den sjukes ögon.

»Hvar har du din diagnostiska blick?» sade Hök; »kan du inte läsa i hans ögon ångerns sköna känsla?... Kristus har börjat lefva i honom på nytt... det såg jag det första jag inträdde i kammaren.».

Med synbar motvilja lät Axner sin hand föras till patientens läppar, men med ett skrik af smärta ryckte han den tillbaka.

Patienten hade bitit i sin läkares hand, så att blod flöt derutur. Qvinnan gaf till ett klagorop, och Hök stod slagen af bestörtning.

»Du gjorde min diagnostiska blick orätt,» sade Axner till Hök, i det han lugnt drog upp sin näsduk ur fickan och snodde den kring sin sårade hand; »är det Kristus som lefver i honom?»

»Nej, det är djefvulen!» utropade Hök, tagande ett steg tillbaka från sängen.

Storks hustru kastade sig baklänges ned på en stol, med båda händerna för sitt ansigte.

Det lyste i den sjukes ögon, men det var icke glansen af himmelens stjernor, det var skenet af afgrundens brand.

»Olycklige!» utbrast nu Hök; »du vill då oförsonad träda inför den Eviges tron!... I stället för ett förbättradt, renadt hjerta, vill du bjuda honom ett ännu mer belastadt och svart!... Vet du inte, att Gud skall döma dig på den yttersta dagen?»

I stället för svar drog den sjuke upp handen till sitt stympade öra och pekade derpå.

»Din Frälsare bad på korset för sina bödlar,» fortfor Hök, »men du brinner af hämd mot dem, som endast vilja ditt väl!... Gud har straffat dig genom en svår sjukdom, men räddad derutur, söker du ännu vedergälla godt med ondt!... Olycklige! Vill du alldeles gå förlorad?»

»Ett opp och ett i minnet,
Klang i min trumpet!
Hi, så godt det gör i skinnet,
Kulan far i knät!»

Detta var den sjukes svar, framsjunget af hånande läppar.

»Du tror dig ha gjort mig en förfärlig skada,» sade Hök; »jag har länge vetat, att det är genom dig som jag förlorat mitt ben... men du bedrager dig... du har derigenom beredt mig en lycka så stor, att du icke ens kan ana den... också har jag, i stället för att med ovilja tänka på dig, dagligen tackat Gud för hvad som skett, ty han hafver vändt det onda till godo... Men om också det onda, du tror dig hafva gjort mig, icke hade fått en sådan vändning, skulle jag likväl aldrig ha velat hämnas på dig... jag skulle ändå ha förlåtit dig... så tänker och handlar en sann kristen, som vill sin odödliga själs salighet i ett kommande lif.»

Den sjuke hånskrattade och upprepade sin gamla hemska visa, hvilken tycktes vederqvicka honom mer än läkarens medikament.

»Kom, Axner, låt oss gå,» bad Hök sin vän, »han är förhärdad, ryslig... vi skola tillsammans bedja Gud om nåd för denne store syndare.»

Axner närmade sig ånyo den sjuke och lade sin sårade hand på hans panna.

»Ni vill mig ännu ondt,» sade han med lugnt allvar, »och hvarför vill ni det?... Den olycka, jag som barn tillskyndade er, vållades ju af er egen hårdhet och obarmhertighet... men många gånger har jag icke desto mindre önskat, att det gjorda varit ogjordt, icke för det jag fruktat för er hämd och edra många försåt mot min personliga säkerhet, utan derför att det smärtat mig, att en menniska, hvilken, såsom ni, fått krafter och förmåga att blifva en duglig och verksam arbetare, endast skulle egna lifvet åt en lumpen hämd... Denna hand, som nu hvilar på er panna, har vårdat er under er sjukdom, och ändå hade ni hjerta att sarga den mellan edra tänder, lik ett öknens vilddjur!... Ännu blöder den efter ert bett, och likväl skulle den räckas er till försoning, om ni icke stötte den tillbaka... Men jag glömmer att ni är sjuk och att ni behöfver hvila... när ni tillfrisknat, skall jag tala vidare med er... Farväl nu, och tag ordentligt in hvad jag föreskrifvit.»

Axner tyckte sig uti den sjukes blickar förmärka en mildare rörelse och smekte vänligt hans panna. Men den milda rörelsen försvann snart som ett irrbloss i natten, och den hämdfulla själen tittade ånyo fram i den liggandes ögon.

Axner vände sig ifrån sängen, lade några riksdaler på bordet, tryckte den lidande qvinnans hand och aflägsnade sig ledsagad af Hök.

»Djeflar anamma, att jag ska vara sjuk!» ropade den vilde mannen efter dem, vridande sig våldsamt i sängen och knytande krampaktigt sina afmagrade händer.

En timme senare på aftonen inträdde, under mycken brådska, i fru Brundströms kök en betjent i ett rikt och lysande livré.

»Bor någon doktor här i huset?» frågade han andtruten.

»En doktor,» svarade fru Brundström, som befann sig i köket; »jo, herrn är så säker... och det är en doktor som duger, det, ska jag säga er,» tillade hon med en min af oändlig stolthet.

»Är han hemma?»

»Doktorn kom nyss hem... han är minsann så upptagen ifrån morgon till qväll, så han vet sig ingen råd... det är min son, herre... jag är mor till doktorn, jag.»

»Låt mig genast få tala med honom,» bad betjenten.

»Var så god och stig in,» obligerade fru Brundström, i det hon öppnade dörren till rummet innanför köket; doktorn är derinne... hur är det, är doktorn derinne?»

Betjenten gick in i rummet. Framför ett större bord, betäckt af en mängd medicinska böcker och anatomiska tabeller, satt Axner, ifrigt upptagen af sina studier.

»Skulle be herr doktorn vara god och genast följa med till grefve Friisenhjelm, som bor i grannskapet,» anhöll betjenten.

»Jaså, till någon sjuk?» frågade Axner, stigande upp från bordet och utbytande morgonrocken, den han nyss tagit på sig, mot en frack.

»Ja, unga fröken har hastigt insjuknat,» svarade betjenten.

»Jag har inte den äran att känna herrskapet,» sade Axner, »men jag förmodar, att herrskapet har egen läkare.»

»Ja, men assessor Carlander var inte hemma, och derför befalde mig hans nåd att springa efter en annan läkare; och som jag hörde att det bodde en doktor här i gården, så skyndade jag hit... det är mycket brådtom, herr doktor!»

»Jag är färdig, för mig dit,» sade Axner, knäppte igen öfverrocken och fattade sin hatt.

När Axner och betjenten kommit till det hus, hvaruti grefve Friisenhjelm med sin familj bodde och hvilket bildade ett hörn af Drottninggatan och Stora Vattugränd, bad han betjenten genast springa till assessor Carlander eller någon annan känd läkare, för att den sjuka skulle erhålla en bättre vård, än den han trodde sig sjelf kunna gifva, hvarefter han skyndade upp i huset. Det var ett slående i dörrarne och ett springande af och an i förstugan af be-

tjenter och pigor, så att Axner med möda kunde bana sig fram.

Slutligen befann han sig i ett stort, furstligt möbleradt förmak, midt framför en medelålders herre af storståtlig

växt och omisskännelig förnämhet, oaktadt den ängslan, som för ögonblicket lägrat sig öfver anletsdragen. Axner tyckte sig ha sett detta ansigte en gång förut, ehuru för mycket längesedan, men kunde icke erinra sig hvar eller när.

»Herrn är doktor?» frågade han.

»Jag nödgas på förhand förklara,» svarade Axner, »att jag blott är tre månader gammal läkare och har således långt qvar till doktorshatten... jag tjenstgör som underläkare på garnisonens sjukhus... men som jag tyckte på herr grefvens betjent, att det var fara å färde, så uraktlät jag icke att inställa mig... jag skickade emellertid betjenten till assessor Carlander eller någon annan examinerad läkare.»

»Det var bra... var god och följ mig,» bad grefven; »min dotter har fått en häftig förkylning... högst våldsamma attacker, som förskräckt oss alla.»

Grefven gick förut och vår läkare följde efter genom en rad granna rum, som icke tycktes vilja taga slut. Ändtligen befunno de sig i en lika prydlig sängkammare. Från sängen derinne, som nästan helt och hållet undanskymdes af flere fruntimmer, hvilka sysslade deromkring, hördes en klagande ungdomlig stämma. Ett af dessa fruntimmer, med ett skönt, ehuru af den djupaste bedröfvelse intaget ansigte, rusade upp fram emot de ankommande. Äfven hennes ansigte föreföll Axner icke helt och hållet främmande, utan på något sätt beslägtadt med hans barndomsminnen. Han kände sig underligt stämd, utan att likväl kunna förklara orsaken dertill.

»Är det doktorn?» ropade hon, vridande händerna.

»Ja, det är doktorn,» svarade grefven; »och assessorn kommer snart efter... lugna dig nu, min söta vän!... Det är ju alls ingen fara, och du förvärrar ju bara Auroras tillstånd, om du gråter och oroar dig så der högljudt.»

»Kom, kom för all del, min herre!» fortfor grefvinnan, dragande läkaren med sig fram till sängen.

Ett i trots af de vanställande inre plågorna obeskrifligen intagande ansigte mötte den unge läkarens blickar.

»Herre Gud, det kan väl inte vara farligt!» mer skrek än talade den upprörda modern.

»Nej, nej, det är icke farligt... alls icke farligt,» svarade Axner, som, ehuru nybörjare i konsten, likväl visste,

att ett tröstens ord vid sjuksängen ofta verkar mer än det bästa medikament.

»Gud vare lof för det!» ropade grefvinnan och slog sina armar om läkarens hals, nu yrande af glädje, liksom hon nyss yrat af sorg.

I sjukrummet är läkaren konung, ja, mer än konung. Der krypa anorna som maskar vid hans fötter, och man lyssnar till hans minsta ord, liksom komme det från Gud,

Under det vår läkare undersökte den lidande flickans puls och gjorde de frågor, som läkare vid sjuksängen vanligtvis pläga göra, blef han underrättad derom, att den trettonåriga fröken Aurora Friisenhjelm dagen förut varit på barnbal, att hon dervid troligtvis förkylt sig, emedan hon dansat öfvermåttan och varit för tunnklädd, när hon åkte hem; att hon på förmiddagen icke varit rätt rask, ehuru man ej ansett hennes dåvarande tillstånd förknippadt med ringaste fara; samt att hon slutligen, för en knapp halftimme sedan, blifvit sådan hon nu befann sig.

»Söta mamma! Söta pappa! Hjelp mig, hjelp!» klagade den sjuka, i det hon sträckte de fina armarne mot sina föräldrar; »jag dör... jag dör... det är så grufligt att dö.»

När ett barn är sjukt, så tror det alltid att det skall dö, och döden förefaller då alltid så gruflig, ty det har ännu ej upplefvat sådana ögonblick af lifvet, då det kan vara rätt tråkigt att lefva.

»Nej, fröken dör inte... fröken är frisk i morgon, bara hon nu är lugn och tålig,» försäkrade läkaren, med en stämma så mild och derjemte så trygg, att moderns snyftningar i en hast upphörde.

»Slipper jag dö!» ropade flickan, fattande med båda händerna i det vänliga ansigte, som lutade sig öfver hennes; »då vill jag vara lugn och tålig... jag vill ta in allt hvad doktorn ger mig, bara jag slipper dö.»

Axner, som derunder noga fixerat den sjukas anlete, hvilket han nästan vidrörde med sin kind, spratt häftigt till och rodnade derefter ända upp till hårfästet. Ett kärt minne från hans barndom, med ljusa lockar och ögon blå, genomsväfvade hans själ och lemnade efter sig en outsägligt ljuf sinnesstämning.

»Lilla Lalla!» hviskade Axner tätt invid hennes öra, så att ingen annan kunde höra det.

»Lalla! Lalla!» ropade flickan till, liksom hade äfven hon blifvit fattad af ett minne från sin tidigare barndom; »det gör så ondt... så ondt!... Men jag dör ju inte?» tillade hon med en ängslan, som röjde, att plågorna ögonblickligen qväft det späda barndomsminnet.

Grefven och grefvinnan sågo bestörta på hvarandra vid detta utrop från deras dotters läppar. Förmodligen trodde de att hon yrade.

»Nej, i morgon är det bättre... jag har ju lofvat dig det, du lilla engel!» hviskade Axner, oförmögen att dölja sin starka själsrörelse.

»Fröken måste genast taga bad,» ordinerade han derefter, vändande sig till den sjukas föräldrar, »och det så varmt som hon kan tåla det.»

I detsamma uppslogos dörrarna till sängkammaren, och assessor Carlander inträdde. Denne läkare ansågs på sin tid för en af de mest utmärkta. Till sitt utseende och sätt att vara föreföll han de flesta visserligen mycket kärf, men alla hade stort förtroende till hans kunskaper och mångåriga erfarenhet. Han tillkallades sällan vid obetydligare sjukdomsfall, ty han hatade pjunk och uraktlät aldrig att kort och bitande utsäga sin tanke derom, utan afseende på de personer, med hvilka han hade att göra. Men när alla andra läkare gifvit en patient förlorad, efterskickades alltid assessor Carlander, och dömde han någon till döden, så var det en dom, från hvilken ingen appell ansågs möjlig. Derför bar han också tillnamnet »döddoktorn».

Axner bugade sig ödmjukt för veteranen och lemnade blygsamt sin plats åt honom. Carlander besvarade på sitt vanliga trubbiga sätt så väl Axners som det grefliga herrskapets helsningar och gick fram till sjuksängen.

»Mitt första bud träffade inte herr assessorn hemma,» yttrade grefven.

»Det kan väl hända,» svarade assessorn; »ty hvarken jag eller någon annan der hemma är sjuk.»

»Derför måste vi skicka bud på den här herrn, som bor i grannskapet,» ursäktade sig grefven.

»Hvad ondt deri?» frågade Carlander, kastande en blick på Axner; »jaså, kandidaten,» tillade han, nickande åt denne som åt en bekant.

Derefter började han göra sig underrättad om causa morbi. Den sjuka såg rädd och darrande på den äldre läkarens sträfva ansigte; men, icke vågande klaga, sökte hon med blicken den yngre, som varit så vänlig mot henne.

»Har kandidaten ordinerat något?» frågade han Axner.

»Ja,» svarade denne rodnande; »jag föreskref ett varmt bad.»

»Godt!... Än vidare då?»

»Sedan tänkte jag ordinera något svettdrifvande medel.»

»Ja, det är ju allt som behöfs... ju enklare, ju simplare.»

Axner gjorde en ännu djupare bugning för »döddoktorn».

»Men skulle man inte lägga någonting i badet?» frågade grefvinnan, som icke kunde tänka sig ett sjukbad utan kryddor.

»Jo, visst skall man lägga någonting deri,» genmälde assessorn.

»Hvad då, söta goda herr assessor?»

»Jo, barnet,» svarade Carlander tvärt och gick, följd af grefven, ut i de yttre rummen.

»Gud, hvad han är odräglig!» utlät sig grefvinnan.

»Han är den förste läkare i Stockholm,» tillade Axner.

Han tillsade ytterligare om badets snara anskaffande, föreskref kamferpulver och fläderté samt tog derefter sin hatt, för att taga afsked.

»Nej, nej... gå inte, gå inte!» bad den sjuka så innerligt, att det klack i den unge läkarens hjerta.

»Vill inte doktorn vara så god och stanna qvar!» bad äfven grefvinnan; »det skulle lugna Aurora och oss alla... herr doktorn ingaf oss vid första ögonblicket så mycket förtroende, så mycken tröst.»

»Jag stannar qvar så länge herrskapet önskar det,» svarade Axner och bortlade sin hatt.

»Hela natten kanske?» frågade hennes nåd med utomordentlig glädje.

»Ja, hela natten.»

»Ack, hvad det var lyckligt!» utropade den unga patienten med ett leende, möjligt endast hos ett barn eller en engel; »jag skall taga in så ordentligt, hur illa det än smakar.»

Den förnäma sköna damen tryckte läkarens hand med en häftighet, som kanske skulle hafva bortkollrat honom, om ej hans skönare barndomsminne i denna stund tagit alla hans tankar och känslor i besittning.

Axner satte sig invid sängen och slöt den unga flickans hand i sin. Grefven inträdde i sängkammaren och uttryckte likaledes sin synnerliga förbindelse för den unge mannens godhet att hela natten vilja vaka öfver deras älskling.

Axners blick, när den ej hvilade på den sköna sjuklingen, öfverfor forskande det högadliga parets ansigten och

Axner satte sig invid sängen och slöt den unga flickans hand i sin.

han öfvertygade sig derigenom allt mer, att det var samma personer han för omkring sju år sedan sett i vagnen på Drottninggatan under det hemska uppträdet med muraren. Huru gerna hade han ej velat lösa den gåta, som syntes hvila öfver denna familj! Huru hade ett barn till sådana föräldrar kunnat ända till sitt sjette år befinna sig i ett sådant hus som muraren Storks i Stadsgården? Han kände inom sig, att han aldrig skulle våga begära någon upplysning derutinnan hvarken af barnet eller dess föräldrar, ty det låge helt säkert en djup familjehemlighet under allt detta, och familjehemligheter äro, som man vet, de ömtåligaste kapitel man kan vidröra. Men den unga fröken hette ju Aurora, och detta namn, huru det än tillbråkades, kunde aldrig blifva detsamma som Lalla, flickans namn i Stadsgården. Han ville göra sig underrättad, om hon ej äfven hade ett annat namn, men vågade icke heller det, af fruktan att störa grannlagenheten. Troligtvis hette hon äfven Laura, fast hon numera icke nämdes vid detta namn. Hvilken dag emellertid för honom! Den hade ju sett honom vid tvänne sjuksängar — den onde andens och den godes!

Axner vakade hela natten öfver sin patient, som troget och tåligt följde alla hans föreskrifter. När vår unge läkare följande morgon lemnade det grefliga huset, var den unga fröken så på bättringsvägen, att föräldrarnes oro fullkomligt lade sig. Följande dagen var hon helt och hållet återställd och läkaren följaktligen obehöflig i huset.

I stället för en billig stolthet öfver sin lyckliga kur, kände vår läkare en viss sveda i hjertat, när han tog sitt sista afsked af den Friisenhjelmska familjen, synnerligast af den söta flickan, hvars kinder snart återtagit helsans skära blommor. Grefvens och grefvinnans tacksamhet uttryckte sig genom ett par rätt vackra ljusstakar af silfver, hvilka Axner erhöll i läkarearvode. Denna present var visserligen greflig, men Axner skulle gerna hafva bortbytt de båda stakarne mot de tarfliga ofrälse orden: Välkommen! Glöm inte bort oss! Titta upp när ni går förbi! Men det är icke för underläkare på Garnisonssjukhuset som dylika högborna familjer öppna sina salonger, och om de för dem öppna sina sjukrum, så sker det blott i högsta nödfall. Den enda belöning, hvilken föll lik ett blomsterregn öfver hans själ, var den blick af innerlig barnslig erkänsla, som den ljuslockiga, blåögda flickan gaf honom i afskedets stund.

»Underbara ödets skickelse!» utropade Axner för sig sjelf, under det han vandrade hem till sina fosterföräldrar; »tänk om hon visste, att det var jag som bar henne på mina armar i Stadsgården, och att det var jag som räddade henne undan den gröfsta misshandling, och att det var jag som en gång begrät henne som död, sedan hon länge förut lefvat i mina drömmar!... Nå, hvad vore det mer?» tillade han med en suck; »hvad kan väl jag blifva för henne... hvad hon för mig?... Ack, det är ändå mycket att hafva något ljuft att tänka på... att minnas!»

Axner sökte på andra vägar förskaffa sig upplysningar rörande den Friisenhjelmska familjen. Den var af finsk härkomst och hade för det mesta uppehållit sig i Finland, der den egde stora gods. Strax efter finska krigets slut hade den flyttat öfver till Sverige och köpt sig en egendom i Östergötland vid Vetterns strand, der familjen om somrarne bodde, uppehållande sig vintertiden i Stockholm. Grefven hade aldrig innehaft eller velat innehafva något offentligt embete, vare sig i Finland eller i Sverige, huru mycket man dertill sökt öfvertala honom, emedan han ansågs vara en man af utmärkta själsgåfvor och kunskaper. Denna hans förkärlek för det enskilda lifvets behag hindrade likväl ej vederbörande, så väl på denna som på andra sidan Bottniska viken, att bepryda hans bröst med åtskilliga ordensdekorationer. Grefvinnan Friisenhjelm beskrefs som ett utmärkt bildadt och älskvärdt fruntimmer. Grefven hade en något äldre bror, general i finska armén, som en gång hvart år brukade besöka Sverige, emedan han hyste en synnerlig förkärlek för detta land och för sina der boende fränder. Den högvälborna familjen förde stor stat, gaf furstliga banketter och åkte efter spann vid högtidligare tillfällen.

Den trettonåriga fröken Aurora var enda barnet och följaktligen enda arftagerskan till den vackra förmögenheten både i Finland och Sverige. Flere högadliga ätter spekulerade redan på henne, såsom ett af de mest lysande och förmånliga giftermålspartier man kunde tänka sig, hvartill kom, att den unga fröken lofvade blifva en af nordens vackraste blondiner. Trots barnbyxorna, hvaruti hon ännu visade sig, var hon ändå alltid den första som uppbjöds på balerna, och hundratals nobiles fjeskade omkring den täcka rosenknoppen, som, när den en gång slagit ut, skulle ut-

veckla blad af guld, med juveler till daggperlor. Det låge dessutom något fosterländskt uti att återförena, om ej Finland och Sverige, åtminstone några spridda delar af dessa begge länder. Det är icke så många flickor i Stadsgården som kunna väcka och bevinga så storartade ideer.

Detta var allt hvad Axner fick veta om familjen. En gång tänkte han på att låta den beskedliga madam Stork smyga sig in i huset, för att genom henne komma familjehemligheten närmare på spåren; men som han vid närmare besinnande insåg, att detta möjligtvis kunde föranleda något obehag, icke allenast för grefven och grefvinnan, som varit så frikostiga emot honom, utan äfven för den unga oskyldiga flickan, för hvars frid och lycka han skulle velat uppoffra sitt lif, så afstod han derifrån och sökte sin ersättning i de drömmar, hvarpå aldrig är brist i en tjuguårig ynglings hufvud. Axner stälde de båda silfverstakarne på sitt skrifbord, och när det brann ljus i dem, nog såg han i lågorna underliga saker.

ELFTE KAPITLET.

Brunnsbalen.

En juliafton år 1831 var det bal på Djurgårdsbrunn. Den vackra brunnssalongen var öfverfyld af de gentilaste balgäster, ty herr Torngren lefde på den tiden, och det var han som då arrangerade alla större offentliga baler, så väl inom hufvudstaden som på Djurgårdsbrunn. Författaren har i åtskilliga andra berättelser talat om denne märkvärdige man, som lefde, cederade bonis, lefde upp igen och slutligen dog för den balälskande verlden. Beundransvärd var hans smak, vare sig det gälde att ornera danssalongernas väggar med de ypperligaste sidendraperier och blomsterguirlander, eller att pryda tiljorna med de skönaste fötter. Utan bal ingen trefnad, utan Torngren ingen bal. Så var tidens lösen. Smidig och mjuk som silkesbandet, hvilket lindar

sig omkring den doftande blomsterbuketten, slöt han sig sammanhållande omkring vår hufvudstads förnämsta nöjen. Han var kort och tjock till växten, men aldrig såg man en rörligare menniska. De korta, knubbiga benen rörde sig på gatan med ett trillhjuls hastighet, utan rast och ro.

Dock fanns det tider, då äfven de fingo hvila; men då var hvilostaden mest på gäldstugan. Der satt han, sorglös och fryntlig, och gjorde upp sina planer till stundande baler. Hvem kunde väl föreställa sig, att den rika och förnäma verlden då skulle räkna anorna af sina yppersta nöjen från gäldstugan? — Äfven på detta ställe förnekade sig icke hans riksbekanta verksamhet. En gång arrangerade han derstädes en större bal. I det största af fångrummen lät han, på gemensam bekostnad, öfverdraga taket och väggarna med hvit limfärg och sedan derpå fästa stora stjernor af guldpapper. Fångsängarne uppstaplades på hvarandra till en pyramid, hvilken öfverkläddes med brokiga morgonrockar och, med en brinnande lampa på spetsen, placerades invid väggen. Fönstergallren omvirades med granris, och i taket upphängdes en ljuskrona af tallqvistar, mellan hvilka kronglas glittrade så vackert. Många unga och trefliga mamseller inbjödos till den stora balen. Kavaljererna och damerna svuro, vid sin heder och ära, att de aldrig bevistat maken till bal, bedyrande derjemte, att man finge leta efter fordringsegare, som hade en sådan danssalong att bjuda på.

Torngren led i den yttre friare verlden mycken smälek för detta arrangement, ty dels tyckte vederbörande myndigheter, att ett sådant ställe som gäldstugan, helgadt åt den melankoliska friden, icke borde profaneras genom dylika alltför verldsliga tillställningar, dels också rynkade de förnäma sällskapskretsarne på näsan åt den beskedlige Torngrens oförsigtighet att nedsätta sin talang genom att bereda fångar samma slags förlustelser, som uteslutande tillkomme det lyckligare och noblare slägtet. Då var filantropien ej ännu på modet. Hade Torngren nu lefvat, så hade han säkert blifvit medlem af styrelsen öfver föreningen för fångars vård och trefnad.

Torngren kunde trotsa så väl den offentliga som den enskilda missbelåtenheten, ty han var lika nödvändig för Stockholms behof, som ved om vintern och filmjölk om sommaren. Vid slutet af kolerans härjande här i hufvud-

staden år 1834 ville Torngren, för att uppigga den dufna menskligheten, tillställa en liten bal på Djurgårdsbrunn och begaf sig till den ändan en septemberdag sjövägen ditut. När han skulle hoppa i land, hoppade han miste och föll i sjön; men som han var fet, så flöt han lätt upp igen, drogs i land och rycktes från döden, åtminstone på »den våta vägen», såsom kemisterna uttrycka sig. Men detta skaffade honom emellertid på halsen en stark förkylning, som räckte den förfärligt inställsamme cholera morbus handen och med dennes tillhjelp drog Torngren ner i grafvens djup, hvarifrån han aldrig flöt upp, till obotlig skada för de offentliga nöjena. Hans like har sedan aldrig kommit. Hans efterföljare, Lampa, hade möjligtvis kunnat blifva en Torngren, om han varit mindre till växten och mindre svag för musikaliska soareer.

»Mjuka tjenare, välkommen, herr doktor!» helsade herr Torngren, der han stod vid ingången till brunnssalongen i glänsande svarta kläder med det finaste veckade krås i barmen och svängande omkring sig den lilla trekantiga felbhatten.

Den, hvilken på detta sätt välkomnades, var en ung herre mellan tjugutvå och tjugutre år, af ett särdeles fördelaktigt yttre och, att döma af de glänsande, betydelsefulla ögonen, ett icke heller ofördelaktigt inre.

»Men, min Gud, hvad ser jag?» fortfor Torngren; »doktorn är i bonjour! Fördömda plagg, som jag inte kan se, utan att det skär mig i själen!... Komma på baler och inte ha skor, går kanske för sig... men utan frack, o himmel!... Man skall förr få slå ihjäl mig, än jag tillåter en bonjour inträda i min danssalong.»

»Det är inte min mening att gå in,» svarade doktorn; »jag ville bara något närmare höra på den vackra valsen, som nu spelas.»

»Ja, är den inte gudomlig? Den är af Grahl, herr doktor... hör, hvilka toner, hvilka djerfva kastningar i melodien! Fötterna gå af sig sjelfva... Grahl blir odödlig!»

»Mjuka tjenare, välkommen, herr doktor!»

Hvad skulle icke Torngren hafva sagt, om han hört Strauss eller Lanner! Men Strauss och Lanner hade ännu ej strängat sina sprittande violiner. Den gudomlige Grahl minnes ingen mera.

»Men det går inte an, att brunnsläkaren står utanför, medan brunnspatienterna äro inne,» förklarade Torngren; »man skulle kunna säga, att mina baler ligga i opposition mot läkarkonsten ... för all del, herr doktor, gå in och tag på sig en frack ... och när man har en så nätt uniform, som herr doktorn! ... Bataljonsläkaruniformen, hur enkel och smakfull! ... Guld på svart sammet ... Ack, min Gud, det är det vackraste man kan se!»

Hade Torngren fått se den uniform, som våra regements- och bataljonsläkare nu bära och deruti de likna fältväblar och sergeanter, så hade han säkert fått slag af förskräckelse. Hvad verkan de dansanta löjtnanternas vapenrockar skulle hafva gjort på vår store balarrangör, behöfva vi icke föreställa oss. Lycklige Torngren, som fick dö med tanken på frackarnes oumbärlighet!

»Der dans och glädje råda, är läkaren en obehöflig person,» sade den unge herrn.

»Men betänk då hvilka damer jag har att bjuda på; flere af dem ha aldrig varit härute förr,» ordade den outtröttlige balarrangören; »brunetter, med ögon som fransyskor, och blondiner, med vrister så höga, så djerfva, att tanken svindlar ... Det är en sällsynthet att finna små fötter här i Sverige ... en sällsynthet för alla, utom för Torngren ... ber om förlåtelse, men har jag inte rätt? ... Torngren förstår att välja, är det ej så? ... Hafva inte de små fötterna alltid öfverhand på mina baler?»

»Obestridligen.»

»En och annan rik arftagerska skadar aldrig en bal,» fortsatte Torngren; »vi ha en derinne ... knappast femton vårar, men syperb, sylfidisk ... en half million, herr doktor ... en half million på så små graciösa fötter ... O himmel, hvarför är jag inte i mina fänriksår!»

»Hvad heter den undervarelsen?»

»Fröken Friisenhjelm, fröken grefvinnan Aurora Friisenhjelm ... men hvad kommer åt doktorn? ... Doktorn blir röd i ansigtet lik en flicka, som valsat sju hvarf omkring stora börssalen ... jo jo, klangen af en half million skulle kunna väcka upp de döda ... kunde göra dombasunen

öfverflödig... ha, ha, ha!... Men hvart tog han vägen?» tillade han skrattande för sig sjelf; »se hur han springer... det satte fötter under honom, det... rätt små och välformade fötter på den der ynglingen, fast stor och starkt byggd för öfrigt.»

Brunnsläkaren hade försvunnit.

Torngren ämnade draga sig tillbaka in i sitt paradis, då han hejdades af en annan person, som stannade framför porten dertill och helsade artigt på engeln med kråset och den trekantiga hatten.

»Mjuka tjenare! Ämnar sig herrn också på balen?» frågade Torngren med en viss förnäm axelryckning, en trogen kopia af hans förnäma förbindelser.

»Ja, här är min biljett,» svarade den tillfrågade, en ung man med magra, bleka kinder och hvars ena ben var af trä.

»Det förvånar mig,» sade Torngren; »är det inte herr Hök jag har den äran att tala med?»

»Jo, herr Torngren... var god och upplys mig, om det är någon kamrer Zetterstrand här med sin familj... jag har hört, att de skulle vara här i afton.»

»Kamrer Zetterstrand?... Jo visserligen... jag känner alla som freqventera mina baler... mamsell Zetterstrand är en charmant ung dam... ögon som kronglas... höga vrister och nästan inga tår.»

Spetsarne af Höks ansigtsknotor glödde blodröda.

»Är det mycket folk derinne?» frågade han, lemnande biljetten till vaktmästaren, som stod bredvid Torngren.

»Alltid mycket folk på mina baler, min gunstig herre!» svarade Torngren med äkta aristokratisk min.

»Doktor Axner är väl derinne?»

»Nej, men han kommer strax... han var nyss här... gick för att kläda om sig... men, ber ödmjukast om förlåtelse, herr Hök, herrn sätter väl tutan på benet, innan herrn går in, för, sanningen att säga, jag har nyligen lagt nytt golf, glatt och blankt som ett spegelglas, och jag är rädd för att doppskon på träbenet...»

»Var lugn, herr Torngren... jag har galoschen med mig,» yttrade Hök, återtagande hastigt sin vanliga ansigtsfärg; »när andra taga af sig sina galoscher, så sätter jag på min.»

Hök satte derefter lädertutan på sitt träben och linkade in i salen. Strax derefter inträdde brunnsläkaren Adolf Axner, klädd i fina, svarta kläder. Han vågade ej kasta ögonen på den småleende Torngren, när han gick förbi honom.

Torngren var säker på, att den svarta fracken krupit fram för den halfva millionens skull, ty han kunde naturligtvis icke en gång drömma om Stadsgården, emedan Hornsgatan var det enda af Södermalm han kände, och på den sökte han tänka så litet som möjligt, hvaröfver ingen må förundra sig.

Vid Axners inträde var valsen som lifligast i farten. Han trängde sig fram mellan åskådarne och tillhörde snart deras främsta led. Det ena paret efter det andra jagade förbi honom, lätta och skiftande som blomblad, dem vinden lyfter upp i hvirflar från jorden. Ett enda af dessa par ådrog sig slutligen hans uppmärksamhet till den grad, att han icke ens såg de öfriga. Det var en ung herre i mustascher, som svängde om med en lång, smärt flicka i ljusblå florsklädning, hvaruti små blå silkesblommor voro insydda. De rikaste blonda lockar ringlade kring ett ansigte, som Axner skulle ha igenkänt bland tusen. Det fanns fler ögon än hans som följde den dansande flickan; men säkerligen lyste inga af en så stark låga som hans. Han hade ej sett henne sedan den dagen, då han lemnade henne som konvalescent. Flerfaldiga gånger hade han gått förbi det hus, der hon med sina föräldrar bodde, men alltid med gäckade förhoppningar. Förunderligt! Hvarför har man väl våningar en trappa upp vid Drottninggatan, om icke för att sitta i fönstren och visa sig för verlden?

Valsen slutade och kavaljererna förde sina damer till deras platser. Axner kände sitt bröst lättadt deraf, ty han tyckte naturligtvis icke riktigt om den kavaljer, med hvilken hon dansat. Det föreföll honom som hade denne hållit sin dam för mycket nära sig, och som hon för mycket smålett emot den unge krigaren. Kärleken, som borde förädla våra hjertan, gör oss i stället fiendtliga mot hela verlden. Det är den olycksaliga svartsjukan, kärlekens skugga, som är orsaken dertill. Man är svartsjuk, äfven då man ej har rättighet att vara det.

Axner ämnade armbåga sig fram till den sidan af salongen, der hon hade sin plats, då han kände sig fattad

i armen och på detta sätt qvarhållen. Han vände sig om och mötte Höks ansigte.

»Har du sett henne?» frågade denne sakta.

Axner såg undrande på sin vän.

»Är hon inte förtjusande? Är hon inte härlig?» fortfor denne.

»Hvilken menar du?»

»Amalia Zetterstrand, balens drottning,» svarade Hök, fattande sin vän i knapphålet.

Det var således två drottningar på den balen. Axners blickar följde riktningen af Höks finger och fäste sig slutligen vid en ung dam af särdeles yppig växt och med ögon verkligen blixtrande som »kronglas», för att tala med Torngren.

»Jo, hon är ganska vacker,» yttrade Axner, sökande frigöra sig från Höks hand.

»Ganska vacker!» upprepade denne något misslynt, »har du sett någonting skönare?»

»Åhjo men, min bror!»

»Om du hörde henne sjunga... du kan inte föreställa dig sådan stämma hon har... jag ger henne lektioner i sång, jag... hvad jag är lycklig!»

»Du är kär, min vän!»

»Undrar du på det?... Behöfver jag väl blygas för denna känsla?...»

»Nej, visst inte, men...»

»Men?»

»Men är hon kär i dig?»

»Jag är öfvertygad derom.»

»Har du förklarat henne din kärlek?»

»Nej, inte ännu.»

»Kanske du har mottagit hennes förklaring?»

»Nej.»

»Nå, hur vet du att...»

»Jo, jag har byggt min öfvertygelse på logiska grunder.»

Axner såg orolig på sin vän, ty han kände beskaffenheten af dennes logik.

»Jo, ser du,» började Hök, »antingen älskar hon, hatar hon eller är hon liknöjd för mig.»

»Det är sannt.»

»Hata mig kan hon inte, ty jag har hvarken gjort henne eller någon annan något ondt... liknöjd för mig

kan hon heller inte vara, ty när jag sjunger för henne, så ser jag hur tårarne komma fram i hennes ögon... ergo måste hon älska mig.»

Axner visste icke, om han skulle le eller gråta åt sin vän.

»Jag har skrifvit till henne tolf sånger,» fortfor Hök med allt mer ökad värma; »dessa tolf sånger innehålla mina lefnadsöden och sluta med kulans första gräsning, som kostade mig benet.»

»Herre min Gud! Har du också börjat skrifva vers?» utropade Axner, som började svettas.

»Ja, hvarför skulle jag inte kunna skrifva vers?» genmälde Hök; »jag har visat dem för flere, som blifvit alldeles förtjusta af dem... ty jag har ett synnerligt öfverflöd på originella, djerfva bilder, till exempel den här:

»Min själ i ljusa flammor står,
När hjertat, himlens portklapp, slår.»

»Men hur går det med ditt nya uppfostringssystem?» afbröt honom Axner, nästan förtviflad.

»Jag måste först försöka det på egna barn, innan jag vågar tillämpa det på andras.»

»Än millionerna då, som du genom din sång skulle förtjena?»

»Ett hjerta, som innerligt älskar och lika innerligt älskas tillbaka, är mer värdt än jordens alla millioner... Hur lyckligt, att jag förlorade mitt ben!... Utan denna händelse hade jag aldrig kommit att informera i sång, och hade jag icke informerat i sång, så hade jag ej lärt känna Amalia Zetterstrand, och hade jag ej lärt känna henne, så hade jag visst aldrig kommit mig till att skrifva vers, som ändå alltid blir det skönaste i lifvet... Men du får lof att höra på den versen, som handlar om kulans första gräsning; ty, ser du...»

I detsamma spelades det upp till kadrilj, och de många kavaljerer, som skyndade fram för att söka sina damer, åtskilde de begge vännerna. Det var ej öfver detta missöde Axner beklagade sig. Deremot kände han sig mycket nedslagen af den kalla, främmande höflighet, hvarmed hans f. d. flicka i Stadsgården besvarat hans djupa bugning, i

det hon, vid sin kavaljers hand, snuddade förbi honom till sin plats i kadriljen.

»Kanske hon icke kände igen mig,» tröstade Axner sig sjelf och nalkades grefvinnan Friisenhjelm, balens förnämsta »förkläde».

»Ah, herr doktorn!» yttrade hon med den mest utsökta belefvenhet.

Axner gjorde sig underrättad om den högvälborna familjens helsotillstånd. En läkare kan, utan att vara fadd, fråga hur man mår, så ofta han vill.

»Aurore har sedan dess inte varit sjuk,» svarade grefvinnan; »har doktorn inte sett henne?»

»Jo, jag hade nyss den äran att helsa på henne, men jag hade troligtvis ej den lyckan att vara igenkänd.»

»Kanske det inte är bra, att hon dansar så mycket?»

»Ifall fröken har svagt bröst, så är valsen visst inte helsosam för henne.»

»Har doktorn varit i Stockholm hela tiden?»

»Nej, jag har för det mesta varit i Upsala.»

»Har doktorn vidsträckt praktik?»

»Nej, jag är blott tillförordnad brunnsläkare här och har ännu qvar min licentiatexamen... Är det mig tillåtet att fråga, hur herr grefven befinner sig?»

»Han vistas för det närvarande i Finland hos min svåger generalen.»

»Och herrskapet har uppehållit sig hela sommaren i Stockholm?»

»Ja, men när min man, som jag hvarje dag väntar hem, kommer tillbaka, så resa vi genast till Östergötland... har doktorn varit i Östergötland?»

»Nej, hennes nåd.»

»I fall doktorn reser dit och kommer i grannskapet af Axelstad, så var god och haf oss i minnet.»

Axner tackade under mycken glädje. Dock skulle han säkert ha blifvit ännu gladare, om fru grefvinnan i stället bedt honom helsa på i huset vid Drottninggatan. Han uppehöll emellertid samtalet med grefvinnan, tills kadriljen slutade och fröken blifvit återförd till sin mor.

»Känner du inte igen doktorn här?» frågade grefvinnan sin dotter, i det hon presenterade den unge läkaren för henne.

»Känner du inte igen doktorn här?» frågade grefvinnan sin dotter.

»Nej, jag kan inte erinra mig,» svarade fröken, temligen vårdslöst betraktande vår hjelte.

»Kors, kommer inte Aurore ihåg doktorn, som för halftannat år se'n kurerade dig, då du var så sjuk, och som var så artig och vakade öfver dig hela natten?»

»Jo, nu mins jag,» svarade den sköna, utan att hon derför syntes mer intresserad.

»I fall fröken inte är engagerad för alla danserna, skulle det glädja mig rätt mycket,, om jag finge den äran att dansa en enda dans med fröken,» utbjöd sig Axner, som, ehuru blott filosofie magister och medicine kandidat, likväl kunde dansa fullt ut så väl som någon med mustascher och sporrar.

»Jag är engagerad för hvar dans,» svarade Aurora med en viss triumfton.

»Det var ledsamt, det,» yttrade Axner sorgligt.

Flickan såg undrande och något förtrytsamt på honom med en blick, som tycktes säga: Är det ledsamt, att jag är uppbjuden? Vore det kanske roligare, om jag finge sitta och kläda vägg, som en divan? Är det inte min ovilkorliga rättighet att vara på förhand uppbjuden till alla danser, om de också ginge till tusen på enda afton?

»Jag kan inte hjelpa det,» sade hon med en knyck på den lilla blonda nacken; »det gör mig ondt, men jag rår inte för det.»

Aha, tänkte Axner med bedröfvelse, hon tror sig redan göra en karl lycklig genom en dans och olycklig när hon vägrar honom den. Den barnsliga oskulden, som älskar dansen för dess egen skull och utan afseende på hvem man dansar med, fanns då icke mera hos henne.

I detsamma närmade sig den unge krigaren, som dansat nästföregående vals med henne. Fröken Aurora mottog honom med ett tjusande leende. Hvad som tjusar en, plågar en annan. Axner tillhörde det senare slaget. Han vände sig bort

»Min nådigaste fröken!» hörde Axner den unge krigaren utropa, »det har lyckats mig öfvertala herr Torngren att ge oss en ny vals på köpet.»

»Ack, herr grefve, hvad det var roligt!» ropade den sköna blondinen.

Axner vände sig om och kastade på henne en bönfallande blick.

»Fröken afslår väl inte min bön om denna vals?» frågade grefven.

»Nej, herr grefve... jag tackar på det högsta,» var hennes svar.

Det stack till i Axners hjerta, och han vände sig ånyo bort, för att dölja sin blekhet.

»Men doktorn ville ju dansa med dig,» hörde han grefvinnan säga.

»Ja... men... men jag hade förut lofvat grefven den,» svarade dottern.

Hon kan också ljuga, suckade Axner i djupet af sitt hjerta och aflägsnade sig från det grefliga sällskapet. Hvilken förändrad form hade ej hans tillbedda ideal i ett enda ögonblick antagit? Var det väl samma väsen han för nio år sedan upptäckte i Stadsgården, ånyo fann i vagnen på Drottninggatan samt slutligen, efter sju års förlopp, återsåg på sjuksängen? Sjelfva de stora himmelsblå ögonen, som han så troget bevarat i sitt minne, började förefalla honom främmande, och han letade numera förgäfves i den femtonåriga skönhetens ansigte efter någon likhet med det hvarom han drömt. Ja, så förändrad till kropp och själ blir menniskan, när barnaoskulden flytt från henne. Ack, hur skön måtte hon ej ha varit, innan hon jagades ur lycksalighetens paradis!

Balen hade förlorat allt behag för vår läkare, och han beslöt derför lemna balsalongen.

»Hör du, Axner,» hviskade Hök till honom, »tänker du inte dansa i afton?»

»Nej.»

»Vill du inte dansa en vals med Amalia Zetterstrand?»

»Nej.»

»Du måste göra det för min skull,» bad Hök; »jag har redan bjudit upp henne för din räkning... hon är nyfiken att lära känna dig... jag har sagt henne, att du för så väl i vals.»

»Det gjorde du mycket dumt uti, för jag tänker just nu gå.»

»Nej, det får du inte... du måste göra mig den tjensten.»

»Hvarför är du så angelägen om att jag skall dansa med henne?»

»Jag ser så gerna att du dansar med henne... de öfriga kavaljererna äro så oförsigtiga... du är läkare, du, och du kunde äfven säga henne, att hon inte bör valsa så häftigt... och du kunde tala med henne om mig... jag ville så gerna veta, hvad hon tänker om mig... du är min vän, du, och du skulle inte prata med henne sådana dumheter, som alla de andra bruka göra... du vet inte hvad det roar henne att deltaga i en bildad konversation... hon har ett förstånd lika godt och ljust, som hennes hjerta.»

Axner, mild och eftergifvande som vanligt, lät sig presenteras för den svartögda skönheten och förde henne derefter in i den yrande valsen. Grefvar och baroner sågo med afundsjuka blickar på den unge, välbildade valsörens rörelser, hvilka väckte alla damernas uppmärksamhet, till och med den femtonåriga frökens. Axner var blind för det bifall, som från alla sidor egnades honom, men han valsade förtviffladt. Han var äfven känslolös, ty han kände icke de handtryckningar, som hans tacksamma dam tidt och ofta gaf honom i belöning för hans färdighet i benen och styrka i armarne. För sådana meriter äro fruntimren aldrig otacksamma. Så ofta han hvilade sig och sin dam, talade han med henne om Hök, som aldrig var långt borta ifrån dem.

»Jag hör, att min ungdomsvän Hök ger mamsell undervisning i sång.»

»Ja.»

»Hök informerar väl och har en utmärkt vacker röst.»

»Ja.»

»Jag känner ingen af mina ungdomskamrater, som har ett så godt hufvud som han.»

»Jaså.»

»Och det bästa hjerta på jorden.»

»Ja, jag har hört det.»

»Han har lidit mycket.»

»Ja, han har förlorat sitt ben.»

»Men hur tåligt bär han ej sina lidanden! Aldrig har jag hört ett klagande ord från hans läppar... han är exemplarisk i det som i allt annat.»

»Ja, pappa och mamma tycka så mycket om honom.»

»Och jag förmodar, att hans älskvärda elev delar deras tycke?»

»Ja, visst tycker också jag om honom... men han är så underlig ibland.»

»Hur då?»

»Han talar så besynnerliga saker, som jag inte förstår.»

Stackars Hök! tänkte Axner; hans älskarinna förstår inte hvad han talar.

»Nästa termin tager Hök kansliexamen,» började Axner ånyo.

»Jaså.»

»Säkert får han sig genast en förmånlig plats, ty han står mycket väl hos hans kunglig höghet kronprinsen.»

»Det vore rätt lyckligt för honom, det... men är det inte vår tur att valsa nu, herr doktor?»

»Jo, så är det... jag ber ödmjukast om förlåtelse!»

Nu bar det af för Axner och hans dam några hvarf kring salen, hvarefter de ånyo stannade, efter att hafva skördat nya triumfer för sin utmärkta dans.

»Hvad det är roligt att valsa, när man har någon som för väl,» förklarade mamsell Zetterstrand, med en ljuf, smäktande blick på den vackre läkaren.

»Allt beror på damen,» komplimenterade Axner tillbaka; »hvad min vän Hök skulle skatta sig lycklig, om han nu vore i mitt ställe!»

»Gud vet det, herr doktor!... Han säger beständigt, att dansen är det enfaldigaste af allt.»

»Det gör han säkert för det han sjelf inte kan dansa med mamsell.»

»Men är det inte obeskedligt att neka andra ett nöje för det man inte sjelf kan deltaga deruti?»

»Det gör visst inte Hök, men han fruktar blott, att mamsell skall lida något till sin helsa genom för våldsam dans, och hans fruktan saknar kanske inte grund.»

»Är det då så farligt att dansa?»

»Ja, för den, som har en vacker röst och vill bibehålla den... Hök berömmer mamsells röst så mycket.»

»Men jag tänker ju inte bli någon sångerska.»

»Hök menar så innerligt väl... om jag vore flicka, så skulle jag aldrig tycka om någon karl så mycket som om honom,» yttrade Axner, som tyckte sig böra välja genvägen framför de vanliga krokvägarne.

»Men han går ju på träben?»

»Det är inte benet, som bestämmer en menniskas värde... det är hufvudet och framför allt hjertat... vi båda ha nu friska ben... de skola likväl en gång för-

multna i jorden... men det goda vi tänka och göra, blifver odödligt.»

»Han har mycket talat med oss om herr doktorn,» ändrade den sköna samtalet, i det hon presenterade sin kavaljer en ny upplaga af kärnblickar.

»Det tror jag, ty vi äro de bästa vänner,» svarade Axner.

»Och han har så ofta berömt herr doktorn.»

»Det är en egenhet hos honom att berömma alla menniskor.»

»Ja, det är nog sannt.»

»Jag skulle gerna taga hans träben, om jag hade hans hufvud och hjerta.»

»Hå, gubevars för det!» mumlade den sköna för sig sjelf; »hur skulle det då ha gått med denna ypperliga vals?... Doktorn valsar väl gerna?» frågade hon något högre.

»Nej, min nådiga, det gör jag inte... jag tänker, liksom Hök, att en karl kan hafva något bättre för sig än att dansa.»

»Aldrig om annat än den välsignade Höken!» sade hon ånyo för sig sjelf.

Ändtligen blef också den valsen slut, och Axner ledsagade damen till fru Zetterstrand, som med förtjusning bevittnat sin dotters triumf i valsen.

»Hvad tycker mamsell Amalia om min vän doktorn?» frågade Hök henne.

»Han ser bra ut och valsar utomordentligt väl,» svarade mamsellen; »men hans konversation är något enformig.»

Förmodligen tyckte den svartögda flickan, att man på en bal kunde tala om någonting annat än om träben.

»Är hon inte en engel?» frågade Hök sin ungdomsvän.

»Säkert har du, liksom jag, ett högre begrepp om englar,» svarade denne.

»Hvad menar du med det?... Var du inte nöjd med henne?»

»Jo, gubevars.»

»Är hon inte lätt att föra?»

»Jo, min bror.»

»Är hon inte angenäm att tala med?»

»Åhjo, går an så der... som folket är mest.»

»Som folket är mest!... Hvad sade hon om mig?»

»Inte annat än godt och väl naturligtvis.»

»Men sade hon inte, att...»

»Hvad?»

»Att... att hon... tyckte om mig?» frågade han med nedslagna ögon.

»Jo, visst tyckte hon om dig... och det göra hennes föräldrar också.»

»Hur uttryckte hon sig?... Hur... nå, men du måtte väl kunna begripa...»

»Herre Gud! Hon medgaf att du har godt hufvud, godt hjerta, en utmärkt röst... inte kan jag komma ihåg allt hvad hon sade.»

»Men såg du inte, om hon sade allt detta med den värma, som...»

»Visst var det med värma,» svarade Axner, med tanken på glöden i hennes ansigte, framkallad af den raska valsen.

»Ser du det, Axner!... Tror du inte, att hon tycker om mig... att hon älskar mig?»

»Det der är bra svårt för mig att kunna afgöra efter det korta samtal jag hade med henne.»

»Du måtte ha varit något trög i din konversation i dag.»

»Hvarför förmodar du det?»

»Hon sade, att du var något enformig, men det brukar du vanligtvis inte vara.»

»Det var för det jag oupphörligt talade om dig,» tänkte Axner, men sade det icke; »men om jag skall säga dig min tanke rent ut,» utlät han sig tydligare, »så passar den der flickan aldrig för dig, bror Hök... hon är inte den milda, anspråkslösa varelse, som skulle kunna göra dig lycklig.»

»Du är inte riktigt nöjd med henne, det ser jag nog,» sade Hök, högligen missnöjd med sin vän; »det är så vanligt med er, läkare... det behöfs lancetter för att öppna era hjertan,» hvarefter han vände sig om och linkade bort.

»Du behöfver en fyrtiåttapunding för att öppna hennes,» yttrade Axner för sig sjelf, med en deltagande blick på sin vän.

Axner kände sig i behof af frisk luft och närmade sig dörren, men stannade, uppfångande följande samtal mellan två herrar:

»Hur gammal är hon?»

»Femton år, som jag hört.»

»En sakramenskadt kokett unge!»

»Tycker du det?»

»Det måtte väl inte vara konst att se.»

»Åhja visserligen... men vacker är hon.»

»Det är inte hennes förtjenst.»

»Syperba blå ögon... charmant ljust hår.»

»Kan väl vara.»

»Och rik, bror, fan så rik... en half million, du.»

»Inga uppfostra sina barn så illa som rika föräldrar.»

»Men du är för sträng... hon är ju bara barnet än.»

»Vackert barn! Hon kråmar sig redan som en sminkad dam i sjuttonde århundradet.»

»Så du pratar!... Har du dansat med henne?»

»Ja visst.»

»Nå?»

»Visst kan hon dansa... det är det första våra unga damer få lära sig, och det ginge väl an med det, om det bara inte också vore det sista.»

»Om grefve Silfverhjelm hörde dig, så finge du dig en duell på halsen.»

»Det är sannt; han har riktigt slagit sig på kurtis i afton... nånå, han kan behöfva den der halfva millionen...»

»Det är i alla fall synd om flickan... hvad tycker du om grefvinnan?»

»Hon skulle vara förträfflig, om hon vore mera mor än grefvinna.»

»Du är rolig i afton.»

»Jag blir alltid förargad, när jag ser fullständiga koketter redan vid femton år.»

»Än vid aderton och tjugu då?»

»Då undrar jag mindre derpå, ty då hafva de genomgått sin skola.»

»Sin skola?»

»Ja, den skola, hvaruti vi äro lärare... du och Silfverhjelm i främsta rummet.»

»Jag vet inte hur det är med Silfverhjelm, men jag för min del tycker visst inte om koketter, de må nu vara femton eller femtio.»

»Jag medger, att ingen af oss tycker om dem, men likväl anstränga vi alla våra krafter för att göra dem dertill, genom vårt äckliga smicker och meningslösa, vidriga prat... präktiga lärare, präktiga elever!... Vänta bara tills

eleverna bli fullvuxna... då gifva de nog sina lärare de vanliga honorarierna... hela ymnighetshorn af kärlek och tacksamhet.»

»Summa summarum, du tycker inte om fröken Friisenhjelm?»

»Nej.»

»Tycker du om punsch då?»

»Ja, bara den inte är för svag.»

»Du tycker inte om svag punsch?»

»Nej, reela varor vill jag ha, de må nu vara infattade i glas eller tyll.»

»Du är en lustigkurre, min bästa häradshöfding.»

»Fägnar mig.»

Axner torkade svetten ur pannan och gick ut i fria luften.

»Hvart går herr doktorn?» ropade Torngren efter honom.

»Jag vill inte vara inne längre,» svarade Axner.

»Var det inte roligt?»

»Åhjo, går an.»

»Hvarför går doktorn då?»

»Jag är inte road af dans, det vet herrn af gammalt.»

»Men doktorn dansar ju som en Ambrosiani... damerna äro alldeles förtjusta.»

»Såå!»

»Flere af dem ha bedt mig presentera doktorn för dem.»

»Hå, verkligen?»

»Och jag har lofvat det.»

»Det är att sälja skinnet, innan björnen är skjuten.»

»Sjelfva fröken Friisenhjelm har bedt mig.»

»Hvad har fröken Friisenhjelm bedt herrn om?»

»Om en vals med doktorn.»

»Jag har en gång bjudit upp henne, men hon var engagerad för hela aftonen.»

»Jag vet det, men hon vill dansa hälften af nästa vals med herrn... det kan man kalla för lycka, det... sjelfva balens drottning!»

»Har hon sagt det sjelf?»

»Ja, hon sade, att hon på sätt och vis mankerat doktorn, och att hon derför inte hade någon ro, förrän hon reparerat sitt fel... en engel, min lilla fröken Friisenhjelm.»

»Det smickrar mig högligen, men jag går inte in igen.»

»Är doktorn tokig?... Hon sade, att det var en charme att se doktorn valsa.»

»Sade hon det också?»

»Ja visst.»

»Men om hon inte sett mig valsa, månntro hon då skulle ha varit lika angelägen om att reparera sitt fel?»

»Det är jag öfvertygad om... hon är, som jag säger, en engel.»

»Ett bortskämdt barn, herr Torngren.»

»Gud gifve vi hade många så bortskämda barn!... Se så, kom nu, herr doktor!»

»Nej, helsa och tacka för äran, men jag vill inte dansa med fröken Friisenhjelm!»

»Kanske jag skall säga henne det?»

»Var god och gör det, så gör herr Torngren mig en stor tjenst.»

»Tackar ödmjukast för den tjensten... Gud bevare mig för sådana kavaljerer!»

»God natt, herr Torngren!»

»Men hvart går då herrn?»

»Går och lägger mig.»

»Så tidigt?»

»Ju tidigare, desto bättre... jag önskade, att andra följde mitt exempel.»

»Tackar ödmjukast för komplimenten!»

»Ingenting att tacka för... god natt!»

»Ack, sådan tjurskalle!» mumlade Torngren och drog sig förargad in i paradiset tillbaka.

Tolfte kapitlet.

Bref från Gustaf Pauli till Adolf Axner.

Petersburg den 15 juli 1831.

»Hedersbroder! Förträfflige vän!

Med en köpman här i Petersburg, som ämnar sig till Stockholm, skickar jag dig dessa och följande rader. Jag tänkte visserligen ej skrifva förrän det lidit mot slutet af de fyra åren, såsom öfverenskommet var, men jag kunde inte hålla mig, och jag visste dessutom, att det skulle roa dig att förnimma något om din långbente vän och skolkamrat. Hjalmar kunde blifva förtviflad, om han ej finge någon notis om sin Orvar Odd. Orvar Odd är redan förtviflad för det han ej hört något af sin Hjalmar.

Jag mår väl, ypperligt och är i smöret, som det heter. Men vill du kanske veta hur jag kommit dit? Jag är skyldig göra reda för dig, min far. Du behöfver ej blygas för din son. Vid jultiden 1829 reste jag från Finland, åtföljande en engelsman, i egenskap af resbetjent, ty det var slut med den reskassa, hvarmed du, hederskrona, försett mig. Gör ingenting, tänkte jag. Gustaf Wasa tröskade på logen, och Peter den store timrade på skeppsvarfvet. Blefvo bra karlar för det, och Pauli kunde också blifva något, utan att just derför behöfva jaga Kristian II ur landet eller slå Karl XII vid Pultava. Så kom jag till Petersburg efter den angenämaste resa. Min engelsman, en lord med namn, det mins icke fan, var förtjust i mig. Jag lärde honom fäkta på värja och han mig att boxa. Snart besegrade jag min mästare, ty det svenska maneret satte stål i den engelska konsten. »Ni bräcker refbenen på mig,» ropade han en gång, »men här har ni en guiné för er läraktighet.» Jag bjöd honom två guinéer för den första florettstöt han kunde ge mig. Min bror, han förtjente aldrig en kopek en gång, fast han syntes mån om förtjensten.

Den ädle lorden gjorde mig många tjenster efter ankomsten till den ryska hufvudstaden, och den största var

hans rekommendation för mig till Narowski, den kejserlige fäktmästaren. Jag blef en daglig gäst i hans salar och, till tacksamhet för hans gästfrihet, slog jag floretten ur hand på alla hans elever. Jag anhöll hos Narowski om äran af några stötar från hans hand, men han vägrade det envist. En dag kommo kejsaren och storfursten upp på salen. Min figur föll kejsaren genast i ögonen. Jag var som en Saul bland de hedervärda ryssarne, kejsaren och storfursten likväl undantagna. Kejsaren bevärdigade mig med några ord. I lämpliga ordalag berättade jag, att jag var flykting från Sverige och att jag fått afsked ur krigstjensten för det jag vid ett tillfälle begagnat min sabel mot en mängd pack, som ville massakrera min bäste vän.

Min frimodighet tycktes behaga kejsaren. Slutligen vågade jag hos honom anhålla om en nåd. Jag anhöll nämligen om den äran att inför högstdensammes och storfurstens ögon få slå floretten ur hand på den kejserlige fäktmästaren. Narowski bleknade och kastade på mig en vredgad blick, men det hjelpte inte. Han måste fram på styfva linan. Stackars Narowski! Linan slaknade vid de första stegen. Längst bort till andra ändan af den stora salen flög Narowskis florett. Ursinnig och nästan glömmande de höga personernas närvaro, fattade han en annan florett och stälde sig i posityr. Med en bugning, hvaruti jag lade all den vördnad hvaraf jag var mäktig, nalkades jag kejsaren och frågade, åt hvilken sida af salen hans majestät befalde att Narowskis florett skulle flyga. Kejsaren log och pekade åt höger. Narowski skar tänderna och ansatte mig af alla krafter. Efter några minuters förlopp dansade den kejserlige fäktmästarens florett åt höger, såsom anbefaldt var. Jag bugade mig ödmjukt inför de kejserliga personerna. Narowski bugade sig också, men djupare än jag, ty han föll afsvimmad till golfvet. Min lycka var gjord. Jag tackade Gud och välsignade Ling, min lärmästare i fäktkonsten.

Axner, du skulle se kejsaren. En ståtligare, härligare gestalt finns ej på jorden. Han är nära två tum längre än jag. Han måste ha ofantliga kroppskrafter. Att själens icke heller gifva efter, har han visat prof på. Napoleon yttrade, att för fem minuters samtal med Fredrik den store skulle han bortgifva lillfingret på sin venstra hand. Jag ville gifva både lillfingret och pekfingret för ett enda liftag

med denne herkuliske kejsare. Frithiofs och Atles famntag skulle bli en leksak mot vårt. Kejsaren har en blick — ja, en blick! Der denna blick flammar, der behöfvas hvarken bajonetter eller kartescher.

Jag blef storfurstens lärare i fäktkonsten. Denne prins är en älskvärd och förträfflig yngling, kanhända något för vek för det land han en dag skall beherska.

Jag håller nu på att inrätta en gymnastik efter Lings metod och anlägga en simskola efter egen. Alla spå mig mycket godt deraf, och jag ser redan silfverrublarna klättra på de vackra stängerna och simma emot mig på Nevas vågor, som snart skola bli hemmastadda i min präktiga simsump.

Jag förtjenar pengar, och till ett bevis derpå skickar jag dig de två hundra riksdaler, du lånade mig till respengar. När så lägligt blir, skall jag tänka på mina öfriga kreditorer i Stockholm.

Har du slutat din doktorsgrad än? Blir det svårt för dig att draga dig fram i Sverige, så kom hit öfver bara. Här är brist på skickliga läkare, och du skall bli utmärkt äfven bland skickliga, det vet jag redan på förhand. Ack,

att jag hade dig här, du ypperlige pojke! Du skulle vrida lancetterna ur allas händer, liksom jag vridit floretterna. Jag saknar i alla fall mitt fädernesland. Gud skall veta, att inte dansade jag der på rosor, och att jag mången gång der både hungrade och frös. Men det är dock en fri torfva, hvarpå man hungrar och fryser, och en fri torfva är ändå mycket här på jorden. Hade jag dig och Hök här, skulle kanske min saknad blifva mindre.

Men hur mår »accipiter ligneus», hur mår Hök? Vurmar han ännu på att uppfostra menniskoslägtet? Han skulle behöfvas här, men göra fick han, det bedyrar jag. Hur är det med hans helsa? Stackars gosse! Han såg så klen och blek ut, när jag skildes från honom. Kan han lefva på den lilla lönen och den ännu mindre pensionen! Store Gud! Hvad den dagen skall bli högtidlig för mig, då jag kan hjelpa både honom och dig, ty ni åren begge min själs lifegne, »sit venia verbo»; du hör att jag ännu icke alldeles glömt bort min latin.

Skrif, skrif genast till mig och bed äfven Hök skrifva! Jag trängtar efter edra rader, liksom hjorten trängtar efter vatten. Skicken då alltid brefven med enskilde, som resa hit, men aldrig på posten, ty posten är — pong pongteli pongteli, ja, jag säger ej mera.

Vill du, för din väns skull, vara artig mot den ryske köpmannen, som lemnar dig detta bref, så drif någon dag omkring med honom i Stockholm. Skryt ej med våra palats och märkvärdigheter, ty med tanken på sin hufvudstad skall han le åt allt hvad du i den vägen visar honom. Men vill du göra effekt på honom, så tala om våra seder, våra lagar och vår personliga trygghet, och han skall gråta som ett barn vid tanken på sitt fädernesland.

Axner! Hök! Hök! Axner! När skall den stund inträffa, då jag får säga till eder: Här hafven I rubler att vältra er uti och här ett hjerta att tryckas intill, som klappar, lefver och dör för eder! Gud välsigne eder båda, min barndoms fröjder, min ynglingaålders stöd, mitt hjertas tröst och stolthet äfven för kommande dagar! Blifven så lycklige, som edra goda hjertan förtjena!

önskar din

evigt oföränderlige vän och trofaste broder

Gustaf Pauli.

P. S. Visa detta bref för ingen, utom naturligtvis för Hök, ty jag ser, att det influtit något deruti, som icke just kan smickra Ryssland. Ryska örnen har näbbar och klor, som icke äro att leka med, och när jag härnäst företager någon längre resa, så vill jag vesterut på enskild bekostnad, men icke åt nordost på allmän.»

TRETTONDE KAPITLET.

En månskensqväll på Djurgårdsbrunnsviken.

Sent en afton i derpå följande september var Adolf Axner sysselsatt med att i det rum, han under sommaren i sjelfva brunnshuset bebott, hopsamla sina kläder med öfriga effekter och inpacka dem i två kappsäckar. Han skulle nämligen flytta in till staden, ty brunnsterminen var för längesedan tilländalupen och han hade bott så godt som ensam derute, för att få njuta den korta återstoden af sommaren. Några dagar derefter ämnade han resa till Upsala, för att taga sin sista till doktorsgraden hörande examen.

Vid dörren stod en gammal qvinna, som hela sommaren, under hans vistande vid brunnen, varit hans städerska.

»Hvar ha vi nu karlen?» frågade han henne.

»Han står och väntar der ute, herr doktor,» svarade qvinnan.

»Låt honom komma in och hjelp honom sedan att bära ner sakerna till båten.»

Madamen öppnade dörren och ropade, hvarefter en gardist i arbetskläder inträdde.

»Ror du ensam, eller har du någon som hjelper dig?» sporde Axner.

»Nej, jag är ensam... det är en smal sak att ro den båten, om det också vore dubbelt så tung last.»

»Så mycket bättre... blir du trött, så skall jag nog hjelpa dig.»

»Det behöfs inte, herr doktor... båten ilar som en spån öfver vågorna.»

»Har du fått dig en sup och något att äta på värdshuset?»

»Ja, Gud bevare herr doktorn!»

»Vädret är lika vackert?»

»Ja, himlen skiner blank, som en skurad gevärspipa, och månen är pinfull, som en rekryt, innan han svurit fanan.»

»Så raska dig då... jag går in på värdshuset, men kommer strax efter.»

»Ska ske, herr doktor!... Ska gå som en dans på Tre Väplingar.»

Axner tände eld på tobakspipan, kastade öfver sig kamelottskappan och tog farväl af sitt sommarnöje, hvarefter han lemnade rummet och gick in på värdshuset. Der begärde han sin räkning och betalte den.

»Hur är det, har doktorn fått biljetten, som lemnades hit på förmiddagen?» frågade skänkmamsellen, vändande sig till en af uppasserskorna.

»Hvilken biljett?... Jag har icke fått någon biljett i dag,» tillkännagaf Axner.

»Jo, det var sannt, han ligger qvar i lådan,» upplyste värdshusflickan.

Skänkmamsellen såg efter i lådan och fick tag i biljetten, den hon lemnade till läkaren.

Denne såg på utanskriften, hvars svårlästa bokstäfver han med möda stafvade ihop till »härr docktor Acksner». Han bröt biljetten och läste med lika svårighet följande:

»Lilla goa härr docktor

härre gud at härr docktorn inte ska vara hemma, för ja har varit här fler gånger i dag men inte träfat härr docktorn — Storken har komit te stan som i förrgår å han vett at docktorn bor på jurgålsbrunn — han har änu ont i sinnet te härr docktorn, för ja har hört honom ytra saker som ä ryssliga å nåt illa vill han vist ve härr docktorn — härre gud va de ä för olykligt at han ska vara så svår så jämt å samt — akta sej för honom, lilla goa härr docktor — se sej vel före om härr docktorn träfar honom, för han

ska göra alt, för han vet inte va han gjör — Gud beskydde härr docktorn —

Christina Stork.»

Axner hade ej sett muraren Stork, sedan han, i sällskap med Hök, stått vid dennes sjuksäng, ty kort tid derefter hade Axner begifvit sig till Upsala för medicine kandidatexamens skull. Vid vårterminens slut 1831, och sedan examen blifvit tagen, reste Axner tillbaka till Stockholm och var, som vi veta, tjenstgörande läkare vid Djurgårdsbrunn. Genom madam Stork, som ofta besökte honom, visste han, att hennes man under våren och sommaren varit sysselsatt med murarearbete på en större landtegendom flere mil från Stockholm. Han hade således länge varit tryggad mot den oförsonlige arbetarens förföljelser och försåt.

»Var det på förmiddagen den der madamen var här, som lemnade biljetten?» frågade Axner.

»Ja, det var på förmiddagen, som jag tror,» svarade skänkmamsellen.

»Medan jag var borta till Djurgårdsstaden på sjukbesök?»

»Ja, så var det.»

»Hur länge var hon här?»

»Det var visst sina två timmar hon stod och väntade vid brunnshuset.»

»Skref hon biljetten här på stället?»

»Ja... som hon inte träffade herr doktorn hemma, så bad hon, att hon skulle få skrifva några ord... kanske det var något angeläget... det är bra slarfvigt af er, flickor, att inte genast lemna biljetten till doktorn... ni är er så lika, ni.»

»Har mamsell eller någon af flickorna sett om någon grofväxt karl i går eller i dag smugit omkring här i trakten?»

»Hvad skulle det vara för en karl?»

»Han är murare till yrket, fast det är osäkert om han så går klädd... men han har ett märke, som gör honom lätt igenkänlig... han har en del af det venstra örat afskuret och har för öfrigt en vild och elak uppsyn.»

»Nej, inte ha vi sett till någon sådan figur,» försäkrade mamsellen och hennes pigor.

Axner stoppade hos sig biljetten, tog afsked och gick ut. Utanför värdshuset mötte han sin f. d. städerska, som kom ifrån båten.

»Är allt nedburet, madam lilla?»

»Ja, herr doktor.»

»Och karlen färdig att ro?»

»Ja.»

»Madam var ju inte hemma på förmiddagen?»

»Nej, jag var ju till stan, som herr doktorn vet.»

»Hur dags kom madam hem på eftermiddagen?»

»Klockan fyra.»

»Har madam sedan dess sett någon karl härute, som inte hör till gårdsfolket?»

»Nej, jag har inte varit ute sedan jag kom hem... jag har ju hållit på med doktorns saker.»

»Är det någon annan än gardisten der nere vid båten?»

»Nej, inte såg jag till någon annan.»

»Känner madam den der gardisten?»

»Ja.»

»Hvad heter han?»

»Pil, numro fyrtio vid Svea garde.»

»Hurudan är han?»

»När han är nykter, är han alltid ordentlig och pålitlig.»

»Min sabel ligger ju i båten?»

»Ja, på botten bredvid stora kappsäcken.»

»Godt, madam!... Tack nu för denna gången.»

Dervid tryckte han en bankosedel i hennes hand och fortsatte derefter skyndsamt sin väg ner till båten, utan att lyssna till hennes tacksägelser.

I sin fulla glans blänkte månen öfver land och vatten, görande de härliga stränderna ännu mer förtrollande. Öfver de refvor i naturen, som höstdagen qvarlemnat, låg nu ett tunnt flor af det finaste silfver, tillräckligt dock för att dölja dem alla. Ingen vind oroade lundarnes kronor, så att de gulnade bladen kunde ännu en natt trygga få hänga vid de qvistar, hvarifrån de snart skulle ryckas för att förvittra och försvinna i den våta grafven, som öppnat sig invid trädens fot och hvaruti så många af deras syskon redan fallit.

Vid den sidan af kanalen, der Axners båt befanns liggande, var skuggan så djup, att han med möda letade

sig fram till densamma och till soldaten, som stod derinvid på stranden.

»Är det du, Pil?» frågade han soldaten, i det han forskade noga in i dennes ansigte för att undersöka om det var den rätte, ty madam Storks bref hade gjort honom misstänksam.

»Jo, det är jag, herr doktor,» svarade gardisten; »var så god och stig fram och sätt sig i aktern, så får jag lättare för att stöta ut båten... kölen här i förn har råkat fast mellan några stenar.»

Axner steg ner i båten och måste med mycken varsamhet klifva öfver sina kappsäckar samt öfriga effekter, innan han kunde komma till aktern. Knappt hade han vändt sig om och tagit plats vid rodret, förrän båten med stark fart stöttes från land, och nu var man ute på det våta elementet. I samma ögonblick båten lemnade land tyckte sig Axner upptäcka skuggan af en person, som ilade upp från samma ställe, der båten legat, och han hörde ljudet af en som sprang på stranden, följande samma riktning som båten. Han vände ansigtet mot land för att, om möjligt, kunna upptäcka den springandes gestalt; men skuggan var, såsom nyss antyddes, på denna sidan så tät, att de skilda föremålen derstädes icke kunde fattas af blotta ögat.

Båten, ehuru framdrifven endast af ett par armar, klöf icke desto mindre vattnet med sådan fart, att det brusade och fradgade framför stäfven, och stränderna, med sina mot månen blänkande paviljonger och terrasser, möttes och försvunno nästan i samma ögonblick.

»Minsann ror du inte som en hel karl,» sade Axner till roddaren.

Denne besvarade de uppmuntrande orden endast dermed, att han rodde ännu ifrigare. Axner såg årbladen kröka sig till bågar för hvarje gång de togo i vattnet.

»Akta du årbladen,» varnade den styrande; »för öfrigt är det alls ingen brådska... väderleken är den vackraste man kan önska sig den här tiden på året.»

Roddaren tycktes icke gifva akt derpå, ty båten fortfor att ila fram med samma, om ej större, hastighet.

»Hör du inte hvad jag säger, din galning?» ropade Axner; »det är ju ingen kapprodd å färde... sakta på årorna, hör du inte?»

Axner ropade för döfva öron.

»Du har säkert fått för litet prygel i dina dar, efter du ännu inte lärt dig lyda,» yttrade läkaren förargad.

Båten hade nu lemnat kanalen ett godt stycke bakom sig och befann sig redan midt på öppna viken, hvilken var glänsande och silfverblå som himlahvalfvet. Nu först hvilade roddaren på årorna och lät båten gå med egen fart.

»Jo jo, det kännes väl slutligen på armarne, min gosse,» yttrade Axner; »tag så lagom för dig i början, så räcker det till slutet.»

Ehuru båtens fart, icke längre underhjelpt af årorna, allt mer aftog, fortfor likväl roddaren att hvila på dem.

»Se så, ro nu,» kommenderade styrmannen; »ser du inte, att båten stannar?»

Men årorna ändrade icke sin overksamma, parallela ställning mot vattenytan.

»Är du drucken, eller hvad kommer åt dig?» utbrast Axner, som slutligen förlorade tålamodet; »hvarför ror du inte, karl?»

Årbladen sänktes nu långsamt ner i vattnet; men i stället för att framdrifva båten, backade de, så att båten gick baklänges.

»Vill du leka med mig, din slyngel?» skrek läkaren, resande sig upp till hälften från sin plats; »men jag är för det närvarande alls inte road af lek, skall jag säga dig, din munsjör snus... inbillar du dig hafva någon af dina supiga kamrater att transportera?»

Ett rått hånskratt skallade från fören af båten, hvilken i detsamma svängde af på ena sidan, så att månljuset, som dittills legat på roddarens rygg, nu kastade sig på hans ansigte och fullkomligt upplyste detsamma.

»Hvad är det?... Är det inte Pil?» ropade Axner, i det han hastigt böjde sig ned i båten efter sin sabel, som han väntade finna der, men icke fann.

»Inte heter jag så alldeles Pil heller,» svarade karlen i fören; »men att jag är hvass som en pil, det skall ni nog komma att erfara... ha ha! Så har jag dig då ändtligen i mina klor efter nio års fruktlöst trampande... satan skall då inte längre gäcka mig!... Osar det inte redan brändt horn under näsan på dig, din kanalje?»

»Ah! Det är då ni, eländige!» utropade Axner, qväfvande hvarje gnista af förskräckelsen, som ville bemäktiga

sig hans själ, och samlande hela sitt lugn; »det var då ett förräderi... en på förhand uppgjord komplott emot mig!»

»Om du riktigt velat undgå mig,» yttrade den vilde roddaren, »så borde du ha skaffat dig ett par ögon i nacken, för medan du som en grodunge kraflade dig fram öfver kappsäckarne, bytte jag plats med den der törstiga gardistsjälen, som sedan sprang för attan i våld... var det inte finurligt påhittadt, du?»

»Det var värdigt en sådan bof, som ni är,» var Axners oförskräckta svar.

»Och om du inte varit ett sådant blindstyre, som du är,» fortfor karlen, »så borde du väl kommit under fund med, att en utsvulten gardist aldrig i tiden kan ro en båt, så den flyger som en fågel... men det var ditt öde, att du hvarken skulle se eller höra, för att jag sent omsider en gång skulle få gastkrama dig i allsköns ro och trefnad... du äter väl inte upp mig för det här lilla oskyldiga sprattet?»

»Nej, men jag skall begrafva er på sjöbotten, om ni inte genast ror mig till land!» skrek Axner, kastande af sig kappan och skådande omkring sig efter något medel till sitt försvar.

»Du gal väl starkt för att vara en sådan ungtupp... men du gal väl så lagom, när jag fått fjädrarne af dig,» svarade den förfärlige roddarkarlen.

Dervid kastade han upp årorna bakom sin rygg, så att årbladen sköto upp i vädret på hvar sin sida om båten, hvarefter han bugade sig ner och upptog en sabel, hvars klinga blixtrade mot månen. Det var Axners egen sabel, som han alltid brukade hafva hängande öfver sin säng och den han tillsagt sin städerska att lägga i båten, men hvilken han först saknat, när han, vid åsynen af sin dödsfiende, ville upptaga den.

Axner förbannade sin obetänksamhet att ej ha tagit vara på sitt vapen när han steg i båten och innan han tog plats vid styret. Han ryckte emellertid lös rorkulten och höll den sträckt framför sig, beredd på denna förfärliga strid, han numera icke ansåg sig kunna undkomma. Ingen annan båt kunde förmärkas på den ödsliga viken, och månens bild darrade i vattnet, ett återsken så väl af den melankoliska himlakroppen deruppe, som af den oro, hvilken dvaldes på djupet af ynglingens själ och hvilken han, oaktadt sitt personliga mod, icke alldeles förmådde häfva.

»Det var länge mitt fasta beslut att se ditt hjertblod, hvar jag kunde träffa dig,» började ånyo muraren, i det han svängde den blanka klingan öfver sitt hufvud, liksom ville han på detta sätt förlänga sitt offers marter, »ty du slingrade dig jemt och samt mellan mina utlagda garn, liksom skottspolen i väfstolen; men jag var rädd för arbogaölet, som kunde komma surt efter, och så tyckte jag ändå på sätt och vis, att det var skinn om dig, fast det var tunnt... än var du på det stället och än på ett annat... det är f-n hvad du har flackat omkring... jag åkte inte i schäs, jag, som du och dylika plåsterkadetter, och derför, ser du, var det inte så lätt att fatta dig i hasorna.»

»Jag räddade er från döden, usling!» ropade Axner, »och jag gaf er och er hustru lifsuppehälle under hela den långa tid ni var sängliggande och inte förmådde lifnära er sjelf.»

»Tacka din Gud för det,» svarade muraren; »för det har du att tacka för, att du nu slipper undan med lifvet... har jag inte betalt min skuld, när du får behålla lifvet... hä?»

»Men om jag låtit er dö som ett osjäligt djur?»

»Då hade du burit dig åt som en skurk till läkare och f-n hade då skrifvit ett recept åt dig, som skulle ha gassat i inelfvorna på dig... men nu, min gosse lilla, är det bara ditt ena öra jag vill åt... hugget som stucket, lika mot lika, det är ju billigt det... sitt du bara stilla och rör inte på skallmejan, för annars blir felet ditt, om den här lilla täljknifven, som du varit så artig och tagit med dig, kapar åt sig, mera, än jag vill ha... Jag slipper nöta min gamla knif, för den här tingesten har en egg, så man kunde skära itu en kyckling med den... Jag tycker så roligt det skall bli i morgon, när pappa sol frågar mamma måna, hvar hon gjort af ditt ena öra!»

Under det muraren sålunda hånade, tog Axner noga sigte på dennes hufvud och slungade, vid slutet af talet, rorkulten mot talarens ansigte. Men vare sig, att rorkulten icke fått en säker riktning, eller att den onde anden afvände slaget från sin frändes hufvud, nog af, det improviserade kastvapnet snuddade endast förbi sitt mål och flög långt bortom det utåt sjön, hvari det slutligen föll, en vanmäktig leksak för den svaga vinden.

»Antingen du eller jag börjar leken, kan just komma på ett ut,» sade muraren, utan att ens vrida på hufvudet; »har du något mer att kasta, så gör undan det så fort som möjligt, för, ser du, desto mera ledigt rum får jag, när jag kommer och helsar på dig... ruter är det i dig i alla fall, det medger jag... men så finns det inte heller någon killing så liten, att han ej sprattlar emot, när man tar honom i kalufven.»

Axners första tanke efter sitt misslyckade kast var att hoppa i sjön för att simmande uppnå land, ty han var stark i den konsten och stranden dessutom icke så aflägsen, att ej en skicklig simmare, äfven med kläderna på sig, kunde lyckligt hinna densamma. Men vid närmare besinnande insåg han att, huru raskt han än simmade, skulle likväl muraren med båten utan ringaste svårighet hinna fatt honom, hvars undergång då blefve oundviklig. Att nesligt tigga vilddjuret om nåd och förskoning förbjöd honom hans stolthet, äfven om det kunnat löna mödan att krypa till bönboken.

Hans belägenhet var förfärlig. Ensam i en liten båt på det öde vattnet klockan åtta på aftonen, utan det obetydligaste vapen till sitt försvar mot en jättelik, blodtörstig och dertill väl beväpnad fiende samt utan minsta hopp om,

att någon menniska på hans rop skulle hinna komma till hans undsättning, huru ville han rädda sig? I båten blinkade döden mot honom från det blixtrande stålet i banditens breda hand; ur det glittrande vattnet log likaledes döden mot den djerfve, som vågade störta sig deruti. Han kände, att hans lif hängde på ett hårstrå. Kraftfulla själar kunna förlora mycket här i verlden, men aldrig sin rådighet i farans stund. Långt ifrån att förslöas och upplösas, sammanknyter sig denna då till en förvånande styrka och spänstighet, leende, mot plågorna och döden, bristande först med lifvet.

Axner såg, huru muraren långsamt reste sig i fören och, i det han stödde ena benet mot venstra relingen, lutade sig fram för att med klingan desto säkrare kunna träffa sitt offers hufvud. Den lätta båten fick redan genom denna ställning en betydlig lutning åt venster.

Ögonblickligen kastade sig Axner med hela sin kroppstyngd åt samma sida. Båten vickade dervid våldsamt till, tog in vatten och kantrade med all sin last, kappsäckar och passagerare.

Axner sjönk genast ett godt stycke ner i djupet, men var snart uppe med hufvudet öfver vattenytan. Han såg nu den lilla båten ligga med kölen i vädret. Med några raska simtag var han bredvid den och lyckades hastigt nog komma upp på den. Sittande grensle öfver kölen, kastade han nu sina blickar åt alla sidor af det glittrande vattnet och upptäckte snart några famnar från båten ett hufvud, i hvars af månen upplysta ansigte den högsta förskräckelse och förtviflan uppenbarade sig. Axner ryste och tyckte sig se Necken, när han höjer sig ur djupet för att skåda upp mot den himmel, han för evigt förlorat.

Hufvudet närmade sig båten, och en hand, som uppstack ur djupet, fattade häftigt tag i Axners ben. Medelst en spark befriade denne genast sitt ben från den omfattande handen, och med ett skrik försvann hufvudet under vattnet.

På något afstånd från båten uppkom ånyo hufvudet, och en hemsk röst genomträngde höstqvällen.

»Hjelp! Hjelp! Jag sjunker, jag sjunker!»

Hufvudet nalkades ånyo båten, och en hand höll sig fast i dess kant.

»Rädda mig! Rädda mig!» hördes samma röst; »kläderna dra ner mig i djupet!»

»Befall din själ i Guds hand, ty du måste dö!» svarade Axner med dof stämma.

»Nej, nej, nåd, nåd!» bönfölls nedanför båten så klagande, att det genomskar Axners hjerta.

»I nio år har du förföljt mig... traktat efter mitt lif.»

»Nåd!»

»Återgifven åt lifvet, skulle du ytterligare förfölja mig.»

»Nåd, nåd!»

»Du skall dö... dö i din synd, ty du har aldrig velat veta, hvad ånger och försoning äro... din död, olycklige, är en vinst för lifvet.»

»Barmhertighet!»

»När utöfvade du barmhertighet mot dem, som omgåfvo dig?... Gud, som räknat din arma hustrus tårar, har äfven räknat de lidanden, du beredt henne.»

»Jag är en usling... men jag vill inte dö... jag kan inte dö!»

»Du vill inte dö, men du får inte lefva!... Du ligger i den graf, du öppnat för mig.»

»Store Gud, haf misskund med mig!»

»Du anropar honom för sent... han hör dig icke mer!»

»Gud! Gud!»

»Djefvulen har du anropat under hela ditt lif... hvarför vänder du dig icke nu med dina böner till honom?»

»Min arm domnar... jag förmår inte längre... oh!»

»Inom några ögonblick hafva dina kroppsliga plågor upphört... din odödliga själs qval skola aldrig upphöra.»

»I vår Frälsares namn! Vid korsets död...»

»När nämnde du din Frälsares namn?... När trodde du på korsets död?»

»Herre, nådige herre! Jag sjunker... räck mig handen till hjelp!»

»En gång räckte jag dig denna hand... du ville sönderslita den mellan dina tänder.»

»Hu, jag var en bof... handen... handen!...»

»För att draga mig ner med dig i djupet... nej, du måste dö!...»

»Jag vill bli en annan menniska... jag vill tjena er som en hund... dö som en hund vid edra fötter!»

En hand stack upp ur djupet.

Axner vände med vämjelse sina ögon bort från detta af fasa och feghet förvridna anlete, som grinade under honom och hvilket, öfverhöljdt af månens förvillande glans, mer liknade ett sjövidunders än en menniskas. Det hade aldrig varit hans afsigt att låta den olycklige omkomma. Han ville endast väcka hans yttersta förtviflan för att med detta tveeggade verktyg kunna öppna det kopparbeklädda bröstet för ädlare känslor än hatets och hämdens.

»Ditt lif är i detta ögonblick i min hand,» vände han sig ånyo till sin fiende, som under dödsångest kafvade vid båtens sida.

»Ja, ja!»

»Den minsta rörelse af mig, och du ligger på bottnen... i afgrunden.»

»Ja, ja... oh!»

Axner lutade sig ner på sidan öfver honom.

»För din odödliga själs frälsning,» sade han, »och på det du må få tid till ånger och bättring, skänker jag dig lifvet.»

Muraren skrek till, och hans skrik liknade en vansinnigs glädjerop. En yrsel af samma slag måste äfven hafva fattat honom, ty han släppte sitt tag och försvann.

Gripen af en smärtsam oro, böjde sig Axner ännu djupare ner mot vattnet, farande deröfver med högra handen och hållande sig fast vid kölen med den venstra.

Murarens hufvud sköt nu lyckligtvis upp på samma ställe, der det nyss försvunnit. Med starka fingrar grep Axner uti det tjocka, drypande håret och höll på detta sätt murarens hufvud öfver vattnet.

»Har du styrka att hålla dig fast vid båten ännu några sekunder?» ropade Axner till honom.

Ur karlens mun flödade vatten som ur en pump. Axner upprepade sin fråga med ännu högre röst.

»Ja, ja, ja!» svarade ändtligen muraren; »goda herre, hjelp mig!... Gud välsigne herrn!... Herre min Gud, jag trodde jag skulle dö!»

»Håll dig nu väl fast vid båten, så vill jag skaffa dig något att hålla dig uppe med, i fall du skulle tröttna... men släpp inte, ty då är du förlorad.»

Muraren högg nu ett säkert tag i båten med begge händerna. Axner ryckte af sig halsduken och tog upp sin näsduk, hvarefter han förenade de båda dukarna, som voro

af silke, medelst tvänne starka knutar. Sedan han detta gjort, kastade han bindeln öfver karlens hufvud och hals samt makade yttersta delen deraf ner på hans rygg, hvarefter han befalde karlen lyfta upp den ena armen efter den andra för att på detta sätt få bindeln under armarne på honom, hvilket slutligen efter mycket arbete lyckades.

»Se så,» yttrade Axner; »hugg dig nu fast igen med händerna i båtkanten och var trygg; ty om du skulle tröttna, så håller jag dig i alla fall qvar vid bindeln... hjelp mig sedan att ropa, ty klockan är inte så mycket, att det icke på någondera af stränderna bör finnas folk, som kan höra oss och lägga ut till vår hjelp.»

De förenade nu sina röster, så att det genljöd i Djurgårdsbergen. Efter att på detta sätt en god stund hafva hojtat, tystnade Axner, skådande mot södra landet.

»Gud ske lof, der kommer ändtligen en båt... vi äro räddade!»

»Ni är ingen vanlig menniska, herre, ni är en engel!» sade muraren.

»Tacka din Gud,» yttrade Axner, »som, i stället för hämdens känsla, göt försoningens in i min själ.»

»Aldrig ska jag glömma denna stund så länge jag lefver... aldrig glömma ert ädelmod, om jag ock blefve hundra år!»

»Hvad jag nu gjort för er, skulle ni aldrig ha gjort för mig,» svarade Axner med sin vanliga milda stämma; »men om ni kände samma ljufva tillfredsställelse, som nu fyller mitt hjerta, då skulle ni finna, att om hämdens njutning är helvetets, så är försoningens deremot himmelens och blifver sin egen oförgängliga belöning.»

TREDJE TIDSKIFTET.

Laura.

FJORTONDE KAPITLET.

»Den förskräcklige» spökar.

Det var i augusti månad år 1833. Med utsigt öfver den oroliga Vettern satt vid sitt kammarfönster i Vadstena medicine doktorn, filosofie och kirurgie magistern Adolf Axner.

I början af juli månad samma år hade han, i egenskap af tillförordnad provinsialläkare, kommit till nämde stad, hvilken han valt till vistelseort för den korta tid hans förordnande varade. Det led nu mot slutet deraf, och han motsåg med ledsnad den snart instundande dag, då han skulle nödgas lemna dessa på naturskönheter så rika nejder, dessa menniskor, som alla omfattat honom med så mycken vänskap och gästfrihet.

Värderad icke blott för sin utmärkta skicklighet som läkare, utan äfven för sitt icke mindre utmärkta väsende såsom umgängesman, hade han inom ganska kort tid förvärfvat sig allmänt förtroende. Det är ljuft, att veta sig vara älskad af det samhälle, dit man kommer, men ändå ljufvare, att veta sig vara saknad, när man går.

Axner såg glad mot sin framtid. Genom sin vidsträckta, merendels lyckliga praktik hade han redan skördat så stora pekuniära fördelar, att han kunde börja afbetala de skulder, hvaruti han nödgats sätta sig, dels för sina studier, dels för sin ofta anlitade beredvillighet att tjena andra, men i synnerhet för sina fosterföräldrars skull, hvilkas fattigdom han ansåg för sin käraste pligt att underlätta. Aldrig försummade han att skrifva till dem, den ena gången till kopparslagaren och den andra till hans hustru. Alltid hade han något att skicka dem i brefven, vare sig penningar eller goda råd. Dessa bref utgjorde fosterföräldrarnes dyrbaraste egendom. Kopparslagaren bar sina beständigt på sig i den stora, af ålder svartnade plånboken. Fru Brundström hade sina förvarade mellan bladen i den stora bibeln. För alla skulle de visa dem, alla skulle bevittna den glädje och stolthet, de kände öfver fostersonen, hvilken de naturligtvis hade gjort till den utmärkte man han nu var och ännu mer skulle blifva. Fru Brundström bad morgon och qväll till vår Herre, att han ej ville taga henne, förrän fostersonen blifvit medicinalråd eller åtminstone fått assessors karakter.

Det hade för vår läkare varit den lättaste sak i verlden att i giftermålsväg göra det fördelaktigaste parti. Mången förmögen och ansedd familj skulle gerna till medlem hafva upptagit den skicklige och ordentlige unge mannen; mången flicka med skönhet, rikedom och bildning hade redan kastat eldiga blickar på »den vackre doktorn», såsom han af fruntimren allmänt kallades. Axner var vänlig, mild, varm mot

alla, men det älskande hjertats innersta pulsslag tycktes han icke kunna uppfatta, i trots af sin eljest djupa diagnostiska blick. Hade han kanske nog af sin gäckade barndomsdröm? Helt säkert. Han hade, sjelf ett barn, älskat ett barn, engeln i hans drömmar. Han blef yngling, kom ut i verlden och fann mycket, ja, allt annorlunda, än han förestält sig det, men sitt inre fann han oförändradt, ty den lilla engeln satt ännu vakande derinne, lika blåögd och ljuslockig som i hans barndomsdagar. Så står han en dag vid en trettonårig flickas sjuksäng och tror sig ha funnit originalet till den bild han bär och så länge burit i sitt hjerta. Af hvilken namnlös tjusning fylles ej då hans bröst! Han upptäcker visserligen mellan sig och henne ett stort svalg, men finnes väl någon afgrund så bred, att icke hoppet förmår slå en brygga deröfver? Han ser henne ånyo, den femtonåriga, i dansens yrande ringar. Han förskräcks, ty hon är ej mer densamma. Han skådar in i sig sjelf och finner sitt hjerta så blekt, ty engeln har förlorat sina skära vingar, har antagit gestalten af en vanlig jordisk varelse med vanliga svagheter och brister. Uti ett känsligt och ädelt bröst kan ingen revolution, större eller mindre, inträffa, som icke lemnar djupa sår efter sig. Det är blott de iskalla, damtorra själarna, som ingenting känna, ingenting se och af ingenting röras. Mången anser detta som bevis på själsstyrka och hjeltemod. Men vi afundas dem ej detta slags själsstyrka och hjeltemod. Lycklig den, som ännu i senaste ålder har ett hjerta som kan blöda, ett öga som kan gråta!

Nog af, Axner hade alls ingen håg mer att dikta sig en ny engel i den försvunnas ställe, och han var för ung att kunna söka Hymen, innan han först gjort bekantskap med Amor. En bröllopsfackla, som sympatierna ej tändt, kunde han ännu icke tänka sig.

Bullret af ett åkdon, som skramlade öfver den illa stenlagda gatan och slutligen stannade utanför porten till det hus, hvaruti läkaren bodde, störde Axners tankar.

En betjent inträdde i hans rum.

»Nådig grefven från Axelstad,» började betjenten, »ber herr doktorn vara god och genast fara dit, för en af husfolket har häftigt insjuknat der hemma.»

»Jaså, grefven har då nyligen kommit till Axelstad?»

»Ja, i går.»

»Äro de öfriga medlemmarne af familjen också med?»

»Ja.»

»Herrskapet kommer direkte från Stockholm?»

»Ja.»

»Är det några främmande i herrskapets sällskap?»

»Ja, grefve Silfverhjelm, nådig frökens fästman.»

»Jaså, är fröken förlofvad?» frågade Axner med en viss beklämning i hjertat, som han icke kunde undertrycka, ehuru han blygdes för den.

»För en månad se'n stod förlofningen,» svarade betjenten.

»I Stockholm?»

»Ja.»

»Det är inga andra på Axelstad?»

»Nej, men vi vänta mer främmande.»

»Hvilka då?»

»Jo, nådig grefvens bror, generalen.»

»Jaså, han från Finland.»

»Han kommer i slutet af månaden.»

»Ni har åkdon med er, förmodar jag?»

»Ja, det väntar vid doktorns port.»

»Godt, vi resa genast.»

Axners toalett var snart gjord, hvarefter han och betjenten lemnade rummet. Just som de skulle stiga upp i schäskärran, erhöll doktorn af någon i huset ett bref med Stockholms poststämpel. Axner igenkände sin vän Höks stil, bröt förseglingen och, under det åkdonet knagglade sig fram genom staden ut på stora landsvägen, läste innehållet, som var följande:

»Broder Adolf!

Amalia Zetterstrand är förlofvad — förlofvad med en annan, och nästa söndag lyses det för henne första gången. Jag anade det länge, men trodde det icke. Man kan ana sin olycka, men man kan icke tro på den. Jag har lidit förfärligt, och jag har icke känt plågorna i mitt ben. Du sade flerfaldiga gånger, att hon icke passade för mig, att hon skulle göra mig olycklig. Jag insåg länge, att du hade rätt. Men när man älskar en qvinna, såsom jag älskade henne, så tror man icke gerna på möjligheten af de olyckor, hon skall bereda oss, och om man också tror på dem, så vänjer man sig snart till och med att älska dem för hennes skull. Man skyr icke för att köpa ett ögonblicks salighet

med mångårigt bekymmer och elände. Men du skall icke oroa dig. Numera är jag lugn. Det var Försynens skickelse. Gud, allas vår fader och välgörare, ville icke, att jag för en passion, den hvardagligaste af alla, skulle öfvergifva den väg, han utstakat för mig, till fullbordande af det stora verk, jag för länge sedan föresatte mig att utföra. Tror du väl, att han skulle hafva pålagt mig så många olyckor, om han ej haft någon djupare mening och afsigt dermed? Nej, han har utkorat mig till sitt stora verktyg här på jorden och utstält mig för många och svåra pröfningar, på det jag skulle blifva härdad och ren. Tiden är ateistisk och förnekar kristna lärans heligaste sanningar. Jag vill uppträda såsom dess kämpe med andans svärd, och när Herren är med mig, ho kan då stå emot mig? — Jag håller nu på att skrifva en bok, som skall heta:

Ovedersägliga bevis att kristna läran är af Gud
eller
Förnuftet tillfångataget under Kristi lydnad.

Hvad tycker du om rubriken? Jag vill gå matematiskt till väga och har redan de vigtigaste grunderna färdiga. Du kommer snart till Stockholm, och då får jag gifva dig del af dessa grunder, hvarpå jag bygger mitt stora arbete. Jag har gått in bland hernhutarne, vet du; dessa äro i sin enfald visare än alla verldens vise. Jag tager upp psalmerna vid deras gudstjenster, och de vänta sig härliga frukter af mitt arbete. De betrakta mig redan som en trons apostel, och jag skall ej komma deras förhoppning på skam. När du kommit hit, vill jag föra dig upp på »salen». Det skall bli lätt för mig att öfvertyga dig om det renläriga hos denna sekt. Jag har äfven gjort bekantskap med pastor Scott, som nyss kommit hit, och med den metodistiska församlingen, hvilken alltmer utgrenar sig, befordrande tillväxten af Kristi rike. Nutidens fariseer låta påskina, att vi bilda en kyrka inom kyrkan och en stat inom staten, att vi tillintetgöra all medborgerlighet o. s. v., liksom man icke kunde älska Gud på samma gång man älskar sina medmenniskor och sitt fädernesland. Vi tacka Gud dagligen, först för det vi blifvit menniskor, sedan för det vi blifvit svenskar, och slutligen för det vi blifvit bättre än alla andra svenskar. Broder Axner! Du är visserligen en god och rättänkande menniska, men detta är du mera genom moralens bud, än genom den

Heliga Bokens föreskrifter. Moralens bud, huru goda och vackra de för öfrigt kunna vara, äro dock ej och kunna aldrig blifva så ovedersägliga och starka som Guds ord. Men derom får jag framdeles tala vidare med dig. Jag hoppas så lätt kunna omvända dig ifrån de verldsliga villor, som nu omtöckna din själ, och tända dig ett ljus som strålar evinnerliga.

Genom en resande från Petersburg har jag fått helsningar till oss båda från Pauli. Han lär lekamligen stå sig mycket väl och föra ett lysande lif, men han har alltid varit verldsligt sinnad och derigenom blifvit alltmer aflägsnad från den enda rätta och sanna vägen. Jag har derför skrifvit till honom ett långt bref, hvaruti jag söker väcka hans hjerta och inblåsa en ny anda i hans flärdfulla själ, på det han må veta, hvad honom och hans frid tillhörer. Detta skall nog lyckas mig, lika väl som det redan lyckats mig att omvända flere verldsmenniskor här i Stockholm, det nya testamentets Sodom och Gomorrha. — Jag har sökt omvända muraren Stork, vår gamle fiende, men ännu icke lyckats. När jag för en månad sedan lemnade hans hustru de penningar, du skickade mig för hennes räkning, bodde de ännu qvar i Bödelsbacken. Hon var då mycket sjuk och eländig, men han lika vild och hämdgirig som förr. Ditt ädelmod mot honom har snarare förbittrat än förmildrat hans vilda lynne. Att omvända denne store syndare vore en härlig seger för menskligheten och för Kristi lära. Gud förläne mig blott helsa och krafter, och det nya Jerusalem skall uppstå ur sitt grus.

Din vän och, såsom jag hoppas, blifvande
broder i Kristo
Gustaf Hök.»

Med en bekymmerfull blick stoppade Axner detta bref i sin ficka.

Efter halfannan timmes resa söderut efter Vetterns strand körde Axner upp på Axelstads herrgård. Det var för första gången han besökte denna egendom, ty som den grefliga familjen först nyss utkommit och något sjukbud icke förut anländt derifrån, så hade provinsialläkaren icke heller haft någon anledning att resa dit. Han steg ur schäsen och begaf sig först in i drängbyggnaden till den sjuke. Sedan han en god stund uppehållit sig hos denne och gjort

erforderliga ordinationer, gick han upp till sjelfva herrskapsbyggningen, hvilken, omgifven af en yppig park med trädgård, glänste så hvit och prydlig mot aftonsolen.

Uppkommen i den stora, rikt dekorerade salen, mottogs han af en betjent, som förde honom genom flere rum. I detsamma betjenten lade handen på låset till en kabinettsdörr, hördes innanför ett det lifligaste skratt af flere förenade röster. Skrattet upphörde dock vid läkarens inträde. Kring ett tebord, dignande under en tung servis af silfver, sutto grefve Friisenhjelm, hans grefvinna och dotter, fröken Aurora, samt dennas trolofvade, ryttmästaren grefve Silfverhjelm. Doktor Axner blef mycket artigt mottagen, och sedan han blifvit presenterad för grefvens blifvande måg, hvilken han icke ansågs vara bekant med, ehuru Axner ganska väl hade honom i minnet alltsedan Djurgårdsbrunnsbalen, inbjöds han att taga plats vid tebordet. Axners

blick sökte först och främst den unga fröken. Hon var nu sjutton år och af en fulländad nordisk skönhet; dock tyckte han, att de himmelsblå ögonen icke voro så stora och själfulla, som han drömt dem vara; men troligtvis härledde sig denna omständighet från Axner sjelf, i hvars inre hennes bild icke mera strålade så skön och helig som förr. Samtliga sällskapets blickar hvilade med synnerligt välbehag på »den vackre doktorn», hvilken de i alla afseenden funno värdig detta tillnamn.

Under det man drack sitt te, fortgick samtalet, som naturligtvis börjats rörande den sjuke, hvars tillstånd upplystes icke vara så farligt som man förmodat, med en okonstlad liflighet i hvarjehanda gladare ämnen, och det dröjde icke länge förrän vår doktor, hvars tal och sätt att vara röjde lika mycken verldskännedom som beläsenhet, bemöttes med en förtrolighet nästan som hade han varit en daglig gäst på stället. Teet var nu drucket, och tebordet afdukades af betjenterna.

»Jag höll just på,» tog grefve Friisenhjelm till ordet, »att, medan vi väntade på doktorn, uppläsa för grefven, min måg, något som förtjenade en af de första platserna i en pekoraliesamling.»

Dervid tog grefven upp från soffan en stor pappers-lunta.

»Det är en högst egen tillfällighet som förskaffat mig denna skatt,» fortfor han skrattande, »hvilket jag sedan skall omtala för doktorn; men jag försäkrar, att doktorn icke skall anse sin tid bortkastad genom att afhöra några kapitel ur detta klassiska manuskript... Titeln är: Den Förskräcklige i Södra bergen, eller Adolfs och Lallas märkvärdiga och sorgliga Lefnadsöden, roman i tre delar.»

Grefvinnan, fröken och hennes fästman, den ståtlige grefve Silfverhjelm, utbrusto i ett skallande skratt, som kunnat höras långt ner på gården. Derunder kastade de sina blickar på Axner, liksom toge de för gifvet, att äfven han skulle instämma i deras glädje.

Men det var för märkvärdigt: långt ifrån att deltaga i den allmänna munterheten, satt doktorn stum, ömsom bleknande, ömsom rodnande.

»Mår doktorn illa?» frågade grefvinnan orolig.

»Nej, visst icke, hennes nåd,» stammade Axner; »men... men jag blir alltid så upphettad, när... när jag druckit te, hvilket jag högst sällan brukar dricka.»

Derefter steg han upp från sin stol och gick till ett mindre mahognybord, som med sin kristallkaraff isadt vatten stod i ett hörn af kabinettet. Sedan han druckit ett glas, återtog han sin förra plats bland det upprymda, glada grefliga sällskapet.

Grefven fortfor att uppläsa det ena stycket efter det andra, alltid med jublande bifall af pluraliteten, som der-

jemte tillät sig hvarjehande qvicka, men något elaka infall och tillägg, i hvilken konst fröken Aurora visade sig ovanligt öfverlägsen. Axner bjöd visserligen till, för sällskaps skull, att draga på munnen, men det gick något trögt med den saken; dock bekämpade han temligen lyckligt sina ansigtsrörelser.

Hvarje infall af den humoristiska unga damen framkallade stormande applåder från föräldrarnes och fästmannens sida, men icke det ringaste bifallstecken från den oefterrättlige doktorns. Tvärtom tycktes hans blick vid hvarje utbrott af det grefliga sällskapets munterhet antaga en viss stränghet, uppblandad med något som liknade förakt.

»Det ser ut som doktorn inte tycker, att det är roligt,» utbrast fröken Aurora med mycken förtrytelse öfver att hennes qvickheter af honom så föga senterades.

»Åhjo, visst är det roligt,» svarade Axner; »man kan inte höra något roligare.»

»Men så ser det inte ut,» anmärkte fröken; »jag har hört och läst det så många gånger och ändå hör jag det ånyo med samma nöje.»

»Hvar och en har sitt sätt att uttrycka sin glädje och sitt bifall,» sade doktorn.

»Då brukar visst doktorn skratta, när doktorn hör någonting sorgligt,» menade Aurora skrattande, deruti understödd af sin sympatiserande brudgum.

»Ja, det finnes onekligen sorger som man kan skratta åt, ty sådana kunna sorgerna vara till,» svarade Axner, »liksom det finnes glädjeyttringar, åt hvilka man kan gråta,» tillade han bittert, ty det smärtade honom att hon, just hon, som han förnämligast haft i tankarne när han som barn sammanskref denna olycksaliga roman, skulle vara den, som mest förlöjligade och hånade hans barndomsverk.

Den grefliga familjen betraktade med förvåning den djerfve gästen, som öppet förklarat, att han kunde gråta åt deras glädje. »Vi anhålla om någon tydligare förklaring,» utlät sig grefven, i det han, synbart missnöjd, lade ifrån sig manuskriptet; »medger då inte doktorn, att det här är det besattaste man kan läsa?»

»Allting är relativt här i verlden, herr grefve!» svarade Axner; »och hvad denna roman särskildt beträffar, så beror alltsammans på hvem som författat den... om jag skulle

tänka mig den möjligheten, att den der romanen, hvarutur herr grefven nyss behagat citera några strofer, vore författad af ett barn, så skulle jag visserligen rätt hjertligt le åt den, men aldrig ha hjerta att förlöjliga och håna den.»

»Det var mycket artigt, herr doktor,» inföll fröken, som tycktes förstå piken och rodnade af förargelse. Den röda färgen är visserligen rätt vacker, i synnerhet på en ung flickas kind, men då bör den icke vara ditmålad af harmen.

»Jag vet icke om det var artigt, men jag tror att det var sannt,» genmälde Axner.

»Men om den inte vore af ett barn, min gunstig herre?» frågade grefve Friisenhjelm; »säg snarare, att den är skrifven af någon halfgalen guvernant, som tappat förståndet i röfvarromanerna ... det är ju klart som dagen, det.»

»Jag ber ödmjukast om förlåtelse, men är herr grefven säker på, att den är skrifven af en sådan person?»

»Man skall vara både blind och döf, för att inte kunna märka det, min herre.»

»Jag har, Gud ske lof, både mina ögon och öron i behåll,» sade Axner, »men vågar icke desto mindre påstå, att författåren var ett barn, när han skref den romanen.»

»Lycklig den som har en sådan skarpsinnighet!» utbröt grefve Silfverhjelm, förargad öfver läkarens pikar mot Aurora.

»Lyckligare dock den, som icke dömer förrän han pröfvat, och icke antager det för visshet, som endast är tvifvelaktigt!» replikerade Axner.

»När jag känner mig i behof af någon lärare i den vägen,» yttrade grefve Silfverhjelm försmädligt, »så vill jag vända mig till herr doktorn.»

»Jag skulle bli en klen lärare, min bästa grefve,» svarade doktorn, »ty en lärare behöfver godt tålamod, och det har jag icke ... derför skulle jag aldrig våga emottaga andra än tacksamma och lättlärda elever, hvilka fattade min mening, utan att jag behöfde plugga den uti dem.»

Grefve Silfverhjelm bet sig i läppen och teg. Grefven och grefvinnan mönstrade ånyo den besynnerlige unge mannen, som så der fritt och obesväradt behandlade deras dotter och blifvande måg.

»Söta, goda pappa!» bad fröken, som föresatte sig att plåga den oartige kavaljeren, »läs upp det der stället, der det står, att prinsessan Lalla gräfves ner i en grop i skogen och derefter lefvande upptages af löjtnanten vid lifgardet till häst... det är bland det roligaste.»

»Sedan röfvaranföraren förut gifvit henne in en hel kanna bränvin,» inföll Silfverhjelm; »hvad säger ni om en sådan dosis, herr doktor?»

»Det bevisar blott,» svarade doktorn, »att författaren varit i okunnighet om bränvinets verkan och att han ej vetat af, hur mycket af denna dryck behöfves för att berusa eller taga lifvet af en menniska... det der gifver emellertid stöd åt min förmodan, att romanen är af ett barn.»

»Det lönar visst icke mödan att fortsätta längre,» yttrade nu grefvinnan, som hittills tegat; »herr doktorn tycktes ej vara road af att höra på föreläsningen... vår mening var dock god, ty vi trodde oss derigenom bereda doktorn så väl som oss ett nöje.»

»Vackert nöje,» mumlade Axner för sig sjelf; »men,» tillade han högre och inseende att han gått för långt i försvaret för ett arbete, hvars nära frändskap till honom ingen af de närvarande naturligtvis kunde känna, »men jag nödgas be om herrskapets tillgift för mina anmärkningar, och det skulle göra mig mycket ondt om jag derigenom åstadkommit någon rubbning i herrskapets nöje och på samma gång någon oblidare tanke om mig... jag anser mig derför föranlåten att, till mitt rättfärdigande, förklara, det jag känner författaren till denna roman och att det är min bekantskap med honom som gifvit luft åt mina repliker.»

»Doktorn känner författaren!» ropade alla med en mun.

»Ja, jag känner honom.»

»Och författaren är?»

»Tillåt mig först en fråga! Hur har herrskapet fått detta manuskript i sina händer?»

»Jag kommer nu inte ihåg hur längese'n det var,» svarade grefve Friisenhjelm, »men det var för flere år sedan... jag och min hustru promenerade en eftermiddag i vagn på Drottninggatan och råkade ut för en häftig trängsel... det var, om jag inte misstager mig, en tjuf, som man höll på att fasttaga.»

»Ja, så var det,» inföll grefvinnan; »vi kunde på en lång stund hvarken komma fram eller tillbaka genom den stora folkmassan.»

»När det ändtligen blef så godt rum på gatan, att vagnen kunde komma ur stället,» fullföljde grefven, »fortsatte vi vår färd... då blef min hustru varse en stor pappersrulle, som låg i vagnen; men hur eller när den kommit dit, visste hvarken hon eller jag... just denna pappersrulle, som vi upptogo och undersökte, var den ifrågavarande romanen, hvilken vi behöllo som god pris, när ingen egare anmälde sig dertill, oaktadt min annons i tidningarna... Vi ha förvarat denna intressanta lektyr såsom ett dyrbart fynd, och den har, med herr doktorns tillåtelse, rätt många gånger roat både oss och våra bekanta, herr doktorn ensam undantagen... I dag tog jag fram luntan, för att på något sätt fördrifva eftermiddagen, helst Silfverhjelm icke förut tagit någon kännedom om denna skatt, som blifvit för oss ett slags familjeinventarium... Men det faller af sig sjelft, att om författaren ännu finnes i lifvet, så eger han att återfå sitt arbete.»

»Men kan inte herrskapet erinra sig,» frågade Axner, »om vid den der trängseln, som uppehöll herrskapets vagn på Drottninggatan, det stod någon yngre person... någon gosse tätt invid vagnen?»

»Nej, det kan jag inte erinra mig,» försäkrade grefven.

»Det var så mycket menniskor, som trängdes omkring vår vagn,» tillade grefvinnan, »och vi voro så rädda för att köra öfver någon i hopen.»

»Satt ingen mer än herr grefven och fru grefvinnan i vagnen?»

»Jo, jag tror väl,» svarade grefven, »men hur var det nu... var det verkligen någon annan vid tillfället i vår vagn?... Kan du erinra dig det, Louise?» vände sig grefven till sin grefvinna.

»Det har jag mycket svårt för att erinra mig,» svarade grefvinnan med en eftertänksam min; »men var inte Aurora med oss?»

»Ja, var det inte fröken, som satt i knät på ett äldre fruntimmer?» frågade Axner, skarpt fixerande den unga damens ansigte; »fröken kunde då vara vid ungefär sex års ålder.»

»Jag!» ropade hon förlägen och utan att veta hvad hon skulle svara på en sådan fråga.

»Och fröken har inte något annat dopnamn än Aurora?»

»Nej.»

Alla sågo på doktorn med blickar, uttryckande till hälften nyfikenhet och till hälften förundran, begge delarne i högsta grad.

»Ja, var det inte fröken?» upprepade Axner; »jag erinrar mig ännu ganska lifligt frökens anletsdrag ... hur skulle jag kunnat glömma dem!»

»Ha! Det var då doktorn som lemnade manuskriptet qvar i vagnen?» ropade grefve Friisenhjelm, ytterst öfverraskad och förvånad; »ja, jag mins nu, att det stod en gosse vid vagnen med en pappersrulle i handen ... kunde det vara doktorn? ... Ack, min Gud, så besynnerligt, så underligt det går till här i verlden!»

Axner skiftade färg och hade icke styrka att uthärda de mönstrande blickar, som riktades på honom.

»Det är då doktorn sjelf, som är författaren!» ropade grefve Silfverhjelm med en munterhet, som jagade nästan hela blodmassan upp i Axners ansigte.

Denne insåg nu, att han försagt sig och att han, utan att vilja det, uppträdt som den sannskyldige författaren. Dock hemtade han sig snart. »Ja,» sade han mycket upprörd, »jag är den märkvärdige författaren ... jag var då ett barn ... det var ju som jag sade ... mästerverket der, hvilket så mycket roat herrskapet, skref jag som gosse ... man har många underliga drömmar och fantasier när man är barn ... jag ansåg detta manuskript för alltid förloradt och var rätt glad deråt, ty det gjorde mig många förargelser då, som jag likväl efteråt haft rätt roligt af ... herrskapet fattar nu orsaken så väl till min öfverraskning, när jag nyss efter så många års förlopp hörde det uppläsas, som till mitt missnöje med det något bittra skämt, hvarmed man bemötte det oskyldiga fantasispelet i en trettonårig gosses hufvud ... jag blef som barn på nytt, när jag såg mina barnsliga tankar så der lifslefvande ånyo uppträda inför mina ögon, och jag kände samma smärta som detta, när man förstör dess leksaker ... jag bar mig barnsligt och narraktigt åt, och jag bönfaller om er förlåtelse, mitt herrskap!»

Alla blickade med den djupaste rörelse på den unge mannen, ur hvars själfulla ögon några tårar perlade fram, helgade åt minnet af den tid, som är menniskans skönaste på jorden. Grefve Friisenhjelm uppsteg, närmade sig läkaren och tryckte hans hand.

»Förlåt också oss, herr doktor!» sade han; »men hvem kunde föreställa sig, att... hvem kunde någonsin drömma om, att... men doktorn har rätt, man bör pröfva innan man dömer, och ingen har rättighet att slå sig till riddare på en annans bekostnad, föremålet må nu vara grånadt som en gubbe, eller blomstrande som ett barn... blif inte ond på oss, herr doktor... vi ha felat, men så sparade ni inte heller på tillrättavisningar... vi hålla dem tillgodo, såsom väl förtjenta, och dermed kan det vara qvitt.»

Grefvinnan och fröken samt sjelfva den nyss så pikerade unge grefven omgåfvo Axner, bedjande om ursäkt för sin obetänksamhet.

Försoningen var lätt vunnen, och allt snart godt igen.

»Men jag begriper inte,» började fröken Aurora, »var jag verkligen med, när doktorn som barn lemnade romanen qvar i pappas och mammas vagn... jag kan omöjligt erinra mig ett sådant tillfälle, fast jag ganska väl kommer ihåg många andra händelser till och med från min tidigare barndom... när jag för omkring tre år sedan var sjuk och då såg doktorn, var det för första gången, det bedyrar jag.»

»Jo, fröken hvilade i det äldre fruntimrets famn och log emot mig som man ler åt en gammal vän,» svarade Axner, i det han fäste på den unga damen en blick, hvaruti minnet af hela hans barndomsglädje lågade.

»Som en gammal vän!» svarade Aurora rodnande och förvirrad af hans glödande öga; »men... men hvar i Guds namn har jag då sett doktorn?»

»Jo, ett år förut... mins ni inte en gosse, som... i Sista styfverns trappor... vid Stadsgården... hon kallades Lalla, och...»

Axner tystnade tvärt, ty det var något inom honom som sade, att han ej, utan att stöta på vissa ömtåliga känslor, kunde fortsätta.

»Ah, det var Laura!» utropade grefvinnan; »ja, det var Laura... det var hon!»

»Ack, nu mins jag, det var Laura som var med oss i vagnen,» tillade grefven.

»Laura!» upprepade fröken; »jag kunde väl tro, att det inte var jag.»

»Ack, du store, lefvande Gud!» yttrade grefvinnan, i det hon närmade sig den unge läkaren; »doktorn var då den der gossen, som den stackars qvinnan i Stadsgården talade om?... Hur märkvärdigt, hur underbart!»

Det vore fåfängt att söka beskrifva Axners sinnesstämning i detta ögonblick. Han måste nästan stödja sig mot stolskarmen, till den grad öfverväldigades han af sina känslor.

»Men hvem är då denna Laura?» frågade han med svag stämma; »hvar finnes hon?... Hvar?... Hvar?»

De, hvilka han frågade, och det var alla, ty hans blick sökte dem alla, sågo tysta och villrådiga på hvarandra. Grefve Friisenhjelm gaf de sina ett tecken att tiga, hvarefter han vände sig till den unge mannen.

»Det är en familjehemlighet, som rör icke blott oss, utan äfven andra,» sade han; »men kanske kommer en gång den dag, då doktorn får lära känna den; emellertid beror det ej på oss att yppa den... hur ni kunde taga min dotter för denna flicka, retar min nyfikenhet, och om det inte för mycket besvärar er, så berätta oss den delen af edra barndomsöden, som förknippar sig med den lilla flickan i Stadsgården.»

Axner återtog sin plats framför den grefliga familjen och berättade för den hvad läsaren redan vet. Han omtalade huru han i Sista styfverns trappor träffat Lalla, ledsagad af madam Stork; huru han strax derefter återsett henne hemma hos madamen, der han burit den lilla på sina armar och räddat henne undan den vilde arbetskarlens våldsamma händer samt derigenom råkat med muraren i den strid, som slutade med förlusten af dennes halfva öra; huru han trott lilla Lalla vara död och på hennes graf planterat blommor, dem han vårdat ända till det ögonblick, då han återsåg henne lifslefvande i vagnen på Drottninggatan; huru han förut varit till den grad öfvertygad derom, att den lilla flickan i grafven varit densamma som han sett i Stadsgården, att han icke ens brytt sig om att i den förras sterbhus göra sig närmare underrättad om förhållandet; huru han sedan, med henne i minnet, samman-

skrifvit »Den förskräcklige», hvaruti han gifvit hennes och sitt eget namn åt de begge i romanen förekommande älskande; huru han, under loppet af flere år, varit förföljd af Storken och hvilka strider han haft att utstå med denne; samt slutligen, huru han trott sig ha återfunnit sitt ideal vid fröken Auroras sjuksäng och ständigt varit i den förmodan, att Lalla och hon vore en och samma person, ända tills nu, då man sökte öfvertyga honom om motsatsen.

Allt detta berättades med den mest lågande vältalighet, ty det var hjertats vältalighet, sirad af barndomsminnets blommor. De fyra, som åhörde honom, lyssnade till hans ord som till den skönaste predikan, och de rika och vexlande känslor, hvaraf talaren derunder lifvades, återspeglades troget i deras deltagande anletsdrag, deras tårade ögon.

»Han är sublim!» hviskade Aurora till sin älskare.

»Ja, hur lyckligt att det inte var du!» svarade denne, som kände en svartsjukans tagg i sitt bröst.

»Hvilket hjerta!» hviskade grefvinnan till sin man.

»En förträfflig ung man!» yttrade grefven.

När Axner ändtligen slutat sin berättelse, hvaruti icke heller förglömdes uppträdet på brunnsbalen, der engeln i hans bröst förlorade sina skära vingar, blef det en djup tystnad, som varade länge. Talaren tycktes ha mycket annat, som han ville hafva fram, men icke kunde finna ord för, och åhörarne syntes vänta på mera.

Men då ingenting mera kom, bröt grefve Friisenhjelm tystnaden och, i det han räckte manuskriptet till läkaren, sade han:

»Detta tillhör nu er, och ännu en gång förlåt oss för det skämt, vi tillåtit oss deröfver... vi skulle gerna vilja behålla det som ett minne af denna dag... men vi skola i er person hafva ett ännu skönare minne, ty från denna dag hoppas vi få anse herr doktorn för en af våra intimaste vänner.»

Underliga ideer rullade omkring i Axners hufvud, när han några timmar derefter åkte tillbaka till Vadstena.

Fröken Aurora Friisenhjelm var då icke flickan i Stadsgården. Huru lyckligt, att den bortskämda och behagsjuka fröken Aurora icke varit samma lilla barn, som det han en gång på sina armar och alltid i sitt minne burit! Det gjorde honom godt att tänka så, och det föreföll honom dervid, som hade den lilla engeln i hans bröst återfått sina skära vingar. Men huru kom det sig, att grefven och grefvinnan haft lilla Lalla med sig i vagnen på Drottninggatan? Och hvarför, när han vid Auroras sjuksäng framhviskade namnet Lalla, hade den trettonåriga sjuka upprepat samma namn med ett uttryck både i ordet och blicken, som röjde, att detta namn ej var främmande för henne, och dessa ljusa lockar, dessa blå ögon, dessa sköna anletsdrag, allt hos den äldre så motsvarande hans föreställning om den yngre, oaktadt han icke glömde att taga i beräkning den förändring, som skilnaden i ålder måste förorsaka.

»Skulle man hafva bedragit mig?» frågade han sig sjelf; »skulle hon icke desto mindre vara densamma, fastän man haft sina skäl att för mig uppgifva en annan? Man vill icke inviga mig i en hemlighet, hvars upptäckt skulle kasta en skugga öfver den grefliga familjens moralitet... Auroras andra namn har man tagit bort, för att derigenom söka undanrödja sjelfva minnet af den tid, då hon vårdades af madamen i Stadsgården, ett minne som naturligtvis icke kunde smycka det grefliga stamträdet.»

På detta sätt halkade han ånyo in i sin äldre föreställning om Auroras och Stadsgårdsflickans identitet med hvarandra.

I dessa och dylika tankar invaggades vår hjelte och väcktes derutur först när åkdonet stannade framför porten till det hus i Vadstena der han bodde.

FEMTONDE KAPITLET.

Åsknatten.

När augustisolen gick ned för att släcka sina kinders brand i Vetterns vatten, mottogs hon ej af lugna, rodnande vågor. Ett tjockt, svartgult moln hade uppgått öfver vesterns skogar och stränder, inbjudande vågorna till vilda lekar.

Axner lade sig, men kunde icke sofva. Han hörde stegen af den annalkande orkanen, men han tänkte blott på dagens tilldragelser. Han hade sitt ljus tändt och bläddrade här och der i det märkvärdiga manuskriptet, hvilket han på ett så underbart sätt återbekommit. Man glömmer stormarne omkring sig, när man af minnets trollspö tillbakaflyttas till sina första dagars leende dal och doftande rosenbilder. Hvilken är väl så förhärdad, att han icke gripes af en saligt hugsvalande känsla vid åsynen af de föremål, som, oaktadt deras närvarande obetydlighet, likväl då betydde så mycket för en oskyldig blick, ett obefläckadt hjerta? Kastar du väl med likgiltighet bort den lilla tennbiten, som du händelsevis återfinner i dina gömmor och på hvilken den vackra tennsoldaten en gång stod? Ack nej! Du vill gråta när du betraktar den stympade qvarlefvan, ty på denna simpla tennfot stod en gång din barndomsglädje.

Först mot midnatten släckte Axner sitt ljus och somnade in. Stockholms Stadsgård med dess rullande varufastager och beckiga sjömän är i och för sig sjelf föga poetisk; men när fastagerna glänsa som det rödaste guld och sjömännen, hvilka svärma deromkring, hafva bussaronger af silfverskir och solljusa vingar på sina skuldror; när, i stället för kabeljon och strömmingsnacken, små blonda englahufvuden med ögon blå titta fram ur guldfjerdingarne och saltlasten glittrar som en last af diamanter; när Sista styfverns trappor, annars så fula och besvärliga, framställa sig i likhet med Jakobs stege, hvarpå små englar i blå sammetskoltar gå upp och ned, — då får äfven denna

nejd en gudaglans, som ingen dödlig mäktar afbilda. Men för att finna all denna härlighet, måste man hafva en sådan dröm, som Axner hade, och ett sådant ämne för drömmen som han.

Men verkligheten, drömmarnes hånande fiende och afundande menniskan äfven dess drömda lycka, ropar i drömmarens öra, och drömmaren spritter upp förskräckt, i synnerhet om ropet liknar åskans knall. Axner trodde, att åskan slagit ned i staden och skyndade upp ur sängen fram till fönstret.

Himlahvalfvet liknade en drakes svarta gap, hvaruti flämtande eldtungor korsade hvarandra. Dånande slungade Vettern sina böljor mot molnen, för att trotsigt bjuda himmelen spetsen, men slungades tillbaka i djupet, rytande af vanmäktigt raseri. Det var, som ville himmelen visa, att när Guds öga icke ler öfver verlden, är den en lekboll för mörkrets alla makter.

Axner ryggade häftigt tillbaka från fönstret, mindre dock för den blixt, som i detta ögonblick upplyste gatan, än för den gestalt, som der nere upptäcktes vid blixtens sken. Han närmade sig ånyo fönstret, och nya blixtar visade honom samma gestalt, hvilken stod på gatan, med ögonen riktade mot det fönster, hvarinom läkaren befann sig.

Axner lossade varsamt fönsterhakarne och öppnade fönstret på glänt.

»Hvem är ni? Hvem söker ni?» ropade han ut i den vilda natten.

»Doktorn, doktorn!» svarade en dof stämma nerifrån gatan.

»Ja, jag är doktorn... hvad vill ni?» frågade Axner, betagen af en okuflig oro, ty han hade igenkänt gestalten.

»Jag har ingen vilja mer... jag är blott dödens skugga,» yttrades utanför.

»Hur har ni kommit hit?»

»Hå! Roffågeln har inte blott näbbar och klor... han har också vingar.»

»Hvarför står ni der i regnet, i åskvädret?»

»Jag vet någonting, som kyler värre än regnet, skräller starkare än åskan.»

»Arme, det står mycket illa till med er.»

»Om åskan kunde uppväcka de döda, skulle jag gerna blotta min arm för blixten.»

»Olycklige, ni har förlorat förståndet!»

»Ja, förståndet har jag förlorat... min hustru... min Kristina?»

»Er hustru?»

»Död... död!»

»Död?»

»Ja, jag har förlorat förståndet... det är förbi!»

»Beklagansvärde! Vänta ett ögonblick... jag kommer strax ner till er.»

Axner tillslöt fönstret, tände eld på ljus, drog på sig några klädesplagg och skyndade ner. Han dröjde en stund, innan han satte nyckeln i porten, ty tanken på hvad denna menniska varit för honom höll hans hand från låset. Var han väl säker på, att icke ett nytt försåt lurade på honom? Han hade ej sett sin vederdeloman sedan månskensqvällen på Djurgårdsbrunnsviken, ty han hade hela mellantiden uppehållit sig långt utom Stockholm och derunder hört muraren omtalas som samma vilda och oregerliga sälle. Men regnet som piskade på porten, åskån som mullrade öfver staden, rösten som nyss talat till honom från gatan, allt ljöd i hans inre som en bön om barmhertighet. Han kunde ej motstå denna bön, utan öppnade porten.

»Stig in,» sade han; »för denna natt skall ni finna herberge hos mig.»

Muraren hörsammade tillsägelsen, tigande och med lutande hufvud.

»Följ mig upp, jag går förut,» fortfor Axner, visande sin gäst vägen.

De voro nu inne i rummet. Axner betraktade sitt främmande, som stannat vid dörren. Den reslige arbetarens gestalt föreföll honom afmagrad och lutande, och ögonen, hvilka tittade fram ur de djupa ögongroparna, syntes så matta, så slocknande. Läkaren närmade sig honom och lade sin hand på hans skuldra.

»Olyckan har djupt förkrossat er,» sade han; »er förtröstan till Gud skall dock snart lyfta er ur eländet... ångern är försoningens frö... tala med mig om henne... jag visste redan genom bref från Stockholm, att er hustru länge varit sjuk,»

»Jag var en djefvul... en djefvul mot henne, och ändå tryckte hon min hand och nämde mitt namn innan hon dog.»

»Ja, hon menade er väl, hon gjorde det alltid.»

»Långt efter sedan hon var död tyckte jag, att hennes läppar ännu rörde sig till en bön för mig... stackars, stackars min Kristina!»

»Beklaga henne inte... hon är lycklig nu.»

»Ja, hon är lycklig... men hvilket mångårigt helvete hade hon ej på jorden!»

»Hon är lycklig, ty hon ser nu er sorg, er ånger, edra tårar.»

»O, att jag kunde gråta blod!» vrålade han till, i det han sjönk ned på en stol vid dörren och betäckte ansigtet med sina händer.

Axners ögon fuktades, och han kände, att han ej hade ord till tröst för en sådan sorg.

»Och ni har gått denna långa väg för att söka mig?» frågade han deltagande; »hvad kan jag göra för er?... Allt hvad jag kan, vill jag göra.»

»Jag har en helsning till er från henne,» snyftade den sörjande.

»Hon kom då äfven ihåg mig, det goda hjertat?»

»Skulle hon inte komma ihåg och välsigna er, när hon välsignade mig?... Gå till honom, hviskade hon till mig, gå till honom och säg, huru innerligt jag tackar honom för allt det goda han gjort oss... henne och mig... äfven mig, förbannad af alla, utom af er och henne... gå, lägg för hans fötter de tacksamma tårar en döende ljutit... bönfall om hans förlåtelse, och han skall gifva dig sin, liksom jag gifvit dig min... Herre, herre!»

Muraren kastade sig ner på golfvet, och hans armar omfattade läkarens ben med en styrka, som ville han suga sig fast vid dem.

Derefter sjönk han sanslös ned på golfvet. Axner släpade den vanmäktige till soffan och hjelpte honom upp på den. Med tillhjelp af några små kristallflaskor, dem han hemtat ur sitt schatull och höll under den liggandes näsa, återväckte han honom snart till lif och sans. Muraren slog upp ögonen och skådade oroligt omkring i rummet, tills han slutligen stadigt fäste dem på den unge mannens milda ansigte.

»Hon fick ändå en hederlig begrafning,» sade han med ett svagt, men tröstefullt leende; »jag sålde allt hvad jag egde för att få henne hederligt i jorden... likkista med många stjernor på och svepningen var så vacker... hon såg så glad ut när hon låg uti den, och hvart jag gick i rummet, så tyckte jag att hennes ansigte följde med för att tacka mig... klockor var det också, fast vi voro fattiga... hofpredikanten sjelf jordfäste, för jag släppte honom inte förr, och han talade så vackert... Herre Gud, hvad det var lyckligt, att hon kom så hederligt ner i jorden!»

Tanken på den hederliga begrafningen, med stjernkistan, klockorna samt hofpredikanten, som förrättat jordfästningen och hållit det vackra talet, tycktes nu helt och hållet hafva intagit den nyss så förtviflade mannens själ, ty han syntes så innerligt lugn och belåten, der han låg på soffan, liksom hade han aldrig haft något att förebrå sig i sina dar. Sådant är ofta förhållandet med menniskorna, de högre så väl som de lägre. Med en hederlig begrafning tro de sig hafva godtgjort de döda för alla de lidanden, de tillfogat dem i lifvet.

»Nå, hvad tänker ni nu ta er till?» frågade Axner, sättande sig på en stol bredvid soffan.

»Hvad jag tänker ta mig till!» svarade muraren, sprittande upp, liksom vaknande ur en dröm.

»Ja, tänker ni skaffa er arbete här på orten, sedan ni nu uppfylt er hustrus sista vilja med att framföra hennes helsning till mig, eller vill ni tillbaka till Stockholm?»

»Jag vet inte hvad jag vill,» svarade arbetaren, hvars ansigte, vid denna fråga af läkaren, ögonblickligen förlorat sitt nyss så lugna uttryck; »herre, jag duger inte mer till något.»

»Ni är ännu i er bästa och kraftfullaste ålder.»

»Min kraft är bruten...... jag känner att jag blir en stackare, en eländig varelse.»

»Ni skall genom ett nyttigt och redbart lif nu kunna glädja den saliga deruppe.»

»Ni tror då, herre, att de saliga deruppe inte sluta till ögonen för de onda härnere?»

»Ja, jag tror det... de saliga likna Gud, och Gud blundar ej för den minsta af sina skapade varelser.»

»Men de onda, de fördömda?»

»Gud ger ingen förlorad, så länge han hos dem förmärker en enda gnista af ånger och bättring.»

»Ack, om hon nu stode upp ur sin graf, hvad jag skulle arbeta, sträfva för henne!... Jag skulle bära henne på mina armar, smeka henne som ett barn... men nu, hvad har jag väl att lefva för?... Hvem skulle jag numera kunna glädja med det goda jag ville göra?... Ack, herre, öfvergif mig inte... låt mig bli hos er... jag känner, att jag då ständigt skulle vara henne nära... jag har blifvit så lugn nu, sedan jag vet, att ni förlåtit mig.»

Muraren fattade Axners hand och tryckte den till sina läppar.

»Jag skall inte öfvergifva er,» svarade Axner.

»Och jag får vara hos er?» ropade Stork.

»Ja, ni får vara hos mig så länge ert uppförande motsvarar mina förhoppningar.»

»Jag går då inte förlorad!» skrek muraren med stormande glädje; »jag är då ej ett vilddjur, hvars åsyn man flyr!»

Ovädret tilltog och hela huset skakades af de starka åskknallarne.

Axner lät sin gäst taga på sig en annan rock, i stället för den af regnet genomblötta, och gaf honom derefter några förfriskningar, efter som huset för ögonblicket förmådde.

»Ni behöfver hvila er efter så många skakningar både till kropp och själ,» sade han; »tag plats på soffan der öfver natten... för närvarande finns det ingen annan, eftersom jag inte vill väcka upp husfolket midt i natten... sjelf lägger jag mig i min säng för att slumra in litet... Stork!» tillade han, forskande in i murarens ögon, »vi skola denna natt sofva i samma rum... den tid har funnits, då detta icke hade varit rådligt för mig... men ni ser, att jag nu har förtroende till er... jag tror nu, att en fridsäll ande tagit rum i ert hjerta... det är er hustrus, den förklarades ande, och der den bor, der kan inte det onda trifvas mer... Sof nu lugnt, och Gud förläne er den rättfärdiges drömmar!»

»Herre!» svarade muraren, i det han förde fingret till sitt stympade öra, »jag kan nu vidröra detta ställe och tala derom, utan att mitt blod rusar upp åt hufvudet, såsom det förr gjorde..., utan att djefvulen hviskar till mig om blod

och mord... Sof i ro, ädle herre, och måtte den natt en gång komma, då jag kan sofva så lugnt som ni!»

Muraren vände derefter sitt ansigte mot väggen och tycktes vilja öfverlåta sig åt sömnens milda vård.

Axner stälde ljuset på bordet framför sängen och kastade sig sjelf på bädden utan att aftaga kläderna. Ljuset lät han brinna för att ej störas af blixtarne, som fortfarande öfverkorsade himmelen i alla riktningar.

Säkerligen skulle mången, i olikhet med vår doktor, tvekat att lägga sig till hvila i ett rum, hvilket hyste en sådan figur som muraren Stork. Men dennes ånger hade så mäktigt intagit Axner, att han nästan glömde sitt forna förhållande till honom. Han visste, att stora olyckor i ett enda ögonblick kunna omskapa äfven det vildaste lynne och att sjelfva tigern blifver spak som ett lam, när han fått bojan på sig; och hvilken boja förmår väl uppväga tyngden af en ohjelplig olycka, som man sjelf beredt sig och hvaröfver man följaktligen måste känna den djupaste ånger och förtviflan? Det fröjdade hans goda hjerta, som för öfrigt var otillgängligt för all fruktan, att den vilde mannen, hvars lif han dessutom tvänne gånger räddat, enkom begifvit sig till honom för att söka förlåtelse och försoning. Kunde han väl neka honom dem? Nej, och för att öfvertyga den ångerfulle om sitt försonliga hjertelag, kunde han väl gifva honom ett större bevis derpå, än när han lät honom sofva i samma rum som han sjelf? Med det lugn, som medvetandet af en god gerning alltid föder, tillslöt Axner derför sina ögon för att slumra in.

En stark åskknall kom honom att slå upp ögonlocken. Hans blick mötte då murarens öppna öga, ty denne hade vändt sitt ansigte från väggen.

»Du sofver icke,» sade Axner.

Muraren tillslöt ögat utan att svara, hvarefter det lät på hans andedrägt som han somnat in.

Axner blundade ånyo, men när han åter såg upp framför sig, tyckte han, att muraren sakta lyfte upp hufvudet och stirrade åt sängen med ett besynnerligt uttryck.

»Du är orolig, din stackare!» yttrade Axner; »försök ändå att sofva, min vän!»

Muraren svarade ej, men hans hufvud låg nu stilla på soffdynan. Axner kände sig något orolig till sinnes och

ville nu undvika sömnen. Men aldrig är man den så nära, som när man söker undfly den.

Han inslumrade slutligen.

Men snart väckes han derigenom, att han känner en tryckning öfver sitt bröst. Han söker resa sig upp ur sängen, men sjunker tillbaka, förlamad af den syn, som möter hans blickar.

Hvad ser han? Hvarför känner han sig för första gången i sitt lif gripen af modlöshetens hela vanmakt?

Jo, lutad öfver honom, med ena handen på hans bröst och hållande en knif i den andra, står hans förfärlige gäst, med hånlöjet på ett ansigte, som nyss förut hycklat den djupaste sorg, den varmaste ånger.

»Olycklige! Du har då bedragit mig?» ropar Axner med fasa.

»Man bedrager ej sin fiende, man lurar honom bara,» svarar gästen.

»Din hustru är då icke död?»

»Nej, ondt krut förgås inte så lätt.»

»Din sorg och ånger voro då...»

»Endast fruktan, att ni ånyo skulle slingra er undan mig... men nu, vid satan, nu... nu...»

Ulfvens ögon kunna icke brinna vildare, än murarens i detta ögonblick.

»Du ville mörda mig i sömnen!»

»Åh nej, är inte så farligt heller... lika för lika, lem för lem... ni känner ju den gamla visan... jag väckte er, för jag ville ändå inte taga mitt schok medan ni sof... var det inte hederligt, det?»

»Jag skänkte dig lifvet en gång.»

»Ni ville inte dränka mig i Brunnsviken, för ni ville inte mista knoppen utom Skanstull... det var ni för klok till... ni ville kosta på mig ett kallt bad, men jag vill ej ha någonting för inte, jag.»

»Så fullborda då ditt djefvulska uppsåt... det finns ett helvete för brottet, liksom en himmel för dygden,» yttrar Axner med oförskräckt stämma, röjande att hans vanliga lugn och kallblodighet segrat öfver ångesten och fasan.

Banditen synes likväl tveka, och han förmår icke uthärda sitt offers stadiga blick. Detta undgår icke Axners uppmärksamhet, och hans lugn fördubblas.

»Ser du henne, som skrider bakom dig?»

»Jag tog emot dig med vänlighet och deltagande,» säger han med något vekare ton, dock icke af fruktan för sitt eget öde, utan liksom beklagande sin bödel; »ty jag såg i dig en olycklig, som begråt sina synder och fruktade himmelens ljungande blixt... hör du icke, olycklige, hämnarens åska, som dånar öfver ditt hufvud!»

Stormen och åskan derute tilltaga i styrka och häftighet. Banditen fäller den beväpnade armen åt sidan, men ännu hvilar hans venstra hand klippfast på den liggandes bröst. Två gånger Axners kroppskrafter skulle icke kunnat undanvälta denna tyngd. Muraren synes villrådig, och hånlöjet i hans blick tyckes slockna. Förskräckes han af det rullande tordönet, eller förvillas han af lugnet i offrets öga, hjertligheten i dess ord?

»Ser du henne, som skrider bakom dig?» återtager Axner med dof röst; »det är din hustru... det är Kristina!... Ser du svepningen, som omhöljer henne?... Niding, du har mördat den arma... se, se!... Tårarne! Blodet!»

Med ett rop af förskräckelse studsar banditen tillbaka från sängen. Han darrar, han skälfver. Ser han verkligen en vålnad i svepningsskruden, eller är det hans samvete, som för första gången öppnar sina ögon och skådar in i sig sjelf?

»Djefvul!» ropar läkaren med en stämma, som genomskräller åskan och stormen, »jorden öppnar sig under dina fötter!... De fördömdas lågor gripa dig!... Bed, bed!»

Muraren slår knytnäfven mot sin panna, och hans jättelika gestalt tyckes sjunka tillsammans. En ryslig strid rasar i hans innersta.

»Ha!» ropar han slutligen under den våldsammaste själsansträngning, »är jag då ett barn!... Dödar och helveten, bländas jag af spöken?... Blod, blod!»

Han störtar fram till hvilobädden, men uppgifver ett nytt rop och stannar. Hans offer ligger ej mer på sängen, det är ej mer i rummet — det är borta, försvunnet. Muraren sammanbiter sina tänder, så att blodet sipprar fram mellan läpparne, och han stöter sin knif i bolstret med den vansinniges raseri.

Begagnande sig af murarens förskräckelse, har Axner redan kastat sig ur sängen och störtat ur kammaren. Under det hans hjerta uppsänder de varmaste böner till Gud, som ånyo räddat honom, väcker hans stämma upp husfolket på

nedre botten, och snart skyndar han tillbaka, i spetsen för halfnakna drängar och pigor, beväpnade med hvad de i en hast kunnat komma öfver. De slå upp dörren och inrusa i doktorns kammare. En våldsam vindpust, blandad med regn, hviner emot dem, och ljuset, som ännu står qvar på bordet invid sängen, kastar sin flämtande låga åt alla sidor, färdig att slockna med hvarje sekund. Klangen af fönsterrutor, som sönderslås, blandar sig med vindens tjut och åskans dån. Ingen lefvande varelse, utom de sökande sjelfva, kan upptäckas i kammaren, under hvars soffa och säng man letar, men letar förgäfves. Men fönstret är öppet, och det är dess rutor som ligga krossade på gatan och dess tomma ramar som dänga mot husväggen.

»Det var en besynnerlig tjuf!» anmärker en af pigorna; »doktorns ring och klocka ligga qvar i fönstret... ingenting är borta... allt är på sitt ställe.»

Axner ser sig omkring och upptäcker till och med det klädesplagg han lånat muraren, hvars genomblöta rock deremot försvunnit.

»Herre Gud, doktorn har visst drömt!» yttrar en annan piga.

Axner stirrar på folket. Det nattliga äfventyret börjar verkligen förefalla honom som en dröm.

SEXTONDE KAPITLET.

Sannljugaren.

Åtta dagar derefter satt Axner på sitt rum, då hans städerska inträdde, lemnande honom ett bref, som nyss kommit med posten. Doktorn bröt upp brefvet och läste det. Han läste det för andra gången och, såsom det syntes, med ännu större intresse än den första.

»Har herr doktorn något att befalla?» frågade städerskan.

»Nej, men det var sannt... var det inte fredagsnatten i förra veckan som muraren var uppe här i rummet?»

»Hvilken murare?» frågade madamen, förvånad.

»Hå kors, den der karlen, som sprang ut genom fönstret, medan vi skyndade upp för att gripa honom!»

»Karlen?»

»Tjufven då... mins inte madam?»

»Den der natten, då herr doktorn drömde, att...»

»Jaså, jag drömde... nå, lika godt... det var ju fredagsnatten?»

»Ja, det var det... det var en faslig natt.»

»Hade vi icke då den sextonde augusti?»

»Jo, jag tror väl... vi ha den tjugufjerde i dag.»

»Godt.»

»Har herr doktorn något ärende, så ska jag just nu gå ut?»

»Nej, ingenting för närvarande... adjö, kära madam.»

Städerskan gick. Doktorn stoppade brefvet i sin ficka, hvarefter han fattade hatt och käpp samt lemnade rummet.

Han tog vägen utom staden och befann sig snart invid en påbörjad stenbyggnad, ämnad till kronomagasin. Flere arbetare voro sysselsatta dermed. Sedan doktorn en stund betraktat arbetsfolket, vände han sig till den person, som hade tillsyn öfver arbetet.

»Jag ser inte till Stork,» sade han; »hur är det, han har kanske redan flyttat?»

»Nej, herr doktor,» svarade uppsyningsmannen; »han var nyss här... jag vet inte hvart han gått, men säkert kommer han snart tillbaka.»

»Hur förhåller han sig annars?»

»Bra... det är en duktig arbetare... han har nu nära åtta dagar varit i arbetet, och jag har inte det minsta att anmärka mot honom... han hvarken super eller ställer till oväsen, och han arbetar som fyra... också har han större dagspenning än de andra.»

»Tänker han bli qvar länge?»

»I början tycktes det på honom, som han hade lust att vara här tills byggnaden blir färdig... men i går ändrade han sig, och troligtvis marscherar han sin väg i nästa vecka... det är riktigt en förlust, för det är ondt efter sådana arbetare som han.»

Det tycktes verkligen som hade hämdkänslan till den grad intagit denne mans hela själ, att den alldeles utträngt hans forna smak för bränvinet och lätjan, eller också var

det blott hans afsigt att genom flitigt arbete anskaffa medel till sitt lifsuppehälle under den tid han ströfvade efter sin nomadiske dödsfiende.

»Nästa vecka?» frågade Axner, »hvarför just då?»

»Det vet jag inte... men det var sannt, då jag talade med honom i går, frågade han, hur länge herr doktorn skulle bli qvar här på orten.»

»Nå?»

»Och då jag svarade honom, att doktorns förordnande tar slut i nästa vecka, så sade han, att han inte heller ville vara här längre... Känner herr doktorn honom?»

»Något... herrn vet inte hvart han gick?»

»Nej, men jag tyckte han gick ner åt stranden till... kunde herr doktorn förmå honom stanna qvar en månad till, så gjorde doktorn mig verkligen en stor tjenst... men se der ser jag honom mellan träden.»

Äfven Axner blef varse muraren och gick honom till mötes. När Stork fick ögat på läkaren, stannade han, lutade ryggen mot en ekstam och betraktade den ankommande med armarne korslagda öfver bröstet. Uttrycket i hans ansigte tillkännagaf förvåning öfver den unge mannens djerfhet att våga nalkas honom.

På omkring fyra alnars afstånd från det träd, vid hvilket muraren stod, stannade Axner och framtog det bref han hemma stoppat hos sig. Distansen mellan denna plats och nybyggnaden var icke större, än att man ganska väl kunde se hvarandra från begge ställena, men höra kunde man dock icke.

»Det var förliden fredagsnatt ni lurade er in i mitt rum,» började läkaren med det imponerande allvar, som är vanligt hos öfverlägsna naturer; »det var då ni lyckades bedraga mig med uppgiften om er hustrus död, ty jag ansåg er lögn för sanning.»

Muraren drog sin mun till det vanliga vidriga hånleendet.

»Men,» fortfor Axner, »hvad ni då sade mig var likväl ingen lögn, ty under det ni smög er in efter mig i min kammare med den nedrigaste illbragd i tankarne, låg er hustru i dödsarbetet, och i samma ögonblick ni stod framför min säng med mordjernet i er hand, uppgaf hon sin anda.»

Hånlöjet försvann från murarens ansigte, och hans armar föllo från bröstet utefter båda sidorna af hans kropp.

»Jag ljög då inte heller,» yttrade Axner, »när jag sade, att jag såg hennes vålnad, såg svepningen omkring den arma, som ändtligen funnit slutet på sina lidanden, sitt elände.»

Muraren blef dödsblek och lutade sitt hufvud mot stammen.

»Detta bref, som jag nyss fick med posten från Stockholm,» fortfor läkaren, »och hvilket en af mina vänner, som äfven ni är bekant med, skickat mig, medför denna underrättelse... Hör på, ty jag vill läsa upp för er hvad herr Hök skrifvit.»

Axner uppvecklade brefvet och läste högt följande rader derutur:

»Sistlidne fredagsnatt afled muraren Storks hustru under de svåraste plågor, men hon dog som en sann kristen, i förtröstan på Guds nåd, och hennes sista bön var för hennes man, det vilddjuret, som likväl förbittrat hela hennes lif och slutligen afvikit från hennes dödssäng, utan att någon vet hvart han tagit vägen. Jag skall nu bestyra om hennes begrafning. Af de medel du skickat henne återstår visserligen något, men det räcker dock icke till. Ehuru smått det är för mig sjelf, vill jag dock lägga till så mycket, att hennes stoft kan få en hederlig begrafning. Har du bättre råd än jag, så skicka mig några riksdaler med omgående post, ty jag har nödgats upplåna penningar till kista, svepning m. m. Låtom oss tacka den store Guden, som beredt den lidande själen ett rum i de saligas boningar i himmelen!»

Axner tystnade och betraktade mannen. Denne hade fattat tag i stammen för att hålla sig uppe.

»Det var då hennes ande,» sade läkaren, »som denna förfärliga natt stod emellan er och det brott, ni tänkte föröfva... hon kunde inte lemna jorden, innan hon ännu en gång sökt hejda er hämdlust och vrida mordvapnet ur er hand... Eländige! Du har mördat henne, och du skall ännu förbittra henne i den himmel, som nu är hennes boning... Du tror inte på en Gud, men du skall tro på ett helvete!»

Jätten sjönk ner till ekens fot, mot hvilken han bultade sitt hufvud och mot hvars skrofliga bark han sönderskafde sitt ansigte, så att det blödde.

Försynen hade slagit honom med hans egna vapen. Den sorg och den ånger han hycklat, samt alla de ord hans läppar ljugit för att derigenom snärja föremålet för en hämd, som i åratal utgjort hans fixa idé, återföllo nu med en förkrossande verklighet på hans förhärdade hjerta, och

han led nu i djupet af sin själ alla de qval, som han den hemska natten i läkarens kammare föregifvit sig lida. Han betviflade nu mera icke, att det var hustruns vålnad han vid samma tillfälle tyckte sig hafva sett, och att det var himmelens vrede som då uttalades i åskan, i stormen. Dertill kom den vanliga känslan af ruelse öfver den orättvisa och de sorger man tillskyndat en varelse, som döden sedermera ryckt bort och hvilken man saknar först sedan man för alltid förlorat den. Minnet af den förlorades ömhet och kärlek, som man i lifvet sårat eller föraktat, träder då fram i dagen med mångdubblad styrka, genomgripande det lättsinnigaste hjerta, det hårdaste samvete. Till råga på qvalen insåg nu den förkrossade mannen, att de personer, som bevisat honom och synnerligast hans arma hustru så många välgerningar, varit just desamma, hvilka han så länge med sitt hat och sin hämd förföljt samt fattat för plan att ända in i döden förfölja. Derför, när den unge mannen talade till honom de förskräckliga orden, såg han uti honom icke mer det utsedda offret för en evinnerlig och blodig hämd — han såg endast förkunnaren af Guds dom och verkställaren af himmelens straff öfver syndarens hufvud.

Axner närmade sig den nedslagne mannen, för hvars förtviflan hvarken ord eller tårar funnos. Den råa kraften var bruten, var sprängd, och de breda, djupa remnorna började fyllas af himmelens ljus. Var detta ljus ett återsken af hennes glädje, den bevingade makans i höjden?

Dagen derefter och derpå följande dagar hade de nyfikna invånarne i Vadstena mycket att tala och gissa angående det besynnerliga förhållande, som syntes råda mellan »den vackre doktorn» och »den vederstygglige muraren», hvilken senare blifvit inqvarterad i samma hus som doktorn och uträttade hvarjehanda ärenden för dennes räkning. De begrepo ej, att en så hygglig ung herre kunde hafva en så oformlig betjent, hvilken dertill på köpet icke hade mer än halftannat öra. Dock måste de medgifva, att en hund icke kunde vara mer påpasslig och trogen än den der »fulingen»

var, hvilken, om han också hade tänder att visa alla andra, likväl syntes hafva ögon endast för att läsa i husbondens ansigte och hjerta. Uppsyningsmannen för magasinsbyggnaden förklarade sig hafva en gås oplockad med herr doktorn; ty ehuru han bedt denne öfvertala Stork att stanna qvar, så hade doktorn icke desto mindre tagit karlen med sig och riktigt ryckt honom mot hans egen vilja från arbetet, hvarom han, uppsyningsmannen, vore så mycket mer öfvertygad, som han sett den stackars muraren följa doktorn från stället med lutande hufvud och tårar i ögonen.

Måhända delar läsaren de goda Vadstenabornas förundran och det af ännu större skäl. Men tålamod bara!

SJUTTONDE KAPITLET.

»Lilla Lalla.»

En eftermiddag derpå följande vecka var det mycket stök i doktor Axners bostad. Det var nämligen nu slut med hans förordnande som provinsialläkare, och följande dagen skulle han afresa från Vadstena för att mottaga ett dylikt förordnande i en af rikets nordligaste provinser.

Det förhåller sig med extraordinarie läkare ungefär som med extraordinarie prester: de hafva ingen varaktig stad. De förre kunna kommenderas af Sundhetskollegium * liksom de senare af sina respektive konsistorier, så vida de vilja vinna någon raskare befordran på tjenstemannabanan. Eftersträfvar läkaren ingen ordinarie tjenst, så är han naturligtvis fri och beroende endast af sin praktik. Det förstås likväl, att om en läkare har utmärkt skicklighet eller utmärkta relationer, så behöfver han visst icke försvära sig åt Sundhetskollegium för att få en ordinarie tjenst. Det förhållande vi påpekat gäller endast de vanliga förmågorna eller, rättare sagdt, sådana som icke anse sig tillräckligt

* Motsvarande den nu varande Medicinalstyrelsen.

flärdfulla eller nog lämpliga för charlataneriet, hvilket den behöfvande menskligheten mest tycker om hos den praktiserande läkaren. Presten deremot är konsistorii lifegen ända till det ögonblick han får någon ordinarie befattning. Det förstås, att äfven han kan slå sig på den gyllene friheten, men han äfventyrar då att, i fall han på egen hand vill praktisera, komma i krakel med sina ordinarie ärevördige eller högvördige embetsbröder, som för sina dopfuntar, kullerstolar och likbårar kämpa till och med manhaftigare än medeltidens riddare för borgfrökens ansigte eller Kristi graf; ja, han äfventyrar, hvilket är det allra värsta, att icke få räkna hvad man kallar »år», utan kan bli »årlös», om han blefve aldrig så gammal.

Axner hade gerna kunnat slå sig ned i hufvudstaden, der han otvifvelaktigt skulle ha väckt uppseende, så väl för sin grundlighet i vetenskapen, nota bene hos dem, hvilka förstå att värdera den, som ock för sin personlighet, hvilken, till och med utan gigg och betjent med kokard på hatten, tog sig synnerligt väl ut; men han tyckte det vara roligare att först se sig om på landsbygden och göra sig mer förtrolig med folket och praktiken der, innan han begaf sig till hufvudstaden. Hufvudstaden står nog qvar tills jag kommer dit, tänkte han, och på sjukdomsfall lär väl aldrig der uppkomma sådan brist, att icke något kan blifva öfrigt för min räkning. Han hade på landet också mer ledighet för underhållandet och ökandet af sina kunskaper; ty han tillhörde icke det slags läkare, hvilka, sedan de väl fått den veckade sidenhatten, med den tillbomma sina hufvuden för allt vidare teoretiskt hufvudbry.

Axner satt framför sitt skrifbord och ordnade diverse böcker och papper, för att sedan på möjligast bästa sätt få dem nerpackade. F. d. muraren Anders Stork satt på golfvet med en kappsäck framför sig, den han snörde igen med en fingerstyrka, så att det knäppte och riste i lädret. För den, som är van vid att mura ihop stenhus, är det naturligtvis en leksak att snöra ihop kappsäckar. Murslefvens man var nu doktorns betjent. Hans utseende hade, sedan vi sist sågo honom, undergått en betydlig förändring. Hans hufvud syntes lutande under en stor sorg, men understundom spred sig öfver hans anletsdrag ett sken, likt dens, som ännu icke öfvergifvit hoppet på ljusare stunder af lifvet. Hans blickar följde doktorns alla rörelser, liksom ville han i

dem läsa dennes önskningar, för att utan påminnelse kunna gå dem till mötes.

»Klockan är redan fyra,» sade han, »och doktorn skulle ju resa till landet strax på eftermiddagen... kärran körde nyss fram till porten.»

»Det hörde jag också, kära Stork,» svarade Axner, »men jag ville först ha de här sakerna i ordning, innan jag beger mig af... vi måste, som du vet, vara på väg med morgonsolen.»

»Bara doktorn säger, hur han vill ha det, så skall jag nog dra försorg om allt det der, så att ingenting är i olag, när doktorn kommer hem... inte en pennfjäder skall saknas en gång... det här handtverket är alls inte någon trollkonst, fast jag inte lärt på det.»

»Nå, som du vill då... du kan lägga in böckerna och papperen i den mindre kappsäcken... jag ser det är tid på, att jag sätter mig uti och far.»

Axner steg upp och började kläda sig. Han kastade derunder flere blickar på Stork, liksom hade han något att spörja denne om, ehuru han icke syntes rätt ense med sig sjelf, huru han skulle ställa sitt spörsmål, ty han fruktade att derigenom väcka några obehagliga minnen i Storks alltmera lugnade själ.

»Doktorn vill mig något, det ser jag nog,» började Stork, »och det qväljer mig, att jag inte skall veta hvad det kan vara... fast man har svårt för att läsa i bok, så kan man väl ändå läsa i goda ansigten.»

»Jag ville fråga dig om något, som visst inte är så angeläget,» svarade Axner, »men jag är rädd för att uppröra dig... du är på sätt och vis min patient och jag måste derför behandla dig som sådan... hittills har du inte mått illa af mina ordinationer.»

»Uppröra mig?» genmälde Stork; »det finns numera inga småsaker som kunna uppröra mig... helt annat vore, om,» tillade han, skådande omkring sig med rysning, »om... men den som tömt ett haf, hvad frågar den efter en skopa vatten?... Vill doktorn att jag går upp på Vadstena slottstak och vräker mig utför, så säg ett ord bara, och det skall ske, om också Gud fader sjelf höll mig i rockskörtet.»

»Jag är tacksam för din tillgifvenhet, men på ett sådant prof tänker jag inte sätta den... jag ville helt enkelt af dig begära några upplysningar om den lilla flickan, hvilken jag som barn såg hemma hos dig i Stadsgården.»

»Lilla Lalla, menar doktorn?»

»Ja, just henne menar jag... din hustru var ju jemt så förbehållsam, när jag sporde henne något närmare om

den lilla flickan, och det håller jag henne räkning för, ty det bevisar, att din hustru i detta, liksom i allt annat, var en qvinna med karakter och hederskänsla.»

»Hvad jag vet skall jag omtala, men det blir, min själ, inte för mycket, det.»

»Hur kom lilla Lalla i din hustrus vård?»

»Jag och min salig hustru hade varit gifta ett år,» började Stork med rörd stämma, »då hon fick lilla Stina, som hon gaf di och hade så roligt åt, ty ungen var söt och stilla som ett lam, var lik modern... men Gud tog barnet innan det blifvit fjorton dagar gammalt... för faderns skull slog himmelen modern med sorg... men hade det fått lefva, kanske jag då inte blifvit en sådan satan, som jag sedan blef.»

Karlen tystnade och lutade sitt hufvud mot bröstet.

»Och lilla Lalla?» afbröt Axner den pinsamma tystnaden.

»En dag kom en fru på Söder, som hette Ek, till oss,» återtog Stork sin berättelse, »och frågade salig hustru min, om hon ville taga till bröstet en annans barn... Kristina gick in på det, och några timmar derefter återkom fru Ek med det främmande barnet... det var lilla Lalla... Alla menniskor sade, att det var en liten engel, och alla berömde salig Kristina för det hon skötte barnet så väl... vi fick tjugu riksdaler i månaden och dessutom alltid skänker till jul och midsommar... om vi också inte hade fått det ringaste, så skulle ändå salig gumman min aldrig velat släppa ifrån sig det lilla kräket... hon ömmade för flickungen, liksom det varit hennes egen.»

»Och ni fick aldrig veta, hvilka föräldrarne voro?»

»Kanske salig hustru min visste det, men jag känner det inte... En vinterafton, det var jemt ett år efter det vi tagit emot barnet, stannade en vagn utanför det hus vi bodde i... det var på Tjärhofsgatan vi bodde då... en grann dam steg in till oss...»

»Nå?» frågade Axner otåligt.

»Jag fick inte vara inne... jag måste gå min väg, jag,» svarade Stork.

»Än sedan då?»

»När jag kom hem tillbaka, var damen borta, men salig hustru min sprang emot mig och berättade, glad som ett

vinterny, att hon fick behålla barnet hos sig, för det hon vårdat det så väl och varit så mån om'et.»

»Och du frågade inte, hvem det der fruntimret var?»

»Jo, nog tror jag, att jag det gjorde... men det var inte godt att ta ur salig hustru min något... det var det som förargade mig många gånger och uppretade mig... men jag hade orätt... hvad hade jag att göra med det som icke angick mig, i synnerhet när det mera var oss till gagn än skada?... Osäkert var det också, om Kristina visste det granna fruntimrets rätta namn... en mor, som går i sidenpels och mårdbräm och, har sitt barn hos en fattig murarhustru, hushållar nog på sitt namn.»

»Men frågade du inte kusken, som väntade utanför med vagnen, hvem det var som han körde?»

»Det tror jag också jag gjorde... men det var en af hyrkusken Winters gamla bagarbodar, och inte kunde kusken känna till namnet på alla de personer som rullade deri.»

»Nå, såg ni aldrig mer till det der fruntimret?»

»Flera gånger sedan lär hon varit hemma hos salig gumman min, men alltid på så'na tider, då jag var ute i arbete.»

»Men sade inte din hustru för dig, att det der fruntimret var barnets mor?»

»Jo, det tror jag hon gjorde... jag tror det var barnets mor.»

»Kan du erinra dig hennes utseende?»

»Något så när kanhända.»

»Var hon liten till växten?»

»Nej, hon var lång och smal som en humlestör.»

»Hade hon ljust hår?»

»Nej, hon var mörklagd.»

»Aha, min grefvinna!» mumlade Axner för sig sjelf.

»Hon hade ögon som stenkolsperlor,» fortfor Stork, »och det var underligt, det, när barnet hade ljust hår och blå ögon... men säkert bråddes barnet på far sin.»

»Vet du då säkert, att fadern hade ljust hår och blå ögon?»

»Salig hustru min talte om, att när det der fruntimret en gång var hos henne, hade hon i sällskap med sig en lång herre med samma slags hår och likadana ögon som lilla Lalla... Kristina trodde derför, att det var fadern.»

»Det var grefven,» sade Axner för sig sjelf, i det han mätte golfvet med stora steg.

Grefvens och grefvinnan Friisenhjelms utseende träffade alldeles in på Storks beskrifning.

»Och något annat namn än Lalla eller Laura hade inte flickan?» frågade Axner, efter en stunds tystnad.

»Nej, inte visste vi af något annat.»

»När din hustru, dagen efter det der uppträdet oss emellan, bar bort barnet, vet du, hvart hon förde det då?»

»Nej, det vet jag inte, och inte heller kom jag att fråga henne om'et.»

»Och sedan hörde ni aldrig något vidare om er fosterdotter eller hennes anhöriga?»

»Några dagar efter barnets bortbärande kom ett bref till salig hustru min med pengar uti... det var en splitter ny sedel på hundra riksdaler riksgäld... dessa pengar...»

Stork tystnade tvärt och syntes plågad af ett obehagligt minne.

»Dessa pengar?» frågade Axner, fixerande honom.

»Tog jag ifrån henne!» pressade sig fram mellan Storks läppar, i det han med ett djupt andetag sökte lätta på samvetets tryckande börda.

»Gick din hustru inte sedan för att besöka den lilla flickan?» sporde Axner efter en stund.

»Jo, men hon träffade henne aldrig mer... många gånger grät hon sina modiga tårar för det, för hon kunde aldrig glömma den snälla ungen, som hon hållit så mycket af.»

»Tack, kära Stork, för hvad du sagt mig!» sade Axner; »laga nu att allt blir nedlagdt tills jag kommer hem, men lemna så mycket rum ledigt i stora kappsäcken, att de kläder jag nu har på mig kunna läggas deruti, ty jag kan naturligtvis icke resa i mina bästa.»

»Skall ske, goda herr doktor!» svarade Stork, i det han steg upp och hjelpte sin husbonde på med kamelottskappan, hvarefter han följde honom utför trapporna.

»Herr doktor,» yttrade muraren till läkaren, just som denne skulle träda ut ur porten, »ett enda ord blott.»

»Hvad vill du?» frågade Axner och stannade.

»Jag vill...» stammade Stork, med blickarne mot marken.

»Du ville?»

»Fråga om doktorn dröjer länge borta... om doktorn kommer hem innan... innan det blir... mörkt?»

Läkaren såg förundrad på muraren.

»På Axelstad dröjer jag inte längre,» svarade han slutligen, »än som behöfves för att taga afsked... under hemvägen har jag visserligen några sjukbesök att göra, men före klockan tio tror jag mig vara hemma... det är dessutom nödvändigt, att vi lägga oss tidigt, om vi skola hinna tidigt upp.»

Murarens ögon glänste af glädje.

»Men hvarför frågar du det?» sporde Axner.

Storks ansigte återtog sitt dystra uttryck, och hemskt darrande var den stämma, hvarmed han yttrade följande:

»Samma syn jag hade natten efter den dag, då jag fick veta Kristinas död, hade jag i natt som var för andra gången.»

»Ja, jag vill minnas, att du talade om en dröm... du drömde ju om din hustru?»

»Det var ingen dröm, herre!... Jag hade lagt mig, men ännu ej insomnat... då jag såg dörren öppnas och min salig hustru inträda i kammaren... hennes ansigte var godt och mildt, som det alltid i lifvet var... jag hopknäppte mina händer och ville falla till hennes fötter, men då kom jag i detsamma att blicka åt dörren... hvad jag der såg, spikade fast mina fötter vid golfvet, ty jag såg, herre, en ryslig gestalt, hvars ansigte liknade mitt, fast det var svart som natten... ur munnen hängde, i stället för tunga, en glödande brand, och ögonen... ögonen... hu! Det var rysligt!... Store, evige Gud! Hvad skall det blifva af mig?»

»Och en dröm kan så förskräcka dig?»

»Jag har sagt, att det inte så var... dagen efter, då jag första gången hade denna syn, bad jag er att få hysa in mig i det här huset, ty ju närmare jag var er, herr doktor, desto tryggare kände jag mig... ni var barmhertig, som ni alltid varit, och tillät mig det... också voro mina nätter temligen lugna... men sista natten, under det jag dernere i kammaren väntade på doktorn, som var bortrest åt landet, då såg jag salig hustru min för andra gången och äfven honom... afgrundsanden som liknade mig!... Det var för det ni var borta, herre, för ni är min gode ande, ni...

om ni varit hemma, hade jag kanske sett henne... men inte honom, inte honom! Jesus vare mig nådig!»

»Jag skall tyda ut den drömmen för dig,» sade Axner; »din hustrus bild, som du såg, är din nuvarande och blifvande lefnad, hvilken sträfvar att likna hennes i gudsfruktan och dygd... den svarte anden, som stod vid dörren och i bakgrunden, är ditt tillryggalagda lif... ju innerligare du fäster dig vid och tänker på den förra bilden, desto mer vidgar sig afståndet mellan dig och den senare, och snart skall denna alldeles försvinna ur din åsyn... var derför lugn och jag lofvar dig att vara hemma den tid jag bestämt.»

»Nej, nej,» suckade muraren, »man drömmer inte på det viset, herre!... När man är så gammal som jag, vet man att skilja en dröm från verkligheten... mitt elände blir stort på jorden, och ryslig blir en gång min hädanfärd.»

»Läs den bok jag gifvit dig,» yttrade läkaren; »Guds ord har gjutit tröst i olyckligare själar än din samt gifvit lugn och hugsvalelse åt större syndare än du... tacka Gud, som, medan tider ännu var, väckte ditt hjerta ur dess långa, blodiga dröm... det var den enda dröm du hade att frukta... nu har den försvunnit, och du behöfver inte rädas mer... Gud vare hos dig!»

Derefter nickade han vänligt åt muraren, steg upp i sitt åkdon och for. Den unge läkarens sinne var gladare än det på lång tid varit. Han hade icke allenast blifvit befriad från en dödsfiende, som i så många år vandrat i hans fotspår, utan äfven lyckats få en makt öfver denne, så stor som någon menniskas kunde vara. Hvilken seger för hans menniskoälskande hjerta!

Långt efter sedan kärran lemnat gatan stod f. d. muraren qvar och såg åt det håll, der den försvunnit, med en blick, hvaruti, såsom i förra kapitlet antyddes, en hunds trohet glödde. Menniskan behöfver icke blygas för att jemföras med ett djur, som är trohetens sinnebild. Hon skulle kunna hafva mycket att lära af dessa osjäliga varelser, som på två eller fyra ben röra sig omkring henne, för att bevittna hennes herravälde i skapelsen, och först då bör hon blygas, när hon, sin själs öfverlägsenhet till trots, finner sig dem underlägsen i något.

Under det att Stork hopläde och inpackade sin husbondes kläder, kysste han det ena plagget efter det andra, och hvarje sak, som varit vidrörd af hans händer, förde med sig en tår in i kappsäcken. Genom de tjenster, han gjorde den unge läkaren, trodde han sig småningom kunna blidka den bortgångna makans skugga, och den kärlek, han så grymt undanhållit henne medan hon lefde, framträdde nu i form af den blindaste tillgifvenhet för honom, som icke allenast varit hennes välgörare på jorden, utan äfven nu var hans enda råd och stöd mot det gnagande samvetet, den svarte anden, som han trodde sig se i nattens och ensligbetens timmar.

Denne mans vildhet hade således brutit alla sina uddar mot hustruns likkista, och hennes själ, i det ögonblick den lemnade jorden, med ett slag af sin vinge öppnat klippan i hans bröst. Ur öppningen uppsprang en åder af ångerns länge dämda tårekälla, som kastade sina klara perlor öfver klippan, och när himmelens sol sken deruppå, framsköt snart ur den hårda grunden mången grönskande växt, mången doftande blomma. — Ack, huru innerligt hugsvalande och ljuf den tron är, att ingen själ är så djefvulskt fjättrad, att icke en engel kan lösa dess bojor!

Vår doktor var på väg till herresätet Axelstad. Efter sitt första besök derstädes hade han, så ofta hans tid det medgifvit, gästat den grefliga familjen, hvilken bemötte honom med den mest odelade tillgifvenhet. Dock var det som det kunde med den greflige mågen. Den behagsjuka blondinen, hans fästmö, upptäckte, att »den vackre doktorn» var en alltför intressant man. Det på en gång romantiska och allvarliga, som låg utbredt öfver hela hans väsen, i förening med den kärlek och trohet, hvarmed han ännu vårdade sitt barndomsminne, så poetiskt och originelt för öfrigt, förtjuste henne alldeles, och både hon och hennes föräldrar motsågo med stor ledsnad den dag, då han skulle göra sitt afskedsbesök. Grefve Silfverhjelm var orolig i allt, utom i det hänseendet.

Denna dag var nu inne. Med beklämdt hjerta nalkades Axner Axelstads egor. Att grefven och grefvinnan voro de personer, om hvilka Stork talat, derom trodde han sig fullt förvissad, men hvem lilla Lalla kunde vara och hvarför hon, i fall hon vore deras barn, måste i sex års tid hållas gömd i Stadsgården, begrep han ännu ej. Att Aurora hade Lallas hår, ögon och ålder, det var han också säker på; men huru hon, som var född under grefvens och grefvinnans äktenskap och naturligtvis, såsom det en älskad dotter anstode, oafbrutet lefvat hemma hos sina föräldrar, huru hon på samma gång kunde finnas hos muraren Stork, det satte honom myror i hufvudet. Vore det åter ett annat barn, i hvad förhållande stode då detta till det grefliga herrskapet? I fall lilla Lalla vore grefvens barn, som ärft hans ljusa hår och blå ögon och, såsom tillkommet på sidan af familjen, måste uppfostras hos andra menniskor, hvarför hade, detta oaktadt, grefvens egen maka så intresserat sig för den lilla flickan att hon till och med ofta besökt henne i Stadsgården? Personer, som sedan äldre tider kände den Friisenhjelmska familjen, prisade det goda och innerliga förhållande, som städse varit rådande mellan de båda makarne, och kunde väl ett sådant förhållande vara möjligt, derest lilla Lalla vore grefvens barn och icke grefvinnans? Grefven och grefvinnan hade dessutom sjelfva ganska obesväradt talat om en Laura, som vistats hos madam Stork, hvars namn till och med grefvinnan vid första förklaringen nämt. Huru Axner än funderade, kom han ändå alltid till det resultatet, att Aurora och Lalla vore en och samma person. Fröken Aurora hade bestämdt varit i Stadsgården, innan hon kom in i det grefliga huset, och hvarför hon uppehållit sig på förutnämda ställe, se deruti låge just den familjehemlighet, som grefven antydt. Ju vänligare och hjertligare Aurora blef emot honom, desto starkare blef denna hans förmodan, hans visshet. Den beundransvärda likheten blef alltid början och slutet på Axners gissningar och deduktioner.

Läkarens åkdon stannade nu på gården framför herrgårdsbyggningen och mottogs af en betjent, som för detta ändamål skyndat fram.

»Är herrskapet hemma?» frågade Axner, i det han med näsduken slog dammet af sina kläder.

»Ja, nådig herrskapet är i trädgården,» svarade betjenten, »vi ha fått storfrämmande, vet doktorn.»

»Jaså, hvilket då?»

»Generalen, grefvens bror, som kom i går afse,» svarade betjenten, hvarefter han kuskade bort med kärran.

Axner begaf sig till trädgården, nyfiken att lära känna grefvens bror, den han visste vara väntad till Axelstad. Han styrde sina steg mellan rika blomsterrabatter och lummiga häckar till den stora bersån vid slutet af trädgården, der det grefliga herrskapet brukade intaga sitt te, när väderleken var gynnande.

Doktorn möttes vid ingången till bersån af värden, som vänskapsfullt och hjertligt tog emot sin gäst och förde honom in i den lefvande, skuggrika salen.

»Min bror generalen från Finland... doktor Axner, vår provinsialläkare och granne,» presenterade värden, i det han anvisade den sist ankomne att taga plats.

I bersån voro endast de båda bröderna och värdinnan samt grefve Silfverhjelm, men fröken Aurora var ej till finnandes.

Generalen, hvars likhet med brodern så väl till växten som utseendet genast föll Axner i ögonen, steg upp och tryckte med gammal finsk fryntlighet doktorns hand; men i den blick, hvarmed han betraktade den unge mannen, låg vida mer än vanlig fryntlighet.

»Vi ha just nyss talat om herr doktorn,» började värden samtalet, »ja, vi ha till och med hela dagen sysselsatt oss med er, och aldrig var ni oss mera välkommen, än ni nu är.»

»Det var oändligt smickrande för mig,» svarade Axner, »herrskapets frikostighet och ynnest mot mig skola alltid förvaras af mitt tacksamma minne... jag säger: minne, emedan denna dag säkert är den sista jag har den äran att besöka det sköna Axelstad, der jag hugnats med så många prof på öfverseende och godhet, ty i morgon bittida måste jag resa från denna trakt, och Gud vete, när jag någonsin får återse den!»

»Herr doktorn reser!» ropade värden med hjertlig ledsnad.

»Redan i morgon!» tillade grefvinnan, delande sin mans ledsnad.

»Det var mycket ledsamt, det,» bifogade grefve Silfverhjelm med en blick, som alls icke såg ledsen ut.

Generalen steg upp och tryckte doktorns hand.

»Jag har fått förordnande att förestå den ordinarie provinsialläkarens tjenst i Upland,» tillkännagaf Axner; »det är alltför vanligt här i lifvet, att vi måste skiljas från ställen just då de blifva som angenämast för oss... dock, jag har länge beredt mig derpå och måste finna mig i mitt öde.»

»Doktor Åkerberg, vår ordinarie läkare, är då så återstäld, att han ånyo kan emottaga sin tjenst?»

»Ja, herr grefve.»

»Det är en okristlig tanke,» yttrade grefven, »men om han dröjt med sitt tillfrisknande en månad till, så skulle vi derför ha stannat i stor förbindelse hos honom.»

»Han är så tråkig och kärf,» anmärkte grefvinnan, »alldeles en annan Carlander.»

»Jag har kommit underfund med,» sade Axner, »att de tråkiga och kärfva läkarne alltid äro de bästa och pålitligaste.»

»Vi få väl behålla doktorn qvar till afton?» frågade grefvinnan, hvilken ogerna ville inlåta sig i tvist med den besynnerlige läkaren, som visserligen ville vara tråkig och kärf, men hade så svårt för att blifva det.

»Äfven detta nöje nekas mig,» svarade doktorn, »ty jag har ännu några patienter i grannskapet, dem jag måste besöka, innan jag reser.

Grefven och grefvinnan förklarade ånyo sin ledsnad. Under detta korta samtal hade den finske generalens ögon ständigt hvilat på Axner, och denne hade icke heller underlåtit att betrakta den ståtlige, dekorerade krigaren, hvars ålder tycktes vara något öfver femtiotalet. Några ärr, förmodligen efter sabelhugg, vanprydde icke de ädla anletsdragen. Ju mer vår läkare betraktade dessa, desto djupare började han förirra sig i sina tankars labyrinter.

»Fröken Aurora är inte hemma?» frågade han grefvinnan något tankspridd.

»Aurora har gått ned till sjön med de andra flickorna,» svarade hon.

Axner ämnade just fråga sin högvälborna värdinna, hvilka de andra unga damerna voro, emedan han på Axelstad förut icke sett någon annan ung dam än fröken Aurora, då han kände sin skuldra vidröras af en kraftfull hand. Denna hand tillhörde generalen. Axner reste sig upp från stolen och såg frågande på den gamle krigaren.

»Följ mig ur bersån, herr doktor,» sade denne, »jag har några ord i förtroende att säga er... hoppas att min bror och fru svägerskan ursäkta mig, för det jag på några minuter beröfvar dem umgänget med deras ärade gäst.»

»Genera dig inte,» svarade värden, »men dröj blott icke för länge, ty kom ihåg, att vår doktor ej har tid att vara hos oss många minuter.»

Axner såg förvånad än på den ene och än på den andre. Det föreföll honom som vexlade grefven och grefvinnan med hvarandra ett betydelsefullt leende. Doktorn följde emellertid generalen, som gick in i en af de tätaste alleerna, der han satte sig på ett trädgårdssäte och inbjöd Axner att sätta sig bredvid honom.

»Herr doktor!» började generalen, »jag är soldat och finne till på köpet, går vanligtvis rakt på saken, utan alla krumbugter... ni är en hederlig ung man, rätt fram och just en som kör hufvudet i väggen... det har jag hört om er, och det ser ni också ut för... sådant folk tycker jag om, och derför slår jag er på axeln, utan att säga: excusez-moi, eller något annat af den ekluten.»

Vår doktor mätte generalen med blickar af högsta förundran.

»Tusan dj-r, herr doktor!» fortfor generalen, »tusan dj-r, ni har sett min dotter i hvitögat, innan jag ens visste, att jag hade något barn!»

Axner spratt ovilkorligt upp från bänken, men drogs ned igen af generalens jernhand.

»Jag vet allt,» fullföljde generalen; »bror min och svägerskan ha berättat allt... ni räddade hennes lif... ni knäppte af örat på den skurken... hade jag honom på vederbörligt ställe, hundra knut eller nio hvarf gatlopp... det var bra gjordt af er, förb-dt bra gjordt!»

Krigaren tryckte Axners hand, så att det knakade i fingerspetsarne.

»Det är då generalen, som... det är då generalens dotter, som...»

»Som var på det der fördömda stället,» afbröt generalen; »det tackar jag inte min svägerska för och inte min bror heller... men,» tillade han något saktmodigare, »det var mitt fel, alltid mitt fel, ty... bra som det var, men ännu bättre hvad som skedde... det finnes ändå någon öfver molnen, som styr allt till det bästa.»

Krigaren tryckte Axners hand så det knakade i fingerspetsarne.

Generalens ögon fuktades. Axner såg in i dessa ögon, hvilkas ursprungligen hvita emalj gulnat af ålder och strapatser, men pupillen glänste ännu så klar och blå. Axner betraktade den nästan med religiös vördnad, ty han såg deruti aftonrodnaden af den dag, hvars morgon han en gång sett och hvarom han sedan drömt beständigt.

»Det var en egen historia, det der,» sade generalen, »och man skulle kunna skrifva en hel roman derom... men, för fan, ni har ju redan skrifvit en... satan så lustig... läste den hos min bror redan för flere år se'n... kunde dock inte ana, att flickan min var hjeltinnan deruti... jaså, ni heter Adolf, ni, herr doktor... det var för topprasande roligt!... Adolfs och Lallas märkvärdiga öden, eller hur var det?»

Axner satt som på nålar och sökte sticka emellan med ett:

»Men så säg då i Guds namn, herr general, hvem som...»

»Och ni som misstänkte, att min bror och svägerska hade sina får med på den marknaden,» afbröt ånyo generalen med en skrattsalva, som liknade skramlet af en lavett, »och att min brorsdotter var den der flickan... men det är rätt och billigt, att jag befriar dem från denna misstanke... de ha nog beskärmat sig deröfver... hvar och en sitt, och dermed blir allt godt och väl igen... Jag skall berätta herrn allt det der... det må fritt gå in genom ena örat och ut genom det andra, bara det inte blir rotvis åt höger eller åt venster neråt till läpparne, att defilera för allas ögon, som jag just inte har lust för... men ni är en hederlig man, herr doktor, och derför har jag förtroende till er... för resten ingenting ovanligt... ingenting annat än verldens gamla visa.»

Axner tryckte den originelle, öppenhjertige mannens hand och andades lättare, sedan han fått löfte om upplösningen på den gåta, hvarmed han så länge bråkat sin hjerna.

»En sommar för aderton år se'n,» började nu generalen, »reste jag öfver till Sverige på min brors bröllop... min unga svägerska förde med sig hvarjehanda godt i boet, men det bästa af allt, åtminstone i mitt tycke, var hennes kammarjungfru, en flicka med ögon som damascheradt stål och ett hår, som i tjocka lockar föll ut på begge sidorna

af den hvitaste panna, liksom ett par öfversteepåletter i svenska armén, ty håret var af guld och låg krusigt liksom de... Jag blef galen i Laura, så hette hon... hvar och en har sitt tycke, och tycket frågar inte efter, om föremålet haft en grefve eller en kusk till fader... hon blef galen i mig tillbaka, ty jag hade inte mer än trettiosex år i renseln på min rygg och var en välbestäld major vid finska gardet... mitt ansigte var inte heller så oäfvet, innan persernas sablar och åren, som äro skarpare än de, linierat anletsdragen... jag var, med ett ord, fager som Josef under ögonen.»

»Och denna flicka, herr general?»

»Denna flicka, hvit i själen som nyfallen snö, råkade inte ut för någon Josef, herre... men jag älskade henne af själ och hjerta och det fanns, på min ära, ögonblick, då jag allvarsamt tänkte på att fästa hennes guldlockar såsom panascher i min grefliga hjelm... hon skulle inte ha vanprydt den, lita på det, herre, och för öfrigt vill jag hellre se en enfaldig dufva än en blodtörstig örn i ett adeligt vapen... jag ger fan allt bördshögmod, ty det renderar aldrig annat än löje eller medömkan.»

»Och sedan, herr grefve?»

»Jag fick order att hals öfver hufvud resa till Finland... perserna ville ha stryk och kaukasierna ville ge stryk... ryssarne beredde sina hudar både för det ena och det andra... jag måste resa... det blef gråt och tandagnisslan, herre... jag kände att jag lemnade hjertat qvar, det olyckligaste som kan hända en krigare, då han måste ut i fält... fan till dag, den glömmer jag aldrig!»

»Och flickan?»

»Öfverlemnade jag i min brors och svägerskas vård... jag yppade allt för dem... jag bad dem se till henne som till det käraste jag egde på jorden.»

»Och generalen reste?»

»Jag reste... det bar af mot perserna... jag slogs som en etterdj-l, och för hvarje perser jag nedhögg ropade jag: der har du för det du ryckte mig från guldlockarne... är inte utan all poesi heller, som herrn hör... jag blef fången och har således passerat alla graderna i kriget... På sex års tid hörde jag inte ett enda ord om de mina... slutligen blef jag utlöst och kom tillbaka till Finland... bums öfver till Sverige, förstår ni, herr doktor!»

»Och der?»

»Der trycker jag en sexårig englaunge till mitt bröst,» svarade generalen med ovanlig vekhet; »hennes födsel kostade modern lifvet... stackars Laura!... Begriper herrn nu?... Kammarjungfruns dotter är mitt naturliga barn... nu är det äfven mitt adopterade, min glädje, min stolthet, mitt härligaste ordenstecken, fast det sitter innanför bröstet och inte utanpå, som de andra... många ha velat bli riddare af denna orden och många ha sprungit benen af sig för den stjernans skull... men nu, så...»

»Nå, är explikationen ännu gjord?» frågade grefvinnan, som, utan att de blifvit henne varse, redan en lång stund stått bakom bänken och nu tog plats derpå bredvid de begge herrarne.

»Ja, fru svägerska!» svarade generalen; »doktorn känner nu sakens sammanhang... när jag tänker på hvad det stackars barnet lidit, så... det var ett satans ställe ni satte henne på... men förlåt mig, fru svägerska, ni gjorde allt hvad ni i er ställning kunde göra... jag blir ändå alltid er gäldenär... det stod inte till på annat sätt.»

»Madam Stork egde det bästa hjerta under solen,» intygade Axner; »jag kan försäkra, att den vård, hon skänkte sitt fosterbarn, var en verklig moders, och hon har många gånger med tårar talat om er dotter, herr general!»

»Hvar finnes hon?» frågade generalen; »vi ha glömt henne... det är ett vanligt fel hos oss så kallade förnäma, att glömma de tjenster, fattigt folk bevisat oss.»

»Hon är nyligen död,» sade Axner.

»I fattigdom, kanske elände?»

»Väl i fattigdom, men inte i elände, ty...»

»Ni har understödt henne, ni har hjelpt henne, ni, det ser jag på er,» afbröt generalen med sin vanliga häftighet; »ni har gjort hvad jag bort göra... alltid mig i förväg.»

»Jag har blott sökt vedergälla de tjenster hon gjort mig... utan hennes varningar hade hennes man för längesedan...»

»Hennes man, ja, det skall vara en äkta kalmuck, efter hvad jag hört honom beskrifvas... han har ju i mer än tio års tid förföljt er, herr doktor, för att hämnas sitt halfva öra, som ni med allt skäl i verlden klippte af honom... ni har ju varit en annan Kasper Hauser... jag

skall nog leta rätt på honom, jag... hvar håller han nu till, den skurken?»

»Hos mig, i min tjenst,» svarade Axner, som derefter berättade den senaste epoken af murarens historia.

»Ni har ett hjerta af guld,» förklarade generalen med rörelse, sedan läkaren slutat sin berättelse; »det är mycket ouppgjordt oss emellan, herr doktor, och ni må pruta emot så mycket ni vill, så får jag likväl försäkra er på förhand, att general Friisenhjelm icke är den, som länge låter sina skulder stå obetalda.»

»Jag är inte er fordringsegare, herr grefve... jag tar ingen betalning för de tjenster, dem tillfälligheten tillåtit mig göra, och herr grefven är för ädel att vilja såra mig.»

»Ni är ett brushufvud, min unga vän, det vet jag... men jag hittar väl på någon råd... jag har haft med värre tvärviggar att göra än ni, men inte strukit flagg för det.»

»Ni finner nu, min herre,» yttrade grefvinnan småleende, »att Aurore inte är er flicka i Stadsgården, såsom ni fullt och fast trodde.»

»Ja, fru grefvinna... men...»

»När doktorn såg Laura i vår vagn på Drottninggatan,» fortfor hon, »voro vi just på väg till min svåger, som samma dag kommit till Stockholm efter nära sju års bortovaro, och hvilken vi ville bereda den gladaste öfverraskning.»

»Kände madam Stork fru grefvinnans namn?» frågade Axner.

»Nej, jag hade uppgifvit för henne ett annat, och, för att göra det trovärdigt, bedt henne hålla tyst dermed.»

»Hon höll sitt löfte... men till hvilken lemnade madam Stork sedan barnet?»

»Till en fru Ek på Söder, som var invigd i moderns hemlighet... denna fru omtalade, det mins jag nu tydligt, den fara som hotat lilla Laura och att det var en gosse som räddat den lilla flickan från murarens våld.»

»Ni var minsann ingen dufunge, ni,» yttrade generalen, betraktade den unge, välbildade mannen med synnerligt välbehag; »i spetsen för tusen sådana gossar som ni skulle jag öfverklättra alla Kaukasiens bergsryggar... jern och stål i de svenska pojkarne och i de finska med, utan att skryta... derför kunde vi också uträtta något på den tiden vi hängde ihop, men nu...»

Generalen tvärtystnade. Troligtvis hängde hans innersta känsla upp sig i de ryska ordensbanden, som skiftade blodröda i knapphålet.

»Vågar jag fråga, om fröken, generalens dotter, är qvar i Finland?» frågade Axner, med en lätt darrning på rösten.

»Nej fan, hon är här,» svarade generalen.

»Här!» utropade Axner; »här i Sverige?»

»Här på Axelstad... vet ni inte af det, herr doktor?»

Axner reste sig häftigt upp från sätet, och han kände alla sina pulsar slå med fördubblad styrka. Det föreföll honom, som vore han nära att qväfvas.

»Här på Axelstad!» upprepade han svagt och med återhållen andedrägt.

»Flickorna rodde visst ut,» sade grefvinnan; »ah, se der ha vi båten på sjön... den ror i land... hvad Laura skall bli glad, när hon får se doktorn... det vore märkvärdigt, om ni skulle känna igen hvarandra.»

Doktorn, icke mer sig sjelf mäktig och glömsk af all belefvenhet och sällskapstakt, hastade på ögonblicket ifrån grefvinnan och generalen samt störtade utför alleen ner mot stranden. Under springandet tappade han sin hatt, men han tog icke upp den, utan fortsatte sitt lopp med vinden i lockarne; och huru många gånger hans ansigte derunder skiftade färg kunde blott aftonsolen veta, som förenade sin glöd med lågorna i den springandes ögon.

»Hvad kommer åt karlen?» frågade generalen förvånad sin svägerska.

»Han flyger mot sitt ideal, bästa svåger!» svarade hon.

»Hvad vill det säga?»

»Jo, att han skall älska blomman, liksom han älskade knoppen.»

»Hvad fan är det för historier?»

»Sådana hjertan som hans känna djupt och länge,» sade grefvinnan med ett uttryck af medlidande, »och de intryck, de en gång mottagit, utplånas endast af döden... stackars unge man!»

»Dj-n anamma!» utbröt generalen; »det vore dumt... alldeles förb-dt!»

Den hvita stäfven af en präktig snipa landade vid Axelstads prydliga brygga, och innan Axner knappast hunnit sätta foten derpå, stodo redan på densamma tre unga damer i lätta bluser och med små italienska halmhattar på sina hufvuden.

Den första var fröken Aurora, den andra en brunett flicka, betydligt mindre till växten än de båda andra, men den tredje — den tredje!

Axners fötter fastnaglades vid bryggan, och hade man lefvat i mytens tider, skulle man trott att gudarne förvandlat honom till träd, till gran eller furu, hvaraf bryggan var timrad.

Aurora sprang emot doktorn med ett skälmskt leende.

»Doktor Axner,» presenterade hon, »fröken Rehnklou från Finland och min kusin... kusin Laura, äfven från Finland... men, det är sannt, Laura och doktorn äro ju gamla bekanta... men inte var det i går de sist sågo hvarann... men hvar har doktorn gjort af sin hatt?... Det är farligt att få solen så der midt i ögonen; man kan bli blind.»

Doktorns ögon höllo också på att förbländas, men icke för det de sågo mot solen, utan derför att de hvilade på den höga, yppiga gestalten, hvilken stod på bryggan midt emot honom, lika orörlig som han.

Aurora och Laura, begge ljuslockiga, hade onekligen mycket tycke af hvarandra; men då den förras ögon voro blå som himmelen, voro den senares himmelen sjelf; då den förras hy var smultron i mjölk, var den senares morgonrodnadens sken på liljans blad, när daggperlorna glittra deröfver; den förra var en af chariterna, den senare chariternas moder.

»Laura!» ropade Aurora med fortfarande ysterhet i ord och blickar, »känner du inte igen din riddare?... Han, som för ditt lif kämpade mot den förskräcklige... som gräfde upp dig när du låg begrafven i skogen... som bar dig till konungens tron och sedan tog dig till gemål, med Haga slott och parker i hemgift... känner inte löjtnant Adolf igen prinsessan Lalla?... Jag har berättat henne det mesta af edra romantiska äfventyr, ja, till och med om fyrverkeriet på Drottningholm, men resten får ni berätta sjelf... Kom, Anna,» sade hon till den brunetta flickan, »så få de kungliga vara i fred.»

Derpå tog Aurora fröken Rehnklou under armen och försvann skrattande med henne i alleen. Adolf och Lalla voro allena.

Röda ringar svälde kring Axners ögon, men det var ej den nedgående solen som bildat dem: det var det uppgående barndomsminnet som skapat dem, öfvergjutit dem med sitt renaste hjerteblod samt här och der fäst en glittrande perla. Det var då hon — hon, solen, som strålat öfver barndomsdagens lekar — stjernan, som tindrat i barnadrömmarnes natt — hon, som slumrat under jorden med hans blommor på sitt gröna täcke — hon, som svåfvat öfver honom i skyn, när hon ej hvilat de skära vingarne i hans hjerta!

Han ville knäböja för henne, ty hon syntes ett med Gud, med honom, som vakat öfver hans ungdom och gifvit honom kraft i farans stund, men han förmådde det icke, ty han såg henne ej på grönskande jorden, han såg henne på himmelens blånande fält.

Långsamt förde han upp handen till sina ögon och lade den deröfver, icke för det han blygdes öfver sitt hjertas djupa rörelse, utan derför att han fruktade, att den salighet, som i detta ögonblick fylde hans bröst, skulle ila hän med blicken, strömma bort med tåren.

Så stod han länge, blind för den yttre verlden, men frossande af sitt inres rika skatter, då han kände sin arm lätt beröras som af en fjärils vinge, och han hörde en röst, förtrollande som en ton ur Alhambras sagoverld.

»Ja, så har jag förestält mig er... så borde ni vara!»

Den upplyfta armen föll åt sidan, och Axner böjde ett knä mot jorden och förde en flik af den tunna skära blusen till sina glödande läppar.

»Ack, min Gud, hvad gör ni?... Hvarför så?» sjöng det öfver hans hufvud.

»Store Gud!» utbrast han; »jag visste inte hvar jag var!... Nej, nej! Jag visste det inte!»

Han reste sig häftigt upp från jorden och mötte den sköna flickans tårade blick, hvaruti snöhvit oskuld sam, som svanen i vågen, som dufvan i himmelens azur.

O, hvarför så sällan denna blick i en qvinnas öga? Hvarför skall fräckhetens hån så ofta förstöra den sköna emalj, som himmeln förlänat jorden till dess prydnad? Icke blåstes dessa himmelens fönsterglas af Guds anda, för att leda ljuset in till lastens och koketteriets sfinxer.

»Låt oss gå härifrån,» bad flickan, »och tala några ord om det förflutna!»

Med den naiva, okonstlade djerfhet, som endast oskulden väcker och tillåter, lade hon sin venstra arm kring Axners högra, hvarefter de veko af in på en smal, af snäckor betäckt och glänsande väg, som slingrade sig mellan de täta almarnas fötter och den stolta insjöns vågor, återspeglande vesterns eld.

Hvarom talade de väl? De talade om de få stunder, de haft gemensamt af en förfluten barndom. Nej, de talade ej, de jollrade blott, ty när minnet öppnar porten till den barndomsverld, man i verkligheten lemnat bakom sig, stannar det kalla, mönstrande förståndet utanför tröskeln, och de som beträda den blifva såsom barn på nytt, förändras från stora till små och dansa på blommande tufvor, icke hörande ödet, som ropar: tillbaka, tillbaka på törnbeströdd stig!

»Ja,» sade Laura, »ännu mins jag så lifligt den stunden, då den vilde mannen ville slita mig ur den gråtande qvinnans famn och då ni, då gossen, som jag förut sett och... nyss smekt,» tillade hon så innerligt småleende, »då han hastade fram till vår hjelp... och hur min fostermoder med mig på armen rusade ut i förstugan, utför den mörka trappan, ut på gatan, ropande på hjelp... och när hon sprang upp tillbaka, följd af flere personer, och vi inkommit i rummet, hur vi ryste för mannen, som höll ena handen mot sitt blödande hufvud och med den andra slog omkring sig som en vansinnig, under de grufligaste eder... sådana uppträden voro inte sällsynta i det olyckliga huset.»

»Och när ni skildes från denna olycksboning?»

»Min fostermoder lemnade mig till en gammal fru med allvarsamma anletsdrag... hvad jag grät, när den stackars qvinnan öfverlemnade mig i den stränga fruns armar!... Hon kysste mina händer och vätte dem med sina tårar... och när jag torkade af de våta händerna på min vackra klädning, hvad jag fick mycket bannor af den stränga frun!... Men jag hörde det knappt, jag tänkte bara på min bedröfvade fostermoder och sträckte mina armar bedjande efter henne.»

»Som ni sedan aldrig återsåg?»

»Nej, jag såg henne aldrig mer... dock tyckte jag en gång, att jag mötte henne ute på gatan i Stockholm... det var flere år senare, när jag var med min far öfver till

Sverige... jag såg en qvinna, som stod på gatan och syntes så blek, så lidande... jag var då med min guvernant... den arma hustrun såg så mycket på mig... jag tyckte det var hon, men säkert kände hon inte igen sitt fosterbarn.»

»Jo, det gjorde hon... hon har berättat det för mig... hon är nu död.»

»Död!... Hvad jag gerna velat återse henne!... Gud löne henne för den kärlek, hvarmed hon omfattade den, som aldrig haft någon egen mor att sluta sig till, att älska.»

»Och den dagen, då ni satt i vagnen vid Drottninggatan, och jag stod bredvid och ropade lilla Lallas namn?»

»Ack, skulle jag inte känna igen den gode gossen, som jag så ofta tänkte på!... Denna dag var för öfrigt en af dem man aldrig glömmer, hur länge man än lefver... onkel och tant förde mig upp uti ett vackert hus, der jag upplyftes på armarne af en stor, grann herre, som jublande sprang med mig ur det ena rummet in i det andra och oupphörligt kysste mig under de ömmaste utrop och benämningar .. jag mins, hur rädd jag var för hans mustascher, hur jag ryckte i ordensstjernan på hans bröst och hur han kysste min hand, som höll i stjernan... han förde mig framför en hög spegel, och när jag i mitt ansigte upptäckte de stora röda fläckarne efter hans kyssar, grät jag så bittert, ty jag trodde att han velat göra mig illa... det var min far, min goda, min ömma far!»

Om detta och mycket annat, som rörde hennes barndom, talade Laura. Hur log hon ej, när Axner ordade om de stora himmelsblå ögonen, som han letat efter i himmelen och på jorden! Icke kunde hennes blygsamhet såras af den granna komplimenten, ty det var ju barnets mun som lofordade barnets ögon. Huru outsägligen ömt såg hon ej på honom, när han talade om blommorna på flickans graf och om den del hon haft i hans första och sista försök på författarebanan! Och huru ryste hon ej, när han beskref sina strider med den förfärlige muraren, dem han, på hennes begäran, måste omtala!

»Mången gång,» sade hon, »under min barndom och äfven senare har jag tänkt på gossen med de milda anletsdragen.»

»Ni har tänkt på mig?»

»Jag undrade, om han ännu var i lifvet och, om han lefde, huruvida hans ansigte undergått sådan förändring,

att jag icke mer kunde känna igen honom... men ni är inte förändrad.... det goda och ädla i blicken hafva åren ingen makt öfver.»

»Ack ja, det är sannt,» inföll Axner, betraktande med hänryckning den öfverjordiskt sköna varelsen, som stödde sig vid hans arm.

»När vi i går kommit hit, började alla genast tala om er... alla talade så godt om er... om ni visste hvad det gladde mitt hjerta!»

»Evige Gud, gör mig icke vansinnig af glädje och lycka!» bad Axner för sig sjelf.

»Då jag för fem år sedan var med pappa i Stockholm, läste min onkel upp det der stycket, som... som ni skrifvit... det var något inom mig som sade, att jag hade någon del deri... jag bad min onkel att få manuskriptet, men han ville icke släppa det... då skref jag af det, jag, och har sedan läst det många gånger... det erinrade mig om mina första barndomsdagar... det är ibland ljufvare att tänka på det sorgliga man erfarit, än på det glada man rönt.»

Hon tystnade. Axner ville tala, men förmådde det icke.

»Och ni är lycklig?» frågade hon, skådande in i hans ögon; »ingen djupare sorg har förbittrat er ungdom?»

»Jag är mycket lycklig nu,» svarade han med bortvända ögon.

»Måtte det alltid förblifva så, ty säkert förtjenar ni att bli mycket, mycket lycklig.»

Så svärmade de båda och drömde, medan strandens lunder började ordna sina skuggor i det spegelklara vattnet.

Men glädjen och lyckan äro eterns barn, som skymta fram och försvinna på lätta vingar. Det är blott lidandet och sorgen, som fått fotfäste på jorden, och ingen annan vinge än dödens lyfter dem derifrån.

Axner erinrade sig, att han måste bort och att varelser funnos, som på sjuksängen räknade minuterna till läkarens återkomst. Han stannade, bleknande, och, i det han tryckte den sköna flickans små handskbeklädda händer uti sina, sade han sorgligt:

»Hur hårdt, hur bittert att nu nödgas lemna dessa ställen!... Aldrig har uppfyllandet af min pligt förefallit mig så tungt som nu... aldrig mer, jag känner det inom mig, får jag återse er, fröken Laura, mina tankars barndomsvän... mina känslors hulda skyddsgudinna!»

Slutet af meningen förlorade sig i den kyss, han tryckte på en af de rika blonda lockarne.

Den rodnande flickans blickar sökte strandens snäckor, men Axner kände, huru hennes händer darrade.

»Dock, jag bör vara tacksam mot Försynen,» fortfor han; »jag har åtminstone fått skåda en skymt af det paradis, som icke kan upplåtas för mig... jag har icke gjort för stora beräkningar på lifvets lycka... jag skall nöjas med min tarfliga lott och prisa Gud för det jag bergat en skatt åt mitt minne.»

Lauras ögon höjde sig ånyo. Äfven från hennes kinder hade rosorna flytt och lågo nu hopträngda öfver och omkring de sammetslena ögonlocken, som dolde blickens ljufva språk, men icke kunde dölja och tillbakahålla tåren, som ilade utför sin ljusa bana och föll ned på marken.

»Hvar jag hamnar, vete Gud!» sade han, »men det känner jag, det vet jag, att det icke blir vid den fridsälla strand, der ni skall bygga ert tjäll, ert tempel, för att lyckliggöra dem som omgifva templet och er... läkarens bana bär genom lidandet, qvalen och eländet... men jag skall sprida omkring mig tröst och hugsvalelse hvart jag går, ty er bild, ädla flicka, skall följa vid min sida... i mitt hjerta!»

Flickan gaf honom i detsamma en af dessa blickar, som, en gång af själen mottagna, stanna der för ett helt lif, motvägande många bittra minnen.

»Farväl, lilla Lalla!» hviskade han, i det han knappast känbart lade sin arm om hennes smala lif; »Gud ställe sina englar så nära omkring dig, att icke en gång skuggan af ett olycksöde må hinna din rena själ! Lilla Lalla, så hette det ju beständigt, så skall det också heta, när mina läppar en gång stamma det sista ordet och...»

Slutet af meningen förlorade sig i den kyss, han tryckte på en af de rika blonda lockarne, som den välvilliga vinden händelsevis fört till hans läppar. Kunde väl »lilla Lalla» försaka att för ett ögonblick luta sitt hufvud mot det bröst, inom hvars helgedom hennes bild så länge lefvat och alltid herskat?

Men det var blott ett ögonblick. Det är endast på andra sidan grafven sällheten räknar evigheter.

Med ett utrop af förskräckelse och fasa slet sig Laura ur hans armar och stötte honom ifrån sig.

»Evige Gud, hvad har jag gjort!» ropade hon.

»Evige Gud, hvad har jag gjort!» ropade hon med förtviflans stämma; »det var illa af er, mycket illa, ty ni borde veta... nej, ack nej, förlåt mig!» tillade hon under mildare smärta; »hur skulle ni kunna veta det?... Förlåt mig! Jag vet icke hvad jag säger eller gör!»

Axner stod qvar på sin plats, orörlig och med armarne framåtsträckta. Ögonblickets berusning låg ännu öfver hans brinnande själ, en solrök lik öfver den försmäktande jorden.

Flickan, än rodnande, än bleknande, darrade som en hind, mot hvars bröst jägarens bössa riktas. Hastigt slet hon den hvita handsken från sin venstra hand och betäckte med den högra sina ögon, liksom ville hon på detta sätt undfly det uttryck af sorg, hon väntade sig finna på den unge mannens ansigte, eller också dölja sin egen blygsel öfver hvad som nyss händt.

»Var jag brottslig, så förlåte mig Gud!» bad hon med blicken mot höjden.

Axners blick föll på den fina nakna handen, kring hvars fjerde finger glänste en bred och enkel ring af guld. Betydelsen af denna ring flög som ett kastspjut in i hans hjerta med oräkneliga qval.

»Förlofvad!» suckade han med en döendes stämma.

»Ja, förlofvad!» svarade Laura med matt röst och nedböjdt hufvud; »jag är en annans brud!»

Nu sjönk solen bakom vestra landet, och Vetterns klagande vindar begräto den döende dagen.

ADERTONDE KAPITLET.

Läsaren.

I ett mindre trähus inne på en gård vid Packartorgsgatan i Stockholm bodde Gustaf Hök, till hvilken vi nu inbjuda läsaren. Vi råka i hans boning en bekant i doktor Axner, som går af och an på golfvet, medan värden sjelf, den unge bleke mannen, sitter framlutad öfver ett stort bord, betäckt af biblar samt en mängd andra andliga böcker och skrifter, med ögonen fästa på ett exemplar af hans nyligen från trycket utkomna stora bok med den bekanta titeln: »Ovedersägliga bevis, att kristna läran är af Gud, eller» etc., och hvarutur han med svärmarens brinnande ifver uppläser några stycken för den orolige vännen och vandraren på golfvet.

Det är vid början af nyåret. Snö och blåst gloppa och hvina kring husknutarne.

Rummet är tarfligt, men snyggt möbleradt. Vid ena väggen står ett gammalt perlfärgadt klavér, ofvanom hvilket på väggen hänger en guitarr med brustna strängar, och vid dörren står träbenet, hedersvakten, i hvars oskiljaktiga sällskap Hök genomvandrade sitt drömmande lif.

»Nå, hvad säger du?» frågade Hök, skådande upp från sitt digra verk, »är det inte öfvertygande, slående, dräpande?»

»Du skref i ditt bref till mig, om jag inte mins galet,» svarade Axner, »att du matematiskt ville bevisa kristna lärans ursprung från Gud.»

»Ja . . . nå?»

»Af allt som du redan uppläst för mig finner jag, att du vill bevisa bibelns trovärdighet med dess egna ord . . . din bok innehåller ju ingenting annat än bibelspråk från början till slut.»

»Nå, än se'n?»

»Hvad du skulle bevisa, bevisar du med sådant, som sjelft i främsta rummet tarfvade bevisning.»

»Axiom, bror Adolf... begriper du inte, att allt måste hvila på axiom?»

»Men om allt är axiom och i följd deraf otvifvelaktigt, hvarför behöfver du då anstränga dig för att fylla så många tryckta ark med sanningar, dem du anser klara och ovedersägliga i och för sig sjelfva?»

»Emedan så många menniskor hvarken läsa eller tro på bibeln.»

»De som icke läsa eller tro på bibeln skola icke heller läsa eller tro på din bok.»

»Ve oss! Statskyrkans presterskap undergräfver den sanna tron!» ropade Hök, hvarefter han lutade sitt ansigte öfver den uppslagna boken. Hans läppar tillslöto sig, men en dof hosta hördes ur hans bröst.

»Hök, min ungdomsvän!» sade Axner, i det han orolig fattade sin väns hand, »du mår inte väl... du är sjuk.»

»Nej,» svarade Hök svagt, »jag känner bara en ilning i min venstra fot.»

Det var Höks venstra ben som var afskjutet, och detta ben med dess tillhörande fot hade för längesedan förmultnat i Kungsholms kyrkogård vid sidan af en gardist, som, samma dag amputationen verkstäldes, begrofs på denna kyrkogård. Men ofta tyckte han sig känna, hur det värkte i de venstra tåspetsarne, ett förhållande, som hos krymplingar lär vara ganska vanligt.

»Jag fruktar, att ditt bröst lider... dina ansträngningar, ditt nattvak förstöra det.»

»Du vill säga, att jag har svagt bröst?» yttrade Hök, upplyftande sitt hufvud.

»Ja, jag fruktar, jag tror nästan, att det inte är så starkt, som du föreställer dig.»

»Jag ha ett svagt bröst!» utropade Hök, resande sig upp från stolen på sitt enda ben; »jag, som har en fäktares, en sångares bröst... är du läkare, du, som säger att detta bröst är svagt?... Många ha afundats mig dess styrka.»

Dervid bände han leende ut bröstet, som onekligen var mycket höghvälfdt, dels af naturen, dels ock i följd af gymnastik, hvarom Hök alltid mycket beflitat sig.

»Jag, som kan hålla ut en ton i nära två minuter!» fortfor han; »vill du höra?... Lyssna till mitt tvåstrukna c... tag upp din klocka och se på den, medan jag håller ut tonen... det finns ingen i verlden mer än Rubini

och hofsångaren Berg, som i den vägen kan jemföras med mig.»

»Ack, hvarför öfvergaf du tonernas verld?» sade Axner; »deruti trifdes din själ så godt och din kropp lifvades äfven... ditt religiösa grubbel förstör nu begge delarne... Min gamle vän, stäm ditt klavér, stränga din guitarr och blif sådan som du förr varit!»

»Du är enfaldig, Axner, oaktadt ditt goda hufvud och dina många kunskaper... hvar finns den källa som mer lifvar själen och kroppen... än religionen?... Det är de verldsliga kunskaperna som göra menniskan stolt och uppresa henne mot Gud... det är de sköna konsterna som sätta sina brokiga bindlar för hennes ögon, på det de ej skola förnimma det enda sanna ljuset... Äfven jag har varit en fånge under köttet, men anden har segrat... det finns blott en enda kunskap, och det är bibelns... blott en enda konst, och det är konsten att söka och finna Gud.»

»Och allt annat stort och skönt, som icke bibeln innehåller,» sade Axner, »men hvartill menniskans själ sträfvar och som hon fått förmåga att uppfatta samt meddela åt andra, för att sprida upplysning och bildning öfverallt, förädla sederna och förljufva sammanlefnaden?»

»Allt detta andra är utgånget af djefvulen,» inföll Hök, »för att fresta oss och vända våra fötter från den enda vägen, som leder till lifvet i Gudi.»

Axner såg sorgset på ungdomsvännen, fordom så glad och sprittande som gosse, så talangfull och älskvärd som yngling, och äfven efter den olycka, hvilken beröfvade honom benet, så mild, tålig och fördragsam mot andra. Hvad hade väl nu blifvit af honom? Axner upptäckte med bedröfvelse symptomen till det onda, som, inympadt på samhället af läsare och metodister, hotar att förr eller senare blifva en kräfta inom både det offentliga och enskilda lifvet. Bort med all bildning och allt som kan hos menniskan väcka och nära känslan af det värde, hon som fri och förnuftig varelse mottagit af Försynen, och hvilket hon, just i följd af den gudomlige gifvarens allvishet, som icke kan gifva något utan att hafva en djupare mening dermed, måste upparbeta, för att i alla möjliga riktningar sprida ljus, trefnad och förädling, till så väl eget som andras gagn och lycka! Bort med allt detta och sätt i stället denna krassa tro på dogmer utan urval, på lärosatser, som, för

årtusenden sedan väckta under då rådande samhällsförhållanden och individuella begrepp, så himmelsvidt olika våra, nu skola hållas framför oss, såsom fullt tillfredsställande för våra behof, i trots af den utveckling, hvilken, i både andligt och materielt hänseende, är en frukt af nyare tiders framåtsträfvande odling.

Detta är den grund, hvarpå metodismen bygger. Dergenom blir det också lätt för hvarje inpiskad och illistig sälle, som, i följd af sin okunnighet, saknar förmåga att uträtta något nyttigt och godt, att väcka uppmärksamhet och rikta sin egennytta. Idioten samlar omkring sig dels en mängd enfaldiga stackare, som ingen egen öfvertygelse hafva, dels ock sådana, som genom själs- eller kroppslidanden hemfallit åt mjeltsjukan. Nu är församlingen konstituerad. Att vinna Gud fader på sin sida är det lättaste i verlden, ty man behöfver blott gråta och tjuta några timmar om dagen, så är allan rättfärdighet uppfyld och man är tvärsäker på saligheten. Detta hindrar likväl icke, att kärleken till nästan, ett af den kristna lärans skönaste bud, omvrides till det fullkomligaste förakt mot en och hvar, som ej underkastar sig metodisternas botöfningar och religiösa ceremonier. Blodsbanden ega ingen makt att ställa deremot, ty för ett ord från metodist- eller läsarprestens mun äro de vilseförda varelserna när som helst färdiga att förskjuta makar, föräldrar eller barn, så vida dessa ej falla de så kallade »väckte» till fota. Hvarje sträfvande till högre själsodling än den som kan vinnas genom inlärandet af en massa bibelspråk, anses som ett af djefvulens funder, mot hvilket intet korstecken är för stort, ingen fördömelse för liten.

För att med Höks många och goda egenskaper, både på hufvudets och hjertats vägnar, kunna sluta sig till metodisterna, fordrades att hafva en så öfverspänd fantasi som han, samt derjemte ha erfarit så många lidanden, icke mindre till själen än till kroppen, som han utstått. Han gaf sig hvarken tid eller ro att medelst nyttiga kunskaper klara förståndet, hvarigenom denna öfverspänning skulle i tid hämmats och hindrats att göra hans själ till en lekboll för drömmar, dem han alltid tog för verkligheter. Han hade försökt sig med hvarjehanda, och när allt detta slagit fel, sänkte han sig ned i det religiösa svärmeriets dimmor,

hvilka, på samma gång de utkylde hans själ, tärde på hans svaga lifskrafter.

Djupt bedröfvad var således den blick, hvarmed Axner betraktade ungdomsvännen, hvilken, upprest på sitt enda ben och stödjande sig med handen mot stolskarmen, talade följande, under det att en bjert rodnad färgade hans bleka kinder:

»Ja, den stunden är nära, då hvarje rum skall vara en kyrka, hvarje hjerta ett Kristi kors... derför har jag lidit, har jag kämpat, har jag uthärdat de heliga martyrernas qval... ja, Gud har utsändt mig i verlden... hvem vet, om inte jag är den nye Elias, som kommit för att leda jorden till himmelens portar och förena verlden med Gud, ty...»

»Tyst!» afbröt Axner; »hörde du inte?... Jag tyckte det klämtade.»

»Det är klockorna som ringa i Jakob,» svarade Hök, sjunkande tillbaka ned i stolen.

»Det är då begrafning i Jakob... det ljuder så hemskt i vinterqvällen.»

»Ja ... det är ... begrafning,» stammade Hök, lutande ansigtet öfver sitt nya verk.

Grafklockornas ljud hördes nu tydligare genom vintervindarne, som rasade utanför och vräkte snömassor upp mot kammarens låga fönster.

Axner nalkades på tåspetsarne sin vän. Dennes ansigte hvilade nu på boken, men ansigtets rosor hade flytt, och i stället framvälde ur läsarens läppar en blodström, som öfversköljde de uppslagna bladen.

Tidigt på morgonen den följande dagen stod Axner vid Höks sjuksäng. En ny blodstörtning på natten hade ytterligare utmattat den sjuke.

»Axner!» hviskade Hök; »jag har Guds nåd ... i natt såg jag min broder Pehr inkomma i rummet ... hans ansigte sken af Herrans klarhet, och hans kläder voro hvita som snö ... han log emot mig och vinkade mig med handen.»

Pehr var en äldre broder till Gustaf Hök och hade några år förut aflidit, i följd af ett fall från trampolinen i Lindska siminrättningen. En annan bror omkom några år derefter på så sätt, att när Bergmanska fabriken i Stadsgården brann, en mur ramlade ned öfver honom. Denna fattiga, men gudfruktiga och välkända familj hade således erfarit nog af lifvets vedermödor.

»Hör du, Adolf,» fortfor den sjuke med ett leende, redan befryndadt med englarne, »träffar du Dannström eller Blanche, så bed dem med några andra mina vänner i afton sjunga en qvartett utanför mitt fönster ... det skulle styrka min själ under den svåra kampen.»

Aftonen kom. Axner stod ånyo vid Höks säng. Då hördes utifrån den fyrstämmiga sången:

»Tonernas vågor,
himmelska lågor
fylla med tjusning hela mitt bröst.
Såren ej blöda,
tårar ej flöda,
hjertat hugsvalas af lugnande tröst.»

»Hur skönt!» yttrade Hök; »har väl den tid funnits, då jag kunnat förakta tonerna?... Äro de ej himmelens

barn?... Lifvet har dock mycket härligt... olycklig den, som icke fattar det!... Gud misskunde sig öfver mig!... Aldrig var jag högmodigare i min själ, än när jag krälade i stoftet inför Herran med min falska dyrkan... hjelp mig upp fram till fönstret, att jag må tacka mina vänner!»

Axner ledde sin vän till fönstret. Hök kysste på fingerspetsarne och satte dem sedan på fönsterrutan, till hvilken han äfven förde sina läppar.

En annan sång: »Kom, afton, sänk dig neder», också en af Höks forna favoritsånger, uppstämdes och afsjöngs utanför.

»Nu vill jag hvila,» sade Hök efter sångens slut; »så stod jag mången afton utanför hennes fönster och sjöng... när jag förlorade henne, då brast mitt hjerta... jag kände det... men mitt andliga högmod... hvilken dödskyla i mitt ben!»

Axner förde honom tillbaka till sängen.

»Adolf, mins du stocken på Sporrongs gård?» frågade han leende.

»Ja.»

»Min var den första... hvems följer nu i ordningen? Paulis eller din?... Helsa honom, när ni en gång träffas... bed honom vara nyttig i lifvet, men icke derför glömma Gud... det ena låter sig så väl förena med det andra... Ack, hvarför glömde jag det förra för det senare?... Den som föraktar lifvet för himmelens skull föraktar himmelen sjelf, ty lifvet är himmelens gåfva... Gud vare min själ nådig!»

Hök tystnade. Efter en stund vände han sina ögon till Axner och sade:

»Allt måste gå dig väl i verlden, ty ingen önskan kan uppstå ur ditt hjerta, som ej ditt förstånd pröfvat och gillat... du skall bli lycklig... och jag skall i himmelen vaka för ditt väl.»

Axner log, men vände sig bort, ty hans leende var bittert; han tänkte på henne, som han för alltid förlorat.

»Jag har bedt de mina,» sade Hök, »att icke uppresa något kors eller annat minnesmärke på min graf... ju förr mina vänner glömma mitt namn, desto förr skola de glömma mina dårskaper... lofva mig du detsamma, min vän.»

»För att ihågkomma ditt namn,» svarade Axner, »behöfva dina vänner intet grafkors... alltid skola vi sakna dig.»

»Förstör min bok,» fortfor Hök med allt svagare stämma; »den olyckliga boken, som ... kristna läran ... behöfver inga andra bevis för ... sitt gudomliga ursprung, än ... Ah! Ser du ... en sky så ljus ... en sol så skön ... der ... Gud ... Gud ... hvilka ... toner ... Amalia ... Ama ...»

Utifrån hördes:

»Jag helsar dig, fredliga flagga,
kom, vimplande skepp, kom att vagga
de älskande, slumrande tryggt!
O, gunga oss sakta på fjärden
till hamnen vid slutet af verlden!
O, kom att bevinga vår flygt!»

Nittonde kapitlet.

Bref från Gustaf Pauli till Adolf Axner.

Petersburg den 15 februari 1834.

Broder och vän!

Vivat, vivat! ropar du, och halleluja! ropar Hök, ty den som skrifver dessa rader, och hvilken icke är någon mindre person än er f. d. anförare i de Jakobinistiska, Katrinistiska och Tyska krigen, har nu den äran att vara ordinarie öfverlärare för alla gymnastikinrättningar i det stora ryska kejsardömet, med flere tusen rublers inkomst om året samt rang, heder och värdighet af professor. Titeln behagar mig ej, ty jag kan aldrig tänka mig en professor utan svart rock med tobaksbroderier på, krokig rygg, gult ansigte och röda ögon, som en skräddargesälls. Men tålamod bara! Till nästa sommar har jag löfte om öfversterang med dithörande uniform och ordnar till dussintal. Då skall jag visa mig på Stockholms gator och tvinga alla dem som för-

aktade »dagdrifvaren», min svenska titel, att kyssa stoftet under mina fötter.

Bror, hvilka glada dagar skall det ej bli! Jag har behof af dessa glada dagar, ty oaktadt jag lefver i ett furstligt öfverflöd, är jag dock på långt när icke så lycklig, som jag ville och borde vara. Men bara vi träffas, då — då — »Hvem är han, den ståtlige, dekorerade officeren, som ni beständigt åtföljer, herr doktor?» skall man öfverallt afundsjukt fråga dig. »Det är öfversten och riddaren Pauli, min bäste vän,» skall du svara och dervid se de frågande stinnt i ögonen, såsom det anstår vännen till en tjugusexårig öfverste. »Hvem är han, den der unge, vackre och till utseendet beskedlige mannen, som beständigt ledsagar er på edra promenader, herr öfverste?» skall man fråga mig. »Det är doktor Axner, min allra bäste vän, en läkare, som skulle vara Sveriges förste arkiater och kommendör af kungl. nordstjerneorden, om ni visste att värdera honom, edra pudlar!» Detta blir mitt svar och det så att det skall ljuda från Stora Essingen till Blockhusudden.

Men innan jag reser till Stockholm för att utveckla all min härlighet, måste du först göra en resa hit. Jag brinner af otålighet att få visa dig, hur jag har det hemma hos mig. Jag eger och bebor ett palats, två gånger så stort som öfverståthållarhuset i Stockholm, och jag har våningar stora och möblerade som en furstes. Jag låter inreda en hel våning för din räkning, så vida du icke föredrager att ligga skafföttes med mig i min kolossala fransyska säng, på det jag äfven om nätterna må kunna hafva dig under ögonen. Jag besvär dig, vid alla våra gemensamma ungdomsminnen, att med första öppet vatten flyga i din gamle väns famn, — ja, jag befaller dig det, i egenskap af din förre general en chef.

Men i fall hvarken vänskapen eller subordinationen hafva något välde öfver dig, så vädjar jag till de skyldigheter dig åligga som läkare. Cholera morbus rycker an med stora steg mot kejsarstaden, fullkomligt känslolös för våra bajonetter och silfverrublar. * Karl XII och Napoleon voro ett intet mot denne förfärlige fiende. Från Petersburg skall

* En licentia poetica faller här författaren till last, hvarför han anser sig böra bedja respektive läsare och läsarinnor om tillgift. Koleran var i Petersburg redan år 1831 och har, såsom det påstås, sedan dess aldrig upphört att gästa derstädes, mer eller mindre elakartad, allt efter omständigheterna.

han lätt svinga sig öfver till Stockholm, i trots af alla edra karantänsanstalter. Jag vet icke, om svenska regeringen ännu skickat några läkare till Ryssland, för att på nära håll göra sig bekanta med koleraepidemien, den mordengeln, som, för att tala med Hök, Försynen skickat oss på halsen för våra synders skull, och hvilken är ett af de verldens ve, som vår sekteriske vän redan sett i Johannis Uppenbarelse.

Som jag nu förmodar att du, lika litet som förr, är rädd om eget skinn, när det gäller att uträtta något nyttigt för samhället eller menskligheten, så tager jag för afgjordt, att du begifver dig hit med det första och hjelper oss att bekämpa sagde mordengel. Det är verkligen mera skäl för Sverige att ingå allians med oss emot koleran än att ingå i Åbotraktater med mera sådant. I ekonomiskt hänseende vore det ej heller så dumt, ty pengar skulle du här förtjena som gräs, och allting fritt hade du naturligtvis hos mig. Jag fruktar lika litet koleran, som jag fruktar fan, och för öfrigt är det förnämligast bland det lägre folket hon grasserar, men med dig vid min sida blefve jag oöfvervinnelig.

Vill du förskaffa dig en rik ryska, så kan äfven det undanstökas medan du är här. Lika galna som ryssarne äro efter Sverige, äro ryskorna efter oss svenskar, men fula äro de som stryk, i fall du kommer ihåg hur det smakar. Under hela den tid jag vistats i Petersburg har jag varit en skottafla för alla ryskors blickar, och sjelfva den kejserliga polisens hafva icke varit så efterhängsna som de. Blickarne kunna väl gå an, ty de äro utmärkt vackra och spelande, men näsan, bror, munnen bror, och hyn sedan! — Nevas vatten kan icke vara grumligare och osmakligare än nämde ansigtsdelar. Hvarje påskhögtid stänger jag mig inne för de fördömda kyssarnes skull — du vet väl, att då måste alla menniskor kyssa hvarandra, hemma i husen, ute på gatorna och öfverallt hvar man träffas. Jag begrafver tusen gånger hellre mina läppar i en muschiks svarta skägg, än jag lägger dem på den grågula sarkofagen af en ryskas ansigte.

Tacka vill jag då de svenska flickorna! Jag har icke sett en enda här, som kan jemföras med dem, ty — dock, hvad säger jag? — Jo, jag har sett en enda, för hvilken jag och andra i den vägen bortskämda svenskar skulle böja knä och med handen på bröstet svärja, att hennes like

icke finnes i verlden. Hon gör oss alla galna, och kneserna buga sig för henne redan på mer än hundra alnars afstånd. När hon visar sig, dunsta politik, statskonst och allt dylikt bort, som bubblan i luften. Dröjer hon länge här, fruktar jag, att Sverige icke behöfver skicka hit till Ryssland mer än en enda gradpasserare vid Svea garde för att göra hvad Karl XII och Napoleon icke förmådde. Du skrattar åt mig, ty du begriper ej hvad det vill säga att vara kär eller att vara galen, hvilket är precis detsamma. Jag ser ingen möjlighet för mig att komma henne så nära, att jag kan få ett ord af hennes mun eller ens en blick från hennes öga, och ändå kan jag icke lefva utan att dagligen springa kring murarne af det palats, hvaruti hon bor. Jag tycker att luften deromkring är himmelsvidt annorlunda än på alla andra ställen, och jag tänker på det gamla svenska ordspråket om fågeln och gärdsgårdsstören.

Men det är ett spektakel att tala med dig om sådana saker. Bättre och säkert mera välkommet för dig vore det, om jag kunde meddela någon beskrifning öfver våra storståtliga sjukhus och hospital, men om dem får du sjelf taga kännedom, när du kommer hit. — Helsa Hök och säg honom, att han med det snaraste har att vänta svar på det långa bref, han för längesedan skickade till mig. Jag skulle gerna enkom resa till Stockholm, för att gå i siraps-kyrkan ända från morgonen till qvällen och från qvällen till morgonen, allenast jag vore säker på att den gudom jag tillbeder ville bönhöra mig.

Ännu en gång besvär jag dig att komma hit, men du måste postdagen förut underrätta mig om din resa, på det jag må kunna vara dig till mötes och mottaga dig såsom vår ömsesidiga tillgifvenhet och vårt stånd kräfva. Ack, hvilka lyckliga dagar skola vi ej få tillsammans! Jag behöfver dig icke blott mot koleran, utan äfven mot en viss fördömd melankoli, som hotar att slå värjan ur handen på mitt gamla kurage. Himmel! Nu åkte hon förbi, nu försvann i gathörnet sista skymten af betjenternas livré. Aldrig trodde jag väl, att jag med sådan andakt skulle betrakta ryska betjenters ryggar.

Välkommen, välkommen

till din trånande vän

Gustaf Pauli.

P. S. Jag hade så när glömt att tacka dig för ditt sista bref och de deruti liggande öfverkorsade reverserna. Allting är således klareradt i Stockholm. Jag hade velat se näsorna på mina f. d. björnar, när du slog dem i ansigtet med penningarne. Det gjorde mig ondt, att Hök icke ville mottaga det der lilla penninglånet, jag tillbjöd honom och som han säkert är i behof utaf. Kan du på något näpet sätt förmå honom dertill, så vore det bra. Säkert inbillar han sig, den salige mannen, att jag förtjent mina pengar på kille eller vira. Öfvertyga honom du om motsatsen. Jag älskar eder båda, men er gemensamma delikatess ger jag fan, ty den är besvärlig för vänskapen. Kom, kom, eller också spökar jag hos dig hvar natt, i fall jag dör i koleran.

TJUGONDE KAPITLET.

Stenkorset och blomsterkransen.

En ny maj log öfver norden, klädande marken med gräs och blommor samt lundarne med knoppar och löf. Stockholms gator, för längesedan befriade från den ruskiga snöskorpan, glänste så hvita, torra och inbjudande mot åkande och gående.

Doktor Axner, som en eftermiddag var på hemvägen från några patienter inom Johannis församling, tog genvägen öfver Johannis kyrkogård. Han plägade vid sådana tillfällen alltid dröja några minuter vid Höks graf, på hvilken, strax efter vännens nedsättande deruti, ett mindre, svartmåladt träkors utan inskrift blifvit placeradt, endast för att för den aflidnes anhöriga och vänner utvisa, hvar grafven var belägen, när de ville besöka den, emedan, såsom vi veta, Hök i lifstiden undanbedt sig alla slags yttre minnesmärken.

Axner blef derför mycket öfverraskad och förvånad, när han nu såg framför sig ett högt, prydligt och hvitmåladt

stenkors med namnet G. Hök i svarta bokstäfver och en stor frisk krans af sippor, vårens förstlingar, hängande deröfver. Han öfverraskades med skäl, ty han var säker på, att Höks slägtingar, för hvilka den dödes yttersta vilja var helig, icke hade upprest detta kors.

Doktorn stod nu framför sin väns graf, undrande som bäst öfver upphofvet till grafvården, då hans funderingar stördes af följande kända sång, sjungen med hes basstämma icke långt ifrån Höks graf:

»Ingen, ingen hvila!
Tunga spade ila!
Allt har jag af dig.
Fattiga och rika
samlas alla lika
dock en gång hos mig.»

Axner vände sig om och blef varse öfre hälften af dödgräfvaren, hvilken var sysselsatt med öppnande af en ny graf. Doktorn närmade sig honom, för att möjligen af denne erhålla någon upplysning om grafvårdens tillkomst.

»Akta sig, herre!» ropade dödgräfvaren; »gå inte för nära, för mullen är våt... det är så mycket vatten i grafvarne vid den här tiden på året... sofver man sött, så

ligger man också blött, det är säkert, det; de som begrafvas här må nu ha varit goda eller onda i tiden, så kommer det ändå alltid surt efter för dem.»

»Hvem skall ligga i den der grafven?» frågade Axner.

»En förnäm och stor herre,» svarade dödgräfvaren; »fyra fot bred, åtta lång och tio djup... är inte småsaker, det... ruskig sängkammare i alla fall, för man står här som i ett träsk och ligger troligtvis inte heller bättre... men bra skall det bli... den duger nog, vill jag lofva...»

»Fordom stolt och mäktig,
guldbesmidd och präktig
denna skalle var.
Från dess murkna tänder
folk från skilda länder
hörde gudasvar.»

»Kan ni säga mig, min vän, hvem som satt det hvita stenkorset på grafven der borta?»

»Nej, minsann jag det vet... men det vet jag, att inte stod det der i går afton... säkert har det kommit hit i natt eller tidigt på morgonen...»

»Men,» sade Axner, »det var högst besynnerligt, att man valt en sådan tid på dygnet för att transportera hit korset.»

»Innan korset kom dit, låg det en krans på grafven, som byttes om för hvar dag mot en friskare.»

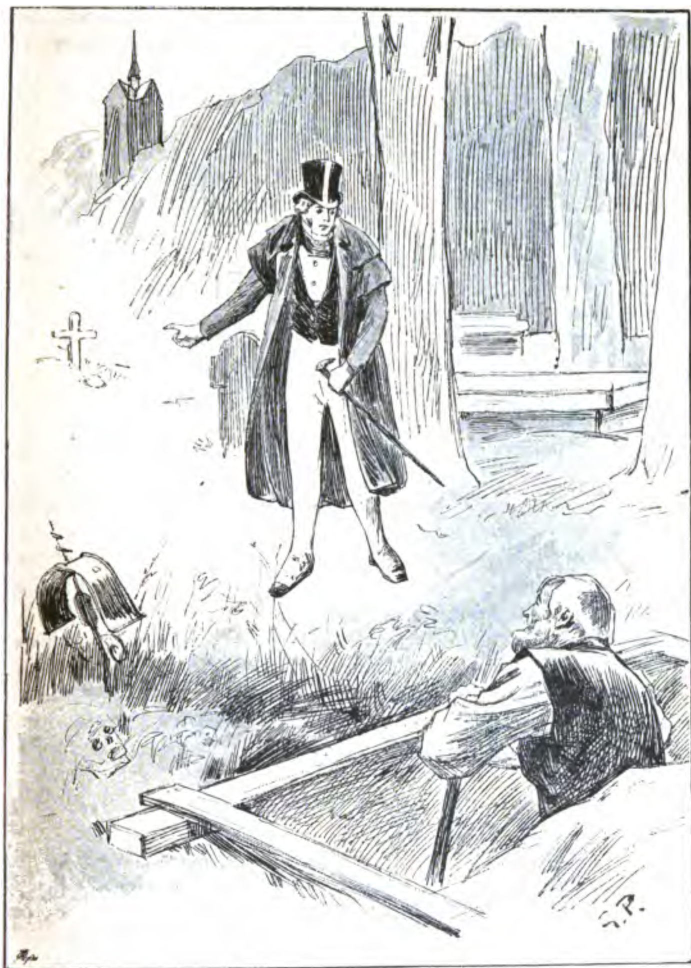
»Såg ni hvem som ditlade den?»

»Ja, det var ett ungt, vackert fruntimmer, som alltid grät så bittert... och jemt såg hon sig så rädd omkring, liksom hon fruktat att någon skulle bli henne varse.»

»Ett ungt, vackert fruntimmer, säger ni?»

»Ja, herre, vacker som en dag... annars ä' de så lagom vackra, de som vanligtvis komma hit...»

»Detta stolta öga
mot det blåa höga
log som solen ler.
Hvart sin blick det sände,
något hjerta tände,
som ej tändes mer.»

»Kan det vara samma fruntimmer som upprest korset?»
»Vet jag inte.»
»Kanske ni kunde skaffa mig någon närmare upplysning om den der unga damen?»

»Vet jag inte... har så mycket att göra med de döda, att jag alls inte har tid att befatta mig med de lefvande, för

»Ingen, ingen hvila,» etc.

Axner aflägsnade sig från kyrkogården. Länge ljöd i hans öron dödgräfvarens sång.

»Icke dödgräfvaren, men den döde har hvila,» sade han sorgset för sig sjelf; »ack, den som väl slumrade dernere!... Och dock,» tillade han en stund derefter, påskyndande sina steg, »hur ovärdigt för en man att klaga, som är i sina bästa år, har helsa och vilja att uträtta något här i verlden!... Det är fegt, uselt!»

Doktorn gjorde derefter ett besök hos sina fosterföräldrar, som ännu bodde qvar på sitt gamla ställe.

Fru Brundström hade blifvit något lutande och gråhårig sedan vi sist sågo henne, men vid åsynen af fostersonen blef hon som ung på nytt.

»Grefve Friisenhjelms betjent var nyss här och sökte dig,» sade hon; »du är bjuden på bröllopet, och här är kortet... Herre min Gud, ett så grannt kort!»

Dervid räckte hon fostersonen ett stort graveradt bjudningskort till öfvervarandet af vigselakten mellan fröken Aurora och grefve Silfverhjelm.

»Betjenten sade äfven,» fortfor frun, »att grefvens voro så ledsna för det du aldrig nå'nsin går till dem... hvarför gör du inte det, Adolf lilla?»

»Det är ju ingen sjuk der,» svarade Axner; »hvad har jag då der att göra?»

»Du vet ju, att de hålla af dig så mycket... i förgår, när jag var uppe hos grefvinnan, som alltid är så vänlig och nedlåtande mot mig, så klagade hon mycket öfver att hon aldrig fick se dig... så gjorde grefven och fröken med.»

»Min goda mor, jag värderar af hela mitt hjerta deras tillgifvenhet för mig... men jag kan inte gå dit oftare än min pligt som läkare påkallar det... det rifver upp gamla minnen, och jag lider alltid så mycket deraf.»

»Stackars min gosse!» sade fostermodern, i det hon smekte fostersonens hufvud.

Axner kysste med rörelse den smekande handen.

»Men jag glömmer att tala om för dig!» ropade hon; »du vet inte, du, så hederlig grefvens bror varit mot oss... min gubbe och jag trodde vi skulle få slag af glädje.»

»Hvad då?» frågade Axner orolig.

»I dag fick min gubbe ett bref från grefven, med ett papper uti, som generalen skickat ända från Finland.»

»Ett papper?»

»Deruti generalen, Gud välsigne honom, anslagit en årlig summa af fem hundra riksdaler, hör du, Adolf, fem hundra riksdaler, som min gubbe hvart år får lyfta på Arfvedssons kontor, och som vi få uttaga, så länge någon af oss lefver.»

Axner gick fram och tillbaka på golfvet, icke delande sin fostermoders glädje.

»Och detta allt för din skull, Adolf!» sade hon, följande honom; »du ville inte mottaga något för din egen räkning, skrifver grefven; men generalen, som vet hur mycket du älskar dina gamla fosterföräldrar, ville på något sätt visa sin tacksamhet mot dig... Men hvarför går du så der?... Hvarför blir du nu så ledsen igen?... Nu äro vi ju så lyckliga... nu kunna vi få slå oss i ro, för min gubbe och jag börja bli gamla... och det blir någon lindring för dig också, söta Adolf... allt har du gifvit oss och behållit ingenting för dig sjelf... Ack, om du visste så glad och lycklig min beskedliga Brundström blef... han hoppade på golfvet som ett barn och var alldeles utom sig... papperet ligger i byrån, men gubben tog nyckeln med sig, när han gick... han är till och med rädd för att släppa dagsljuset in till sin skatt... men han kommer snart... du kan inte tro så vackert sigill det var... men, i Guds namn, mitt kära barn, hvad tänker du på?... Du riktigt förskräcker mig?»

Axner stannade, slöt fostermoderns hand i sin och såg henne innerligt i ögonen.

»Ni älsken mig ju båda?» frågade han.

»Herre Gud, så du frågar!»

»Om ni det gören, så skolen ni aldrig begagna er af generalens ädelmod... Förstå mig rätt, min ömma, goda mor!... Det är inte af högmod, det bedyrar jag, vid Gud... men vi få inte mottaga denna summa... det är något inom mig som uppreser sig deremot, något som jag icke kan

förklara... hvad hafva mina föräldrar, hvad har jag väl sjelf gjort, som berättigar oss till detta årliga understöd? Det sårar min hederskänsla och förringar mitt värde som menniska och medborgare... Så länge jag lefver, skall det icke gå någon nöd på er, ty ingens skuld till er är så stor som min, och jag vill inte att någon skall betala den för mig. Men den tjenst jag en gång bevisade henne, är den väl af det slaget, som bör betalas med guld?... Har jag inte nog af det ögonblick, då hon... ack, min Gud! Detta ögonblick, som jag aldrig glömmer och som ännu skjuter upp ur mitt ödsliga lif som en blomma ur öknen... förlåt mig, älskade moder! Du känner mitt hjerta, ty det har alltid legat öppet för dig, liksom ditt för mig.»

»Stackars Adolf! Du älskar då henne ännu?» snyftade den upprörda gumman.

»Ja, ja!» hviskade han vid fostermoderns bröst.

»Mitt arma, olyckliga barn!»

»Denna känsla gör mig ändå lycklig... såret är för djupt att kunna läkas, för ljuft att jag skulle vilja läka det... och denna tro, att hon ibland tänker på mig...»

»Tänker på dig!... Hon är ju gift, en annans hustru!»

»Ja, men...»

»Om hon hållit af dig, hvarför gifte hon sig då med en annan?... Hon må vara aldrig så rik och hög, så blir hon ändå aldrig så lycklig med någon, som hon kunnat bli med dig... du kan få hvem du vill, du, min snälla gosse... det finns ingen flicka, som icke gerna skulle vilja ha min Adolf... det är säkert, det... det vet jag så visst som jag lefver, det, för ingen är så vacker som du... ingen så lärd och kunnig som du, och ingen är så god mot sina gamla fosterföräldrar...»

Den goda gumman kunde icke fortsätta längre för tårar.

Det knackade på dörren, som strax derefter öppnades. Muraren Stork inträdde i rummet, hvilket fru Brundström genast lemnade, dels för att aftorka sina ögon, dels emedan hon icke kunde fördraga åsynen af denne man, som gjort hennes fosterson så mycket ondt.

»Ah, det är du, kära Stork!» sade Axner, i det han återtog sitt vanliga lugn och närmade sig honom.

Stork betraktade läkaren, utan att yttra något.

»Jag har inte sett dig på flere veckor, fast du bor i samma hus som jag... du går tidigt ut om morgnarne,

innan jag ännu vaknat, och kommer hem långt efter sedan jag lagt mig.»

»Doktorn är bedröfvad,» yttrade Stork så mjukt som hans sträfva röst det tillät; »det ser jag nog, det... har någon olycka inträffat, som inte jag vet af?... En man som doktorn kan aldrig oftare få röda ögon, än när han gråter.»

»Jag tycker du har blifvit mager, Stork... du måtte väl inte vara sjuk?»

»Nej, goda herre!... Jag har varit på arbete... natt och dag har jag arbetat...»

»Det gläder mig mycket, att du blifvit arbetsam igen... det lifvar sinnet och gör själen böjlig för det goda... men inte vill jag derför, att du skall skada din helsa... Hvarför har du inte varit uppe hos mig på så länge?»

»Jag har inte velat gå upp till doktorn, innan jag fått så mycket pengar hopskrapade, som jag föresatte mig... men jag har allt tidt och ofta hört efter hur doktorn mått... det ha de väl inte talt om, kan jag tro, för det finns ingen kristen själ mer än doktorn som frågar efter mig... men det bryr jag mig inte om, så länge inte doktorn kör mig på porten.»

»Det har du orätt uti, min vän... hvar och en, som uppför sig hederligt och redbart, har anspråk på alla förståndiga menniskors aktning och går sällan miste derom, det kan du vara säker på... Nå, hur mycket pengar har du nu samlat ihop?»

»Jemt hundra riksdaler, herre... det är ju inte småsmulor, det!» svarade Stork, i det han tog fram en bundt bankosedlar.

»Nej, minsann det så är... vet du, denna summa har mångdubbelt värde i mina ögon, ty hennes välsignelse, hennes deruppe, hvilar deröfver... det var vackert, Stork, och det ökar ännu mer min vänskap för dig.»

»Gud vare lof för det!» ropade arbetaren, i det han med glädjestrålande ögon blickade omkring sig i rummet.

»Nå, min vän, du vill lemna mig dessa pengar att förvara?»

»Ja, ja... men... men med ett vilkor.»

»Ett vilkor?... Hur vill du att jag skall använda dem?»

»Jag hade en afsigt med dessa pengar, långt innan jag fått dem i mina näfvar.»

»Och den är?»

»Om herr doktorn inte använder dem som jag tänkt, så rifver jag på stället sönder dem i tusen lappar och trampar dem under mina fötter.»

»Du är mig en underlig affärsman, du, kära Stork... det är ju dina egna pengar, och det faller väl derför af sig sjelft, att jag använder dem såsom du finner för godt.»

»Herr doktorn lofvar mig det?»

»Ja, derom behöfver du väl inte fordra mitt löfte.»

»Godt! ... Doktorn reser till Ryssland i nästa månad?»

»Jaså, du vet af det?»

»Tänker doktorn taga någon med sig dit?»

»Nej, hvem skulle jag taga med mig?»

»Bra... det är då säkert, att doktorn inte tillsagt någon att följa sig?»

»Nej, hvartill skulle det tjena?... Jag behöfver ej något ressällskap.»

»Ingen uppassare, betjent eller...»

»Nej, det behöfver jag inte... men hvarför frågar du så?»

»Jo, för det jag beslutit att följa doktorn, om det också bure till verldens ända... och jag har enkom arbetat ihop dessa pengar för utgifterna under resan... så är det, herr doktor.»

»Du vill följa mig?»

»Ja, herre, jag vill och skall följa er.»

»Hvad skulle du i Ryssland att göra?»

»Arbeta der som här... skall nog ta mig fram och ändå ha tillräckligt öfver för hemresan... men jag vill inte vara här medan doktorn är der... skulle inte ha någon lefvande ro, herre... ty om nätterna:.. nätterna!»

»Förföljes du ännu af samma drömmar?» frågade läkaren, i det han med deltagande lade sin hand på murarens arm.

»Det är inga drömmar, herre, för jag är lika vaken som nu, när jag ser... först henne och sedan... den andre!» ropade han med fasa; »ja, ännu slåss himmelen och helvetet om mig! ... Men,» tillade han lugnare, »så länge jag är under samma tak som doktorn, så har jag åtminstone lugn om dagen.»

»Du oskärar din hustrus minne med sådana ord och föreställningar... tro mig, helvetet har numera ingen makt öfver dig.»

»Jo, jo, jag vet hvad jag vet, och jag ser hvad jag ser!... Och för resten,» yttrade han, i det han betraktade doktorn med en af ömhet lifvad blick, »ryssen och hundturken ska vara lika goda kålsupare... det kan behöfvas att ha ett par bastanta armar i grannskapet, som kunna ta ett grabbtag om det kniper, ty för de lefvande baxnar jag inte!»

Muraren upprätade dervid sin herkuliska gestalt, och det knäppte i buldansärmarne, liksom hölle de på att sprängas af de senor och muskler de betäckte. Läkaren betraktade med beundran jättens höghvälfva bröst, hvars förr så stenhårda hjerta nu blifvit mjukt som ett barns.

»Men du vet kanske inte, hvarför jag reser till Ryssland?» frågade Axner.

»Nej, och det angår mig inte heller.»

»Jag reser emot koleran.»

»Skulle jag vara rädd för det skräpet, jag?»

»Men...»

»Doktorn kan sjelf bli sjuk... det finns ingen i verlden som kunde sköta doktorn så bra som jag... ja eller nej, goda herre!... Skall jag rifva sönder dessa sedlar?»

Muraren fattade dervid med den dittills lediga handen uti sedelbundten, under det hans ansigte antog det högsta uttryck af beslutsamhet.

»Men var då inte galen, menniska!»

»Ja eller nej, herre?»

»Du finner väl, att det der tål att fundera på.»

»Ja eller nej?»

Läkaren gick några hvarf öfver golfvet. Han var djupt rörd af detta prof på tillgifvenhet. Slutligen stannade han framför muraren och lade sina begge händer på hans skuldror.

»Stork!» sade han, »du får följa mig till Ryssland.»

Murarens ansigte flammade till, men icke desto mindre dröjde hans olycksbådande fingrar qvar vid penningbundten.

»Och denna summa använder doktorn för min resa?»

»Det der få vi framdeles språka om, min vän.»

»Nej nu... nu eller aldrig, herre!»

»Du behöfver kläder för en så lång resa, och jag skall använda dina pengar till det.»

»Nej, herre!... De ska användas till ångbåtsbiljett, skjuts eller annat ditåt, som kan förekomma.»

»Tag hit pengarne, din galenpanna!... Se, hur du knypplat till dem.»

»De bli ännu värre tillknypplade, om inte doktorn gör som jag sagt.»

»Nå, så tag hit dem då i Guds namn!» ropade läkaren; »du skall få betala resan sjelf, efter du så angeläget vill... men skyll dig sjelf, om du ångrar dig.»

Stork lade penningbundten i läkarens ena hand och tryckte den andra till sina läppar, innan ännu Axner hann draga den tillbaka.

»Jag skall alltid behöfva en god vän,» sade läkaren, för ögonblicket kännande sin egen sorg mildras af den glädje, som strålade i arbetarens ögon.

»Säg hellre en trogen tjenare,» svarade muraren med hänryckning.

»Hör du, Stork,» sade Axner, efter en stunds tystnad, »det är du som i natt upprest stenkorset på Höks graf.»

Muraren rodnade starkt, men teg.

»Ja, Stork, det är du... jag är säker derpå... korset är hvarken af marmor eller granit, utan af murad tegelsten, alldeles likt det som på samma kyrkogård står på din hustrus graf.»

»Hur har ni... hvem har kunnat säga?» stammade arbetaren med fortfarande förlägenhet.

»Först dina händers verk och nu ditt eget ansigte.»

»Ett kors af tegelsten i stället för ett ben af kött och blod,» mumlade Stork med nedslagna ögon.

»Hök undanbad sig på dödssängen alla slags minnesvårdar på grafven... men med välbehag skall han ändå nedblicka på den du rest... vet du, hvem som lagt dit blomsterkransen?... Det är väl slutligen också du, när allt kommer omkring.»

»Nej, herr doktor, mina händer duga ej till att binda blomsterkransar.»

»Och du vet inte heller, hvem som bundit den, som nu hänger öfver ditt kors?»

»Nej, men jag hittade den här fina näsduken på grafven, när jag i natt satte ner korset... säkert har den blifvit qvarglömd der, när kransen ditlades.»

Stork framtog en fin näsduk, kantad med spetsar, och räckte den åt läkaren. Denne synade den med uppmärksamhet och fäste sig vid följande namn, som var broderadt på duken:

»*Amalia Z.*»

»Jag anade det,» sade Axner för sig sjelf; »du är dig likt, du arma menniskohjerta!... Misshandlande eller gäckande i lifvet, tror du dig kunna bota och försona allt genom en ömhet, som kommer först efter döden... Stackars Hök!... Den ene gjorde dig till krympling, den andra förkrossade ditt hjerta... Båda frambära nu till din graf, den ene ett kors af sten, den andra en krans af blommor... Ack, litet mera deltagande och ömhet blott medan vi lefva här på jorden, och vi skola gerna frånsäga oss all den härlighet, man vill bestå våra grafvar!... Och likväl ligger det något obeskrifligen rörande i dessa offer af ångerfulla hjertan, dem man helgar stoftet, för att försona hvad man brutit mot anden... Hädangångne broder! Skall en gång din vän på sin graf få se och glädja sig åt hvad du nu på din från din himmel skådar?»

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

Furstinnan.

Midsommarsolen kastar sina brännande strålar öfver de kärr och moras, som utbreda sig mellan Ladogasjöns och Finska vikens stränder, men ännu mäktar hon icke genombryta och skingra de dimmor och töcken, som vältra sig öfver Nevas vatten och Peter den stores stad.

För denna nejd äro solskensdagarne sällsyntheter. Regnbyarne och de kalla, genomträngande vindarne från Finska viken eller Asiens stepper jaga nästan oupphörligt öfver de kolossala palatsen, de förgylda kupolerna och de vimlande folkmassorna, liksom unnade de dem ej det himmelska ljus,

solen sprider öfver andra nejder. Men hvem vet, om ej dessa evinnerliga töcken och dimmor bildats af de tårar och suckar, som utpressades ur de fyrahundratusen slafvars ögon och hjertan, hvilka utandades sitt eländiga lif vid den stolta kejsarstadens grundläggning?

Icke mycket långt ifrån det ofantliga Isakstorget, der Peter den store på klippan tumlar sin väldiga bronshäst, vid Wosnessenskaja eller Kristihimmelsfärdsgatan, en af de trenne från detta torg, eller stadens hjerta, utgående radierna, står det hus eller palats, som egdes och beboddes af professor Gustaf Pauli.

Det är på förmiddagen. I den vidsträckta våningen en trappa upp i detta hus är ett stort kabinett med prydliga tapeter och de dyrbaraste möbler. Öfverallt på väggarna hänga vapen

af alla möjliga slag, pistoler och bössor efter nyaste engelska modell, skarpslipade ryska huggvärjor af svenskt jern, kossackpikar från Dons strand, cirkassiska svärd och damaskerade persiska sablar. Här och hvar mellan dessa krigets och dödens hotande instrument framglindrar den spensliga floretten med sin knapp af stoppadt rödt marokin och sitt förgylda fäste. I detta kabinett ser man tvänne unga män, begge i morgonrockar af purpurröd sammet och med rökmössor af samma tyg, öfverlastade af guldbroderier. Den ene af dessa herrar intager den höga mahognydivanen, på hvars gungande sidenbeklädda ressortdynor han makligt utsträcker sina lemmar, under det hans läppar begärligt omsluta den ihåliga bernstenskulan, som fulländar en väl konditionerad tobakspipa. Det är »den vackre doktorn» läsaren der återfinner. Den andre mäter med stora steg fram och tillbaka den turkiska matta, som helt och hållet betäcker kabinettets golf. Det är en hög, atletisk figur, med det skönaste manliga ansigte och en furstes befallande hållning. I honom igenkänner läsaren claristernas generalissimus i striden i Sista styfverns trappor, artillerisergeanten, hvars knoppande fältmarskalksstaf på Kungsholmen krossades mot muraren Storks jättekropp, dagdrifvaren på Stockholms gator, flyktingen i Bellevue park samt slutligen professorn och öfverläraren för det östra kejsardömets samtliga fäkt- och gymnastikskolor.

»Du må säga hvad du vill,» yttrade den rörlige atleten, »jag har andras och egen erfarenhet framför mig till stöd för mitt påstående... Som barn och ynglingar ha vi munnarne fulla af frihet och oberoende, ty vi gå icke, vi springa icke, vi flyga, bror, och vilja inte veta af något fotfäste på jorden... Så komma åren, rycka bort en och

annan fjäder ur vingarne, och det bär slutligen ner till den jord, som vi icke hafva rättighet att lemna förrän döden ger signal till den naturliga himmelsfärden... Stående sålunda på jorden, hvad har man väl annat att göra, än se till att man icke faller?... Man börjar med att rätta sig efter omständigheterna, så lumpna de ibland än förefalla oss, och vänjer sig slutligen att dyrka dem, liksom egypterna fordom dyrkade oxar, kattor, med mera dylikt af det lägre djurriket... och förtjena de ej hela vår dyrkan?... Är det ej omständigheterna vi hafva att tacka för allt, för guldet i vår byrå, steken på vårt bord, myrten vid vårt bröst och lagern kring vår hjessa?»

»Aldrig trodde jag, att omständigheterna skulle göra dig till en så äkta ryss, som du nu verkligen synes vara... du har till och med glömt, att du är född i Sverige.»

»Nej, Axner, jag är icke ryss, icke heller svensk, lika litet som engelsman eller fransos... jag är kosmopolit, för att derigenom samla grundstenar för min egoism, ty egoister och avtokrater blifva vi alla, om vi få lefva... Den stackars Hök lefde visst för ideer, han, men hvad hade han för det?... Tala aldrig om Sverige, bror, ty hade jag der dröjt qvar, vore jag för längese'n en tiggare... och hvad skall man väl för öfrigt säga om ett land om hvilket Fredrik den store sagt, att det i sekler arbetat på sin undergång, utan att ännu hafva lyckats deruti, hvilket han ansåg för vårt lands största märkvärdighet!»

»Men vittnar ej just detta för kraften hos den kärna, hvilken, oaktadt alla skalets bristfälligheter, likväl ännu har förmåga att skydda sig sjelf?»

»Bara en fras, min vän!... Är det kanske ej i Sverige som odågorna sitta vid styret, medan dugligheten, lik en utsvulten spindel, smyger utefter väggarna i de förras förmak?... Ack, min bror, du kom först i går afton till Ryssland, men får du vara här något längre, så skall du inse, att här förstår man värdera och uppleta förmågan och talangen... Betrakta denna härliga stad och detta stora, mäktiga rike, som på den obetydliga tidrymden af omkring etthundratrettio år uppvuxit till en makt, jemförlig endast med det gamla Rom... hvar annorstädes upptäcker du motsvarigheten till det djupa förstånd, som leder detta lands öden?»

»Den djupa politik, ville du säga.»

»Nå ja, det är detsamma.»

»Mins du, hur Thorild kallar politiken?»

»Nej, och det qvittar mig fullkomligt lika.»

»Jo, politik är lögnens och bedrägeriets moderna benämning... ungefär så tror jag han definierar den.»

»Om Thorild har rätt, så är det verkligen besynnerligt, att den Högstes rättvisa ännu icke långt för detta drabbat detta fördömelsens land, utan i stället låtit det taga det ena jättesteget efter det andra framåt i samma riktning, under det så många andra regeringar och länder, med konstituerad ärlighet och uppdrifven odling, gått kräftgången... om det varit Försynens mening att krossa Ryssland, så hade den visst inte år 1812 kastat mot Napoleon en vinter, hvars like icke funnits på trettio år.»

»Det förhåller sig helt säkert med den skadliga frukten som med den helsosamma, att den måste mogna först, innan den bör skördas... ju mer Ryssland utvidgas och förstoras, desto större blir den bägare, som i en framtid på en gång får mottaga och fyllas af ljusets flöden... ju kolossalare barbaren är, desto större seger för civilisationen blir hans omvändelse, hans förädling.»

»Du är dig lik, Axner... alltid samma goda barn som fordom.»

»Gifve Gud, att jag finge vara det ända till min död!»

»Tro mig, min bror, förr eller senare skall äfven du nödgas lovera mellan omständigheterna och erkänna dem för dina herrar; de krossa den som trotsar dem, men gifva deremot allt åt den, som förstår att rätta sig efter deras nycker.»

»Jag hör och ser på dig, att de äro fruktansvärda... du, fordom så varm och lågande för allt hvad frihet hette, och nu... dock är du kanske mindre en omständigheternas slaf än du sjelf tror... ponera till exempel, att omständigheterna på ett eller annat sätt tvunge dig att förråda mig, att angifva mig, såsom den der talat illa om Ryssland, skulle du göra det?»

Pauli stannade framför divanen och fäste en innerlig blick på Axner.

»Förråda dig!» sade han; »är du inte min ungdomsvän? Har jag inte dig att tacka för allt?»

»Ser du, Pauli, du gör genast tacksamheten till ett undantag... börjar du väl med en dygd, så komma snart alla de öfriga efter.»

»Tacksamheten är ingen dygd,» svarade Pauli; »den är en skyldighet, en skuld, och sina skulder måste man alltid betala.»

»Att utöfva en dygd är visserligen en skyldighet, men som denna skyldighet efter syndafallet blifvit förenad med alltför många svårigheter och uppoffringar, så har den allt mer blifvit en sällsynthet... det är just sällsyntheten som adlat våra skyldigheter till dygder, liksom den bestämmer de ädla metallernas värde.»

»Du kan visserligen ha rätt, men...»

»Skulle du kunna draga svärdet mot det fädernesland, du nu föraktar?»

»Nej... men vore jag född ryss och boende i Sverige, skulle jag lika litet kunna förmå mig att marschera mot Ryssland.»

»Men om en hvälfning timade i detta land för frihetens och upplysningens heliga sak, skulle du, i spetsen för Dons kossacker, trampa frihetens fana under dina fötter?»

»Nej, nej!... Men tyst, tyst, i himlens namn!»

»Du vördar tacksamhetens dygd... du älskar frihet och fosterland... Gustaf Pauli blir aldrig ryss, om man också öfverhöljde honom med moskoviternas alla hederstecken.»

Pauli tog plats på divanen bredvid sin vän och tryckte hans hand med värma.

»Emellertid gläder det mig innerligt,» sade Axner, »att få vara vittne till ditt välstånd... du är värd det, ty du dukade ej under för bekymren och nöden, som förr förföljde dig... jag tror, att du skall bära din lycka lika väl, som du burit din olycka.»

»Min lycka!» svarade Pauli något bittert; »är du då så säker på, att jag är lycklig?»

»Du har pengar mer än du behöfver?»

»Ja.»

»Du bor som en knes?»

»Ja.»

»Du nekar dig ingenting?»

»Nej.»

»Du är ansedd och aktad af alla?»

»Ja, min vän!»

»Du är ej egennyttig och girig, ty det är ett behof för dig att göra dina likar godt.»

»Ack ja... gifve Gud, jag i den vägen kunde göra så mycket jag ville!»

»Du är då äregirig?... Du vill svinga dig upp till högre areställen, du vill förvärfva dig makt och rang; detta borde jag hafva ihågkommit.»

»Ja, men icke för det jag älskar makten och rangen för deras egen skull, utan emedan jag betraktar dem som medel till vinnande af ett vida högre mål.»

»Och detta vida högre mål?»

Pauli tryckte hårdt sin väns hand och blef högröd i ansigtet.

Axner såg frågande på honom.

»Säg mig, du,» yttrade ändtligen Pauli, »hvad betyder guldets glans och juvelens strålar, när dagsljuset försvunnit och natten inträdt i stället?»

»Ganska ringa, hvad glansen och strålarne beträffar, men värdet är dock alltid qvar, och solen dröjer icke för beständigt på andra sidan jordklotet.»

»Jo, jo, hon dröjer der för beständigt,» svarade Pauli, i det han lemnade divanen och ånyo började sin oroliga marsch på golfvet; »jag har guld och juveler, men ingen sol som upplyser dem... får det kanske aldrig!»

»Ah... du är kär... du älskar... älskar utan hopp!» suckade Axner med djupaste svårmod i blicken och orden, ty han tänkte på sin egen hopplösa kärlek.

»Ja, jag blir galen!... Jag är en förlorad menniska!» ropade Pauli.

»Jag mins, att du skref något derom,» sade Axner, återhemtande sig, »men jag har glömt att fråga dig, hvem hon...»

»Tyst!... Jag hör ljudet af en vagn!» hviskade Pauli; »det är hennes, jag känner igen den bland hundra... kom, kom!... Till fönstret, till fönstret!... Det är furstinnans vagn som kommer!»

Dervid tog han Axner vid handen, ryckte honom upp från divanen och drog honom med sig till fönstret, hvilket han slog upp på vid gafvel.

Axner såg med förvåning folkvimlet på trottoarerna och gatan, till bredden jemförlig med ett af Stockholms större torg. Sorlet och bullret var sådant man kan vänta sig ur en så jättelik bikupa.

Ett lysande ekipage med tvåspann körde nära och långsamt förbi trottoaren vid professorns hus. I vagnen sutto två personer: den ene en man, ung, men blek och lutande samt, i trots af midsommaren, insvept i sobelpels; den andra ett fruntimmer, hvars dyrbara sommardrägt och bländande skönhet gjorde ett tvärt afbrott mot honom, som satt vid hennes sida. Just som vagnen rullade förbi det fönster, hvaruti de båda vännerna stodo, kom den sköna damen att lyfta sina ögon upp emot det.

Pauli gjorde en djup bugning. Axner bugade sig äfven, men fattade dervid häftigt tag i Pauli. Var det för att hindra denne från att kasta sig ut genom fönstret? Eller hade han sjelf behof af att stödja sig mot sin vän?

Det furstliga ekipaget aflägsnade sig småningom.

Pauli slog armarne våldsamt om Axner. Hans kinder flammade, och hans ögon brunno.

»Vid alla himlens gudamakter!» ropade han, utom sig af stormande hänryckning; »märkte du inte hur hon rodnade, när hon såg hit upp? ... Så har jag aldrig sett henne förr! ... Ah, hon älskar mig då ... hon vet mina känslor ... hon rodnade! Hon rodnade!»

Pauli svängde omkring med sin vän som en vansinnig med en annan vansinnig, ty äfven Axner syntes gripen af samma våldsamma berusning.

»Du älskar då henne? Henne?» utropade slutligen Axner, lösryckande sig ur Paulis famn och kastande sig på soffan.

»Ja, henne ... henne! ... Det är furstinnan Urusof jag älskar!» ropade Pauli.

En djup tystnad följde på dessa utrop. De båda vännerna tycktes hvar för sig ha mycket svårt att återkomma till sig sjelfva. Det gifves verkligen ögonblick i lifvet — och dessa äro minsann icke så få — då man har ett herkulesarbete för att qvarhålla det undanilande förståndet; ty för att återfordra flyktingen vet man ofta ej, om det är på himmelens eller afgrundens portar man bör klappa.

Svettdropparne på Axners panna voro dock flere än på Paulis, ty denne hade blott sett furstinnan Urusof, Axner deremot icke allenast furstinnan, utan äfven — flickan i Stadsgården.

»Har du skådat någon skönare uppenbarelse af Guds majestät på jorden?» frågade slutligen Pauli, i det han ånyo tog plats på soffan bredvid sin vän.

»Nej, nej!» svarade Axner, undvikande Paulis blick, hvilket likväl ej behöfdes, ty denne var för mycket upptagen af sina egna känslor att ens märka rörelserna i Axners ansigte.

»Hon skiftade färg, när hon fick se mig,» sade Pauli med samma ton af yrande triumf, »såg du inte det?»

»Jo, jag såg det,» svarade läkaren, som bättre än vännen trodde sig kunna förklara orsaken till furstinnans rodnad.

»Såg du fursten?»

»Ja... o ja!»

»Denne vid grafven stapplande sjukling!... Hösten vid vårens sida, natten vid solens.»

»Ja, det var ett lik, med en lefvande ros vid förstelnad barm,» tillade Axner.

»Han är dömd till döden af läkarne,» yttrade Pauli under vild glädje; »inom årets slut är hösten borta, natten borta, liket jordadt... inom årets slut är våren fri, solen fri, och den lefvande rosen hvilar vid en lefvande barm... ha! Vet du hvad det betyder, Axner?»

Ånyo lemnade Pauli soffan och gick fram och tillbaka, gnuggande händerna mot hvarandra.

»Du menar då?» frågade läkaren med svag röst.

»Att den tjusande, stolta furstinnan Urusof en gång och snart nog blifver öfverstinnan Pauli... ja, ja, öfverstinnan Pauli, om jag också för vinnandet af detta mål skulle bända jorden ur dess bana.»

Axner såg med förskräckelse på sin vän. Dennes härliga gestalt, stark, skön och oöfvervinnelig, som man tänker sig krigets gud, tycktes verkligen vara i stånd att göra hvad han sade.

»Men, Pauli, enkan efter en furste af Rysslands äldsta slägter, af tsarernas gamla stam...»

»Jag bär furstenamnet på min panna och domänerna i min arm,» inföll Pauli, rätande ut sin atletiska gestalt; »jag är, näst kejsaren, den ståtligaste karl i Ryssland... det är ej skryt, min bror... du skall snart få höra detsamma af alla.»

»Men om... om hon älskade en annan?»

»För den, som vågade förekomma mig, vore det bäst om han aldrig blifvit född,» förklarade Pauli vildt; »ty om

också min egen far uppstode ur sin graf för att kämpa med mig om henne, skulle jag utan tvekan begrafva min värja ända till fästet i hans bröst.»

»Du är förfärlig!»

»Jag medgifver det... kärleken kan göra mig till en djefvul, men också till en engel.»

»Men om... om hon redan före sitt giftermål med fursten tänkt... tänkt på en annan?»

»En annan?... Hvad menar du med det?»

»En qvinna som hon har säkert haft många tillbedjare, och det kan ju vara alltför troligt, att äfven hon...»

»Omöjligt, hvad henne beträffar, min bror... hon har beständigt vistats hos sin far, en gammal rik general i Finland, på en af dennes egendomar långt upp i landet, utan annat umgänge än sina guvernanter och några gamla ryska officerare, som lefde gratis hos generalen... Ryska officerare, äfven om de äro unga, hafva ingenting förföriskt med sig, det kan du lita på... i fjol våras åtföljde hon sin far till Helsingfors' helsobrunn, der hon blef bekant med furst Urusof, sonen till en af generalens forna krigskamrater... Den unge fursten, som onekligen är en ädelsinnad och mild herre, så att föga af hans tatariska härkomst förmärkes, var redan då sjuk och eländig... han blef icke desto mindre förälskad i den gudomliga flickan, friade till henne, och fadern gaf honom ja å den lydiga dotterns vägnar... de lydigaste och bästa döttrarna blifva alltid de olyckligaste hustrurna.»

»Men vet du då så bestämdt, att hon är olycklig?» frågade Axner, i det han hastigt steg upp från soffan och närmade sig Pauli; »är du då så säker på, att... hon inte älskar... sin man?»

»Hvad rättighet har en sådan man till hennes kärlek?»

»Jag förstår dig inte.»

»Nej, du förstår ingenting, du, ty du har aldrig älskat... såg du inte hennes blick?»

»Jo, jag såg den.»

»Såg du inte den jungfruliga lågan i denna härliga blick?... Så brinner endast elden på Vestas altare.»

»Förklara dig närmare,» bad Axner med en stämma, en tilltvingad yta af lugn öfver ett haf af stormande känslor.

»Förliden höst stod bröllopet i Helsingfors... brudgummen måste ledas fram i brudstolen, och när akten var slut, leddes han derifrån till sjuksängen, hvilken han sedan dess aldrig lemnat... ensam slumrade bruden i brudkammaren... Ensam? Ack nej!... Millioner behag och njutningar slumrade med henne...»

Axner gick till det öppna fönstret för att fritt få andas ut; men om också en dylik luft som Petersburgs medgifvit några fria utandningar, hvilket icke gerna är troligt, skulle likväl den unge läkarens bemödanden varit fåfänga. Hvad han nu inom några minuters förlopp fått sig meddeladt, var icke af den beskaffenheten, att det med några andetag kunde absorberas.

»Ack, hur förändradt förefaller mig ej allt härinne!» började ånyo Pauli, under fortfarande berusning; »lejonhufvudena på tapetbården vid taket löpa omkring för mina ögon, liksom en ring af dansande englar... Ack, der kärlek är, der är äfven Gud, säger ett ryskt ordspråk... hvilken stor sanning ligger ej deruti!... Men hur är det fatt med dig, Adolf?» frågade han, närmande sig sin vän, »du ser så upprörd ut... har gudabilden förtrollat äfven dig?... Akta dig, min vän!... Jag skulle förbanna min egen skugga, om den vågade se upp till samma stjerna som jag utvalt till min för tid och evighet!»

Axner vände sig om och bjöd till att le. Hundra gånger hade han sitt hjertas hemlighet på läpparna, men om han också ej fruktade för att förlora sin vän, så tillät honom ej hans hederskänsla att yppa en honom anförtrodd hemlighet, hvars röjande dessutom på något sätt kunde skada furstinnans anseende.

»Du såg, hur hon rodnade mot mig,» sade Pauli; »den qvinna, som rodnar vid en mans blick, kan icke vara kall för denne man... hon älskar mig, jag är säker derpå... Axner, min bror, min ungdomsvän, du förde lyckan, förde himmelen till min boning!»

Pauli gick ej, han dansade på golfvet. Gipsbysterna på byrån och marmorvaserna på spegelbordet nickade och gungade vid hvarje steg atleten tog. Slutligen nedryckte han från väggen tvänne floretter, af hvilka han räckte den ena åt Axner, som nästan medvetslös tog emot den.

»En garde!» ropade fäktmästaren; »det var inte i går jag sist handterade floretten, ty mina forna älsklingsnöjen

ha bleknat för kärleken, liksom stjernorna för solen... men lyster mig försöka, om du alldeles glömt bort de lektioner, jag gaf dig i Stockholm... en garde, min bror!... Jag föreställer mig, att det är en rival jag utmanat... upp med venstra armen, högra sträck!... Nå, för fan, orkar du

inte upp med floretten från golfvet!... Du måste smaka på min nya stöt från låg qvart!»

Axner hade alls ingen lust att göra bekantskap med Paulis nya stöt. Hvarje ord denne yttrat hade redan träffat hans hjerta, och på dessa ord satt ingen skyddande knapp af stoppadt marokin.

I detsamma öppnades kabinettsdörren, och jätten Stork visade sig på tröskeln. Han var klädd i en lång blå rock med försilfrade knappar uti, och i handen bar han en lackerad hatt, försedd med sin svarta kokard, såsom det en civil ofrälse herres betjent egnade och anstod. Stork kunde nu icke vara äldre än fyrtiofem år och befann sig således ännu i sin kraftfullaste ålder.

»Ah, är det du, min gosse!» ropade Pauli emot honom, »hvad har du för godt att säga?»

»Jag ville bara fråga, om doktorn har någonting att befalla,» yttrade Stork med blicken på sin husbonde; »jag trodde, att doktorn snart skulle bege sig ut i staden.»

»Ja, inte dröjer jag länge hemma,» sade Axner, i det han, synnerligt glad öfver sin tjenares mellankomst, bortlade floretten.

»När tänker doktorn fara ut?»

»Om en timme.»

»Och doktorn far till sjukhusen... det står illa till der... inte förstår jag något af den rotvälska, som talas här, men det vet jag, att i natt ha två tusen dött på sjukhusen.»

»Gif sjukhusen fan, du, din sötunge!» ropade Pauli, »och kom hit, så får jag känna på dina armar... så framt du inte har stoppning i rocken, så är det de värsta ramar jag någonsin sett.»

Som Stork icke gjorde någon min af att hörsamma tillsägelsen, så gick Pauli till honom och undersökte hans armar med en sakkännedom, värdig professorn i gymnastik.

»Förbanna mig, har du icke armar så tjocka som mina ben!» yttrade Pauli förvånad.

»Hvad skulle icke då herrn säga, om han finge se mina läggar,» genmälde Stork småleende; »professorn är bara van att se ryssar, han... de ä' ju bara tättingar allesammans.»

»Vet du, jag skulle ha bra god lust att pröfva din armstyrka,» sade den muntre värden.

»Gud bevare herrn för det,» svarade Stork allvarsamt. Pauli gapskrattade, ty ett dylikt svar till en sådan atlet som Pauli kunde icke annat än väcka omåttligt löje.

»Säger du det?... Se så, kom du fram bara, min gubbe,» anmodade atleten jätten, »så får jag se, om jag behöfver taga Gud till hjelp.»

»Hvad skall jag framme att göra?» frågade den senare.

»Jag vill bryta arm med dig.»

»Spar sin arm, herre, för om det är sannt hvad som sägs ute, så...»

»Hvad säger man ute?» frågade Axner.

»Jo, man säger, att det blir uppror i Petersburg,» svarade Stork.

»Du är en narr,» sade professorn; »två silfverrubler, om du kan bryta ner min arm.»

»Lätt förtjenta pengar, herre.»

»Jag har gifvit dig på pelsen en gång förut; mins du inte det, fast det var längese'n?»

»Ni hade sabel då, herre, och jag hade ingen,» svarade muraren lugnt; »ett litet barn kan med en knappnål rista märke i den tjockaste ek.»

»Om du inte kommer fram med godo, så släpar jag dig med mig,» sade Pauli, utan att likväl blifva ond öfver murarens infall.

Derefter tog han Stork i axlarne, för att draga honom fram i rummet. Den sköna furstinnans blick hade återgifvit honom hans gamla glada lynne och med detta äfven hans öfvervägande håg för gymnastiska öfningar. Kanske roade det honom äfven att få visa sin vän ett prof på den öfverlägsna kroppsstyrka, som förvärfvat honom ryssarnes beundran, på samma gång hans ståtliga gestalt intagit alla Petersburgs damer. Pauli var nu utomordentligt glad, och när man är mycket glad, så är man vanligtvis också mycket barnslig.

Men huru bastant atleten och öfverläraren vid Rysslands alla fäkt- och gymnastikskolor än fattade om den oöfvade jättens skuldror och hals, så stod icke desto mindre denne qvar på sin plats vid dörren, orubblig som bronsstatyn på granitpiedestalen.

»Jag måste medgifva,» sade Pauli något förbluffad, »att du är den gröfsta björn, jag någonsin haft att göra med... Bror doktor, du har ett helt lifgarde till din uppassning.»

»Jo, jag menar det,» svarade muraren; »men så bed också doktorn, att han inte går ut på gatorna utan att taga sitt lifgarde med sig.»

Dermed lemnade jätten kabinettet.

»Det var en hisklig grobian,» sade Pauli med fortfarande förlägenhet; »den der figuren skulle kunna resa verlden omkring och förtjena pengar blott på att visa sina ben och armar.»

»Du förlorade lusten att bryta arm med honom, tror jag?»

»Dertill behöfdes krafter af en ångmaskin... det är ett vidunder till menniska... och mot detta vidunder har du i åratal kämpat!... Jag begriper inte, hur du lyckats besegra och tämja honom... följer han dig inte lika troget, som lejonet följde korsriddaren Gottfried i det förlofvade landet!»

»Du kunde inte röra honom från dörren en gång.»

»Nej, jag medgifver det... det var en satans best!»

»Anse dig således aldrig oöfvervinnelig, Pauli!... När jag såg din höga, senfulla, af naturen rikt utrustade och af gymnastiska öfningar kraftfullt utbildade gestalt fåfängt anstränga sig för att rubba jätten från dess plats vid dörren, föreföll det mig, som hade jag sett dig kämpa mot ett olycksöde och duka under derför.»

»Du blir allvarsam, tror jag?»

»Och ändå var det blott en fysisk kraft, en menniskas styrka, som nyss trotsade dig, som log åt dig, åt dina krafter och din konst.»

»Men den der karlen är ett undantag bland menniskor... han har i kroppskrafter icke sin like, det kan jag bedyra, som pröfvat och besegrat så många... Om han lefvat i Herkules' tider, så skulle hans besegrande blifvit den oöfvervinnelige halfgudens storverk.»

»Och likväl leder jag honom vid det sköraste band i verlden och utan att jag ens behöfver hålla i bandet.»

»Och detta märkvärdiga band är?»

»En dröm.»

»Ja, det var sannt, det, den der drömmen du talte om för mig i går.»

»Denna dröm förenar hans öde med mitt... utan mig hade han för längese'n varit vansinnig... jag är lika nödvändig för hans förnuft som luften för hans lungor.»

»Kanske, när allt kommer omkring, så är det denna dröm du har att tacka för att vidundret numera icke längre stämplar mot dig?»

»Nej, det tror jag inte... hustruns död hade förkrossat honom, och han begråter ännu i dag sitt uppförande mot henne... hämden var för alltid slocknad i hans själ... men han tillhör en af dessa okufliga naturer, hvilka känna sig förödmjukade af de tjenster, som bevisas dem af sådana personer, mot hvilka de fordom hyst ovilja eller hat... derför tror jag, att han icke skulle följa mig så enträget och tjena mig så troget, om han ej ansåge sitt timliga och eviga väl helt och hållet beroende af mitt lif... Så länge jag lefver, ser han sig endast sväfva mellan himmel och afgrund, men i samma stund jag doge, skulle han anse sig förlorad, fördömd. Han tjenar mig lika mycket af sjelfvisk beräkning som af kärlek... men jag är djupt rörd af hans tillgifvenhet och uppmärksamhet mot min person, och derför skall jag aldrig öfvergifva honom, så länge jag lefver.»

Pauli spratt häftigt till och lyssnade.

»Ack, min Gud!» ropade han; »hon kommer tillbaka från promenaden... jag hör hennes vagn!»

Derpå störtade han fram till fönstret, som ännu stod öppet.

Axner drog sig derifrån och stannade midt på golfvet, så att han icke kunde ses från gatan. Han hörde bullret af den tunga furstliga vagnen och såg Pauli buga sig ända ner till fönsterpanelningen, men han såg honom också strax derefter sjunka ned på taburetten vid fönstret, betäckande ansigtet med händerna.

»Pauli, hvad kommer åt dig?» frågade Axner, oroligt närmande sig honom.

»Var det en helvetets synvilla!» ropade denne, vändande sitt bleka ansigte mot doktorn; »jag helsade på henne, men hon besvarade ej min helsning!... Hon såg mig, men hennes blick uttryckte köld, ja, förakt!... Djeflar, viljen I leka med mig!»

»Stackars min broder!» sade Axner, i det han lade sin hand på Paulis skuldra och lutade sig öfver honom; »en blick gaf dig lifvet... en blick ger dig döden... kanske var denna blick ditt olycksöde.»

Det var strax på eftermiddagen. Solen hade ändtligen lyckats skingra dimmorna och töcknen, som hela förmiddagen hvilat öfver kejsarstaden. Luften var klar, så att den halfva million menniskor, som rörde sig inom murarne af denna lysande stad, omsider fick fröjda sig åt en af de få verkligt klara dagar, som det njugga klimatet i allmänhet beståt dem under årets lopp. *

På Isaksbryggan, den jättelika pontonbron, som sträcker sig öfver Neva, stod doktor Axner, bländad af den ofantliga prakt, som dels framför och dels på begge sidor om honom utbredde sig i en oöfverskådlig tafla af palats, kyrkor med förgylda tornspiror eller med stjernor af guld på blå, hög-hvälfda dômer, hvilka prunka vid Nevas stränder eller upp-skjuta ur dess vågor, liksom vore de endast fortsättningar eller de öfversta våningarna af flodgudens borg, hvars grund-fot förlorar sig i flodens botten. Öfver all denna härlighet, ja, öfver det ofantliga Vinterpalatset med dess gyllene torn,

* Enligt Bahrs intressanta och tillförlitliga anteckningar om Ryssland, är det i Petersburg af 365 dagar 162 då det oupphörligen fryser, 59 då det fryser endast morgon och qväll, samt 144 frostfria dagar, men af hvilka solskensdagarnes antal, vinter och sommar sammanräknade, uppgår till endast omkring 60.

höjer sig skytrotsande Alexandermonumentet med engeln och korset på sin arkitrav, den största monolit som verlden känner. *

Folkskaror vimlade fram och tillbaka om hvarandra öfver bron, men främlingen från Sverige såg dem icke. Han tänkte på vidden af det snille, hvars kraftord trollat fram bland omöjliga moras möjligheten af dessa feeriska palats, nu förvandlad till verkligheten af verldens praktfullaste stad. Dock låg det i hans blick icke blott beundran, hänryckning, det låg äfven ett moln af sorg, ty han tyckte, att ju mer han betraktade dessa dômer, dessa tornspiror, hvilkas guld glimmade mot solen, desto mera rodnade de, tills de slutligen förvandlade sig inför hans ögon till blodiga armar, som sträckte sig darrande mot höjden. Molnet i hans öga upplöstes i en tår, ty han såg det blod hans fosterland i fruktlösa segrar gjutit, och stenmassan, som utbredde sig framför honom, antog formen af en enda förfärlig grafsten, hvarunder svenska fäders ben ohämnade lågo jordade.

* Hela höjden ifrån marken till korsets öfre ända är 154 fot 9 tum.

Men ingen välsignelse, ingen frid syntes hvila öfver den stora grafven. Högt deröfver tyckte han sig upptäcka skuggan af en jernhand, som med örnklor till fingrar grep öfver allt, hvad inunder låg. Men ju mer han betraktade skuggan af denna hand och ju starkare solen brände derpå, desto tunnare blef handen, och i den mån den förtunnades, antog den en skärare färg. När nu den skära handen sträckte sig öfver det blå fästet, som korsades af solens strålar, var det som såge han en engels hand, hållande en himmelsbred blågul fana mellan sina fingrar. Handen med fanan närmade sig Petersburgs fästning, som med sina qvaderstensvallar och sin förgylda tornspira simmade på Nevas vatten. Inom ett ögonblick satt på spiran den blågula fanan, och den stora grafstenen öppnade sig, och gossar blå med fäderns anda stego ur djupet. Till engelns hand slöt sig småningom det öfriga af dess gestalt, och när den vardt fullkomnad, såg drömmaren i dess gyllene lockar och blå ögon en bild, liknande den han bar i sitt hjerta, och sålunda upplöstes hans dåraktiga patriotism i hans lika dåraktiga kärlek.

Icke långt ifrån doktorn stod Anders Stork, betraktande floden, som lekte bland pontonerna.

Neva leker så lagom ibland, ty denna flod, hvilken sommartiden från Ladogasjön tillför Petersburg så många millioner i guld och varor, blir fruktansvärd, när hösten och dagjemningen med sina sydveststormar nalkas. Då sväller Neva högt öfver sina bräddar och gatorna i de lägre stadsdelarne ligga under vatten; då flyr folket från gator och torg, från de nedre våningarna; allt är elände, jämmer och förstörelse. Neva, för att uttrycka oss med Bahr, »är för Petersburg som gudomen i indiska mytologien, på samma gång Skaparen, Uppehållaren och Förstöraren». *

Men ehuru dessa vågor nu flöto så lugna, att solen i dem kunde skåda sin bild klar och obruten, förskräcktes likväl Stork, ty han närmade sig sin husbonde med blekt, förstördt ansigte.

»Herre! Se, se!» ropade han, i det hans darrande hand visade ner på floden.

* Den största öfversvämningen var den 7 november 1824, då Petersburg hotades med fullkomlig förstöring. Vattnet hade denna dag en höjd af 13 fot 4 tum öfver sin vanliga ståndpunkt.

»Hvad är det jag skall se?» frågade läkaren, gnuggande sig i ögonen, lik en yrvaken.

»Der, der... i floden... i vattnet!»

»I floden... i vattnet... hvad för slag?»

»Ser ni inte, herre?»

»Jag ser ingenting annat än floden, båtarne och pontonernas skuggor.»

»Ja, det är borta nu... men jag såg det nyss så tydligt.»

»Hvad var det då du såg?»

»Min syn! Min syn!»

»Du drömde då igen?... Du gör du aldrig annat än drömmer,» yttrade Axner, glömmande att han nyss sjelf haft den orimligaste dröm.

»O, hur skulle jag kunna drömma, när jag står här? Jag såg Kristina, så sannt jag är en fattig syndig menniska!... Och längst ner på djupet stod den andre... den svarte, med sin tunga af eld... Herre! Någon stor olycka förestår!»

»Hvaraf sluter du det?... Af din synvilla kanhända? Har du inte trott dig se samma syn flere gånger förut, utan att något märkvärdigt derför händt?... Jag tycker, jag, att allt har hittills gått oss temligen väl i händer.»

»Ja, men förut hade jag aldrig oftare min syn, än när doktorn var borta... nu såg jag den, fast jag var er så nära... herre! Det bådar intet godt.»

»Jag tror hvarken på syner eller spådomar.»

»Men om doktorn bara ville se sig något litet omkring på folket, som strömmar förbi oss här på bron... deras miner se så hotande ut... de hviska sins emellan, och jag har sett dem knyta näfvarne och hört dem mumla ord, som jag visst inte förstår, men som jag ändå begriper... ja, ja, skratta inte... tids nog att skratta, när vi väl kommit ur det här fördömda hålet.»

»Jag tror du är rädd, kära Stork?»

»Jag rädd?... Nej, herr doktor, den är inte af qvinna född, som skrämmer mig... det är blott för herr doktorns skull jag bäfvar, men icke för mig sjelf... kött och blod fruktar jag inte, och jag skulle döda en buffeloxe, om jag hade honom framför mig... men det jag inte kan fatta med händerna, det fruktar jag.»

»Men, ser du, jag fruktar hvarken det ena eller det andra.»

»Det tror jag nog, för doktorn har ingenting på sitt samvete, han... har inga sådana syner som jag... men se der, Gud vare lof, der är professorns droska.»

En ståtlig droska, med två svarta, eldiga hästar för och en grann, långskäggig kusk, som körde dem, stannade på bron.

»Axner!» ropade Pauli, som satt i åkdonet, »du väntar väl ihjäl dig, eller också hungrar du till döds... skynda dig, stig upp och sätt dig, jag har stora saker att omtala... Raskt på baksitsen, Stork!... Det skall bli en ny profkörning, ty håller droskan med dig på, så svarar jag för, att den står i hundra år, till alla ryska smeders förtviflan.»

Axner steg uti och Stork bakpå, hvarefter det nätta ekipaget satte sig i rörelse.

»Det gläder mig innerligen,» sade Axner, »att du återfått ditt glada lynne... jag började verkligen blifva orolig för din skull.»

»Du trodde kanske, att hennes blick skulle taga lifvet af mig,» svarade Pauli, »men jag var en dåre... man kan väl inte fordra, att en qvinna skall kasta slängkyssar åt sin älskare, när hon åker bredvid sin man... det var tvärtom ganska klokt af henne att synas så likgiltig mot mig... Ack, hvad de qvinnorna äro slipade!... Evas döttrar blifva sig lika i alla tider... jag, min dumbom, som för en enda kall blick kunde glömma de vältaliga lågorna, jag nyss förut sett på hennes kinder... man är en tok, när man är kär... tror du man blott ser himmelen i en qvinnas öga?... Ack nej! I det härliga perspektivet ser man äfven dårhuscellen och dårhusvaktaren med den slamrande nyckelknippan i handen... jag vill nästan svära på, att nycklarne till våra hospital samt och synnerligen äro smidda af Kupidos pilar.»

Axner teg och qväfde en suck på sina läppar,

»Men är du inte nyfiken, bror Axner, att lära känna de storverk jag uträttat, sedan jag skildes från dig på förmiddagen... hör, skall du få höra! Först har jag varit uppe i senaten... Victoria! Min öfverstefullmakt ligger färdig... i morgon får jag den, med vidhängande Sankt Annaordens stjerna, andra klassen... gratulera mig, min vän! Gratulera mig!»

»Af hela mitt hjerta, Pauli!» svarade Axner och tryckte hans hand.

»Nu vill jag se,» ropade öfversten, »om portarne till Urusofs palats längre skola vara tillslutna för mig... ser du, man behöfver uniformer eller ordnar här i landet, om man skall vinna inträde i de förnämas salonger... en sådan vinter som den förflutna slipper jag således att mera upplefva... Men nu till mitt andra storverk... jag har äfven varit i Wassilij-Ostrof, eller handelsstaden, uppe i det stora kolerasjukhuset der.»

»Hvad har du gjort der?... Det var oförsigtigt... du fruktar ej för smittan.»

»Jag sökte en af mina bekanta, doktor Büsching, som jag också ganska riktigt träffade... jag har varit vittne till det grufligaste elände, lefvande, döende och döde om hvarandra... fan tar dem, om kejsaren får veta hur det går till... Föreställ dig: på inrikesministerns förslag har ett bolag bildat sig, som på entreprenad åtagit sig att transportera alla kolerapatienter till sjukhusen... för hvarje patient, som ditforslas, betalas något visst, hur mycket, kommer jag inte ihåg... vet du nu, hvad de der herrar entreprenörerna tagit sig till? Jo, de kapa åt sig alla personer de få tag uti: druckne, som de komma öfver på gatorna; sängliggande, men af helt andra sjukdomar, som de påträffa hemma i husen; tiggare, som inte hafva tak öfver hufvudet och dem de släpa med sig, trots allt motstånd och alla böner... på detta sätt fyllas sjukhusen med folk, hvaraf knappast en tredjedel har koleran... men väl ditkomna, få de den alla... smittan utbredes, och eländet rusar till sin höjd!»

»Och sådant får passera!» utropade Axner med glödande harm; »hvarför angifver man icke dessa nedrigheter?»

»Ser du, min vän, innan man kommer till kejsaren, har man många palissader att öfverstiga, och man får akta sig noga, att man inte fastnar på dem, då det går åt fanders både med rapporten och rapportören... men det kommer nog, lita på det... emellertid hade Stork inte så orätt i förmiddags... det är verkligen stark jäsning i staden, och patrullerna komma att fördubblas i natt... det stackars folket får väl sitta emellan, som vanligt... Doktor Büsching spisar middag hos mig i dag; det är en kunnig och angenäm man, som du säkert skall bli nöjd med... han är dessutom furst Urusofs läkare.»

»Furst Urusofs läkare?»

»Ja, och i afton tager han dig med sig till fursten... han har redan underrättat högstdensamme derom, att en ung, utmärkt svensk läkare anländt till staden och bor hos öfversten och riddaren Pauli vid Kristihimmelsfärdsgatan.»

»Hvad säger du?... Skall jag följa honom till fursten?» ropade Axner, med en fruktlöst hämmad darrning på målföret.

»Ja, för tusan, du skall väl inte blott och bart gräfva ner dig bland kolerapatienter heller... I afton slipper du in i Urusofska palatset... i afton,» tillade han med en betydelsefull blick, »i afton träffar du henne... förstår du?... Du får se och tala med henne.»

»Ha, Pauli! Det är för hennes skull du skaffat mig inträde till fursten!»

»Ja, visst är det för hennes skull... fursten är obotlig, har jag sagt... tror du väl, att om någon dödlig makt kunde hjelpa honom, jag då skulle släppa dig dit?»

»Pauli, du är lika omensklig och grym som koleraentreprenörerna!»

»Den enes död den andres bröd; jag har inte glömt det gamla svenska ordspråket.»

»Hvad skall jag då der att göra?»

»Du är ett barn, Axner!... Du skall tala med henne om mig... genom dig kan jag få underrättelser om henne... du blir den hemliga bryggan mellan tvänne älskande hjertan.»

»Men om jag kurerar fursten?»

»Ha, ha! Det kan du inte.»

»Men om jag icke talar ett enda ord med furstinnan om dig?»

»Det kan du inte undvika, ty du är min vän och du vill mitt väl, liksom du alltid velat det... hela mitt lifs tacksamhet tillhör dig... jag har gjort lycka, och jag skall äfven göra din, det svär jag vid himmelen, vid henne!... Gud ske lof, nu äro vi hemma, och Büsching står redan i fönstret, ser jag... constantian skall flöda i strömmar och champagnen svalla som ett haf... och upp ur strömmarne och hafvet skall hennes bild träda, som kärleksgudinnan, som solen... Axner, låt mig ej dö i den galenskap, som famlar på råmärket mellan himmelen och jorden!»

Sommaraftonen blandade sitt rika guld med tempelkupolernas samt öfvergöt trottoarerna och kajerna med sina lätta skuggor.

Utanför porten till Paulis hus stod furst Urusofs ekipage, och en lång, prydlig betjent i det furstliga livreet stod med ena handen på den öppnade vagnsdörren, under det han med den andra nedfälde det med turkiskt mattyg fodrade fotsteget.

Storks jättegestalt stod några alnar derifrån, med armarne öfver bröstet och ögonen på vagnen.

Trenne herrar, med ansigten glödande af slukade drufvors blod, visade sig i porten. Den förste af dem, en mager, medelålders man, med wladimirsorden i knapphålet, lade med en förnäm åtbörd armen på betjentens axel, men satte ena foten med sådan osäkerhet på trappsteget, att han utan tvifvel fallit i gatan, derest ej betjenten hjelpt honom till rätta.

»Ja, Adolf,» hviskade Pauli till Axner, sväfvande på målet lika mycket af känslans som af vinets rus, »säg henne att... att jag ända se'n hennes... hennes ankomst till Peters... Petersburg och... under hela vintern inte gjort något annat än... än tänkt... och att jag... att jag... lider... trånar... att jag... att jag... nej... nej, bror lilla... än ett ord, br... bror lilla!»

Axner slet sig ifrån den druckne värden och sprang upp i vagnen, hvars dörr betjenten derefter tillslog och intog med ett enda skutt sin plats bakpå. I detsamma kuskens pisksmäll gaf den efterlängtade signalen åt de furstliga snöhvita hästarne, som länge stampat och fradgat af otålighet, hoppade Stork upp bakpå vagnen och stälde sig bredvid betjenten. Denne, som var fransman, gaf till en fransysk ed och ville knuffa ner den oväntade usurpatorn af en rättighet, som nu för tillfället vore hans allena; men Stork lade sin ena arm om fransmannens lif, så att, huru denne än sprattlade med benen, förmådde han likväl knappast röra en enda lem af den öfriga kroppen. Folk, som mötte det furstliga ekipaget, stannade och vände sig om, uttryckande sin förvåning öfver de tvänne betjenternas disharmoni sins emellan hvad kroppsbildningen och livreet beträffade, men derjemte sin beundran öfver den harmoni, som, att sluta af den broderliga omarmningen, syntes råda på baksätet.

Vid Newskij-prospekt, en annan af de tre stora gatorna, som utlöpa från Isakstorget, låg furst Urusofs palats, en byggnad stor, grann, utsirad, af mindre ädel, men imposant stil, ett verkligt slöseri af pilastrar och kolonnader.

De begge läkarne inträdde i palatset och mottogos af tvänne guldsmidda betjenter, som gingo framför dem uppför de breda mosaiktrapporna och slutligen, genom en mängd korridorer, tamburer samt konungsligt prydda salar och förmak, införde dem i furst Urusofs sängkammare, hvilken dignade under den yttersta asiatiska lyx och prakt.

I en stor, med röd silkessammet beklädd fåtölj, med höga, rikt förgylda karmar, mer låg än satt en spenslig manlig gestalt, insvept i en svart rock, likaledes af silkessammet, som var knäppt ända upp till halsen och släpade mot den brokiga mattan, så att icke ens gestaltens fötter syntes. Den liggandes ansigte var blekt, mer vackert än fult samt outsägligt mildt — en mildhet påbörjad af naturen, fulländad af lidandet. Framför fursten stodo tvänne af doktor Büschings embetsbröder, ödmjukt bugande, och

bakom fåtöljen visade sig tvänne betjenter, orörliga som bildstoder.

Vid Büschings och den svenske läkarens inträde slog fursten upp ögonen och betraktade den främmande, som, utan att deltaga i de andras kruserliga och slafviska vördnadsbetygelser, genast fäste en stadig, forskande blick på den sjukes ansigte, ty han var redan inne i sitt kall. Det var icke mer en rik, mäktig man, ättlingen af en tatarisk konungaslägt, som låg framför honom; icke heller tänkte han på att denne man, ehuru utan att sjelf veta det, skingrat hans ljufvaste ungdomsdröm och tillintetgjort hans skönaste förhoppningar; det var blott en lidande, djupt lidande varelse han hade för sina ögon, ingenting mer och ingenting mindre.

Furstens dystra ansigte ljusnade. Ack, en ny läkare eller ett nytt medikament är en ny stjerna i den sjukes natt! Sjukbädden är hoppets och hopplöshetens syskonsäng.

Vi vilja icke trötta läsaren med prosaiska dialoger mellan patient och läkare, i synnerhet när de äro så långa som de hvilka vid detta tillfälle fördes. Nog af, när Axner efter en timmes förlopp lemnade furstens sängkammare, hade denne med kropp och själ öfverlemnat sig i hans händer, till de öfriga läkarnes synnerliga förargelse och harm, hvilka, inom sig erkännande den unge svenskens öfverlägsenhet så väl i omdöme som kunskaper, likväl icke gerna med likgiltighet kunde se sig öfverflyglade af en ung man, som visserligen hade polisonger, men icke skägg på hakan, och som, hvilket var det värsta, icke hade mer i knapphålet än det svarta silke, som skräddaren ditsytt, utan ordenskapitel och dubbning. Axner iakttog visserligen all försigtighet mot de ryska vetenskapsmännen, ty han beprisade högligen deras ordinationer; men som han icke desto mindre ordinerade helt andra medikament och föreskref en helt annan behandling än dessa herrar funnit för godt att använda, så hatade de honom redan af uppriktigaste hjerta.

Patienten hade deremot, såsom nämdes, fattat det fullkomligaste förtroende till främlingen. Aldrig tillförene hade han hört en läkare så noga göra sig underrättad om de obetydligaste detaljer af en kronisk åkomma; aldrig hade han sett någon läkare gifva sig ro att författa en hel historik öfver patientens hela fysiska lif, hvaruti inbegrepos icke allenast sjelfva sjukdomen till rot och tillväxt, utan

äfven de medikament, som till dess botande varit använda; aldrig hade han sett ett mildare ansigte eller hört en mer trösterik tunga; med ett ord, patientens kinder och ögon började lifvas, medan hans förre läkares blickar blefvo mörka som åskmoln. Men ännu mer förvånades både patienten och läkarne, när, vid ett tillfälle då fursten drog af sitt finger en stor briljanterad ring och ville räcka den åt Axner, denne med en djup bugning, den första han kunnat beqväma sig till denna afton, sköt ringen tillbaka, under förklarande, att läkarens arvode bör följa efter kuren och icke gå förut. Fursten tillbjöd Axner, under hans vistande i Petersburg, en hel våning i det Urusofska palatset, men Axner förklarade, att hans bostad dädanefter vore kolerasjukhuset vid samma gata, emedan han enkom för denna farsots skull rest till Petersburg, och att han samma afton ämnade der träda i tjenstgöring.

Den oegennytta, parad med öfverlägsen skicklighet, vår läkare sålunda ådagalade, hade en högst retsam verkan på de öfriga eskulaperna. Büsching, som var halfrusig när han inträdde i furstens sängkammare, blef på ögonblicket spik nykter af afundsjuka och svor i andanom öfver Pauli, som kastat honom denne medtäflare på halsen; och de andra läkarne, som varit nyktra, blefvo yra i hufvudet af samma berusande känsla och svuro öfver Büsching, som genom Axners införande i palatset hotade att rycka ett säkert rof undan döden och dem. Rättvisan fordrar likväl det erkännande, att läkare visst icke behöfva vara ryssar för att på patientens och vetenskapens bekostnad kunna tända offerlågorna på afundens och förtalets altare.

Sedan Axner tagit godnatt af fursten, för hvilken han flerfaldiga gånger måste upprepa sitt löfte att taga honom under sin oinskränkta vård, ledsagades han af en betjent ut genom samma rum han förut passerat; men innan han hunnit till det yttersta förmaket, möttes han af en annan tjenare, hvilken helsade från furstinnan och bad den svenske läkaren följa med in till hennes höghet

Det klack till i Axners hjerta, och han kände att han, som nyss varit läkare och herre i ena flygeln af våningen, nu gick för att blifva patient och slaf i den andra. Med våldsamt klappande hjerta vandrade han nu genom en ny sträcka af rum, det ena ståtligare än det andra. Än befann han sig i en sal med spegelväggar, hvaruti han öfverallt

såg en svartklädd ung herre, mycket lik honom sjelf, men som ena ögonblicket for med handen i kudevangen för att få den i tillbörlig ordning, och det andra tummade sitt ansigte, liksom ville han på detta sätt påtvinga anletsdragen det lugn, som syntes fjerran från dem; än stod han uti ett orangeri af de skönaste krukväxter, men hvars tropiska temperatur öfverhöljde hans panna med svettdroppar och hans kinder med lågor; än ljödo hans steg mot ett marmorgolf, och han kände sig frysa mellan marmorväggar, liksom hade han blifvit inknuffad i Urusofska slägtens familjegraf. Genom huru många rum han och hans ledsagare gått, det visste han icke, men slutligen stannade den senare framför en hög, hvit dörr, öfverhöljd af förgylda ornament, och knackade sakta på den.

Dörren öppnades inifrån, hvarvid ett paradisiskt doft af blommor och ambra fläktade emot den nykomne, och en bildskön cirkassiska, som visade sig innanför tröskeln, gaf läkaren ett tecken med handen att träda in.

I detsamma Axner inträdde såg han sista fliken af cirkassiskans fantastiska rock fladdra i en tapetdörr och försvinna derigenom, och läkaren är nu allena, lik riddaren i sagans trollslott.

Rummets väggar, hvarinom Axner befinner sig på en matta, som tyckes gunga under hans fötter, äro öfverdragna med mörkgrönt sammet, hvarpå förgylda rosetter tätt vid hvarandra skimra mot sommaraftonens ljus, som strömmar in genom höga, götiska fönster och banar sig väg dels genom tunga, uppfästa sidengardiner med stora vidhängande tofsar af äkta guldtråd, dels ock mellan sällsynta, lefvande rosenbuskar, uppspirande ur alabastervaser af bländande glans. Den furstliga boudoirens möbler äro i förhållande till tapetseringen. Der höjer sig framför divanens höga ejderkuddar, med grönt siden och påsydda guldblommor, det ofantliga marmorbordet, hvars skifva är ett utvaldt helt stycke ur Carraras outtömliga klyftor; der utefter väggen prunkar den engelska flygeln, belagd med perlemor och guld, en kolossal, lysande verld af slumrande toner, hvilkas hvita och svarta elfenbensläppar liksom synas bedja om lifvet och uppståndelsen af konstnärens och mästarens hand; der nära invid reser sig på sin fina fot, men med höghvälfdt tonfullt bröst, den gyllene pedalharpan — hvad göra väl nu dessa tvänne musikens stillatigande heroer? Säkert mötas deras tankar i

ohörbara harmonier, när de icke till menniskans uppbyggelse få tala, sjunga och svärma med hvarandra; — der midt emot vid andra väggen ser man ett med de grannaste sammetsband prunkande mindre bokskåp af ebenholts af sällsynt konstruktion, med upphöjdt figurarbete på bågarne, röjande mästarens hand, samt med slipade glasrutor; der på den smala väggen mellan fönstren fängslas uppmärksamheten af en fruntimmerschiffonier, värdig en kejsarinnas boudoir, på hvars massiva, förgylda silfverskifva den glänsande korsriddaren sporrar sin häst, med tiden, ett romerskt ur, till sin vapensköld; skådar man upp mot taket, känner man sig nära att upplyftas af kupidonerna, dem mästarens pensel trollat fram deruppe, under det han låtit Venus i sin hand hålla den väldiga kristallkronan, som vintertiden upplyser boudoiren, men nu hänger gagnlös, en bild af den skimrande, förgängliga glädje, kärlekens gudinna strör öfver jorden. Med ett ord, allt röjer furstlig prakt och furstliga skatter, konstnärlig uppfinning och smak.

Främlingens uppmärksamhet, som flyttar sig från det ena till det andra föremålet, icke vetande, på hvilket den förnämligast bör hvila, störes oupphörligt af en källas sorlande ljud, ty på hvar sin sida om kaminen, i och för sig sjelf ett arkitektoniskt mästerstycke, sitta tvänne vid väggen fästa sfinxer, hvilkas guldläppar kasta skimrande vattenstrålar ner i små fontäner af blå kristall, fylda med blommor och sällsynta mossor.

Axner betraktade de myriader perlor, hvilka, störtande ner i kristallfontänen, hoppade upp, föllo ner igen samt slutligen försvunno, för att lemna rum åt andra med samma bana och slut. Han såg i dem skapelsens myriader, hvilka, liksom perlorna, nerkastade på jordens tummelplats, några ögonblick sträfva att uppehålla sitt skimrande lif, tills de hastigt försvinna i jorden, dock utan att alltid, lika perlorna i fontänen, få dö på en bädd af rosor.

Den unge mannen blef i en hast underlig till mods, och det föreföll honom som om hans ben stelnade, under det att allt hans blod drog sig upp till hjertat; han tyckte sig omfläktad af ett skärt moln, som förvirrade hans sinnen, och han kände att en gudom var nära. Långsamt höjde han sina blickar från fontänen, perlornas blå kristallgraf och såg — att hans känsla icke bedragit honom. Med handen hvilande på marmorskifvan stod trollslottets

herskarinna framför hans stirrande ögon, en andesyn, ty hvarifrån hon kommit, det visste han icke.

I sin förvirring trodde han först, att kärleksgudinnan och kupidonerna, som nyss från taket sväfvat öfver hans hufvud, hade stigit ned och tagit plats vid marmorbordet, ty när han ånyo såg upp mot taket, var det som hade alla dess bilder förbleknat och försvunnit. Men småningom upplöstes denna förtrollning, dock endast i en ny, ty detta på en gång barnsligt sköna och majestätiskt höga väsende, som visade sig framför honom, draperadt med en rikt veckad klädning af skärt silkesflor, till hälften betäckt af en hvit, från halsen fallande spetsslöja, innebar i sig något så hänförande, att Axner numera icke kunde förklara, huru en bild, så skön och hög som hennes, kunnat rymmas inom en fattig läkares bröst, och han förvånades öfver sin djerfhet att hafva vågat älska denna qvinna, hvilken endast tycktes kunna väcka den känsla, hvarmed man i barndomen omfattat Gud, känslan af på en gång kärlek och fruktan. Och likväl var hon densamma han tolf år förut en gång burit på sina armar och för ett år sedan för ett ögonblick tryckt till sitt öfversälla bröst. Nu stod hon der i glansen af sin fullt utvecklade skönhet, en gyllene frukt af aderton vårars förenade blommor och solar, en yppig, glänsande bild af jordens vällust, vid himlarnes salighet vigd. De rika lockarne voro i en behaglig vårdslöshet sammanfästa i nacken med en diamantnål, hvilken med matt sken tindrade i guldsvallet, som stjernan i dagens gryning.

Dock tycktes ett tungt moln darra öfver de gudasköna anletsdragen, likt skuggan af en korps vinge öfver blommans tårfylda kalk. Läkaren kände dervid sitt hjerta sammandragas, och ömklig var den bugning, hvarmed han besvarade furstinnans uppmaning att taga plats i den stora sammetsfåtöljen, hvilken stod på andra sidan af marmorbordet midt emot divanen, derpå hon sjelf satte sig.

»Troligtvis har min önskan att få tala med er så här mellan fyra ögon förefallit er besynnerlig, herr doktor?» började furstinnan samtalet.

»Ers höghet,» svarade läkaren, ögonblickligen förskräckt öfver denna alldagliga prosa från läppar, hvarifrån han endast väntat sig den skönaste poesi, »jag har svårt att fullt göra mig reda för den känsla, som dervid genast intog min själ... men att jag kände mig obeskrifligt lycklig att...»

Axner svälјde fortsättningen, ty molnet i furstinnans blick hade blifvit ännu mörkare.

En stunds tystnad, pinsam för begge, såsom det tycktes, följde derpå.

»Hur finner ni furstens tillstånd?» frågade hon ändtligen.

»Högst betänkligt,» svarade Axner, dragande efter andan; »hans höghet lider sedan en längre tid tillbaka af ett ondt, hvars botande utgör en af läkarkonstens svåraste uppgifter... vi kalla detta onda, efter vårt språkbruk, för tabes dorsalis, som består i...»

Doktorn var i sin ängslan nära att börja en föreläsning om den skadade ryggmärgen.

»Godkänner ni det behandlingssätt, furstens äldre läkare före er ankomst funnit för godt att vidtaga?» afbröt honom lyckligtvis furstinnan.

»För er, nådig furstinna, min höge patients ädla maka, är det min skyldighet att säga sanningen, osminkad och utan alla konsiderationer, ty en patients helsa och lif äro vida dyrbarare än en läkares skenbara anseende.»

»Ni tror då...»

»Att de ryska läkarne missförstått sjukdomens egentliga natur och följaktligen användt otjenliga medel.»

»Doktor Büsching anses vara vår hufvudstads förste läkare... sådan är åtminstone den allmänna opinionen här.»

»Då är det, med furstinnans tillåtelse, icke doktor Büsching, utan den allmänna opinionen som misstagit sig om furstens tillstånd,» svarade Axner, hvilken kände sig sårad.

»Men ni, herr doktor, som skådat till djupet af det onda, tror er naturligtvis äfven kunna häfva det?» sporde furstinnan med ett uttryck, som liknade till hälften ironi och till hälften bekymmer.

»Läkaren är ej mer än menniska, ers höghet!» svarade Axner, högligen förvånad öfver den bitterhet, han trodde sig förmärka i furstinnans ton och sätt att vara för öfrigt; »en menniska vågar endast hoppas, men aldrig tro något bestämdt... det ligger blott i Försynens hand att kunna förbyta hoppet i visshet.»

Furstinnan fixerade skarpt den unge mannen, hvars kinder dervid betäcktes af den hjertaste rodnad, utan att han inom sig kunde förklara orsaken dertill.

»Då är det enkom för att kurera furst Urusof som ni rest öfver hafvet ända hit till Petersburg?» yttrade furstinnan med en stränghet i blicken, som icke kunde missförstås.

Axner spratt häftigt till, stirrande på henne. Han visste hvarken hvad han borde säga eller tänka.

Furstinnan upprepade sin sista fråga, kanske med ännu större tonvigt på orden.

»Nej, jag har på svenska regeringens uppdrag och med dess understöd rest hit för att taga närmare kännedom om den farsot, hvilken redan i åratal rasat i de flesta länder äfven inom Europa och nu härjar detta land, denna hufvudstad, samt troligtvis en gång blir mitt fäderneslands plågoris... endast derför har jag kommit... men jag anhåller som en nåd att...»

»När kom ni till Petersburg, herr doktor?» inföll furstinnan.

»I förgår afton, ers höghet.»

»Och redan i dag vid min mans sjuksäng?»

Axner reste sig häftigt upp från stolen. Han kände sina kinder stelna och det föreföll honom, som hade en frostnatt brutit sig in i hans hjerta. Furstinnan syntes förskräckt öfver hans blekhet.

»Jag är beredd att besvara alla frågor,» sade han efter den våldsammaste själsansträngning, med sorgsen, men lugn röst, »ja, jag vill besvara dem alla, utan att dessförinnan söka lyfta på en enda flik af det täckelse, som döljer betydelsen af edra bittra ord, furstinna, ty jag vill i det längsta dölja för mig sjelf, att en sådan betydelse finnes till... jag kom ej in i detta palats på mitt eget förslag, min egen önskan... doktor Büsching anmodade mig sjelf derom, och detta gjorde han på min vän professor Paulis begäran.»

»Professor Pauli!» ropade furstinnan, i det hennes min, hvilken börjat mjukna vid Axners förklaring, hastigt återtog sin förra hårdhet.

»Han är min vän ända från skoltiden,» sade läkaren, »och hans vistande här i denna stad bidrog äfven till mitt beslut att resa hit.»

»Professor Pauli är er vän, jag vet det... jag hörde något derom redan då jag förlidet år var i Sverige... herrarne brefvexla med hvarandra, förmodar jag?»

»Ja, ers höghet... men jag förstår inte...»

»Denne herre,» fortfor furstinnan med en ifver, som småningom öfvergick till fullkomlig vrede, »denne er vän har ända sedan min och furstens ankomst till Petersburg nästan dagligen visat sig utanför detta palats... han har förföljt mig på alla promenader... han har sökt muta flere af mina domestiker för att af dem vinna upplysningar om Gud vet icke hvad... ja, han har varit nog djerf, nog dålig, att inför andra beklaga sig öfver min makes, min stackars Feodors seglifvade natur, såsom de vackra orden fallit... och han har förklarat — märk det väl, min herre — han har förklarat, att han nog visste den, som skulle aftorka den sörjande enkans tårar... Hvilken uselhet! Hvilka låga varelser trampa ej Guds härliga jord!»

Axners fingrar klämde sönder det förgylda bildhuggeriarbetet på karmen till den fåtölj, hvaremot han stödde sig.

»Ni har således haft en verksam vän,» fortfor furstinnan, »en vän, som, för att tjena er, icke skytt några medel... han har uppoffrat både sitt menskliga och manliga värde... en vacker dag får jag kanske från allas munnar höra en beskuggad skildring af det, åtminstone i mina ögon oskyldiga förhållande, som existerat mellan er och mig... ja, jag väntar en dermed beslägtad beskrifning öfver den stund, då jag, öfverväldigad af det förflutnas minne, för ett ögonblick glömde mitt värde som qvinna, min pligt som brud... Store Gud! Får man då aldrig ostraffadt tro på redbarhet och dygd, på heder och ära!»

Furstinnans ögon brusto i tårar, och divanen darrade under hennes konvulsiviska gestalt. Axner lutade sin iskalla panna mot stolskarmen. Det susade och ringde i hans öron. Det var liksången och grafklockorna öfver det döende idealet i hans bröst.

»Men,» började ånyo furstinnan, i det hon reste sig upp från soffan, aftorkade sina tårar och stod kall och blek, som en bild af marmor, »äfven en qvinnas oerfarna blick förmådde upptäcka intrigernas mörka nät, ty när jag på förmiddagen såg er bredvid er vän i dennes fönster, rodnade jag af blygsel, och när jag på eftermiddagen såg er stiga ur furstens vagn utanför detta palats, bleknade jag af fasa.»

Läkaren höjde långsamt sin panna från stolskarmen, och snart stod han midt emot den vredgade furstinnan, med ett olycksbådande lugn i sin blick och utan att en enda muskel rörde sig i hans ansigte. Det var en imponerande, högtidlig

scen. Dessa tvänne gestalter, hvilka i denna stund utmanade hvarandra med straffande, hotfulla blickar, stodo, den ena på den blomsterskiftande kullen af högsta qvinliga skönhet, den andra på den nakna, osmyckade granitfoten af manlig, obefläckad dygd. I detta ögonblick var han skönare än hon, ty sanningen är skönhetens yppersta perla.

»Ni har inte slutat än, min fru!» sade han.

»Jo, jag har slutat,» svarade hon, något förvirrad af hans stadiga blick; »det var blott för att säga er de ord ni nyss hört som jag besvärade er med detta möte... vi kunna skiljas nu.»

»Nej, ni har ännu något att tillägga.»

»Intet.»

»Ni vill förskona edra sköna läppar från att bära fram de mörka tankar, som ännu rufva på djupet af er själ... jag skall hjelpa er, min furstinna.»

Furstinnan studsade. Det blef nu hennes tur att träffas af bestörtningens åskvigg.

»Ja,» fortfor läkaren, »jag vill låna edra tankar min tunga... Ungefär så här ville ni säga till mig: min herre, ni har smugit er in i mitt palats, för att bakom läkarkonstens ogenomskådliga sköld stöta mordjernet i min gemåls bröst!... Min herre, ni ville skrifva ett nytt blad i de hemliga gifternas historia!...»

Den sköna qvinnans nyss knoppade, men ändå så rika barm började våldsamt häfvas och sprängde derunder mången tråd af det skära silkesfloret, hvilket låg öfver Guds skönaste gåfva, som morgonrodnaden öfver skumhöljd våg.

Men udden af den förolämpade mannens blickar och ord hejdades icke af vågens skum; den ville till djupet, ville slå sina hullingar in i hvalarnes och vidundrens ryggar, de onda tankarne, hvilka ofta nog under den skönaste yta tumla om i blodiga lekar på djupet af menniskans själ.

Axner började tala. Det föreföll den stolta furstinnan, som hade pendeln i uret på bronsriddarens arm hämmat sin gång och sfinxernas vattenstrålar hejdat sitt lopp enkom för att lyssna till den bleke, men lugne mannens ord.

Dessa voro orden, men stämman som utsade dem kan icke beskrifvas:

»När jag lemnade Sverige, visste jag icke, att ni befann er i denna stad. Edra egna slägtingar i Stockholm trodde, att ni och fursten redan vid vårens början afrest till Moskva,

i hvars grannskap furst Urusof har sina förnämsta egendomar och der han alltid brukat tillbringa somrarne. Troligtvis är det furstens tilltagande sjukdom som nu gjort denna resa omöjlig. Dessa edra fränder erbjödo mig, för den händelse jag ämnade mig till Moskva, hvarom äfven fråga varit, ett rekommendationsbref till er gemål och er. De hade förtroende till mig, de, och likväl var det icke bilderna af dem mitt hjerta i åratal famnat. Det var mig ljuft att hafva er i mina tankar, men skåda er ville jag ej. Min aktning för hederns lagar och mitt behof af lugn grundade detta mitt beslut.

»Så kom jag hit. I dag på morgonen gaf mig min ungdomsvän förtroende af en passion, som förtär och skall förkrossa hans själ. Ännu kände jag ej föremålet för denna olyckliga böjelse. Då rullar en vagn förbi fönstret. Min vän rycker mig dit och visar mig er person vid furstens sida. Då först visste jag, att ni var i Petersburg, och min olycklige vän trodde, att jag då såg er för första gången, han tror det än, och han skall tro det så länge han lefver. Ingen annan än min goda fostermoder känner mitt hjertas dyrbaraste hemlighet, ty jag måste, för att kunna andas och finna tröst, öppna mitt hjerta för henne och, hvarför icke tillstå det, äfven understundom få gråta med henne.

»Mot min vilja infördes jag i furst Urusofs palats. Min vän, som icke kunde ana mitt inre tillstånd, ville och trodde att jag skulle tala med er om honom, om hans dåraktiga kärlek och förhoppningar. Jag lofvade honom ingenting, men gaf efter och for, för att icke synas kall för hans lidanden. Möjligtvis trodde jag mig under tiden kunna finna något medel att öfvertyga honom om hopplösheten af hans böjelse. Jag beslöt undvika er åsyn, och innan jag inträdde i furstens sängkammare, gjorde jag mig förvissad att ni icke var der. När jag lemnade fursten, sökte jag icke er: det var ni som sökte mig, för att döma mig på de lösaste grunder, för att belöna mig för den vördnad, hvarmed jag omfattat ert minne, ert namn. Det behöfdes icke mycket för att af er, min fru, blifva stämplad till den gröfsta brottsling, och detta innan ännu den anklagade fått andrum till sitt försvar.

»Tvänne skatter har jag framför allt annat sökt förvärfva och förvara: dessa äro samvetsfrid och menniskors aktning. Den förra har jag ännu i behåll, ty om jag felat,

Furstinnan låg afsvimmad på divanen.

liksom andra, så var dock aldrig uppsåtet felets frö. Den andra har jag hittills odeladt njutit. Det är blott en enda som undandragit mig den, och det är hon, den enda hvilken jag älskat högre än barnet sin mor, än modern sitt barn, än Gud sitt skapade verk... förlåt mig dessa ord, du himmel! För denna enda skulle jag lidit dödens alla qval utan ett ord, en suck af klagan på mina läppar. Ja, jag tror, att jag med tålamod kunnat bära hela verldens förakt, om jag endast vetat, att ni ej delat verldens omdöme... O, hvarför skulle ni så grymt förstöra ett välmenande hjertas skönaste barndomsminne? Hvarför beröfva en hederlig man möjligheten att hädanefter kunna tänka på er med samma vördnadsfulla hyllning som förr? Ty, furstinna, om ni nu också stode på himmelens sky och vinkade mig till er, skulle jag falla på mina knän och be som en nåd, att jag finge stanna qvar på jorden, under jorden... hellre derunder som ett förstelnadt lik än flyga genom rymden som en bevingad dåre efter er, sedan ni lånat den grymmaste orättvisa de skönaste anletsdrag på jorden!»

Efter dessa ord skred Axner med långsamma och fasta steg mot dörren; men hunnen dit, hejdades han af ett klagorop bakom honom. Han vände sig om: furstinnan låg afsvimmad på divanen.

Läkaren skyndade tillbaka, fattade ringklockan af guld, hvilken låg på marmorskifvan, och ringde. En tapetdörr öppnade sig, och samma cirkassiska, som mottagit och infört honom, skyndade in i den furstliga boudoiren.

»Furstinnan har svimmat... öppna fönstret... det är för qvaft härinne!» ropade han till henne på tyska.

Under det den bestörta flickan verkstälde läkarens befallning, sysselsatte han sig med den afdånade furstinnan. Han höll luktsalt under den fina näsan, badade de snöhvita tinningarne med starkt doftande vatten och uppsnörde florsklädningens sidenlif. Detta kan ibland vara läkarens afundsvärda lott, och det är förlåtligt, om naturen vid sådana tillfällen lägger konsten i bojor samt om praktikern darrar på handen och blir varm i ansigtet, liksom hade ett glödgadt jern strukit deröfver.

Men Axner darrade icke på handen. Hvarken hans kinder eller ögon brunno. Hans sorg var af det slaget, som man blott en gång i sitt lif kan erfara. Det var hans

ungdomskärlek som låg på bår. Nej, det var ännu mer: det var hans minne deraf som låg bredvid på båren.

Småningom återväcktes furstinnan ur sin dvala. Blickarnes ljus började ånyo tändas; det återvändande lifvet strödde sina rosor öfver de mjella anletsdragen; allt i boudoiren återtog sin vanliga form, sin vanliga glans; cirkassiskan låg på knä framför divanen, med läpparne på herskarinnans bländande hand. Men läkaren var försvunnen.

Följande dagens sol, hvilken som vanligt uppgått ur dimmor och töcken, strålar likväl blodrödare än vanligt. De tunga, svartmålade likvagnarne ha nu upphört att rulla öfver gatorna med den sista nattens offer, ty klockan är redan åtta på morgonen. På portalen till en ofantlig stenmassa vid Nevskijprospekt, men dock vida aflägset från det Urusofska palatset, stå med stora svarta bokstäfver orden: »Cholera morbus», betecknande, att ifrågavarande stenmassa är inredd till sjukhus.

I ett mindre rum på nedre botten af detta hus kan läsaren inträda, utan att behöfva tugga på kamfer eller öfvergjuta kläderna med klorkalk, ty rummet är upplåtet åt en af sjukhusets läkare, att af honom begagnas vid de sparsamma tillfällen till hvila, som kunde blifva honom beskärda efter det svåraste och farligaste arbete man kan tänka sig. Rummet erbjuder inga andra beqvämligheter än ett bord, några stolar och en soffa.

Soffan är redan upptagen af en ung man, slumrande så lugnt och godt, som sväfvade ingen fara öfver hans hufvud, ehuru döden i de fyra våningarne öfver honom rasar med hejdlös ifver.

På en stol framför soffan sitter en jättelik gestalt, med blicken på den sofvande och understundom med den breda handen farande öfver dennes ansigte, för att undanjaga flugor och andra insekter, hvilka tyckas synnerligen intressera sig för menniskan, hon må nu vaka eller sofva, ehuru de svårligen kunna väcka något intresse tillbaka. »Flugor sätta sig helst på svettiga hästar», säger ett ryskt ordspråk, och följaktligen äfven helst på menniskor hvilka arbeta som

sådana. Detta synes verkligen ha varit fallet med den unge mannen på soffan, ty de stora dropparne på den bleka pannan röja en i kropps- och själsansträngningar genomvakad natt. Desto mer välgörande måste derför den grofva handen vara, som håller frid och ro öfver de halföppna läpparne, de halfslutna ögonlocken.

Det knackade något hårdt på den innanför tillreglade dörren, hvilket föranlät jättegestalten att resa sig upp från stolen, på tåspetsarne smyga sig till dörren och öppna den på glänt.

»Är doktorn derinne? Jag vill tala med honom,» pockade en röst utanför.

»Ts! Sakta i backarne, herr professor!» svarade Stork, i det han gick ut i korridoren och derefter igenläste dörren samt stoppade nyckeln i fickan; »doktorn sofver och behöfver det väl, för hur har han inte flängt i natt! ... Man skulle nästan trott, att han var i alla fyra våningarne på en gång, och ryssarne lydde honom som det varit kejsaren sjelf... alla frågade honom till råds, alla gjorde som han befalde, alla voro yra i nattmössan utom han, alla skälfde som asplöf utom han... Herre, ni skulle ha sett honom bara... slutligen dignade han af trötthet... jag bar ned honom, och nu sofver han derinne, och ingen skall väcka honom förrän han vaknar af sig sjelf, det lofvar tranan och jag, och Storken ropar amen!»

»Men jag hade något så angeläget att säga honom,» yttrade Pauli med brinnande otålighet.

»Ts! Hvilan är angelägnare för honom,» svarade Stork.

»Hvarför for han inte hem till mig i går afse, när han kom från fursten?»

»Det vet jag inte, har jag sagt förut... han befalde mig genast köra till sjukhuset.»

»Sade du honom inte, att jag flere gånger i går afton varit utanför palatset, medan han var uppe?»

»Jo, herre.»

»Hvad svarade han då?»

»Ingenting.»

»Har du inte talt om för honom, att jag två gånger varit här i natt?»

»Jo.»

»Hvad sade han om det?»

»Alls intet... han hade minsann annat att tala om, han, herr professor.»

»Du är ett nöt!... Säg honom, att jag har middag hemma hos mig klockan fyra, men bed honom infinna sig klockan tre, för det är frågan om högst vigtiga saker... kommer du ihåg det?»

»Skall bjuda till, herr professor!»

»Din drummel! Vet du inte att jag är öfverste?»

»Hå, kors! Vid hvad för ett regemente då, herr professor?»

»Du är en oförskämd slyngel!» ropade Pauli.

»Ts! Skrik inte så, för annars bär jag ut öfversten på gatan.»

En örfil af gymnasiarkens hand smälde på Storks kind.

»Bara inte doktorn vaknar vid det,» yttrade den senare, i det han lugnt slog sina armar om öfverstens lif. Denna hade emellertid fått undertaget, och brottandet blef häftigt, men kort.

»Fan i mig ni är så att leka med heller!» sade jätten, i det han, något flåsande, med ena knäet på stengolfvet, höll atleten under sig; »det var längese'n jag högg en så treflig kurre i hampan... hvar är din makt? I mors smörask, som man säger.»

»Det är bra, det är bra, din galning!» mumlade Pauli; »släpp mig upp bara!»

Naturen gaf konsten nåd, och jätten släppte lös atleten.

»Der har du för ditt mästertag, men håll mun på dig sedan!» hviskade Pauli, i det han lade uti Storks hand några större silfvermynt och såg sig ängsligt omkring i förstugan, liksom fruktade han, att någon obehörig varit vittne till hans nederlag.

»Så mycket för så litet!» svarade Stork och stoppade gladlynt penningarne hos sig.

»Men glöm icke middagsbjudningen,» sade Pauli och skyndade derefter ut på gatan, gömmande sig och sin sönderrifna rock inom suffletten på den väntande droskan.

Knappt hade Pauli försvunnit, förrän, till Storks stora bestörtning, doktorns kammardörr inifrån öppnades, och doktorn sjelf tittade ut i förstugan.

»Hvad var det för oväsen här ute?» frågade Axner.

»Doktorn blef väckt!» ropade jätten med den ömkligaste ton; »om jag det hade vetat, hvad jag då skulle ha gastkramat honom!»

»Hvad är nu å färde igen?»

Stork berättade sanningsenligt hela uppträdet med Pauli, icke heller glömmande den nye öfverstens kullerbytta i förstugan.

»Hör på, min kära Stork, låt du hädanefter bli alla liftag med mina vänner... jag ville inte en gång se min fiende under dina näfvar.»

»Store Gud! Ni är då ond på mig, herre?»

»Nej, min vän, men jag ville hellre beundra styrkan i din själ än kraften i dina armar... Stork, du var beundransvärd i natt... man skulle kunna tro, att du ända från barndomen tjenstgjort på lasarett... ditt lugn midt ibland eländet och dödarne deruppe var oefterhärmligt... Utan ditt bistånd hade jag aldrig stått ut som jag gjorde... det var ditt mod som elektriserade mitt, jag blyges ej att tillstå det... ack, hvad är kroppens styrka mot själens!»

»Herre! Herre!» ropade Stork, sträckande sina armar mot läkaren.

»Nu har jag hvilat nog, och turen är hos dig,» sade Axner; »gå in och lägg dig på soffan... du får sofva tills jag väcker dig... du behöfver det kanske mer än jag.»

»Nej, jag vill inte sofva, herre!»

»Men jag vill det, jag, och jag befaller dig det!» svarade läkaren med stränghet.

Stork följde stillatigande sin husbonde in i rummet och lade sig på soffan. Axner tog plats framför bordet, fattade skrifpennan och gjorde några anteckningar i sin dagbok. Stundtals lutade han pannan mot venstra armen och tycktes försänkt i djupa tankar. Hvad tänkte han på? På nattens fasor, eller den föregående aftonens tilldragelser? Jätten på soffan kämpade länge mot sömnen, men dukade slutligen under för den, och hans tunga andedrägt störde läkarens betraktelser.

En lätt knackning hördes på dörren, hvilken derefter öppnades af en utsökt fint klädd yngling, med det skönaste ansigte, hvars stora, svarta, blixtrande ögon och långa, korpsvarta lockar röjde en annan jord och sol än Rysslands. Axner, som närmade sig ynglingen, tyckte sig förut ha

sett dessa svarta blickar, hvilka syntes vilja borra sig in i djupet af läkarens innersta.

Ynglingen räckte Axner en biljett af doftande rosenpapper. Läkaren spratt häftigt till, men återvann hastigt sitt lugn.

»Hur befinner sig furstinnan?» frågade han hviskande.

»Hennes höghet har ej sofvit på hela natten,» svarade ynglingen lika sakta, men ännu skarpare fixerande läkaren.

Axner tog brefvet, gick till bordet och lade fingret på det röda sigillet, som med sin krona myste så inbjudande mot honom. Hastigt kastade han ifrån sig rosenbiljetten på bordet, satte sig ner, drog ett blad ur dagboken och skref följande:

»Jag har ledsagat mitt sköna ungdomsminne till grafven, men bäfvar vid tanken derpå, att en vålnad kunde stiga derutur med nya qval för mitt bedragna, djupt lidande bröst. Derför återskickar jag er biljett, oläst, ouppbruten. Äfven en annan orsak finnes dertill. Qvinnan är ytterlig i allt. Hvem vet, om icke denna biljett, som jag måste försaka och hvilken säkert, jag tror det, innesluter många heliga känslor ur ett skönt, ångerfullt hjerta, äfven kunde innehålla ord, hvilka, skrifna under ett upprördt själstillstånd, ni efteråt skulle ångra och känna er förlägen öfver? Det är dessa känslor jag vill bespara er. Är denna förmodan oriktig och sårar den på något sätt er stolthet, så förlåt mig för den välmenings skull, hvilken ligger till grund för mitt handlingssätt. Ack, jag har redan förlåtit handen, som stötte den giftbestrukna dolken i mitt bröst, men i såret sitter ännu giftet qvar. Ingendera rå vi derför eller kunna hjelpa det, men Gud skall hafva miskund med min smärta.»

Lappen, på hvilken detta var skrifvet, lades vid sidan af rosenbiljetten, hvarefter ett kuvert slogs om dem begge, hvilket, vederbörligen förségladt, Axner sedan lemnade i ynglingens hand.

Ynglingen tummade länge på kuvertet med rynkad panna och vilda ögonkast.

»Hennes höghets biljett ligger häruti?» sade han med låg röst.

»Ja.»

»Den är ouppbruten?»

»Ja.»

»För den händelsen,» yttrade ynglingen med en mördande blick på läkaren, »befalde mig hennes höghet lemna det här.»

Dervid framtog han ett skärt kort med guldkanter, som han tryckte i Axners hand. Denne läste på kortet, hvilket innehöll följande, med utmärkt piktur tecknade rader på franska språket:

»Min aning blef då verklighet, men lägg på hjertat åtminstone denna bön: glöm icke, för en otacksam och orättvis qvinnas skull, det löfte ni gifvit hennes make, som med förtroendets och hoppets förenade känslor öfverlemnat sig i er vård! Låt henne ej hafva hans död på ett samvete, som redan lider — lider utan hopp om försoning!»

När Axner lyfte ansigtet från kortet, var cirkassiskan redan försvunnen. Läkaren höjde handen till sina ögon och tryckte på dem, liksom ville han klämma dem ur deras hålor. Huru ångrade han ej nu både biljettens tillbakaskickande och hvad han sjelf skrifvit!

Sådan är menniskan. Låt henne ropa till kärleken: nu är du död, nu har jag begrafvit dig i jordens inelfvor, nu trampar jag stolt och segrande på din graf! Men när hon slår upp ögonen, ser hon icke desto mindre, huru kärleken ännu sväfvar öfver hennes hufvud, med gäckande blick och obrutna pilar.

»Hjelp! Hjelp!» hördes ett utrop från soffan, hvarifrån Stork i detsamma sprang upp på golfvet, skådande omkring sig med vilda ögon. »Gud ske lof! Han flydde, han flydde! ... Men hon är qvar ... Herre Gud, är det ni, herr doktor!» tillade han med lugnare stämma.

Axner såg bestört på sin tjenare.

»Har du nu drömt igen?» yttrade han.

»Stod det ingen nyss vid dörren?» sporde Stork, skyggt blickande ditåt.

»Hvad menar du?» frågade Axner med ängslan.

»Han, den svarte ... jag kände igen honom, hans brinnande ögon ... hans ...»

»Du yrar, min vän!»

»Men hon var qvar, tyckte jag ... men det är ingen annan än doktorn, ser jag ... hon liknade er så mycket, herre ... ja, det var ert ansigte hon hade ... det var besynnerligt, mycket besynnerligt! ... Men tyst ... tyst! Hör ni inte, herr doktor? ... Lyssna, lyssna ...»

Det sista ordet skreks fram med ett så sönderslitande ljud, att Axner studsade tillbaka några steg och vände örat mot dörren, liksom han ville lyssna.

Han lyssnade verkligen, men denna gången kom från hans läppar intet ord, förehållande Stork hans vidskeplighet eller bestraffande hans skuggrädsla.

Ett högst underligt dån trängde till läkarens öron. Var det åskan, mullrande på afstånd, eller var det Neva, som reste sig öfver kajerna och rullade sina vågor mot palatsens grundvalar?

Dånet blef allt starkare, kom allt närmare och närmare.

»Ha! De komma, de äro här!» ropade Stork, i det han vansinnigt slog ihop händerna med smällen af ett pistolskott; »ulfvarne, ulfvarne komma! Nu blir det slagtarhus i hvarje portgång, blod mellan hvarje gatsten, död på hvarje fingerspets!»

Axner stötte upp dörren och störtade ut i förstugan till porten.

Nej, det var ej åskans dån, ej Nevas vågor — det var värre, vildare, rysligare än åska och vågor: det var en stor hufvudstads pöbel, som i massor vältrade fram öfver gator och torg. Det var ett tjutande, ett vrålande genom kejsarstaden, mot hvilket tjutet af öknarnes vilddjur skulle ljuda som hymner, ty när den menskliga vildheten rasar, då blifva mot dess raseri boaormens slingringar smek och tigrarnes tänder lekar.

Axner, som stannat i porten, skådar åt höger och upptäcker en oöfverskådlig folkmassa, hvilken stormar fram, pekande åt det hus, i hvars port han står. Nu erinrar han sig Storks varningar och Paulis ord dagen förut; han erinrar sig äfven de förskräckta läkarnes berättelser under näst-föregående natt om den opinion, hvilken, till följd af de okloka anordningarne, blifvit rådande bland de lägre folkklasserna, nämligen att vederbörande med flit ville förgöra folket, samt att läkarne voro verktygen dertill.

Den unge läkaren ger sin tjenare ett tecken och skyndar åt venster af gatan. Men innan han hunnit fram till de hörn, som bildas af Nevskijprospekt och de begge genomkörsande gränderna, framvältra ur dem nya rytande menniskomassor, hvilka stänga honom vägen, och han drifves tillbaka af hopens främsta led.

Stork smyger omkring honom som en skugga, men, o himmel, hvilken skugga! Hans utseende och hela kroppsställning äro förfärliga att skåda. Knäskålarne framsträckta, armarne som bågar, händerna hopknutna, så att blod sipprar fram ur naglarne, hakan neddragen öfver det breda, blottade bröstet, de grofva skuldrorna uppskjutna nästan lodräta mot den borstlika hjessan, så att hvarje tecken till hals försvunnit, ansigtsknotorna så utspärrade, att man kunde räkna muskler och ådror, ögonen blodsprängda och rullande, läpparne darrande och flåsande, liknande lejonets gap, när det vädrar blod i Afrikas öknar.

Sålunda tillbakajagad och nästan lomhörd af afgrundsskränet omkring honom, står Axner ånyo eller, rättare sagdt, vaggar som på vågen invid det kolossala sjukhusets murar. Han skådar upp mot fönstren. Hvilken syn ofvanifrån möter ej då hans ögon! Ur de fyra våningarnes fönster kastas menniskor hals öfver hufvud ner på den hopträngda massan, som gnisslande och rytande af blodtörst mottager de blödande offren, sliter dem i stycken och trampar styckena under sina fötter. Axner ryser i märg och ben, ty bland de nedstörtade har han igenkänt några af de läkare, hvilka förliden natt arbetat vid hans sida; men han känner hela sin kropp isas vid åsynen af några bland mördarne, som peka på honom sjelf och vända andras uppmärksamhet åt det upphöjda ställe af trottoaren, der han med ryggen mot stenmuren befinner sig. De, som känna igen honom, tillhöra utan tvifvel det arbetsfolk, de muschiker, hvilka under den förflutna natten forslat kolerapatienter till sjukhuset, der han, till följd icke mindre af sin oafbrutna verksamhet, än af sin befattning som den för tillfället utsedde högste ledaren och styresmannen, icke kunnat undvika att framför andra göra sig bemärkt.

Emellertid har det blifvit något enformigt framför sjukhuset, ty hopen väntar förgäfves på några nya offer från fönstren. Antingen finnas inga flere att derifrån utkasta, eller också ha de sannskyldige lyckats undkomma sina bödlar. De gräsliga jubelropen, som nyss öfverröstat de döendes jämmer och qvidan, börja småningom aftona samt slutligen omvexla med ett sorl af knot, hvilket likväl i sin ordning tilltager allt mer, ty ännu har man ej druckit sig mätt af blod, ännu icke handen tröttnat att sarga.

Högst få af massan ha hittills lyckats få sigte på den svenske läkaren, som tränges mot muren, och de, hvilka närmast hänga honom på lifvet, kunna ännu icke drömma om ett rof, som är dem så nära, om en lycka, hvilken så godt som hvilar i deras famn. Men mun meddelar sig åt öra undan för undan, det ena pekfingret hakar sig fast vid det andra, tills man slutligen hunnit till trottoaren, öfver trottoaren till muren, målet.

Snart möter Axner, hvart han vänder sig, stirrande ögon och gapande munnar, men stirrande och gapande endast på honom. De, som stå hans person närmast, tillkännagifva med ett vildt glädjerop, att de upptäckt det dyrbara fyndet. Ropet upprepas af de aflägsnare, och de aflägsnaste, hvilkas missnöjda och knotande röster redan anbragt ett fortissimo, göra en ögonblicklig modulation från moll till dur, med bibehållande af samma styrka. Det storartade skådespelet från fönstren är visserligen utspeladt, och man måste hålla till godo med ett mindre sorgespel nerifrån gatan, men man får rätta sig efter omständigheterna. Ulfven nöjer sig med ett enda lam, när han ej har hela hjorden att slagta.

Seende ingen möjlighet till räddning, kastar Axner en själens blick, hastig, men strängt mönstrande, öfver sitt korta tillryggalagda lif och befaller derefter med lugnt försonligt sinne sin själ i Guds hand. Håns enda återstående önskan är blott den, att döden, hvilken han utan ringaste bäfvan afbidar, ville nalkas honom i så litet grym gestalt som möjligt, och hans blickar söka i de kringståendes händer efter det mordvapen, mot hvilket han kan blotta sitt bröst eller vända sin tinning.

Fyra par armar fatta nu på en gång tag uti den unge läkaren. Men de personer, hvilka dessa armar tillhöra, ligga i detsamma med krossade, blodiga skallar på trottoarens stenar och trampas nu under deras fötter, i hvilkas sällskap de nyss förut utöst förbannelser och ropat på blod.

Axner har känt igen Storks näfvar, och förebrående sig, att han glömt denne trogne tjenare, hvilken aldrig ett ögonblick lemnat hans sida, nickar han mildt åt honom, sägande:

»Rädda dig, min vän, att du må kunna frambära till mina föräldrar och vänner mitt sista farväl ... säg dem att jag så lefvat, att jag utan fruktan kunnat dö ... och dig tackar jag för all den ...»

Han afbrytes af ett skri från folkmassan, så vildt, så fasansfullt, att det förefaller honom som ville muren ramla öfver hans hufvud, och han tillsluter ögonen för den död, hvilken med tusen armar och tusen vilddjursgap nalkas honom, fordrande hvar sitt blodiga stycke af hans kropp till segerbyte.

Men mellan honom och den tusenhöfdade hydran ställer sig den nye Herkules, och läkaren känner sig omsluten af jättens kropp som ett harnesk, tjockt och fast, likt den mur, mot hvilken han stödjer sin rygg. Han ser ej den förfärliga kampen, men han hör slagen, hör jämmer- och hämdropen.

Stork har börjat sitt blodiga arbete. Han har en hel stad, ett helt folk att bekämpa, men han är ensam en hel stad, ett helt folk. Han har inga andra vapen än sina armar, men hvilka armar! Liknande de kolossala, jernbeslagna klubbor, hvarmed man i jernekens stam indrifver den splittrande jernkilen, höjas och sänkas dessa armar blixtsnabbt och blixtförödande. Han förmår icke kasta tillbaka den rytande folkmassan, hvilken tränger inpå honom med kraften af ett stormande haf, men af deras kroppar, som äro honom närmast, reser han en vall omkring sig sjelf och den, för hvars räddning han strider. Öfver denna rysliga vall slungar han dödar, utbreder han fasa. Han står i blod, han kafvar i blod, han tumlar som en hval i blodiga vågor.

Möjligheten af strid famnar äfven möjligheten af räddning. Axner, hvilken aldrig känt sig öfvergifven af Gud, känner sig nu icke heller af menniskor öfvergifven. Det i hans barm domnande modet lifvas på nytt, musklerna i hans armar spännas, blodet rusar till hans kinder, och han blyges öfver det skydd han njuter bakom en dödlig varelses rygg. Lemnande den lefvande skyddsmuren, kämpar han nu manligen vid jättens sida.

»Bra, Stork!» ropar han uppmuntrande och glad, liksom ljöde redan för hans öron segertrumpetens smattrande ljud; »låtom oss visa dessa ryssar, att svenska stålet, som de kanske glömt, ännu bor i svenska armar... Lefve Sverige!» tillägger han exalteradt, i det hans knutna hand lägger en ryss till jorden.

Stork svarar ej, han har ej tid att svara. De blodströmmar han utgjuter synas endast mångdubbla kraften i

det jättehjul, som drifver hans armar och ben, och stångjernshamrarne gå af sig sjelfva, utan att lyssna eller behöfva lyssna till menniskans manande ord.

Axner, icke på långt när egande jättens kraft, besitter dock hjeltens lugn. Han inser, att om han och hans väldige vapendragare endast några minuter till förmå hålla stånd mot massan, skola de båda vara räddade, ty det är icke tänkbart, att i en stad, med en polis och garnison som Petersburgs, hjelp länge kan uteblifva. Men för att hålla stånd behöfvas andra vapen än blotta armarne, ty han ser de aflägsnare muschikerna lossa från bältet de skarpa yxorna, ryska arbetarnes universalverktyg, och derefter langa dem öfver hufvudena till dem, som vältra kring stridens blodiga medelpunkt. Han hviskar några ord i Storks öra, hvarefter begge, på en gång görande ett hastigt utfall, fånga åt sig hvar sin yxa ur händerna på tvänne ryssar, i samma ögonblick dessa mottagit dem af bakom trängande kamrater.

»Bra, bra, herre!» ropar Stork, lyftande yxan öfver sitt hufvud; »nu skall juli månad bli slagtmånaden i ryssarnes almanacka! ... Det här kom jag inte att tänka på ... fan förbanna jag det gjorde! ... Här ha vi rakknifvar för långskäggen, så att både haka och näsa ska dansa!»

Nu börja den blodiga bardalekens mest blodiga stunder. Det var en hemsk, men icke desto mindre majestätisk syn att skåda dessa tvänne män, hvilka kämpade mot en oräknelig folkmassa, nedgjorde allt som omkring dem fanns och fylde äfven deras bröst med förskräckelse, hvilka genom afståndet stodo fria för yxornas ljungande eggar. Bland högar af slagna kamrater knäböja ryssar, uppsträckande armarne och bedjande om nåd. Axner hejdar sin arm, men Stork, som icke vet hvad ordet nåd betyder, kullsparkar de bönfallande och bräcker pannan på dem som trängseln hindrat att knäfalla. Nu brister yxskaftet i hans hand, för hvilken kanske blott en skeppsmast kunnat vara tillfyllest; men Stork, aldrig rådlös, rycker till sig Axners yxa och svänger den omkring sig, på en gång svärd och sköld för dem båda.

Ljungande blixtars fall mot splittrade tempelkupoler, afgrundsandarnes skrän bland gnyet af sprakande bränder, kan icke vara mer skakande än det rop, hvilket nu från alla sidor höjes ur djupet af hämdfulla bröst, från fradgande läppar. Andra vapen än näfven och yxan anlitas,

och nu smattrar ett stenregn mot de tvänne svenska vikingarne, som trotsade Novgorods folk, med foten på Novgorods hjerta.

Stork ser sin husbonde ragla mot muren och nedsjunka vid murens fot. Med ett förtviflans skri, hvilket bort höras ända till Isakstorgets yttersta sida, slungar han yxan midt i ryssarnes hop och kastar sig öfver den fallne, betäckande honom med sin kropp. Rädd att qväfva honom med sin tyngd, lyfter han sig något upp på armarne, i trots af

fienderna, som tjogtals kastat sig öfver hans rygg, sargande den med knifvar, yxor, tänder, med allt hvad hämdens raseri i en hast kunde öfverkomma. Icke ett ord, icke en suck banar sig väg mellan jättens läppar. Hans blickar hvila uteslutande på husbonden, hvars sköldtak han är, och hans mun uppslickar blodet från läkarens ansigte. Men skall han väl med sitt lif kunna utlösa dennes, som varit hans själ, hans allt under senare dagar? Får han väl dö med det hugsvalande medvetandet, att ännu en varelse finnes på jorden, som icke förbannar hans graf, som kanske fäller en tår på densamma? — Nej! — Jo, jo, tyst!

En trupp ryttare från Isakstorget spränger fram genom folkmassan. Truppen är ej stor, men man igenkänner stabsofficerarnes uniformer.

»Kejsaren! Kejsaren!» ljuder det genom skaran.

Mordknifven försvinner, den blodiga yxan hänger vid bältet, och det blir tyst, så tyst, att dödsrosslingen af en på hafvets djup kämpande nästan kunnat höras.

Den främste af ryttarne stiger af hästen och träder in bland folkmassan, hvilken, vördnadsfullt och slafviskt bugande samt med blottade hufvuden, lemnar rum åt den ståtliga herskargestalten, som höjer sig bland folket, lik en fana ur krigares led.

»Olycklige!» ropar stentorsstämman, hörd af alla; »Försynen har i sin rättvisa vrede hemsökt denna stad med ett syndastraff, hvilken sprider döden inom edra familjer och fyller landet med fasa. Huru söken I blidka den Rättfärdiges vrede? Jo, medelst nya brott, medelst våld och mord viljen I vinna den Högstes försoning. Olycklige! I veten icke hvad I gören!»

Ett hemskt sorl af förskräckelse och ångerns förtviflan rullar öfver den böljande massan.

»Lefve kejsaren!» höjer sig en stämma ur hopen.

»Lefve, lefve kejsaren!» skallar det genom staden.

På en vink af kejsarhanden tystna lefveropen.

»Icke till mig, utan till Gud skolen I bedja!» bjuder herskarordet; »der Gud straffar, der behöfver icke kejsaren straffa! ... I närheten står Kasanska kyrkan, men ingen bedjande tunga, intet bönfallande hjerta suckar inom dess murar. Förblindade! Följen mig dit, att jag må knäfalla och bedja med eder, att Gud, den heliga jungfrun samt helgonen alla icke måtte straffa eder såsom edra brott förtjena, och

att nya olycksmoln icke må hopa sig öfver Rysslands hufvudstad och länder!»

I spetsen för folkskarorna, hvilka följa med lutande hufvuden och bleka ansigten, skrider nu kejsaren till fots mot den Kasanska kyrkan, och snart brusar derifrån orgelns mäktiga ljud, bevingande stoftets böner på deras darrande färd till verldarnes herre. *

Icke så storartad, men icke mindre rörande, är den scen, som under tiden föregår på sjukhusets nedre botten i läkarens rum.

På soffan hvilar den döende murarens kropp, ett enda jättestort sår. Fruktlöst uttömmer här läkaren sina krafter och sin konst, ty hämmar han det utsipprande lifvet ur tio sår, så brusa dess röda strömmar ur tjugu andra. Förtviflad slår Axner sig för pannan och nedsjunker utmattad på sina knän framför den blodiga bädden, med blickar af djupaste smärta på den döendes ansigte.

Detta ansigte är oigenkänligt; knappast spåret af det ena ögat förmärkes, men ur det andra banar sig ännu fram en blick, spridande ett mildt sken öfver de förstörda anletsdragen, lik aftonsolens stråle, när den öfver en förhärjad skogstrakt tömmer sitt sista droppande guld.

Denna blick söker husbonden och vinkar honom leende till sig. Axner lutar sitt ena öra mot den döendes mun och uppfångar de sista framhviskade orden:

»Nu ... nu ser jag henne ... inte den andre ... inte den svarte ... bara henne ... henne ... henne ...»

Ögat tillsluter sig, och munnen tystnar. Läkaren känner sin högra hand omfattad af murarens och så hårdt kramad, att den nästan domnar. Minuter försvinna, en timme förgår, men ännu har läkaren icke befriat sin hand, fastän den fryser, liksom låge den i ett isfjälls kylande remna.

* Kejsarens uppträdande är historiskt, och författaren har sökt citera monarkens ord så noggrannt, som minnet kunnat medgifva.

Tornuret på Kasanska kyrkan förkunnade eftermiddagens tredje timme, då doktor Axner med sin isvostschik, eller hyrkusken, hvilken körde den droska läkaren åkte uti, höll utanför öfverste Paulis hus vid Kristihimmelsfärdsgatan. Den trogne jättelike tjenaren satt ej mer bakom sin herres rygg. Under det läkaren gick uppför trappan till första våningen, mötte eller sprungo förbi honom betjenter och restauratörer, bärande stora silfverkorgar och platåer, fulla med bakverk, krokaner och sällsynta desertfrukter. Inkommen i öfverstens rymliga matsal, såg han ett ofantligt dukadt middagsbord, dignande under förgyldt silfver, ostindiska porsliner och slipade kristaller. Vinbuteljer, försedda med alla möjliga etiketter, prunkade i långa rader. Flere domestiker sysslade kring bordet med en ifver, som icke tillät dem att fästa minsta uppmärksamhet vid läkarens person. Öfverstens förste betjent, i ett splitter nytt livré, lämpadt efter husbondens nya rang, samt i dag för första gången påtaget, blef slutligen varse sin herres vän och nalkades honom under många bugningar.

»Öfversten är inte hemma än?» frågade Axner.

»Nej, herr doktor! Herr öfversten åkte bort klockan tio och har inte varit hemma se'n... han for säkert på uppvaktning till hans kejserliga höghet storfursten, ty öfversten är för första gången klädd i sin nya uniform... det är en uniform som ser något ut för verlden, skall jag säga herr doktorn, och när öfversten har den på sig, så... ja, inte en gång kejsaren ser ståtligare ut... Men,, min Gud, hvad herr doktorn är sönderslagen i ansigtet!»

»Jo jo, men... något kuvert för mig behöfver således inte framläggas.»

»Herr doktorn var visst med i det der rysliga tumultet... hvad det var lyckligt, att ingenting värre hände!... Behagar doktorn stiga in i stora kabinettet?»

»Ja... det är många bjudna i dag, kan jag se.»

»Ack ja, öfver femtio personer komma hit... bara officerare af de högsta grader... furstarne Odojefski, Prosorofskoj och Labanof ha lofvat hedra öfverstens middag med sin höga närvaro... det blir ett bord, som sjelfva kejsaren kunde spisa vid... hvad det var ledsamt, att herr doktorn inte... doktorns rock är alldeles söndersliten och nerfläckad!»

»Jag går in i kabinettet... när öfversten kommer hem, så säg honom att jag är derinne.»

Doktorn gick derefter in i vapenrummet och slog sig ned på soffan, begrafvande i dess kuddar sitt sönderskafda ansigte. Våldsamt arbetade hans bröst, och det ställe af kudden, hvarinvid hans ögon hvilade, vättes af många bittra tårar. Det var hjertats perlskrift, och sorgen behöfver inga andra bokstäfver.

Så hade han legat en god qvarts timme, då bullret af ett åkdon, hvilket stannade utanför porten, kallade honom upp och fram till fönstret. Han igenkände Paulis droska och såg en hög, ståtlig officer raskt hoppa derutur. Det var hans vän.

Axner mätte golfvet med stora steg. En ny oro bemäktigade sig hans själ, ty han förutsåg ett nytt förfärligt uppträde. Säkert hade Pauli genom doktor Büsching fått veta, att Axner varit inne hos furstinnan. Hvad skulle han nu svara sin vän? Säga honom, att man icke talat om annat än om furstens sjukdom och derigenom ännu längre dåra Pauli med ett fåfängt hopp samt ytterligare utsätta furstinnan för denne passionerade mans obetänksamheter, för hvilka han, Axner sjelf, redan fått lida så mycket? Hela hans inre uppreste sig deremot. Borde väl han, som för blott några timmar sedan haft döden så nära under ögonen, nu på sin tunga föra ett annat språk än sanningens, än hjertats? Han fattade sitt beslut. Han ville säga Pauli allt, äfven med fara att åsamka sig dennes vrede och hat. Dock hvad betydde väl numera för honom menniskors vrede och hat? Hvilken sorg kunde väl öfvergå den, som redan gnagde hans hjerta? Huru kan väl den bäfva för örnens hotande klor, som i sitt hjerta känner jätteormens tänder?

»Upp med fönstren! Vill man qväfva folk härinne?» hördes Paulis röst från de yttre rummen.

Derpå följde ljudet af hårda, raska fotsteg, som närmade sig vapenkabinettet, hvars dörr häftigt upprycktes af den inträdande öfversten.

»Här är ju som i en rysk badstu!» ropade han, skyndande förbi Axner och uppkastande fönstret med sådan våldsamhet, att dess rutor sprungo sönder mot muren och klingade mot gatan.

Paulis uniform var en rysk stabsöfverstes med grön botten, rikt broderad med silfver. St. Anneordens stjerna

hängde vid sitt röda band, hvilket lindade sig omkring halsduken under kragen på uniformsrocken.

Axners blickar, uttryckande den högsta förvåning, följde Pauli till fönstret och sågo honom stanna der, pustande och flåsande, liksom hade han varit plågad af för stark hetta.

Dagen var dock icke bland de varmaste, ty en frisk vestlig vind fläktade svalkande öfver den betryckta kejsarstaden.

Pauli vände sitt ansigte från fönstret och stirrade på läkaren.

»Axner!» sade han med svagare stämma; »ja, det är du... jag såg dig inte... det var besynnerligt!... Jag tycker att allt går omkring för mina ögon... Besynnerligt! Underbart!»

Läkarens bleka ansigte blef ännu blekare.

»Ja, det är du!» ropade Pauli högre, i det han tog ett skutt fram till Axner och lade sina begge armar på dennes skuldror; »hvad... hvad tycker du om min nya uniform? Klär den mig inte? Ser jag inte ut som en general, en furste?... Ha, mitt hufvud, mitt hufvud!»

Öfversten tryckte dervid högra handen hårdt mot sin panna. Axner böjde sitt ansigte närmare intill honom och såg forskande in i hans ögon.

»Ja, ja, du har sett henne!» började Pauli med onaturlig häftighet; »du har talt med henne! Hon älskar mig, tillbeder, afgudar mig, liksom jag tillbeder och afgudar henne! Hon har sagt dig det, hon har tillstått allt för dig, och du kommer för att säga mig det, att föra mig till henne, i hennes armar, till hennes läppar, vid hennes barm... Ah! Helvetet bränner i mina inelfvor!»

Axner skyndade till dörren, sträckande handen mot den broderade klocksträngen. Pauli följde efter och ryckte honom derifrån.

»Hvad vill du!» ropade han; »är du galen? Hvad vill du med klocksträngen? Vill du strypa mig?... Jag qväfs! Jag qväfs!»

»Pauli!» ropade Axner fasande, »du är sjuk, du måste genast lägga dig!»

»Jag sjuk! Ha, ha!» skrattade Pauli konvulsiviskt; »säger du att jag är sjuk, din vanvetting? Är du läkare, du? Du yrar... det är du som är sjuk... se, hvilka röda fläckar du har i ansigtet, dessa kulor du har i pannan...

Stackars Axner! Du behöfver lägga dig... kryp till kojs i min säng och det genast... Stackars gosse, hvad du ser eländig ut! Hur länge har du legat i grafven?»

Axner sprang tillbaka till klocksträngen och ryckte häftigt deruti. Tvänne betjenter skyndade in i kabinettet.

»En af er bäddar på ögonblicket öfverstens säng,» sade Axner sakta till dem; »den andre stannar inne och hjelper mig att föra öfversten ur kabinettet, ty han är sjuk.»

Betjenterna betraktade öfversten med stora ögon.

»Herre Gud! Öfversten är kålblå i ansigtet!» ropade den ene betjenten.

»Koleran! Öfversten har koleran!» skrek den andre.

Derefter störtade begge betjenterna hals öfver hufvud ur kabinettet och försvunno.

»Koleran!» skrek Pauli och började springa fram och tillbaka mellan dörren och fönstret; »är jag omgifven af vansinniga?... Har mitt hus blifvit förvandladt till dårhus?... Jag skulle ha koleran! Jag dö i den!... Ha, ha!... Jag dö nu, då jag är mäktig, stor, älskad, älskad af henne!... De spetsbofvarne!»

»Gustaf!» ropade Axner med hopknäppta händer, »samla din själsstyrka!... Du är sjuk, säger jag... ingen tid är att förlora... du måste lägga dig... jag skall vårda dig, jag... din ungdomsvän skall ej vika från din sida... men dröj icke! I himlens namn, dröj icke!»

»Hvilka grufliga qval!» jämrade sig Pauli, lutande sin svigtande gestalt mot byrån; »jag förtäres invärtes... men... men,» återtog han med full hals, i det han slog knytnäfven i byråskifvan, så att bysterna och vaserna rullade ned på golfvet, »jag trotsar döden!... Jag manar ut honom, bröst mot bröst, klinga mot klinga; jag kämpar för seger och lif!»

Han blottade derunder sin värja, tog en fäktares ställning och gjorde utfall på utfall, under de förfärligaste ansträngningar. Axner drog sig bestört tillbaka till fönstret, för att ej träffas af den ljungande klingan. Blått var det damascherade stålet, blåare färgen på öfverstens ansigte. Axner tyckte sig se, hur dödens lie korsade Paulis värja.

Slutligen föll värjan ur fäktmästarens hand ner på golfvet med sorglig klang, men ännu sorgligare var det utrop, hvarunder den vapenlöse störtade fram mot Axner, i hvars armar han dignade.

»Adolf, Adolf, hjelp mig! ... Rädda ... rädda din olycklige vän!» bad nu atleten med ett barns klagande stämma.

Läkaren släpade ungdomsvännen in i sängkammaren, afklädde honom, lade honom, skötte honom, mèn — —

När aftonsolen nickade sitt afsked in i fönstren på den nye öfverstens ståtliga hus, föllo dess strålar öfver den svenske läkarens gestalt, hvilken satt hopkrumpen, maktlös och drypande af svett, på en länstol invid ett af salens öppnade fönster. Det festligt dukade bordet syntes ännu i samma skick, som när läkaren sex timmar förut inträdde i våningen. Konfektyrerna, desertfrukterna och vinkarafferna, öfvergifna af menniskan, prunkade nu blott för hvarandra.

Läkaren var allena, ty inga gäster hade kommit, och allt husfolket hade flytt; han var allena, ty den frikostige värden, den gode husbonden hade också flytt, dock icke hans vanstälda stoft, men hans ungdomlige, odödlige ande.

Omkring fyra veckor derefter njöt Petersburg åter sitt vanliga, ehuru alltid dofva lugn. De svarta, olycksbådande bokstäfverna hade försvunnit från portalerna och man hemtade andan efter de utståndna fasorna, sedan fasornas engel eller demon lemnat kejsarstaden.

En förmiddag, det var i slutet af juli månad, trädde doktor Axner ut ur furst Urusofs sängkammare. Han var svartklädd, och i knapphålet bar han wladimirsorden, hvarmed han blifvit hugnad, dels på den tillfrisknande furstens förord, dels ock för de stora förtjenster han ådagalagt som öfverläkare på lasarettet vid Newskijprospekt; men de fem veckor han tillbragt i Rysslands hufvudstad tycktes hafva gjort hans ansigte minst fem år äldre.

Axner kastade en blick af djup rörelse tillbaka på sängkammardörren, som tillslutit sig efter honom och innanför hvilken en ny Tantalus dvaldes, som hade omkring sig verldens högsta goda, rikedomar, anseende och makt samt den skönaste qvinna till maka, och endast fick se, blott se.

Synens förlust anses för den största olycka, som kan drabba en menniska, och likväl kan det uppstå sådana förhållanden i lifvet, hvarunder denna stora olycka måste vara en lycka. Om Tantalus, hvilken i underjorden var dömd att stå i vattnet ända till hakan och icke kunna dricka,

samt att omgifvas af träd med de härligaste frukter utan att kunna äta, sålunda hungrande och törstande midt i skötet af det rikaste öfverflöd, om han varit blind, hvilken lycka skulle ej detta varit för honom!

Att ega sinne för och förmåga af njutning, men sakna de vanliga medlen till dess tillfredsställande, är visserligen svårt; men himmelsvidt svårare är att hafva allt och kunna njuta intet. Ack, den fattige borde ej så ofta afundas den rike hans lycka!

När Axner kommit ut i det förmak, som utgjorde gränsen mellan furstens och furstinnans våningar, stannade han, eftersinnande huruvida han borde fortsätta vägen rakt fram eller taga af till höger, som bar ut i tamburen och följaktligen äfven utför trapporna. Tvänne furstens betjenter stodo på hvar sin sida om utgången, färdiga att uppslå den, för att derefter, på hög befallning, ledsaga furstens läkare och favorit till det utanför på gatan väntande ekipaget. Slutligen, efter ett djupt andetag, upptog han ur sin plånbok ett visitkort, hvars ena hörn han invek, för att sedan lemna det till en af betjenterna, men blef i detsamma varse cirkassiskan, hvilken hastigt sväfvade ut i förmaket och närmade sig läkaren. Denne gick den svartögda skönheten till möte och räckte henne kortet, med tillsägelse att öfverlemna det till furstinnan.

»Ni reser i morgon?» frågade cirkassiskan.

»Ja.»

»Ni kommer inte hit mer?»

»Nej.»

»Ni har tagit afsked af fursten?»

»Ja.»

»Ni tager inte afsked af furstinnan?» frågade hon med darrande läppar och ljungande blick.

»Min tid tillåter inte att...»

»Ni går utan att uppvakta hennes höghet... det är nedrigt, min herre!»

Axner blef förvånad öfver detta djerfva tilltal från cirkassiskans mun, men ännu mer förvånades han, när han såg hennes fina hvita hand leka med något, som glittrade invid hennes barm och hvilket liknade fästet till en dolk. Läkaren visste väl, att den vilda skönheten var furstinnans förtrogna, men icke att hon var dotter till en höfding, hvars svärd flerfaldiga gånger varit doppadt i ryska krigares blod.

Vare sig nu att den lilla manövern med dolkfästet gjorde något intryck på Axner, eller att en inre röst hviskade oemotståndliga trollformler i hans öron, nog af, han lät betjenterna orörliga stå qvar på sina poster och styrde stegen till furstinnans rum. Efter det skakande uppträdet i boudoiren hade han visserligen några gånger sammanträffat med hennes höghet i furstens sängkammare och der med henne äfven vexlat några vanliga fraser rörande dagens tilldragelser, men han hade undvikit alla tillfällen att vara ensam med henne, ja, till och med undvikit hennes blickar, hvilkas allmakt han ännu ansåg sig för svag att trotsa, ty, såsom han fruktat, vålnaden af barndomsminnet spökade ännu på grafven, gisslande hans hjerta med den törniga rosenspiran.

Framför honom ilade bergens stolta dotter, ofta derunder skådande tillbaka, för att öfvertyga sig om, att den oartige kavaljeren ännu följde hennes steg. Man stod nu vid dörren till boudoiren. Cirkassiskan lade åter handen vid sin farliga barm och såg på läkaren med en blick, som tycktes säga: ve dig, om du ånyo sårar min herskarinnas hjerta!

Dörren flög upp. Då såg läkaren en härlig syn. Bland gröna, guldbeströdda sidenkuddar satt furstinnans majestätiska gestalt i en bländande hvit morgondrägt, svallande af de rikaste spetsar. Framför henne böjde cirkassiskan knä och lutade sina läppar öfver furstinnans fingrar. Herskarinnan log mot bergens dotter och hviskade i hennes öra:

»Ädla Mohika! Du läser i min själ, och derför älskar dig mitt hjerta!»

Cirkassiskan reste sig upp och försvann, men ännu tyckte sig Axner skåda den hotfullt blixtrande blicken. Furstinnan och läkaren voro allena.

»Min herre!» började furstinnan med lugn värdighet, sedan doktorn tagit plats framför henne; »min herre, ni hade kunnat läsa hvad jag skref till er, ty jag kunde bedja er om tillgift och försoning utan att såra min pligt som en ädel mans maka... det var illa, det var oädelt af er att med föraktets tystnad bemöta den, som ni förut med edra ord förkrossat!»

Furstinnan gjorde ett uppehåll, hvilket Axner likväl icke vågade afbryta.

»Alltifrån det ögonblick jag skildes från min faders fredliga hem,» fortfor hon, »har ett djupt svårmod intagit mitt bröst... min rörliga själ bortbytte mot ett retligt lynne min förra barndomsglädje... Den nya verld hvari jag kom, min Feodors ständiga lidanden, det kalla och stelt högtidliga

hof jag måste uppvakta, de stolta men glädjefattiga familjer, hvilka utgjorde mitt dagliga umgänge, samt — hvarför ej yppa det — de djerfva blickar som från alla håll mötte den arme sjuklingens unga maka, allt, allt detta gjorde mig grubblande, misstänksam... Ofta tänkte jag på er, men med den lugna, heliga känsla, hvarmed en syster tänker på en älskad bror... jag tänkte på den stund, då vi som barn jollrade tillsammans, på det ögonblick, då vi återsågo hvarandra, äldre, men med samma barnsliga tankar... Då började er olycklige vän stämpla mot mitt lugn... jag erinrade mig det förhållande, som rådde mellan honom och er... jag trodde, att ni för honom upptäckt den del jag haft i edra tankar, i ert minne sedan flere år tillbaka... Min misstänksamhet sökte ett mål, och jag fann er... jag trodde mig fullkomligt bedragen i min goda tanke om er, och jag var för oerfaren att kunna vända min blick från den sårade känslan till det pröfvande förståndet... Så blef jag i min orättvisa grym mot er... grymmare blef min ånger, men icke grymmare än mitt straff... Jag har lidit mycket, min herre... Jag älskar det stolta i mannens själ, men stoltheten bör icke vara hård som den höga klippan... ekens krona är också stolt, men den grönskar och blommar och beskyddar den svaga, som med förtroende lutar sig mot dess stam.»

Axner stödde armbågen mot fåtöljens guldkarm och dolde sin panna i handen på samma arm.

»Fortfar, furstinna!» sade han med svag, men upprörd stämma; »skona mig icke!... Sanningen i edra ord träffar mig djupt, men upplyser äfven min själ... jag vördar en engels straffande hand!»

»Äfven ni har lidit mycket,» tonade den ljufva rösten.

»Ja, jag har detta år famlat mellan grafvar, deras som kanske älskat mig mest...»

»Men ni går härifrån med mångas tacksamhet, främst bland alla min makes... Stapplande vid kryckan när ni kom, framskrider han nu med fri fot när ni lemnar oss... förtröstan och hopp har ni ingjutit i den förtviflades själ... försmå ej heller min erkänsla... tag den i utbyte mot er försoning.»

Furstinnan räckte honom sin hand, och han förde denna hand, liljans och snöns besegrarinna, icke till sina läppar, ty det vågade han ej, utan till de slutna ögonlocken. När

handen sakta drogs tillbaka, tycktes diamanterna kring dess fina luftiga fingrar ha fördunklats af de briljanter, som dallrade ofvanom dem.

»Ni har lofvat,» sade hon med tilltagande rörelse, »ni har lofvat fursten hvar postdag ett bref... någon gång skall ni i hans innesluta en skrifvelse till mig, öppen, oförseglad... jag skall säga Feodor allt, ty jag behöfver icke för honom blygas öfver mina känslor... innerlig är hans kärlek och djupt hans förtroende till mig... den sanna kärleken går ej med misstänksamheten vid sin sida... När då patienten uppläser sin läkares bref för mig, skall systern uppläsa broderns för honom... Må detta bli min största tröst och enda glädje i mitt gyllene, ödsliga lif!... Vi tre skola utan förebråelse tänka på hvarandra.»

»Ack, ers höghet!» utropade han, men förmådde icke yttra mera.

»Detta minne får ni inte vägra mottaga,» sade hon, i det hon räckte honom en ring, rikt infattad med diamanter.

»Furstinna, jag är redan furstligt belönad!... Kan jag väl mottaga detta dyrbara smycke?»

»Jag fordrar något af er i stället,» svarade hon småleende.

Läkaren såg förvånad och förvirrad på henne.

»Fall på knä, min herre!» befalde hon, såsom endast en herskarinna kan befalla; »jag är också stolt... jag vill se er vid mina fötter... för första gången och... för sista.»

Läkaren sjönk ner framför henne med hopknäppta händer, liksom hade han knäfallit inför Gud. Han kände sitt hufvud omfläktas som af en dufvas vinge, och när han slog upp sina ögon, såg han i furstinnans ena hand en liten sax af guld och i den andra en lock af sitt hår. Han låg ännu qvar på sina knän, ty han bad att få dö i denna stund, och han trodde att himmelen skulle höra hans böner.

»Och nu farväl!» hviskade hon öfver hans hufvud.

Den unge mannen steg upp — nej, han steg ner från sin himmel. Stum och med handen på hjertat skred han till dörren.

Ännu en gång vände han sig om och mötte hennes blick, som följde honom.

Hvad sade väl denna blick i afskedets stund?

Det visste han ej, ty det regnade rosor, det vimlade stjernor för hans ögon.

TJUGUANDRA KAPITLET.

Slutet.

**Rappa dig 'nu, kära Brundström! — — —
Och klif inte uer dig i pussarne, när du skall opp i vagnen.**

En novemberafton år 1835 var det ett riktigt huller om buller i kopparslagaråldermannen Brundströms hus vid Stora Vattugränd. Vi sade: ålderman och Brundströms hus, och detta var icke tomma titlar, ty under loppet af det senaste halfåret hade den hedervärde kopparslagaren icke allenast blifvit den högste ledaren af sitt vällofliga embetes öden, utan äfven skuldfri egare till det hus, han i mer än ett fjerdedels sekel bebott.

Det var ett springande i trapporna af pigor och lärgossar, en med knappnålsbref, en annan med blankade stöflar, en tredje med luktvattensflaskor, en fjerde med en nyss borstad frack på armen o. s. v. Det var fasligt hvad köket och verkstaden den aftonen vårdslösades.

»Tusen tack, lilla goda och söta mamsell!» ropar fru Brundström ända ut i förstugan efter ett äldre fruntimmer, som höll på att gå; »mamsell har heder af sitt arbete, och aldrig skall någon annan än mamsell klä mig, för ingen har så god smak som mamsell, och tack ska mamsell ha och glöm inte bort oss och kom hit i morgon eftermiddag på en kopp kaffe och gör det, så ska jag tala om för mamsell hur roligt det va', hvilka som va' bjudna och hur de va' klädda och hurudan mat det va' och hurudana talen va'; tack, tack, tack, söta mamsell... Greta, hör du, lys mamsell utför trappan, och säg sedan till när vagnen kommer!»

Aldrig hade fru Brundströms tunga varit lifligare, hennes ansigte gladare och stoltare hennes hållning. Men hvaraf allt detta? Jo, betraktom henne blott. Den vördiga matronan är klädd i en splitterny svart sidenklädning, och hon har på hufvudet en tyllmössa af fru Taléns uppfinning och smak, med breda glatta blå sidenband uti, dels i knutna rosor och dels i långa hängande snibbar. Den goda frun har ett grufligt arbete med de fina hvita skinnhandskarne, hvilka hon af all makt söker draga på händerna och öfver de knubbiga armarne. Alldeles uttröttad sätter hon sig slutligen, dock med iakttagande af all försigtighet, på en stol, för att pusta ut, ty aldrig hade hon varit så grann i sin dar, men också aldrig så besvärad som nu. Efter några ögonblicks hvila uppstiger hon häftigt, trippar till en dörr och uppläser den.

»Kära Brundström!» ropar hon, »är du inte färdig än?... Jo, nu ser du ut för något... jo, jag tackar, jag... joho, gubben min... nå, än jag då?... Går jag af för hackor, jag, kanhända?... Man är inte gentil, kantänka... inte det minsta, det förstås... hvad sa' du, Brundström?»

Nu visar sig ålderman Brundström, silfverhårig, men rödbrusig och fet, allt tecken till goda omständigheter. Han är i nya svarta dekaterade kläder och har till och med hvit väst. Men det är väl värre än så: han har en ny svart hatt med smala bård och en kulle hög och vid, såsom modet då var. Men dragna öfver pantalongerna äro de blanka stöfvelskaften, hvilket gamla tidens borgare brukade och hvilket bruk åldermannen omöjligen ville frångå, emedan han icke kunde begripa, hvarför man skulle hafva så höga stöfvelskaft, om icke för att begagna dem utanpå.

»Kära Brundström!» ropar frun; »kom ihåg att du är brudgummens far och att du i afton skall föra honom i brudstolen... räck honom för all del inte venstra handen i stället för den högra, och, i Guds namn, trampa ingen på fötterna när du går fram, söta Brundström!»

»Förb-dt tyg!» mumlar kopparslagaren; »du snörde till den här postpappersvästen, så jag inte kan flåsa ut en gång... Nå, du tycker det är bra nu då?... Jag blänker ju, som jag vore öfverstruken med gummi från hufvud till fot... satans påhitt!»

»Om du nu haft uniform som alla andra,» menar frun, »så hade det inte varit så dumt heller ... borgerskapets

för besynnerligt? Af våra egna barn ha vi aldrig haft annat än bekymmer och förargelse, sorg och tårar... men af fostersonen idel glädje och ära, riklig bergning för våra återstående dar och, när vi en gång vandrat all verldens väg, mer än tillräckligt för den grannaste begrafning efter oss båda och utan att gästerna behöfva skiljas åt vid grafven. Guds välsignelse fick vi, och hvarför? Jo, för det vi inte kastade vind för våg en annans barn, utan tog opp det och gjorde hvad vi kunde... tror du inte, kära Brundström, att många fosterföräldrar skulle ha blifvit lika lyckliga som vi, om de gjort hvad vi gjort och inte i stället varit omenskliga mot de stackars oskyldiga kräken?»

»Jo, min gumma... jag ville alltid han skulle läsa, jag, för det dugde han till, det såg jag strax... när han kom öfver en bok, så var han som när orren spelar.»

»Och snäll var han, aldrig lipig och tjurig, som de andra... Gud har också belönat honom... hvilken hustru får han inte! Hvilken engel får han ej vandra genom lifvet med, så vacker och så rik, att inte hennes like finnes... jag är så glad, att jag tror jag dör, innan jag får se honom i brudstolen... att inte vagnen kommer än!... Brundström, min gubbe, ge mig en kyss... se så ja... gammal är äldst, och bra är bäst, kära Brundström!»

Gumman glömmer sidenklädningen, handskarne och hela härligheten, när hon omfamnar sin man. Tvänne trinda, åldriga ansigten vidröra hvarandra, men kyssen, hvaruti tvänne goda, tacksamma hjertan mötas, ljuder som tvänne englars.

Nu höres det tunga dånet af en täckvagn, hvilken stannar utanför. Fru Brundström far upp som en vind på golfvet och börjar röra på sig med sin förra lifligbet.

»Rappa dig nu, Brundström lille!» ropar hon; »hit med saloppen... skynda dig med utankängorna, Greta... så ja... glöm inte att ta näsduken med dig, söta Brundström... hvar har jag ridikyln nu?... Näsduken... handskarne... måtte väl inte glömma något bara... så ja, Gud vare lof... kom nu... hör du, min gubbe, titta inte så der snålt på skänken, för te skall du dricka i afton, om du också aldrig gjort det förr, men handskarne skall du ha på dig, glöm inte det... se väl efter dörrarne, Greta, och lägg opp maten åt folket ordentligt... halfkaka bröd åt hvar med en smörklick så stor som så här... Ack, så'nt nöt, glömde jag inte att lägga

ner luktvattensflaskan i ridikylen... och så slår du opp gröten, som det skall vara... fäst i den här hårnålen, du... se bara efter, att de inte sörpla i sig mer mjölk än de ska ha... hit med armen, Brundström, men trampa mig inte på fötterna, slå, i Guds namn, inte kull dig i trapporna, och klif inte ner dig i pussarne, när du skall opp i vagnen.»

»Och om ett kejsardöme vore mitt,
För hvarje famntag blef ett grefskap ditt;
Och egde jag till gördel himlafältet,
För hvarje kyss du fick en sten ur bältet!»
WADMAN.

Den, som glömt att räkna midnattens tolfslag från tornurets starka, välljudande klocka, kan lyssna till tornväktarens lur, så framt icke örat för mycket lider af dess sträfva, hemskt skärande toner. Men det kan finnas ögonblick i lifvet, då äfven dessa toner ljuda som strängarne på serafers harpor, välkomnande de odödliges själar till salighetens eviga paradis.

Ett sådant ögonblick är inne för honom, hvilken ensam står i biblioteket der, hvars milda, från taket hängande glaslampa kastar ett magiskt sken öfver de höga, praktfulla bokskåpen samt öfver den tjugusexårige vetenskapsmannens ädla anletsdrag. För hvarje ljud från tornväktarens lur, som vinden för till hans öron, tänder sig en ny stjerna af lycka i hans blick, och när de sista af de tolf ljuden förklingat, förena sig de tolf stjernorna i en enda sol af helig fröjd, som sprider sina lågor öfver hans kinder och gör det så outsägligen ljust i hans hjerna, så outsägligen varmt i hans bröst.

Sakta skrider han till dörren, öppnar den, träder ut och genomvandrar flere rum, i hvilkas kronor här och der bland nyss slocknade syskon ett ensligt ljus ännu lefver sitt korta, men lågande lif. Snart står han i den stora salen, skådande genom fönstren ut i den mörka höstnatten. För en timme sedan dånade gatstenarne derutanför af tunga, lysande vagnar, som ledsagade ett brudpar till dess fridsälla boning. Nu är det tyst och stilla, men förbi dessa fönster tycker han sig skåda vänliga flygande väsen, med minnen från förflutna tider; han ser en hög, atletisk, ung-

domlig gestalt, men svärdet i dess hand är en solstråle, och i stället för St. Anne-ordens stjerna glänser på dess bröst en annan vida skönare, skänkt af Sankta Marias gudasände son. Efter denna följer en annan kär bild med milda anletsdrag, en palmqvist i handen och, i stället för jordens törnekrona, på hufvudet ett diadem af hvita perlor. de ljusa tankarne, som genom döden blifvit renade från det jordiska grubbleriets töcken. Den tredje är en förklarad jättegestalt, bärande kring tinningen en krans af strålande rubiner, förstelnade droppar af ångerns och försoningens hjerteblod. Bredvid dennes sida svärmar ett qvinligt väsen, strålande af tålamodets himmelska segergloria. Dessa fyra himlaskepnader småle mot den dödlige och sänka sig derefter ned vid hans port, der de tyckas vilja stanna, för att bevaka den mot jordens bekymmer och strider.

Den saligt hänförde mannen, väckt ur sina drömmar af ett svagt buller i salen, vänder sig om och blir nu varse utanför den dörr, hvilken reser sig midt emot de rum, hvarutur han nyss kommit, en qvinna med korpsvarta lockar, mörka, blixtrande ögon samt hvit drägt af asiatisk snitt. Hon pekar på den tillslutna dörren, knäpper derefter ihop händerna, niger djupt, svåfvar som en ande genom salen, ler skälmskt och försvinner.

Den unge mannen nalkas nu dörren, på hvilken den försvunna pekat, öppnar den andaktsfullt, liksom beträdde han förgården till ett tempel, går vidare genom en svagt belyst kammare och stannar slutligen framför en ny tillsluten ingång. Darrande lägger han handen på låset, ty han vet, att han står vid porten till sitt lifs härliga Eden.

Porten springer upp. Den lycklige dödlige står i sitt Eden.

Skola vi beskrifva detta Eden, teckna en verld som vi aldrig sett, kanske aldrig skola få se?

Skådande den i våra drömmar genom rosenfärgade moln och tallösa strålande solar, liksom man tänker sig salighetens land bakom blånande rymd och brinnande stjernor, hvar ser man i lifvet dess bild, på jorden dess tjusande hägring?

Ser du det hvita omhänget, hvilket från takets guldpilar i rika draperier flyter ned mot silkesmattan, omhöljande lik en ljus sky Cytheres liljekullar, hvarpå kupidonerna ordna sina lekar? Men vändom derifrån våra ögon, ty

Hon böjde sina läppar mot den knäfallnes panna.

Cytheres gudinna är nere och intet moln döljer hennes blick. Halflutande på den purpurröda förgylda sidenkåsösen, hvilar hon, som på purpursnäckan, simmande bland solbeglänsta vågor. En bländande hvit drägt, som af glittrande hafsskum, omhöljer kärleksgudinnan, men motstår icke barmens ljufva rörelser, utan sjunker och stiger med dem. Det upplösta håret faller, likt ett nät af strålar, utför gudinnans hals. Men hvad Cytheres gudinna icke hade, det har hon på sidenkåsösen der: oskuldens himmel i blåa blicken, blygsamhetens glöd på darrande kind, en bruds, en makas härligaste gåfvor, rikaste hemgift.

»Min vän, min älskade!» talar hon, nej, sjunger hon, under det hennes glänsande, sammetslena händer förlora sig i den mans lockar, hvilken stum knäfallit vid hennes fot; »nu, då vi tillhöra hvarandra inför menniskor, liksom våra hjertan alltid tillhört hvarandra inför Gud, säg mig, läser du i mitt öga ingen förebråelse, icke riktad mot dig, du ädle, utan mot djupet af min egen själ?... Nyss, då min högsta lycka randades, ty jag väntade ju på dig, förflyttades likväl mina tankar tillbaka till det land, hvarifrån jag nyss kommit... Jag stod vid den döendes bädd... O, hans lif och din vårdande hand voro ett, ty när du försvann, försvann äfven hans hopp, och det svaga lifsljuset brann småningom ner i grafven... Jag tillskref mig skulden till hans död, ty ett ord af mig, och du hade kanske dröjt hos honom... men jag fruktade för mitt lugn, och den svaga qvinnan hade icke styrka att offra det... När Kasanska kyrkans grafklockor och trummornas nedstämda ljud bebådade det furstliga liktåget och mina tankar, sorgklädda, följde den döde till grafven, då... då kastade mången tanke af sig sorgdrägten och ilade leende öfver hafvet till dig... Du älskade! Du skall hjelpa mig, du, att mildra tyngden af dessa förebråelser, genom dygders utöfning och troget vårdande af heliga pligter... Förlåt mig, du skugga på främmande strand! Jag hade ju här mitt fädernesland och mina ungdomsminnen!»

Hon böjde sina läppar mot den knäfallnes panna och tryckte på den en lång, glödande kyss, som skulle ha kallat lifvet tillbaka, om också dess vingar redan fläktat emot himmelens öppnade port.

»Laura, min brud!» sade den lycklige vid hennes fötter, »och du skall aldrig sakna den prakt, hvarifrån jag ryckte

dig, den högre bestämmelse du hade att uppfylla, den tron af makt och ära, som Försynen säkert ämnat åt dig?... Skall du aldrig sakna dem, dyrkade maka?... Skall du alltid älska den sparsamma lycka, jag kan bereda dig i denna inskränkta, knappast skönjbara vrå af verlden?... Ack, hvarför eger jag ej en verld att lägga för dina fötter!... Hvarför kan jag ej återgifva dig allt hvad du förlorat genom mig!»

»Hu! Jag vill inte stå på höjden, frysande af köld, med moln och örnar vid min sida!» svarade hon; »jag vill ner till den gröna däld, der dina dygder blomma och dem du alltid skall vårda för menskligheten och för mig... Var jag inte alltid din, du trogna, varma hjerta!» tillade Laura svärmande, »din i fattigdomen, din i prakten, din på jorden, din under jorden, din en gång i himmelens sal!... Ja, hvem skulle hon väl tillhöra, om inte dig, hon,» hviskade bruden vid brudgummens bröst, »hon... din flicka i Stadsgården!»

Innehåll.

Första tidskiftet: Barnen.

Andra tidskiftet: Ynglingarne.

Tredje tidskiftet: Laura.

